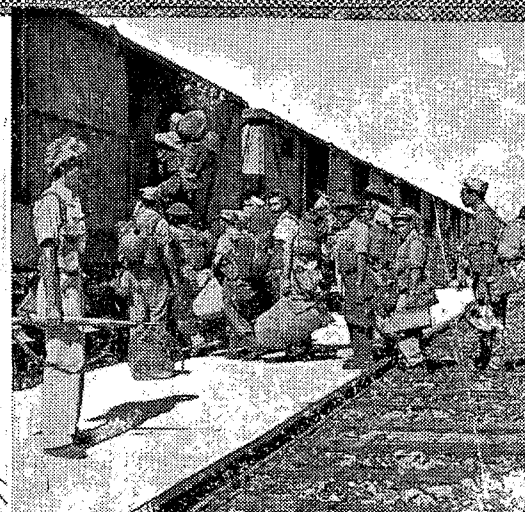
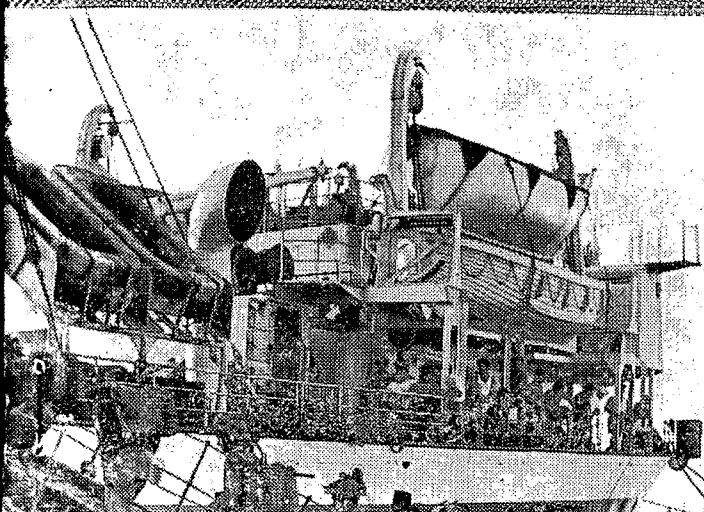

מערכות

ירחון העגון ואיש-הצבא העברי

אב תשי"ג
יולי 1953

ח"מ

מופם זה אינו למכירה.

תוכן הענינים

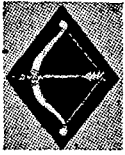
4	אלוף דוד מ. מרכוס — חמש שנים לגפלו
6	ממורשת ההגנה העברית — פגישת מ"כ עם כתתו אפסניה צבאית ולוגיסטיקה — קוים והגדרות :
7	בעיות ההספקה הצבאית
14	אלוף-משנה ע. גלבר
14	א. דאסאן
24	מיוזר ג. לנאוו
24	למקומה של הלוגיסטיקה במלחמה החדשה
27	ק. רוזרון
27	לפרשת הודו-סין
37	אלוף-משנה י. ואלאך
37	מקום הנשק המסייע בחיל-הרגלים
40	רב-סדן מ. פרובר
40	על פיזור האויר
	"מי היוזם?"
43	"יאר"
43	"דרכים פתוחות" בהערכת-מצב
45	י. ב.
45	נגד האויב אתה נלחם!
47	"מעריך-מצב"
47	"לדעתי..."
48	סדן א. גולן (גולדברג)
48	תשובת "בעל-יוזמה"
49	"בעלשון"
49	מעט בלשנות
50	בעקבות מכתבים טקטיים
51	פרשת גבורה על גבול השכחה (בשולי ספר פרטיזנים יהודיים) ד"ר ש. אלישיב
56	ממצפה מה"ד
58	סדן ש. גפני
58	גדודי הנוער להגשמת יעודם
61	במת "מערכות"
64	מכתבים אל קצין-מלואים
66	הריסת גשר
	בעתונות הצבאית : כיצד יאומן מש"ק המילואים ? / הכשרתו מחוץ לשירות
67	של מפקד כיתה / בקרת פטרולים / פטרולי ציד
77	רובה חדש לצבאות האמנה האטלנטית
80	חדש והישן בחימוש צבא-שביצריה
82	רשימות קברות : מן החזית האטומית
83	לקט ידיעות מן המזרח-התיכון

בשער : תנועה-צבאית, אחת מבחינותיה של הלוגיסטיקה : בספינה, ברכבת, ברגל.

"מערכות"

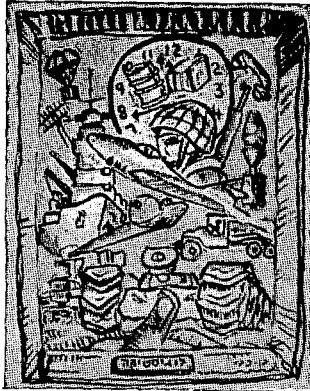
בית ההוצאה של צבא הגנה לישראל
המערכת והמנהלה : רח' נחלת-בנימין 57 ת"א.
ההפצה בחיפה : סיומה דוברין רח' נורדאו 14
דפוס "98" בע"מ ת"א
עטיפה — בית הדפוס הצבאי 665

מי ומה בחוברת

אופיני הדבר, שכתבה חוברת זו, במדור „מורשת ההגנה העברית“, ניתן קטע על פגישת מ"כ בהגנה עם כיתתו — אנשים, שעברו מן הגדנ"ע לשורה; ואילו בגוף אותה חוברת עצמה, ברשימתו של סרן ש' גפני (עמ' 58) מדובר על „יסוד ההתנדבות שבמהות הגדנ"ע" ומתבלטים, מתוך תיאור הדברים, קוי דמיון ורציפות המקשרים את השלוחה הצעירה של אילן ההגנה העברית אל גזע המדינה. עוד נמשכת השלשלת — לחלוציות ולכוננות.

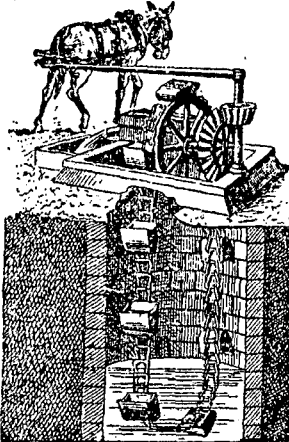
”צבא — על כרסו יחלץ“. אמרת-כנף זו מפי מצביא דגול, ניסוחה אמנם מוספק מבחינה אנטומית — אך אמת-המציאות שבה הפכה לנחלת-הכל. ביחוד, אם נזכור כי ה„כרס“ — דהיינו, הצריכה הצבאית — כוללת, בצד המזון, את התחמושת, הדלק, ציוד-המלאי, ועוד ועוד. דרך ארוכה מפרידה בין אותו סמל פשטני לצרכי-חייל — אשר

שימשה בצבא הרוסי הישן כפ"ה ע" המפורסמת, התקועה לו לחייל במגפו, בנכונות-תמיד לסעוד מן הדיסה והמרק — ועד למגננון הלוגיסטי המסועף של ימינו אלה. אך המהות אחת היא: סיפוק צרכי הלוחם, למועד ובמידת-הכרח. סקירתו של אלוף/מ עמנואל גלבר שבחור-ברת זו (עמ' 7) מציגה בפני הקורא את „בעיות ההספקה הצבאית“ בחתך ההיסטורי — מן העבר ועד ימינו אלה. הערותיו של מיו"ר ג' לאנדא נכתבו בשעתן לשם ציון „מקומה של הלוגיסטיקה במלחמה החדשה“ (עמ' 24). מאמרו הנרחב של אפסנאריצי ראשי א' דאסאן (עמ' 14), פורסם בצרפת לא רק בירחון-הצי אלא גם מעל דפי במה צבאית כללית, וזאת בשל הגדרות-היסוד שהיא

קובע. בעל המאמר מנסה להכניס בהירות, וניתוח שיטתי, בתחום זה של מחשבה צבאית, אשר רבו בו מדי הערפול והסיבוך המכבידים על התמצאותו של הקצין הממוצע, כששפע של נוסחאות ומונחים מסתוריים מטילים עליו את פחדם.

עם מתן „מעגל“ מאמרים זה בנושאי האספקה והלוגיסטיקה, אין המערכת רואה את עצמה פטורה מחובת ההמשך. בראש וראשונה תשמח לכל תרומה שתבוא מקציני צה"ל, להארת בעיות אספקה מוחשיות הקרובות למציאותנו, הן בשטח סיפוק צרכיה של יחידה בשדה, במשלט או בתמרון, הן בתחום התובלה הצבאית לגילוייה ומצביה השונים והן בכל הנוגע לסוגיות הציוד ושכלולו, האיחסון ותקנתו, וכי"ב. כל המקדים לכתוב על נושאים אלה — הריהו משובה.

במדור מאמרו של אפסנאריצי ראשי א' דאסאן, עומד המשל של אנטיליה — אותו גלגול-דליים הסובב סביב צירו „סיבובי-נצח“, והוא מגיש בתמידות את המים לתכליתם. דמות זו — מעין „סרט-נע“-של-אספקה — שמקורה עוד בחקלאות-שלי-מיקדם, נראה שעודה עשויה, בכ"ז, לבטא את העיקר המבוקש שבלוגיסטיקה החדשה-ביותר ועמוסת-הטכניקה: את השאיפה להשגה רצויה, מתמדת, „נצחית“ של כל הנדרש ללוחם ולמלחמתו.

מי ומה בחוברת

כשלונות ודאי לא חסרו בשנתיים האחרונות לצבא צרפת בהורדסין.

אכן, דוקא על רקע זה בולטת ביחוד הצלחתו להחזיק, בחוככי שטחים הנתונים לשליטת ידיביו, את "המחנה המוחפר" של נא-סאם, במערבו הפרא-למחצה של מחוז טונקין. קמיל רוג'ארון, הסופר ההוגה הצבאי הגדוע, בעל בקיאות ונסיון מיוחדים במינם בתחום שלוש תסוגיהסוד של כוח-מוויין גם יחד (ראה חוב' ע"ד עמ' ב'), בא במאמרו שבחוברת זו (עמ' 27) לטעון מפרט זה אל הכלל. הוא טוען ומוכיח כי כלול בדוגמה זו גרעין של אפשרויות גדולות למלחמת זמננו. וידוע, שבהודמנויות אחרות מנסה ק. ר. להקיש מן הג'ל אף לאפשרויות של הגנה, למשל, של ארצות מערב-אירופה בדרך של צינון "מחנות-מוגנים" ענקיים, בסמוך לחופי-ימים. לקורא הישראלי יש אולי ענין מיוחד בכך כי ק' רוג'ארון מנסה להשתמש גם בדוגמאות השאולות ממלחמתנו אנו. גם אם יתכן שהמחבר מרחיק-לכת במסקנותיו, עשוי העיון בדבריו להיות מאלף.

בתקופתנו ניתן לומר, כי "המטוס הוא עינו של הצבא". במה הדברים אמורים — כשבעל העינים יודע את דרך השימוש בהן. להלן — זכות הדיבור לרב-סרן מ' פרובר ("סיור איר", עמ' 40).

נדמה כי "הזמה" הנה דבר מדבק. אומרים, כי כך הוא הדבר בשרה. עתה נוכחנו כי ודאי שכך הוא בכתיבה. בעקבות רשימתו של סגן-אלוף ג' ריבלין, בחוברת ע"ז של "מערכות" — "מי היוזם" — מתפרסמת בחוברת מחרות שלמה של תגובות בנות אורך שונה (וניתן לומר: בנות "דרגות" שונות, מאלוף/מ ועדי סרן, ועד איש-מילואים בכלל) המוקדשות כולן לאותו נושא מפרפר ומגרה — "היוזמה" (עמ' 43). בכונת המערכת לחזור ולטפל בנושא זה באחת החוברות הקרובות ולנסות לקרבו אל שלב קביעתם הברורה של תחומים ויסודות.

ה"מכתב אל קצין המילואים" (עמ' 66) שאוב הפעם ממקור-חזן — מנסיונות צבא-המליציה השביצרי. עצם הנסיון להתבונן בשגרתם של אחרים בתחום זה עשוי להיות לברכה. ועד כמה יש ללמוד דוקא ממעשיו וחופושי של הצבא השביצרי, בשטח זה של הכשרת קצינים ומש"קים — זאת ניתן לראות גם משתי הרשימות, על השתלמות-עצמית, בהתנדבות, של מפקדי-כיתות ומש"קים בשביצריה, אשר הקורא ימצאן במדור "אימון והדרכה" ב"עתונות הצבאית" שבחוברת זו (עמ' 67).

ספרו של המוור ג' ס' מ' היומנם (מצבא בריטניה),

אף כי הופיע במקורו שבאנגלית רק בשנת 1950, כבר הספיק לקנות לו מהלכים ולזכות להערכות חיוביות ביותר מעל דפי במות צבאיות-מקצועיות נודעות ומוסכמות. עתה ניתן הוא לקורא שלנו, בלבוש עברי, המצרף את ההקפדה המכסימלית על הדיוק עם השאיפה לפשטות לשון ובהירות הרצאה. אין אולי טוב מלצטט את ההערכה אשר ניתנה לספר ע"י אלוף/מ' מאיר אילן, אשר שימש בעבר קצין-ראשי לחיל-התותחנים:

סי ומה בחוברת

„תורת הבליסטיקה קשה היא ודורשת מהעוסקים בה ידיעה מדעית גבוהה: כל העוסק בייצור כלי נשק או בהפעלתם חייב להבין את יסודותיה.

ספרו הקטן של ח'ור ג' ס' ס' היימנס „תוחת, פגז ורקטיה“ הריהו בחינת מועט המחזיק את המרובה. מעלה יתרה לו — המעיין בו נמצא מפלס את דרכו בנקל בתורת הבליסטיקה הפנימית והחיצונית. מפרק לפרק נעשים נהירים לו עניינים אשר יתכן ולפני כן נראו בעיניו כחידות סתומות, ונמצא לו פתרון לבעיות אשר יש והיה קשה לו להתגבר עליהן. וכל זה בשפה פשוטה במידה שתורה זו ניתנה להפשטה. בתרגומו של ספר זה הוסיפה הוצאת „מערכות“ ערך נכבד בספריה הצבאית בשפה העברית, אשר כל הקורב לייצור נשק או להפעלתו ימצא בו ענין מיוחד“.

הקונטרס „פשיטה אל סוללת-הצוקים“, המופיע בימים אלה, ממשיך את שורת ה„קונטרסים“ המתארים מבצעי יחידות לא-גדולות במסיבות המציגות לפניןן משימות קשות ומאלפות במיוחד. הפעם משמש כנושא מבצעם של „רנגירים“ אמריקאיים, במסגרת הפלישה הגדולה לנורמנדיה 1944. הוטל עליהם לשחק סוללת-חוף גרמנית בעמדת-צוקים החולשת על שני חופי-הפלישה שמשני עבריה: „חוף-אומהה“ ו„חוף-יוטה“. כאן נמצאו שזורים-יחד גילויים של „מבצעים-משולבים“ אמפיביים ומעשי מלחמה זעירה, באשר היא — ואפילו שמינית שבשמינית של „לוחמת-הרים“. קונטרס זה הנו השישי בסדרת „קונטרסים למקרא ולעיין“.

חוברת ט"ו של „מערכות-ים“, במתו של חיל-הים אשר לצה"ל — לא מעטים בה

המאמרים והפרקים אשר לכל איש-צה"ל מן הראוי לעיין בהם, ולא רק כדי להכיר יותר את חיל-הים שלנו, אלא גם כדי להרחיב את השכלתו-המקצועית הוא.

גורלות הים והיבשת קרובים הם ומשולבים מדי בארצות אגנו של הים התיכון מכדי שניתן יהיה להבין מהלכן של מלחמות שעל פני היבשה, מבלי לדעת ולהבין את גורמיהן והתפתחותן של המלחמות שבים. מערכת כ-ף-מ אט אפן — שתיאורה (השאוב מספר-מופת של האדמיראל הצרפתי דה-בלו, על המלחמה בים-התיכון, 1939—45) — היתה קשורה מצד אחד קשר הדוק במהלך הקרבות בחזית לוב, ומצד שני בגורלות הגייסות הבריטיים והאחרים (בתוכם — הפלוגה ה„ארץ-ישראלית“) שנשלחו ליון. מאמרו של סגן אלוף ד' דה-לנגה על מלחמת

המוקשים מכיל אינפורמציה אשר אותה חייב לסגל לעצמו, בארץ-חופים צרתי-יבשת זו, כל קצין שבצבא — ובעצם, אף סמל או טוראי מתפתח ועולה. והוא הדין — לגבי מאמרו של ס/אלוף א' שור, בענין מושגי כוח אוירי במלחמת הים. נסתפק בציונים-דוגמאות אלה.

אלוף דוד מ' מרכוס

חמש שנים לנפלו

ה"בוס"... בפני ה"בוס" תפקיד קשה, כי עליו להיות ב"24 מקומות, לדבר עם 24 אנשים באותו זמן. הוא פותח בעיה זו ע"י הקמת המטה הכללי. וכו'... והיותו, למען הנצחון — יש להבטיח את הפעלתו של כל אוצר כוח-האדם שבארץ" — יוצא מיקי סטון ל-10 ימים לסייר בארץ, לראות את האנשים שמאחורי הכלים, שהם הקובעים במלחמה.

וכאן נתגלה כי מרכוס הנו קצין-שדה יותר מאשר קצין-מטה. הוא בילה זמנו בחפירות ובשדה ועשה על האנשים רושם בעקשנותו ובהעזתו. באופטימיות שלו, נסך באנשים — כבר בסיורו זה — רגש בטחון, כי הנצחון, במובנו הרחב, בוא-יבוא.

"כלים ואימון!" "כלים ואימון!" — זה הדרוש לנו להבטחת הנצחון. ועד אז — "הכו מהר! בכל טקטיקה שתוכלו!". כאשר ירד לנגב המנותק, שעמד אותה שעה כמעט על-סף יאוש, סייע — כפי שמעיד אחד ממפקדי הכוחות — להרמת המורל שם והחזיר את האמון בכוחותינו וביכולתנו. "הוא היה אחד מאלה בעלי הבטחון המלא, שנתן לנו, למטה, את בטחונו. והוא שהביאנו למחשבות: לתקוף! לתקוף! לתקוף! לתקוף! לתקוף! השמידו את כוח האויב — אל תסתפקו בכך שתבריחו אותו מעל ישוביכם!"

הוא הסתער מרצונו לקרב. רצה לצאת בראש היחידות לפשיטה על עמדת תותחים מצרית מול עזה — ואחר-כך עם אנשי "יפתח" בגליל.

האנשים שנתקלו בו חלקם דבק בו לאמונה מיד, אך חלק אחר נמנע — לא יכול היה. כי נדמה היה להם כאחד הוזה-הזויות, אשר בעמדה מנותקת, בגג הנצור, היה שח על התקפות, על כיבושים ונצחון נות — על אפשרויות בלתי מוגבלות, כביכול.

מפורסמים דבריו לשר-הבטחון בחזרו מן הסיור:

קטן-קומה, שמנמן, מהיר-דיבור, מגלגל שיחתו על הכל; שופע מלי-בדיחה, מתלהב, בעל מבט פיקח ופוחת כאחת; ללא כל "דיסטנץ"; ממטיר עליך מאה שאלות ואחת: על תפקידך, על עבודתך, על מפקידך וחברייך — ועל חברותיך. חוקר מה קראת ומה המוסיקה החביבה עליך, מה הישגך הספורטיבי, ומה דעתך על כושר-הלחימה של האויב. ומיד מטיח בך דעתו והשגותיו על אשר אמרת — תומך בדבריך הכא — וסותרם התם, סומך יתדותיו בכללי-מלחמה או משעינו על ציטטות משל שקספיר (ובמאוחר יותר נודע כי אף שירים כתב).

הימים הראשונים לבואו אלינו, ימים של ראשית חריגה מן המחתרת, בטרם היות צה"ל, כאשר ה"הגנה" כבר נתנה רשיונות-מעבר בכבישי הארץ, אך נותני הרשיון בכל זאת חתמו שמם ברשיון בכיר נוי-לואי (מחשש עינאי-בישא של הבריטים, אשר עדיין שזו בארץ).

כאשר נודמנת עמו לראשונה גראה היה "מיק סטון" שונה כל-כך מאדם שעניני-הצבא היו עיסוקו רוב ימיו. בימים הראשונים לבואו, "הסתובב" ב"בית האדום", (בו החל מתגבש ארגונו של המטה-הכללי) בלויית שלמה ר' — הוא אלוף שלמה שמיר, שהביאו מארה"ב — אשר הציג בפניו בהזדמנויות את המפק"דים שניקרו שמה. לראשונה היו תהלים אנשינו אלה, שידעו את מטרת בואו: "אדם, קל" זה הוא שיהיה היועץ להנהגת מלחמתנו הכבדה?"

אך מיקי סטון, האדם שנסינו החדיש היה רב מזה של כל אלה שבאו אלינו, לא הרבה לשהות ב"בית האדום". עינו החדרת ורבת הנסיון הארגוני ראתה מיד את החסר בתחום זה. וכך ניסח אותו: כשבאים לארגן צבא — יש לקבוע ראש מטה, הוא

לבקרים באותם שבועות — הפגיעה והדכדכיה פחות מאשר אותנו, והאופטימיזם הצבאי בראיית כוחנו לא פג ולא פחת.

כל הבא לתהות על התפתחות העצמה הצבאית העברית בדורנו — לא יוכל שלא להתעכב על שנים שמרחוק באו, ואשר כל אחד מהם היה במחשמה של עצמה זו ובמחשלי-כוחנו: „הידיד“, אורד וינ-גייט, בימי מאורעות תרצ"ו—תרצ"ח, „מיקי סטון“, הוא האלוף דוד מרכוס במלחמת העצמאות. לרשות הראשון עמדו יותר זמן ויותר הזדמנויות לפעולה ישירה. השני היה עמנו רק זמן קצר ביותר; וזאת, בימי תווה וכוהו של הערכות, כשהוא מתכנן, יועץ, מבסס את הקיים ומעמיקו — ושרוי בצל.

על וינגייט היה מוטל סד השלטון הור בכל כבדו — מה שאין כן סטון, שבזמנו הלכו כבלים אלה ורפו מיום-ליום.

תרומתו של וינגייט היתה בלתי-אמצעית יותר. הוא קבע את העקרונות המקצועיים, את דרך האימון ואת אורח המלחמה הזעירה. הוא הכניס אלינו שיטה חדשה, ביצע, פיקד, שימש דוגמא אישית למפקדים ולטוראים — מחדש, פורץ-תחומים, מהפכני.

מרכוס — נתן את המפתח לביצועם בתוך המלחמה של העקרונות שהנחיל לנו וינגייט. הוא עורר את הרוח, נתן את הכיוון הסקטי להתפתחות שראינו אותה בהמשך המלחמה, ונסך אמונה ללא-אפקופק בנצחוננו. הוא לא פקד בשדה, וגם קצין-מטה לא שימש. תרומתו, בשטח הצבאי, היתה אמצעית יותר משל וינגייט. אך הוא ידע להבליט נכונה אותם הדברים שהיו ידועים לנו. לעומת וינגייט „הפרטיון השיטתי“, היה מרכוס דמות איש-הצבא הסדיר, צבא המתוכנן והמנוהל כחוק.

שניהם „חישלו את הפלדה“ של כוחנו הלחם, שניהם שמו דגש על רוח-הגייסות, על ההעזה, על ההגיונות ועל היחס לחייל-כאדם. ארגון ההגנה קרא את שם וינגייט על בית-הספר למפקדים שקיים בג'וערה.

ייקרא שם מיכאל דוד מרכוס על בית-הספר למפקדי פלוגות או גדודים של צה"ל — שאלוף מרכוס עשה למען הקמתם בעצם מלחמת השחרור.

„יש לכם חיל-רגלים טוב ביותר, חסרים לו רק נעלים וציוד כבד במידה הדרושה. תנו לו שני אלה — ויהיה לכם הצבא הטוב ביותר בעולם.“

אך מפתיע הדבר, כיצד השתחרר מהר כל-יך מממדי הצבא הגדול בו שירת — ונכנסו ישיר לתוך הענין ה„קטן“ שלנו. היה דבר אחד שבפניו עמד בדחילו — זה ענין המחותרת, שעדיין היה הכרח להקפיד עליה. הוא ידע וחש כי כאן מושגיו אינם שלמים; וכן חש כי אין-הופכים מחותרת לצבא ביו-לילה. הוא אמר, וחזר ואמר: „לא תהיה טעות גדולה יותר מלהביא גנרל שיעמוד בראש ההגנה. גנרל זקוק למטה-עוזרים רב. דברים כאלה לא יקומו פת-אום. יש לתת להם לצמות מאליהם.“

„בעין-המאמן“ שלו (הוא שימש מפקד בסיס-אי-

22.2.1901 — 10.6.1948

מון לאנשי ריינג'רים בדיביזיה שלו) ראה כי דרוש לנו אימון של מפקדי-פלוגות ומג"דים — ואף למ"מים דרוש ליטוש-קרבי. והוא הטיל על עצמו הכ-נת חומר-ההדרכה למפקדים. כמהירות מדהימה החל מביא, מדי-בוקר, לבנין המטה (או לבנין בנק אפק — שאחת מעבודותיו הוצבה לעזרתו) את פרי כתיבת הלילה, שהגיעה בזמן קצר לכתב-יד בהיקף של 700 עמוד גדולים. בעבודותיו דן בארגון יחידות, בתפעול מתקדם של כלי-נשק, בתוכניות של הגנה ושל התקפה באזורי הגב ובאזור הגבעי של סביבת ירושלים — בארגון המטה הכללי ותפקידיו; ועוד.

חומר ההדרכה שלו שימש בסיס ויסוד שעליו בנו — ואותו השלימו, שיפרו והרחיבו — כל אלה אשר באו לטפל בהדרכה בצה"ל אחריו.

האלוף מרכוס תבע יתר תשומת לב לחייל, לפרט, לתנאי חייו ולנוחותו. הוא היה משוכנע כי שום צבא אחר, בן כל עם שהוא, לא היה מחזיק מעמד אף שבוע אחד בתנאים דומים. מכאן הערכתו הרבה את ההגנה על החינוך הטוב שנתנה לחבריה. האלוף מרכוס העריך את גורם רוח-הגייסות (ה„מוראל“) — וזה היה גורם אשר תמיד חשנו כי אין בו מחסור בשורותינו.

בואו חל בימי תהוירובוהו ארגוני. הוא סייע בפתרון הקמת המטה, על בסיס ארגוני ההולם את צרכיו של צבא קם ונוצר, ובהטוית דרך להתאמת מפקדים לתפקידם. מכות וכשלונות, שהיו מנת חלקנו חדשים

פגישת מ"כ עם כתתו

(1) מפקדים ומדריכים צעירים יראים מפני פגישה זו. אימת הציבור עליהם והקושי הידוע שבכל התחלה.

עליך להתגבר עליכן על אימת ציבור זו. הופעתך לפני כיתתך החדשה צריכה להיות נאה ומלווה בטחון עצמי. תטיל עליהם את מרותך מיד כך שיכירו בך את מנהיגם; אולם יחד עם זה תהיה גישתך לאנשים פשוטה, חופשית וחברית. התרשמות מהופעתך עשויה לקבוע את יחס האנשים אליך לזמן ארוך.

(2) הכרות האנשים מקילה במידה רבה קביעת יחס וגישה נכונים אליהם. עליך לקרוא, עליכן, לפני הפגישה הראשונה את שאלוני הקבלה של כל אחד מאנשי כיתתך החדשה.

(3) ארגון טוב ונאה של מסירת הכיתה קובע מהרגע הראשון את יחסם הטוב של האנשים ל"אר. סדר מסירת היחידה יהיה עליכן קבוע ומתורגל. כך תעשה המסירה: בא"כוח ועדת הקבלה מסדר את האנשים במקום המסירה לפי רשימת האנשים שבידו מציג את ה"מכ. ומוסרם לידי לאחר דברי ברכה מעטים הכוללים הבעת תקווה שהטירונים ידעו לקיים את חובותיהם.

(4) לאחר שקיבלת את הכיתה אסוף את אנשיך סביבך ותיגש לסידורים מעשיים כדלקמן:

- (1) עשה להם הכרות בינם לבין עצמם;
- (2) הודיעם שמעתה אינם קשורים עוד בממליציהם ורק אתה או מפקדיך רשאים לפקד עליהם;
- (3) קבע להם את השיעור הראשון ואת פרטי הופעתם אליו;
- (4) הודיע להם כיצד יוכלו להתקשר אתך וקבל מהם את כתובותיהם המדויקות;
- (5) הקרא להם את פקדת החלפת הכתובת ועזיבת העיר כדלקמן: אל יעזוב חבר את העיר מבלי ליטול רשות לכך ממפקדו. מי שהורשה לנסוע לזמן ממושך ישאיר את כתבתו החדשה אצל מפקדו ויקבל אצל הנ"ל הודעה איך יעביר לו מכתב במקרה של צורך. ואם עליו לשהות בדרך למעלה משהורשה, יבקש הארכה במכתב מתאים. לאחר שחזר יתיצב לפני מפקדו תוך עשרים וארבע שעות. אם לא פגשו — ישאיר לו פתק.
- הרוצה לעזוב את העיר לחלוטין ולהשתקע במקום אחר בארץ, יודיע על כך למפקדו למפרע, והלה יקבל ממנו את כתבתו במקומו החדש ויבקש העברה בעבורו. הודע להם שעל כל שינוי כתובת או מקום עבודה יש להודיע מיד ל"מכ.
- (6) ערוך עם חברי הכיתה טיול כתובות שיכלל גם את מקום עבודתם או מקום המצאם הקבועים.

(5) על שני דברים במיוחד עליך להקפיד החל מפגישתך הראשונה:

- (1) הסברותיך תהיינה ברורות ופשוטות. על תסתבך בפרטים מיותרים;
- (2) דרוש מהאנשים כבר מהפגישה הראשונה לחזור על הוראותיך. תרגיל בכך את עצמך ואת אנשיך.

10.8.43

(קטע ממצע „הוראות המשטר“, שסיסמתו היתה „נעשה ונשמע“, מתוך גנזי מערכת „תולדות ההגנה“).

אפסציה-צבאית ולוגיסטיקה

קיום והגדרות

אלוף/מ' ע' גלבר

בעיות ההספקה הצבאית

אותה, תוך כדי מבצעי-המלחמה, ע"י ביזה מאור-גנת. עם זאת היו הרומאים סוללי כבישים למופת, והיה בכבישיהם כדי להקל על קיום שיטת ההספקה מסודרת מן העורף אל החזית. החייל הרומאי הורגל לשאת משא כבד. על גבו היו, נוסף לכלי הזין ולציוד-התבצרות, מזון לימים רבים, לעתים עד ל-17 יום, וציוד אישי חיוני. כתוצאה מכך, היה עצמאי במידה רבה; וניידותם האסטרטגית של הלגיונות היתה רבה. אחרי שקיעת הקיסרות הרומית שקעה גם אמנות המלחמה; אך הרעיון של כוח פועל-בשדה, שיהא מצויד בתחילת מסע-המלחמה והניזון אח"כ מארץ-הכיבוש עצמה, נשאר קיים.

הצבאות שהגנו פוגשים במאה הט"ז וראשית הי"ז באירופה היו כבדי-תנועה, ומספר עצום של גלויים מסוגים שונים היו נגררים אחריהם ואתם כל מיני רכב ובהמות-משא עם רכוש פרטי (וביזה-פרטית) בשפע. עם השימוש באבק השריפה גדל גם משא-החימוש (וביחוד הארטילרי) שהצבאות נשאו אתם. לא היתה שיטה צבאית מסודרת בהספקה. הכוח הפועל, במידה שאולה אספקתו הראשונית, היה בוזז את הסביבה בחיפוש אחר מזון לאדם ואספקה לסור-סים; את המלאי שהוכן לעתיד, היה מעמיס על העגלות — ומידת הניידות, בדרך הטבע, ירדה פלאים.

שינוי מכריע בהספקת הצבא הוכנס ע"י גוסטב-אדולף, מלך שוודיה. הוא העריך את חשיבות הניידות לכוחותיו ושאל להשיגה. את שאיפתו זאת הגשים ע"י שיטתיות וארגון בהספקה. בנקודות אסטרטגיות מובחרות היה מקים מחסנים, אשר מולאו מצרכים שהובאו מארצו או הוחרמו במקום (אם כי תמורת תשלום). על הפעלת שיטה זו היה ממונה סגל-אפסנאים סדיר. הוא צימצם את שפעת העגלות של אנשי-צבא, רוכלי-מחנה וכי"כ, שנתלו אל הצבא במסעו — אך דאג לארגון כלי-רכב אשר משכו את

אין חולקים על כך, שהספקה הנה אחד היסודות לבנין הצבאי; אך מועט הוא. יחסית, הידוע לנו, על התפתחותה במשך הדורות. בדרך כלל, אין הספרות הצבאית עשירה בספרים ובחיבורים המוקדשים לבעית ההספקה לצבא, אף לזו שבתקופתנו אנו. בספרייה-ההיסטוריה הצבאיים מוצאים אנו אך תיאור רים קצרים, ולעתים בלתי-מושלמים, על פתרונות לבעיות ההספקה במלחמות. ידיעותינו, כיצד סופקו והוחזקו במסעותיהם צבאות בימי-קדם ובימי-הביניים, הן קלושות ביותר. רק החל מהמאה הי"ח מצוי בספרות הצבאית הד ניכר לבעיות ההספקה. לעומת זאת, עשירה הספרות המאוחרת — זו מימי מלחמת-העולם הראשונה, ויותר ממנה זו ממלחמת-העולם השנייה — בחומר עובדתי ומאלף על בעיות ההספקה.

יצוין, כי אחד הספרים המעטים, המוקדש לסקר בעית ההספקה הצבאית, הוא ספרו של הקולונל הבריטי ג'. ס. שוא: „האספקה במלחמה החדשה“ * . ספר זה יצא לאור ערב מלחמת-העולם השנייה. הוא מוקדש לבעיות שנתעוררו בדור האחרון, עקב מיכונן של הצבא בתחום ההספקה. פרט לסקירה היסטורית שבו על התפתחות סוגית ההספקה בצבאות. לגבינו זהו הסדר הנכון להרצאת הנושא: כי לנו, שעניינו לבנין צבא חדש ומשוכלל, ענין רב בסקירה היסטורית המראה את התפתחותו הטבעית של ענף ההספקה בצבאות.

במלחמות הקדומות היו הצדדים מוצאים לרוב את הפתרונות לסוגית ההספקה תוך קלות יחסית. השבט, או האומה, הנלחמים היו לרוב מוצאים את הספקתם בשטח בו נלחמו; וכרגיל אף שדדו אותו. הרומאים קיימו שיטת ההספקה שהיתה מבוססת בעיקרה על הספקו העצמי של הכוח הפועל. היינו, אותו כוח נשא את ההספקתו אתו, והיה משלים

* „Supply in Modern War” — G. C. Shaw

במלחמת העולם II: לאחר הפלישה לאירופה: —

הספקה יומית לדיביזיה = 600 טון.

את השיטה הנוקשה של מחסנים ניידים. כוחותיו לא יכלו להתקדם אלא מסע של חמשה ימים מבסיסים הקבועים. רק במידה שהמחסנים הניידים הנ"ל, שנשא אותם מזון ואספקה נוספים, יכלו להתקדם — יכול היה גם הכוח הלוחם לנוע קדימה — אלא שתרמור זאת היה אז הצבא צמוד לבסיסיה הנעים, ולקצבת הנוסעים.

פרידריך הגדול, מלך פרוסיה (אמצע המאה ה-19) שהיה דוגל מובהק בשיטה זו, הקדיש תשומת לב יוצאת מן הכלל לארגון הספקתו והבטחתה. בספרו „עקרונות כלליים של המלחמה“, הננו מוצאים תיאור קצר של שיטתו: „מלבד העגלות, המובילות מאחורי הרגימנט לחם לחמשה ימים, יש לאפסנאות (הקומי-סריאט)“ עגלות מיוחדות משלה — וכל הרכב הזה יחד, שנע עם הצבא, יכול לשאת הספקה בשביל הצבא לחודש ימים“.

במרוצת הזמן נעשתה השיטה נוקשה מאוד, וגרמה לאורח-מלחמה שציינתה התנועה האטית, המצויה רבים הרבים ודלדול הארצות בהן התנהלו המלחמות. ניידות מוגבלת נהיתה אפיינית לתקופה *

שינוי מכריע חל בתקופת נפוליון. אכן, כבר בתקופה שקדמה למהפכה הצרפתית היו קצינים צרפתיים, אשר טענו לארגון הצבא בדיביזיות קבועות, לשיבה לניידות, לניצול המלא של מקורות הספקה מקומיים ולצמצום הרכב הנלווה בתמידות אל הצבא. דיביזיות אלה היו צריכות לשאת את עצמן אף מבחינת האספקה. כונתם של הטוענים לכך לא היתה אמנם לנתר כליל על מחסנים, או על כלים רכב גלויים. הם התכוונו לכך, שצבא יוכל בשעת הצורך להשתחרר, לתקופה מסוימת, ממגבלות אלו. הם רצו למנוע את שליטתם של צרכי הספקה על המפקד — אשר לגביו התנועה היא העיקר. אין ספק, שהלכידות אלה השפיעו על גופו ליון. הוא עצמו הבין את השינויים שחלו עם התפתחות החקלאות ורשת הכבישים באירופה, התפתחות אשר איפשרה תנועה מהירה יחסית והספקה לכוחות גדולים גם ממקורות מקומיים. הדיביזיה של הצבא

ההספקה מהמחסנים למען המציאה לגופיה גייסות שבשדה, והבטיחו את אחזקתם של צבאותיו. הודות לשיטתיות בהספקה גברה ניידותו. כך יכול היה, למשל, להעביר כוח בן 20,000 איש, על פני כבישים גרועים, במסע של 25 ק"מ ליום מהלך י"ח ימים רצופים — מעשה, שמעטים היו כמוהו בצבאות-אירופה מאז מסעות הרומאים. אפשר לציין את שיטתו כשיטה המבוססת בעיקרה על הספק עצמי (בעזרת מחסני גים צומתיים) והמסתייעת במילוי מקומי. לפי עיקרי רים אלה, התנהלה ההספקה במסדרים שבצבאות החל ממלחמת שלושים השנה.

עם התהוות צבאות סדירים במהלך המאה ה-19, הועתקה ע"י רבים מהם שיטתו של גוסטב-אדולף בצורתה — אך לאן דוקא ברוחה. בינתיים נעשה ציוד הצבאות כבד יותר ומורכב יותר. המחסנים סודרו לרוב בערי-מבצר, ומכאן נשלחו המזון והספקה אח-

מאורחי ההספקה: 1. שיטת ההספק העצמי.

רת אל הגייסות. החייל נשא על גבו, כרגיל, הספקה לשלושה ימים — ולרוב לא יכול היה הכוח הפועל להתרחק ממחסניו אלא מהלך כחמשה ימים בלבד. אמנם גם עתה אין גוף-צבא יכול, בדרך-כלל, להתרחק אפילו מרחק כזה מבסיסיו. אולם כיום מאפשר המיכון את תזוזות הבסיסים עצמם, בעקבות הכוחות המתקדמים ביתר קלות — דבר אשר נבצר ממציאתה של התקופה ההיא לעשותו. על-כן היתה דאגתו של המפקד נתונה בתמידות למחסניו ולשמירת קווי-התחבורה ועורקי-העורף שלו — ודאגה זו היא שקבעה את מהלכיו הטקטיים. זו גם הסיבה לחשיבות המבצעים נגד עורקי-העורף של האויב, אשר החלה להיות כה מורגשת מאז. לובוא (Louvois), שר המלחמה של לואי ה-14 — מלך צרפת — יצר, בצד מערכת המחסנים הקבועים,

* אם כי, לעתים, עלה בידי אותו פרידריך לבצע במלחמותיו תנועות אופרטיביות זריזות, שהשיגו מדי פעם הכרעות חשובות. — המער.

במלחמת העולם II : צריכתה של פורמציית משורינית : —

$$27 \times 6 = 162$$

הנפוליוני אמנם היתה בלתי-תלויה, במידה ניכרת, מבחינת הספקה מאחר שהיא הובילה אתה הספקה ל-21 יום (זו היתה הדרישה העקרונית, אשר במסעות רבים אף בוצעה בפועל). פרי השוד והגזל, מהסביבה דרכה נעה הדיביזיה, היה נכנס לתרמילו של החייל או לעגלת היחידה, כדי להשלים ולהגביר את ההספקה העצמית. החייל נשא על גבו הרבה יותר — ואי-ל הרכב המלווה אותו צומצם מאוד. הדיביזיה, המנתרת על מחסני-הבסיס כמשען-קבע, היתה עתה תלויה הרבה יותר באפשרויות לחידוש הספקתה ממקורות הסביבה בה פעלה. עיקר ההספק העצמי, כפי שהוגשם כעת, והארגון הטוב אשר שווה לו, הור-ליכו לקראת גיידות רבה. שיטה זו הפכה מקובלת גם על מקצת צבאות אחרים, אך רק במידה חלקית, ורק למשך שנותיה האחרונות של תקופת-המלחמות הנ-פוליונית — ואילו מאמצע המאה ה"ט התפתחה בהדרגה שיטה כללית שהתאימה להספקת כוחות גדולים ולהחזקתם.

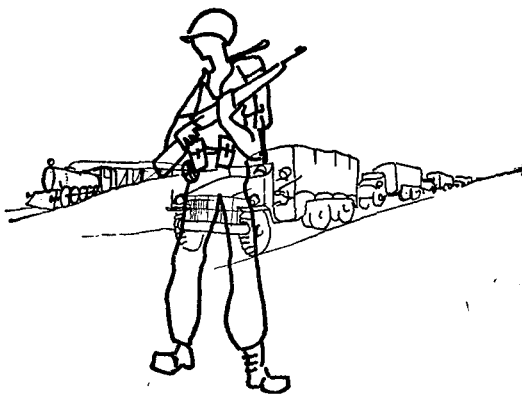
הרכבת, עם מהירותה ויכולת-ההובלה שלה, היתה במרוצת המאה ה"ט לגורם הראשי בהחזקת צבאות גדולים בשדה. השימוש בה איפשר, במלחמת פרוסיה נגד אוסטריה ב-1866, להפעיל שיטת הספקה חדשה אשר תוכננה והוכנה בשנות השלום. שיטה זו היתה מבוססת על עקרון המילוי (Replenishment) המתמיד מן העורף של מלאי-האספקה ההכרחי-השוטף אשר עם גופי-הצבא.

שיטה זו איפשרה מעתה את תנועתם והחזקתם של צבאות המוניים, שעלו בהרבה גם על אלה שבימי נפוליון. היא הפכה את נוהג הצבא הפרוסי בענין זה לדוגמה, שהועתקה בהדרגה ע"י כל הצבאות. שי-טה זו, בעיקריה, מקוימת ופועלת עד היום.

בעצם היתה שיטה זו תוצאה הכרחית של תורת קלאוויבץ, הקובעת כמגמה עליונה את חיסול האויב. תורתו זו חייבה שימוש בצבאות המוניים, אשר עם זאת תהיה להם היכולת להתקדם במסע-תנופה, במ-טרה לתקוף את כוחות האויב, למחצם ולחסלם. צבאות אלה אפשר היה להכניס לקרב, ולהחזיקם בו, רק ע"י זרם בלתי-פוסק של הספקה מן העורף — כי צבאות כאלה שוב לא יכלו לשאת את מלוא הספקתם אתם — ואף לא להיות תלויים בהספקה-משלימה מקומית.

במלחמת 1866 הופעלה לראשונה שיטת ה"דרגים" (בגרמנית "Etappen" ובאנגלית "Staging System") שבה הצבא המתקדם יוצר מאחוריו שרשרת גדלה-הולכת של מחסנים ובסיסים. אלה מוקמים אחרי-אחרי השני במידה שהמרחק מנקודת-ההספקה האת-רונה נהיה גדול מדי בשביל שדרות-הרכב החייבות לספק, ללא הפסקה, מאותה נקודה אחרונה, את צרכי גופי-הצבא המתרחקים. יוצרי שיטה זו ויתרו על הרכב-המלווה הרב — ויצרו תחתיו שדרות-רכב אשר לא גלוו אל הכוחות אותם נועדו לשרת, כי אם נעו בלי הפסקה, בין כוחות אלה לבין בסיס-האספקה הקידמי שבעורף, בהמציאן את כל הדרוש.

שדרות אלו נועדו, בדרך כלל, להובלת המזון ליום הרביעי — דהינו למרחק מסע של מעת לעת (או מעט יותר מזה) — וחזור חלילה. במידה שהצבא התקדם, הוקמו מחסנים חדשים, קדמיים יר-תר, אשר מולאו מצרכים. ע"י משלוח מהמולדת, או

מאורחי ההספקה : 2. שיטת המילוי מן העורף.

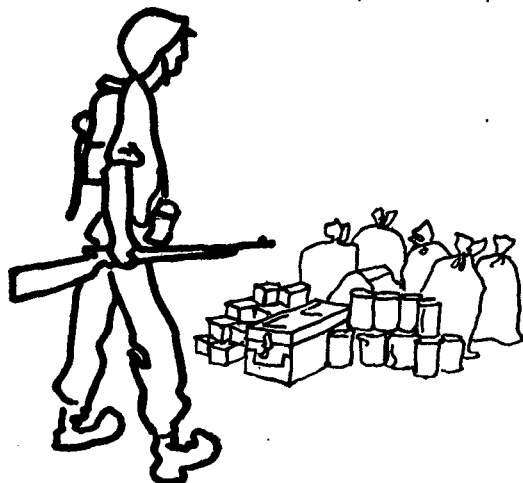
ע"י איסוף מהסביבה. אם כי שיטה זו נועדה להק-טין את המשא שעל גבו של החייל, וכן את הרכב הגדודי, הרי במציאות לא פחתה מעמסת החייל, וזאת מחמת ריבוי ציוד-האיש וחימושו.

שיטה זו הגיעה לידי שלמות והרחבה במלחמת 1870 בין פרוסיה לצרפת. החוליות בשרשרת ההספקה נתרבו, מסילת-הברזל מילאה עתה תפקיד ראשוני בהובלה, שדרות-ההספקה גדלו והמושג של עורק-תחבורה חדל להיות זה של קו אחד של מסה"ב או כביש. מושג זה הפך עתה לאזור, בו נועד לרשת המסועפת-למדי של כבישים, מסילות-ברזל ומתקני-ההספקה התפקיד להזרים את האספקה קדימה, לחזית. עם גידול הכוחות הלוחמים פחתה התועלת שניתן להפיק ממקורות-ההספקה מקומיים. באותה

במלחמת העולם II : ציוד שהוחלף לדיכוייה בריטית בשנה אחת : —

1900 כל־רכב	
653 מקלעי־ברן	
276 מרגמות 2"	
36 מרגמות 3"	
40 תותחים בני 6 ליטראות	
35 תותחים בני 25 ליטראות	

הפעלת גייסות גדולים, אשר צרכיהם בכל ענפי־ההספקה הלכו ורבו, היא שחייבה שמירת שיטה זו. כי לא יתואר חלל במלחמה החדשה שיפעל בתנאי הדיכוייה הנפוליונית ושיטת ההספקה שלה. צרכי המלחמה בת־זמננו, ריבוי כמויות הנשק מכל הסוגים, התחמושת, הרכב ואביזרים, וגיוונם של כל אלה — וכן צרכיו האישיים הגדולים של החייל בן המאה העשרים — מהווים, בצירופם, עומס עצום על רשת ההספקה. רק מילוי מתמיד מן העורף עשוי לאפשר ולהבטיח את כניסת־לקרב של צבא כזה ואת התנאים להזקתו במצב־קרב. מה גם שאין עוד מלחמות מת־נהלות עתה באזורים מיושבים וחקלאיים בלבד. שני אורחי־ההספקה הנזכרים לעיל: שיטת ההספק העצמי של ימיקדם וגלגולה האחר שבתקופת נפוליון — ושיטת המילוי־מ־העורף, אינן היחידות. לויט־קול, שזא רואה בסיכומן של שיטות־ההספקה צבאיות עוד שתיים: שיטת ההספק העצמי המוגבל — ושיטת המילוי־המקומי. שיטת ההספק המוגבל הנה השיטה המאפשרת לנצל כוחות קטנים־יחסית לפער לוח נידות, בהם מקריבים, "עצמה" לטובת ה, "ניידות" ומקריבים, "הספקה מלאה ומובטחת" — לטובת, "חופש

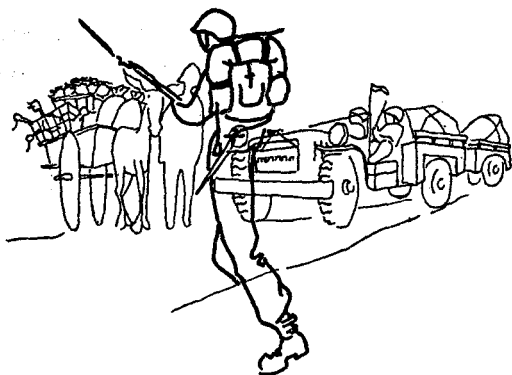

מאחורי ההספקה : 3. שיטת ההספק העצמי המוגבל

מלחמה הרעמדה השיטה במבחן רחב — ויותרוניה וחסרונותיה גם יחד באו בה לידי הבלטה. בניגוד ל־סיון 1866, היה הכרח להוביל מזון גם ברכב הגדודי — כי לא תמיד היה זרם האספקה בלתי־פוסק (גדלו המרחקים האופרטיביים — והמלחמה עצמה היתה הרבה יותר ממושכת). החסרונות של אורח־ההספקה זה היו בכך, שלפיו נתקשר הכוח־הלוחם בעורף־המנהל־תי שלו עד כי כל הפרדה בין השנים, כל ניתוק ממ־קורות האספקה, מוכרחים היו להביא לידי ערבוביה בסדרי ההובלה וההספקה — שסופה עלול להיות כשלון גמור. גם בראשית מלחמת־העולם הראשונה הופעלה שיטה זו בחזית של צרפת משני הצדדים; אך התפתחות מלחמת־החפירות הפכה עד מהרה את פעולת־ההספקה לענין של שגרה מדויקת, בתנאים סטטיים ובמציאות אופרטיבית יציבה.

דוגמה אופיינית להפעלת שיטת ההספקה המושג־תחת על מילוי־מ־העורף נותן מסע כיבוש ארץ־יש־ראל ע"י הבריטים. כל התקדמות צבא־משלוח היתה תלויה בהקמת עורק־תחבורה מתעלת־סואץ עד לעזה ומעבר לה. במידה שנשלל קו מסה"ב והונח קו צינור־המים, נתקיימה שרשרת הספקה — והכוח־הפועל יכול היה להתקדם. "מראש־המסילה" היוו מכוניות או בעלי־חיים את התוליה המקשרת עד אל הגייסות שב־חזית. המערכה הראשונה על עזה מדגימה את הקשיים שבהספקת כוח גדול בשטח מדברי. ראש־המ־סילה (שהיה מתקדם הולך עם בנין מסה"ב) הגיע אז לרפיח, מרחק כ־40 ק"מ מעזה. כאן ריכוזו אמצעי־הובלה בכדי להבטיח את החזקת 5 הדיכוייות שנועדו לכיבוש עזה. ההנחה היתה, שבמקרה של הצלחה ינוצל נמלה של עזה לצרכי הספקה מחודשת — ושי־מצאו בה מים בכמויות מספיקות. במקרה של כש־לון, ראו מראש כי יהיה הכרח לסגת אל ראש־המ־סילה, אשר היה את נקודת־הסיום של שרשרת־ההספקה המתמשכת ממצרים. אכן, אי־הצלחתה של ההתקפה הביאה בפועל לידי נסיגה כואת. הדבר, שראוי להדגישו כאן, הוא כיצד כוח צבאי גדול היה מוגבל — מחמת קשיי ההספקה — לטו־תפעולה (בזמן ובמרחק) של יום אחד בלבד, אם כי לא התרחק מעולם בהרבה מראש־המסילה.

* "Railhead" באנגלית; דהינו, הנקודה בה מס־תים קו מסילת־הברזל — או אפשרות ההובלה בו — וממנה יש לארגן את המצאת האספקה עד אל גופי־הצבא הפועלים באמצעות שדרות תובלה צבאית (מונעות או בהובלה ע"י בהמות־רחומות או בהמות־מעמס, או — כאשר קרה לעתים במסע קוריאה — ע"י שיירות־סלים). הביטויים המקבילים: "ראש־הוף" לגבי אספקה הבאה מן הים; "ראש־אוויר" לגבי זו המובלת באוויר. — המע"ר.

מאורתי ההספקה: 4. שיטת המילוי המקומי
(כשיטה משלימה).

הגדיל לאין-שיעור גם את צריכת התחמושת. פעולות עליה-בחופים — מאלו שבוצעו ע"י פלוגות ה"קומנדו" ועד לפלישה לאירופה — וכן הפלישות לאיים ושטחים שנכבשו תחילה ע"י היפנים — יצרו בעיות ותבעו פתרונות.

העברת כוח צבאי אל מעבר לים, והעלאתו בחוף המוחזק ע"י אויב, לא זו בלבד שחייבו את פתרון של בעיות-תובלה, אלא אף הצריכו תכנון מדויק להספקת אותו הכוח בשעת העליה לחוף ולהקמת בסיסים ב"ראש-החוף", בסיסים אשר יבטיחו את התבססותו והתקדמותו של הכוח גופו וכן את קיום הבסיסים הדרושים לו אחריו. אפילו כיום טרם ניתן להקיף ולסכם בשלמות

מה חידשה מלחמת-העולם השניה לגבי אורחי-ההספקה. היא הפעילה, ללא-ספק, בתזמנויות שונות, את כל ארבעת השיטות שנמנו ע"י ג'. שוא. פלישת כוחות בעלי-כרית לנורמנדיה נשענה על שיטת ההספקה של מילוי-מן-העורף, החל מהבסיסים העצומים שהוקמו בבריטניה-הגדולה, דרך הבסיסים בחוף נורמנדיה — ועד לחזית המתקדמת, ובסופו של דבר — עד אל לברגרמניה. אותה השיטה קיימה, בעצם, את כל הכוחות שהופעלו בממדים גדולים. וזאת בשני המחנות גם יחד. בכל מקום נוצל בצורת שונות המילוי-המקומי: הן בהשגת מצרכים מוגמרים — מזון, דלק וציוד — והן ע"י ניצול הפוטנציאל התעשייתי של ארצות ידידותיות ואויבות כאחת. נמצא שימוש גם לשיטות של הספק עצמי ושל הספק עצמי מוגבל. נציין לדוגמה גילויים לרוב, כגון את "צבאו של-פופסקי" ואת ה" L.R.D.G." ("קבוצות-המדבר ארוכות-הטות").

גורם חדש הוכנס למערכת ההספקה ע"י השימוש באוירון לצרכי ההובלה. ההספקה-המוטסת איפ-

התמרון". ויתור על הספקה-במילואה, או מציאת דרך להספקה שאיננה קשורה בדרגי-ההספקה רגילים, הם המאפשרים השגת ניידות מוגברת בדרך זו.

מילוי-מקומי אינו, למעשה, אלא אורח-ההספקה של ימים, שניתן לצרפו אל כל אחת מהשיטות הנ"ל. הוא מוגבל ביעילותו, נוכח הצרכים הגדולים של הכוחות באשר להספקתם הטבעית" (כגון במזון) — ותלותם בציוד-לחימה רב ומגוון אשר מן ההכרח שיבוא מבסיסים מאורגנים-מראש. לכן, אין לבנות את החזקתו של כוח על מילוי-מקומי בלבד.

ארבעת השיטות או הדרכים הללו, כפי שהוגדרו ע"י לויט-קולי שוא, אינן בגדר שיטות נוקשות; ואין צבא יכול לתכנן את הספקתו לפי אחת מהן בלבד. כל פעולה צבאית דורשת גמישות רבה בבחירת אורחי-ההספקה שלה וקביעתם והיא מחייבת תמיד את ניצולה של כל שיטה מסוימת בהתאם לנתיבים הקיימים ולאפשרויות שבעין. כל דבקות עיוורת בשיטה זו או אחרת מוכרחה להוביל לקראת כשלון בהספקה; ועם זאת — גם לכשלון מבצעי. זאת ועוד: כל אחד מאורחי-ההספקה אלה מחייב קיום בסיסים. בסיס — הוא מקור-הכוח ומרכז-העצבים לכל פעולתו של כוח צבאי. בכל אחת משלוש השיטות — בשיטת המילוי-מן-העורף, בשיטת ההספק העצמי ואף בשיטת המילוי-המקומי — הכרח הוא, תמיד, לקיים את הבסיס עליו ישען הכוח-הפועל; ותגיע אליו ההספקה באיזו דרך שתגיע.

מלחמת-העולם השניה העלתה בעיות הספקה, שדרמות להן בודאי לא הציגה שום מלחמה מאלו שקדמו לה. היקפה, שחבק את כדור-הארץ כולו, המוני בני-האדם שהשתתפו בה, היותה מלחמה טרסאלית וחד-ידישה — כל אלה הביאו לידי הצגת תביעות בשטח ההספקה אשר קשה היה לשער כמותן לפני שפרצה.

מלחמה זו חייבה גיוס מלוא היכולת התעשייתית של כל אחת ואחת מן האומות שלקחו בה חלק; כל אחת מהן נתקלה בבעיות שכמוהן לא נודעו קודם לכן: של הובלת גייסות והספקתם על פני תבל, והחזקת הכוחות בתנאים שונים ומשונים בפינות העולם השונות.

השימוש ברכב המנוע הגדיל לאין שיעור את ניידות הכוחות ואיפשר לקיים את שרשרת-ההספקה, ללא הפסק, מהבסיס וכמעט עד לפרט הלוחם. אך שימוש כביר זה ברכב, שוב יצר בעיות רבות: של דלק וחלקי-חילוף, של פינוי, של תיקון כל-יררכב ואספקתם. ואילו הפורמציית המשוויה חייבה ליווי כבד של שירותי בדק ואספקה. הנשק החדש

כמעט כל חייל לשתי החלפות של בגדי הקרב, ונעליו; והמכבסות הניידות כיבסו מעל ל- 900.000 חלקי-הלבשה.

קיום מערכת הספקה בממדים אלה, חייב מלאכת תכנון ענפה והקמת ארגון רחב ומסועף לביצוע. שירותי-ההספקה שבכל הצבאות הלכו וגדלו במידה שלא ידעו בעבר. בעיה זו של ריבוי היסוד המשרת, החריפה והלכה ככל שהמלחמה התפשטה וכל שדרכי ההספקה נעשו ארוכות יותר. הבעיה אשר עמדה ועומדת לפני הצבאות היא: כיצד לקיים את ההספקה ההכרחית, אשר הולכת ומתרחבת בממדיה — תוך חסכון בכוח-האדם.

נוכח לקח מלחמת-העולם השניה — ובמידה שהדבר ניתן לסיכום, גם נוכח ההתפתחויות במלחמת קוריאה — נראה שבפתרון כל בעיות שיטת ההספקה צריך גם עתה לקחת בחשבון את ארבעת השיטות העיקריות. האורח של ההספק העצמי וזה של ההספק העצמי המוגבל, יוסיפו שניהם להיות ברישימוש כשהמדובר הוא בכוחות-חדירה לטוחים ארוכים, תוך ניצול האפשרויות (וההתחשבות במגבלות) שבשימוש ברכב-מנוע (בעיקר בעל ההנעה-המיוחדת), וגם בהסתייעות בהספקה מוטסת, הן זו המוצנחת והן זו המורגלת באווירונים נוחתים. את שיטת המילוי-מן-העורף, יהיה הכרח להוסיף ולקיים ביחוד שהמדובר הוא בצבאות גדולים, ותוך הפעלה ניכרת של תובלה אווירית במקרי-הצורך, ואילו ההספקה בדרך המילוי-המקומי תסייע לכל אחת מאורחות-ההספקה הנ"ל, אך בלי שתוכל להיות, כשהיא לעצמה, בעלת ערך מכריע.

הבעיה בפניה יעמוד כל מתכנן של מערכת-האספקה תהיה: הבטחת ניידותו של הצבא המקבל את הספקתו, ושילוב התכנית הטקטית והספקתית במידה כזאת, שהטקטיקה לא תשועבד להספקה — וזו האחרונה תוכל להבטיח את ביצועה של התכנית הטקטית. אי לזאת, אסור לראות בהספקה שטח "נפרד", בעל חשיבות פחותה. הספקה הנה מגרפי אחריות הפיקוד. הפיקוד הוא שאחראי לתכנונה ולשילובה בתכנית-הכוללת המקיפה את כל-המבצעים, וכן הנו אחראי לביצועה.

לעומת זאת, לא הצביעה מלחמת-העולם השניה על פתרון הבעיה החמורה של סרבול וכובד בשיירת תים המספקים, המתקנים והמשרתים, שהגם מעמסה כבדה על הצבא ועל המדינה הלוחמת, מבחינת כוח-אדם, מתקנים ותובלה. במידה שצידו וחימושו של צבא הולך ומשתכלל — אך גם מתרבה — בה במידה עלולים לגדול ולהסתעף (ואף להסתבך) השייר

שרה החזקת כוחות מרוחקים ומנותקים מכל עורק תחבורה יבשתי רגיל, והגשת תגבורות להם. גייסות בעלי ממדים, כצבאו של וינגייט בבורמה, קוימו והוכחו זקוק באורח זה אשר, עם התפתחותו הנמשכת של מטוס ההובלה לסוגיה אפשרויות רבות צפונות בו. ההספקה המוטסת משחררת את הכוח-הפועל מן הלוואי בשרשרת-הבסיסים הרגילה, מאפשרת לו התקדמות ללא משא כבד ומבטיחה במידה רבה, אם כי לא מוחלטת, את הספקתו.

בעית ההספקה קבעה את התפתחותם של מהלכים אופרטיביים וטקטיים במלחמת-העולם השניה. היא קבעה, למשל, את קצב התקדמות כוחות בעלי הברית מנורמנדיה עד אל לבה של גרמניה. תיאוריהם של איזנהואר ועומר ברדלי נותנים תמונה ברורה של קשיי-ההספקה שהופיעו במהלך ההתקדמות, וכיצד אלה הגבילו אותם בתכנונם הטקטי. מפלת צבאו של רומל ליד אל-עלמיין ונסיגתו לאורך החוף הצפון-אפריקאי אף היא היתה תוצאה של ליקויים רציניים בשטח הספקתו והמחסור החמור בדלק ובתחמושת. פרשה זו של רומל באפריקה — שכוחו לקה בשל החבלות בקו הספקה שלו העובר על פני היסודות — הנה גם הוכחה חותכת להשפעה המכרעת הצפונה בפגיעות בעורקי-ההספקה לגבי תוצאותיה של מערכה. מפלת הגרמנים ברוסיה נבעה בהרבה, ואולי בעיקרה, מכשלון מערך ההספקה שלהם, אשר לא היה בכוחו להבטיח את קיומם של גייסות גדולים בתנאי האקלים הקשים בארץ שגהגה גם לעתים קרובות לפי כלל "הארמה החרוכה".

מקצת מספרים ידגימו את ההיקף אליו הגיעה מערכת ההספקה במלחמת-העולם השניה: להחזקת דיביזיה אחת של בעלות-הברית אחרי הפלישה לאירופה היתה דרושה הספקה יומית במשקל הכולל של כ-600 (שש מאות) טון. ואילו בפורמציית משורנית עלה משקלו של הדלק הדרוש פי ששה על משקל המזון הנדרש. דיביזיות-רגלים בריטיות שנחתה בנורמנדיה ביוני 1944 והגיעה עד להמבורג במאי 1945, הוציאה במהלך לחימתה 21.000 טון תחמושת-ארטילרית ו-400 טון תחמושת זעירה. במשך חודש-לחימה אחד צרכה כ-350.000 גלון, או 87.500 "גליקנים", של דלק והובילה ממרחב-החזקתה של הקורפוס — מרחק של כ-45 ק"מ — 1289 טון מזון. הוחלפו לה במשך תקופה זו קרוב ל-1900 כליריב; וכן 653 מקלע-ברן, 276 מרגמות 2 אינש, 36 מרגמות 3 אינש, 40 תותחי 6 ליטראות ו-35 תותחי 25 ליטראות. במשך תקופת הלחימה נזקק

במלחמת העולם II: הוצאת תחמושת ע"י
דיביויה בריטית בשנה אחת: —
21.000 טון תחמושת ארטילרית;
400 טון תחמושת זעירה.

בזמן מלחמה תלויה בהכנה ובתכנון שיוכנו בימי שלום. אם בעבר, יכול היה צבא להסתפק ביצירת מלאי-כוננות לשעת גיוס, הלא היקף ההספקה כיום מחייב את התאמתו מראש של משק המדינה כולו אל צרכי הצבא ואת האפשרות לגייסו בשעת-הצורך בשלמות לשירות צרכיה של מכונת-המלחמה. בכל הארצות — ובקטנות על אחת כמה וכמה — היה עתה הפוטנציאל האזרחי לגורם העיקרי בהספקה הצבאית. לכן מובן הוא, שבארצות רבות פועל הצבא בועדים ואיגודים שונים בשותפות עם התעשייה האזרחית, כדי להכניסה למסלולי המחשבה הבטחונית והתכנון הצבאי.

בשטח ההספקה — כמו בכל שטחי המעשה הצבאי — המלחמה עצמה היא המבחן האחרון, והיחיד, העשוי לקבוע מהי הדרך הנכונה, או דרך נכשלת, בתכנון ובהכנה לקראת מלחמה. עם זאת, יש בלימוד מתמיד של העבר — ובלמוד של פתרונות שנמצאו בו לבעיות ההספקה — כדי לסייע למציאת הפתרונות הנכונים שיענו לצרכי הצבא שעה שיוצג בפני בעיות ההספקה חדשות ותובעות-פתרון.

לכסוף: שיטת-ההספקה איננה מטרה לעצמה. היא נועדת לביצוע תכנית אסטרטגית ופעולות טקטיות. אין צבא נבנה לפי שיטת-ההספקה. שיטה זו היא שצריכה להקבע לפי מבנהו ויעודו של אותו צבא. את שיטת-ההספקה תקבע תורת-הלחימה של הצבא אשר לו היא נועדה.

תים הקשורים בכך. אין ספק, שיהיה הכרח בקיצוצים בשירותים רבים, ובחיתוך על דבריה הנראים במבט ראשון כחיוניים. יהיה הכרח למצוא אמצעים להפעיל שירותים אלה בפחות כוח-אדם ולהקטין, בדרך זו, את ה"פרוסה-הדיביונית" ("Divisional Slice") המופרזת של עכשיו. כפי שהנה ברוב הצבאות, ואת השירותים העורפיים שהתנפחו. הנטייה להגדלת מספר חלקי-הציוד ואביזרי האספקה והתחמושת הנדרשים — תוסיף להתקיים, כיום נעשים הצבאות תלויים יותר ויותר בהספקה ממולדתם ומבסיסייהם העורפיים; כלומר — זקוקים ליותר אמצעי-ההובלה וליותר מתקנים לאורך דרכי ההספקה. המלחמה לקימוץ בציוד עצמו, ובמערכת התובלה המשמשת אותו, תהיה מלחמה כלל וכלל לא-קלה — אך חיונית. מן ההכרח, איפוא, שהחסכון בהספקה ובהובלה יהיה מאחריותו ודאגתו של הפיקוד בכל הדרגים — מן הגבוה ביותר ועד לנמוך ביותר. הדבר מחייב גם את הבטחתם נגד פגיעת האויב — וגם את השימוש החסכוני והיעיל בהם, למטרות הכרחיות. דבר זה מותנה ברמה גבוהה ביותר של משמעת-אפסנאית, אשר רק בכוחה יש להבטיח ניצול נכון וחסכון — ולמנוע בזילות, אבדן ושימוש-לרעה.

אין ספק, שכל פתרון עתיד לבעית ההספקה יטיל על החייל הכרח ליתורים רבים על "מותרות" ויחייב את הפיקוד לתכנון מדויק, לניצול כל האמצעים העומדים לרשותו ולהפעלת מערכת-ההספקה בפחות כוח-אדם וביחידות-מנהלתיות מעטות יותר. ויותר מכל יוטל הכרח לגמישות רבה, ולריכוז האמצעים האפסנאיים באותו דרג אשר יוכל להיטיב לקבוע כיצד והיכן ינוצלו באופן היעיל והמכריע ביותר.

עתה, יותר מאשר אי-פעם בעבר, תהיה ההספקה

מקומה של הלוגיסטיקה במלחמה החדשה (סוף מעמ' 26)

זו יופתע מכמות הפרטים השונים הכרוכים בכך. כמובן, שתכנון מעין זה נאלץ להתבסס על השערות, ואפילו על ניחושים-נבונים. אך המלחמה החדשה הפכה כה מורכבת — עד כדי הטלת חובה על מדינה לתכנן שנים רבות לפני הזמן, לקראת האסטרטגיה והלוגיסטיקה שלה במלחמה. (ולמעשה — לקראת מלחמה אשר תיא מקוה שכלל לא תבוא). ולא — הריזי עלולה לעמוד לפתע בפני העובדה, שכוחותיה המזוינים, ומשקה האזרחי, אינם מסוגלים להתייב בפני המתנגד אשר ערך את תוכניותיו כראוי מבעוד זמן — ואשר, דבר שהנו חשוב עוד יותר, קיימן וביצען למועד, כפי שתוכננו.

הכללי חייבת להכין תוכנית אסטרטגית, ושתוכנית זו מהווה את היסוד להכנת תוכניות לוגיסטיות נרחבות ע"י מחלקת האספקה של המטה הכללי. בנקודה זו יאמר, שמחלקת האספקה צריכה לכוון, לפי הנוהג הרגיל, את הדרגים הכפופים לה, כגון חימוש, הנדסה, קשר וכד' — שייכנו תוכניות מפורטות יותר, המתאימות במיוחד לשירותם הם, ואשר תהיינה מבוססות על הנתחיות-יסוד הכלולות בהנחיות. תוכניות משניות אלה נבדקות ע"י מחלקת האספקה של המטה הכללי; ולאחר שינויים הכרחיים הן הופכות לנספחים ב"תוכנית-המלחמה" של המטה הכללי. התהליכים לפיהם מפתחים תוכניות אלו הנם מורכבים מאד, והסידור בתורה

לוגיסטיקה מהי?

וניתוחים תיאורטיים כוללים. עבר-
דות אלו מעלות כמה הגדרות.
למהות הנושא, הנשנות על האטי-
מולוגיה של המלה: יש האומרים.
כי המלה נגזרה מ"Logos" ביונית
(מלה, מחשבה); ויש שאינם חוש-
שים מלטעון כי המקור הוא "Logis"
שבצרפתית (דהיינו, דיוור; ולב-
סוף, נוהגים לחזור ולצטט את
המשפט: "עוסקים בלוגיסטיקה כשם
שמר גיורדן" עסק בפרוזה: בלא
יודעין).

מאמרו של א. דאטאן, מדאש' האפסנאות של צי' המלחמה הצרפתי, הריה:
נסיון לנתח ולהגדיר את מושגי היסוד של תחומי הפעילות הצבאי הישן-החדש
שמקובל כיום לכנותו, "לוגיסטיקה". טבעי הוא שבעל המאמר מרבה להשתמש,
בין השאר, בדוגמאות השאולות מתחום ארגונו ושירותיו של הצי; אולם
אין הוא מנתר על הדגמה והארה לגבי שני היסודות האחרים של כח-צבא
בזמננו: כוחות היבשה וכוחות האוויר. ובעיקרו, מכוון המאמר להצגת הגורמים
והבעיות המשותפים ל כל כוחות-מזוינים, באשר הם. שכן הוא הדבר אפשר
לראות מן העובדה המאלפת כי הסקירה, אשר הופיעה לראשונה ב"Revue
Maritime" (כלי-המכתא של צי' המלחמה הצרפתי) בראשית 1953, ניתנה
אח"כ אף ב"Revue Militaire d'Information" בשל היותה בעלת ענין שווה
לכל אנשי צבא באשר הם.

יש לציין, כי הביטוי "סיוע" הנזכר מדי פעם בסקירה, נקוט ביד-
המחבר, כמעט בכל המקרים, לא במובן של נשק או סוגייתל מסייע כי אם
במובן של "סיוע לוגיסטי", כפי שמקובל אצל מחברים אמריקאיים.

אי-לכך, לעתים קרובות, נמצא הנך שואל את
עצמך מדי בואך לעסוק בעיונים הלוגיסטיים:
— מה משמעותו של המושג "לוגיסטיקה"?
— מהו המבנה הלוגיסטי, ו"א, מהם כללי הארגון
והתפקוד של מערכת זו?
כונתן של הערות אלו אינה אלא לתרום למתן
התשובה לנ"ל.

לבד מהתיאוריה הנושנת של ז'ומיני אשר כמעט
זיהה את הלוגיסטיקה לאמנות המלחמה ככזאת.
שוררת כמעט בין כולם אחידות הדעות בנקודה
אחת באשר למטרתה של הלוגיסטיקה.

מטרה זו נוסחה ניסוח קולע ע"י הגנ' פאטון:
„להביא את המספר הנכון של האנשים הנכונים
המצוידיים בצידוד הנכון למקום הנכון ובזמן הנכון”.
בשל הסיבה הנ"ל רבות הן ההגדרות ללוגיסטיקה
הדומות אשה לרעותה: כי מרביתן אינה מעלה
אלא את מטרותיה.

אך משמבקשים להגדיר את תחומה של הלוג-
יסטיקה כי אז צפים ועולים כל חילוקי הדעות. אנו
נביא כאן שתי דוגמאות אופיניות לכך:

— התפיסה האמריקאית, אשר ניסח הקול' תורפ
הנ"ל, נוסחה שטרם פג תוקפה: „אותו חלק של
אמנות המלחמה שאינו נכלל באסטרטגיה או
בטקטיקה”;

— התפיסות הצרפתיות, המגבילות יותר את
תחומן של המושג.

אלמלא המילונים והתקציר אמנות המלחמה
לז'ומיני¹ — היה המונח „לוגיסטיקה” כמעט
בלתי-נודע, לפחות בשמו זה. צריך להגיע עד
אל שנת 1917 בשביל שנגלה סקירה המציגה תיאור
ריה של נושא זה.²

במשך שלושים השנים שלאחר-כך השתמשו
במלה שימוש מתון; בארצות הברית, באיטליה
(בהודמנות מסע-המלחמה בחבש), וכן בצרפת (אשר
בה אפילו כיום, כותבים אותה לעתים במרכאות).
ולאחר-מכן, לפתע, בימי מלחמת העולם השנייה,
פלשה המלה לרחבי הטרימינולוגיה הצבאית והת-
פשטה בהם באותה הצלחה — ויש אומרים כי אף
בהצלחה מופרזת — ממש כאשר יש זנודעת תגליתו
של מחקר מדעי.

המפתיע שבעליה רבת-רושם זו מונח בכך כי
עדיין אין מתמצאים היטב באשר למהותו של
המקצוע הצבאי שזכת לכך.

הביבליוגרפיה הצרפתית במקצוע זה, שהנה
עדיין בראשית צעדיה, אינה מורכבת אלא ממספר
מונוגרפיות על בעיות מסוימות, והיא חסרה תיאורים

1. גנ' ז'ומיני (1689—1779), תיאורתיקן נודע של
אמנות המלחמה בראשית המאה ה"ט; המפרש הגדול
הראשון לתורת המלחמה של נפוליון. — המער.

2. קולונל גיורג' סייס תורפ (George Cyrus
Thorp), „צבא-הצי” (Marine Corps) לארה"ב: „לור
גיסטיקה טהורה”, 1917. זמן מה לפני כן, ב-1911 הוציאה
הקומנדר ס. ט. פוגלגונג בקולאג' המלחמה של צי ארה"ב
על הנושא: „הלוגיסטיקה: השפעתה על אמנות המלחמה”.

3. מר גיורדן — גיבור מחזהו של מוליאר „גם הוא
באזלים”, סוחר שנתישר — גדהו ביותר כאשר נודע לו
מפי המורה לפילוסופיה שלו שזה 40 שנה (מאז החל מדבר)
אינו מדבר אלא פרוזה. — המער.

ופצוצים, ניצולת של הציוד, שבויים ושלל-מלחמה. כל המסייע להפעלת אותה „שרשרת” קשור בלוגיסטיקה; ובין השאר:

- תכנון ייצור-המלחמה;
- התובלה;
- הרכישה;
- תכנון ה„סיוע המבצעי” (תכנון לוגיסטי אסטרטגי);
- ההספקה;
- המעבר בים (הפעלת נמלים);
- השירותים הרפואיים;
- עבודות בניה;
- ה„החזקה” (כולל בדק);
- ניהולם של אזורי עורקי העורף והגנתם;
- תפקידי שירות;
- מנהל השטחים הכבושים;
- שירות קברנים; וכו’.

תפיסות אלה באות לידי ביטוי בהגדרות רבות, שמקצתן — רשמיות.⁶

אנו נצטט אותה הגדרה שנוסחה ע”י המטה הכללי המשותף של ארה”ב ב„מילון-מונחים-צבאיים משותף לשלושת הכוחות-המוזינים” שלו; ולשונה דומה מאוד לזו אשר נוקט צי ארה”ב ב„מדריך לתכנון לוגיסטי צי”:

„אותו חלק של הפעילות הצבאית הקשור לייצורם, לרכישתם, לאחסנתם, להובלתם, לחלוקתם, להחזקתם ולפינויים של כוח-אדם, של אספקה ושל ציוד אשר ענין לו עם חיולם, הכשרתם-המקצועית, הצבתם לתפקידים, סעד, ושחרורם של אנשי-צבא; והמטפל במתקנים שהנם הכרחיים בשביל מתן ה„סיוע המנהלי” למנגנון הכוחות-המוזינים כולל הקמתם וניהולם. היא מקיפה את התכנון ואת הביצוע כאחת”.

מענינת ההשוואה עם הוראה, משנת 1950, של „ועד החימוש”: „הלוגיסטיקה הנה נוהל שלפיו מועבר פוטנציאל-המלחמה ה„גלמי” של אומה לשימוש של כוחות מוזינים... היסודות מהם מורכב

המלחמה בזמננו, לדעתם של האמריקאים, היא בראש וראשונה מבחן-כוח אשר בו מתנגשות שתי מעצמות-ייצור. תנצח זו אשר תגיע אל מכסימום הניצול היצרני של חומרי-גלם ובת-החרושת, ההון והעבודה, אשר תהפוך באורח תכליתי ביותר את בתי-החרושת ואת כוח-האדם שלהם למפעלים ליצור ציוד-מלחמה ולידיים-עובדות למען החזית; זו אשר לבסוף, תדע להטיל בנקודה וברגע ההולמים ביותר את משקלו של ארגון עדיף-כוח זה.

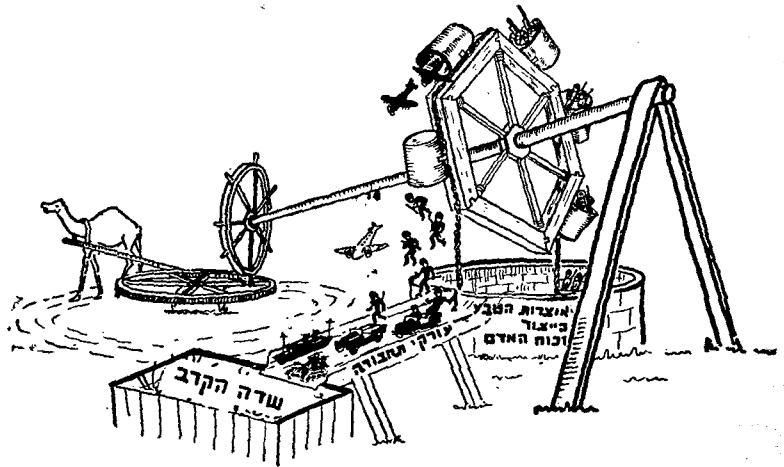
הלוגיסטיקה הנה הארגון המפיק מה„פוטנציאל” הלאומי, את ציוד-המלחמה ואת משמשיו והמביאם לקרב תוך ביצוע תכנית — כלכלית ואסטרטגית כאחת — שנקבעה-מראש. כפי שמגדירה „ועד החימוש” האמריקאי בהוראה משנת 1950 הריהי „נוהל שלפיו מועבר הפוטנציאל ה„גלמי” של אומה לשימוש של הכוחות המוזינים”. רעיון זה מתבטא באורח תכליתי ביותר בשמותיהם של ספרים: „התעשייה יוצאת למלחמה” או „הכלכלה במדים”.

אותה אומה של תעשינים וטכנאים רואה את הלוגיסטיקה כשרשרת ההרכבה וההחזקה של מכשירי-מלחמה אדירי-מחץ — דהיינו, כוחות, היב-שה, האויר והים, אותה שרשרת — או ביתר דיוק מין אנטייליה⁵ — מונעת בכוחה של מערכת-גלגולות פחות או יותר מורכבות לפי טיב הפעולות הצבאיות הנערכות, אך תמיד תוך כדי קשר אמיץ עם אותה מערכת התכנון המבצעי אשר-הוא המנחה אותה והיא משמשתו. דלייה של אותה אנטייליה מתמלאים בסקטור הכלכלי ומתרוקנים תוך כדי מעברם תחילה בסקטור ההספקה הצבאית (בו מסגלים את המוצרים לצרכי שימושם של הכוחות הלוחמים, מאחסנים אותם, ומשבירים אותם) ולאחר מכן — בסקטור המבצעים, שם מגיעה האנטייליה עד אל אזור הקרב עצמו. בדרכה חזרה, מאספת האנטייליה ומביאה לעורף את כל אותם הדברים שלא יצלחו לשימוש במבצעים: כוח-אדם עודף, חולים

Fraser and Teele: „Industry Goes to War”, 4 1941. Albert T. Lanterbach: „Economics in Uniform”, 1943.

5. אנטייליה (Noria) — מתקן לשאיבת מים מבאר; לגל מסתובב עם בהמה המהלכת בעיגול המניע שלשלת של דליים היורדים לתוך הבאר ועולים ומריקים את המים לתוך שוקת או תעלה.

6. הגדרות הלוגיסטיקה מצויות ביהוד: — ב„ספר השימוש למטות” של צבא-הצי משנת 1945; ב„ספר-השימוש לנכחות השירותים של הצבא”; ב„ספר-השימוש לשדה” מס’ 10—100 של צבא ארה”ב. הגדרות נוספות ניתנו ב„מילון המונחים” שהוצא ב-1945 ע”י „קולג’ התעשייה של הכוחות המוזינים”; ע”י ראש המבצעים הימיים (דהיינו, בצי ארה”ב — ראש המטה של הצי) בשנת 1945, ועוד.

האנטוליה:

מהקטור הכלכלי-אזרחי דרך
האפסנאות והשלישות — ומכאן
דרך מבצעים, אל שדה הקרב.

בין ארץ המטרופולין לבין זירות המבצעים שלהם (מ"5 ועד 12 אלף ק"מ) הציג בעיות לוגיסטיות חיוניות (כגון בסיסים קדמיים, תובלה בים, סיוע-לור גיסטי של תכנון); כן הוצגו ע"י כך בעיות לוגיסטיות מרובות-פנים ביותר: סיוע יום-יומי לעוצבות ובסיסים קדמיים, "סיוע-שט" לכוחות-משימה אוי-ריים-ציים פועלים, סיוע להתקפות נגד שטחים מבוצרים, ובעיות אלה עודן עומדות בפני ארה"ב. בעיות אלה מורכבות הן — "שוברות-ראש", לדברי האמריקאים — ופתרון מצריך מערכת רבת-היקף של תכנון, ביצוע ופיקוח. הוא הטעם לכך שארה"ב מצאו לנכון להקל על מעמסתם זו של המטות המבצעים ולהטילה על גופים לוגיסטיים מיוחדים-לכך. גופים כאלה לאינרספור פעלו בימי מלחמת העולם השנייה; ואחד הידועים שבהם היה "כוחות השירותים של הצבא" אשר הוקמו בצבא ארה"ב. מבלי כינונו של ארגון לוגיסטי לא היה הסיפק בידי ארה"ב לנהל בהצלחה את מלחמותיהן באוקינוס השקט ובאירופה גם יחד; ואכן מודים האמריקאים בלשון נלהבת בזכויותיו של אותו ארגון. משמטבוננים בלוגיסטיקה ברמה זו הריהי מצרפת יחד את השלוש: את האסטרטגיה ואת הסוגיות של הכלכלה-המכוונת ושל ניהול המלחמה — והופכת אותו לאותו מכלול של אסטרטגיה-רבת, כפי שמכנים אותה האנגלו-סכסים, לצורך האבחנה בינה לבין ה"אסטרטגיה" במובנה הרגיל.⁷

7. אין זה אפילו ודאי כי מושג הלוגיסטיקה מצטמצם בפעולות צבאיות בלבד. אצל האמריקאים יש והמילה מציין נת גם פעולות אזרחיות ופרטיות מובהקות, כגון הקמת מתקנים תעשייתיים בארץ שמעבר-לים תוך הפעלת אמי-צעים המובאים מיבשת אמריקה.

הסיוע הלוגיסטי נושאים, מלכתחילה, אופי כלכלי, מסחרי ואזרחי. בהדרגה מקבלים הם צביון צבאי יותר ויותר, בעברן דרך שלבי המערכת הלוגיסטית עד אל אזור-הקרב ועד בכלל.

"כפול ומכופל הוא תפקידו של הלוגיסטן שבדרג הגבוה. עליו לגשר בין שני סוגי פעילות: האחת — אופיה הצבאי טהור כמעט, ואילו אופיה של האחרת — הוא אזרחי וכלכלי. מתפקידו של הלוגיסטן ל"תרגם" את הצרכים הצבאיים באופן שהתעשייה תוכל ליצר את הציוד ואת ההספקה לסוגיה. כן עליו לודא כי האפשרויות הלוגיסטיות, כולל את האפשרויות הכלכליות של הארץ, תובאנה בחשבון בחישובים האסטרטגיים והטקטיים.

"באשר למבצעים על הלוגיסטן לודא כי אכן הולמים הצרכים את האפשרויות הלוגיסטיות וכי רואים אותם מראש כדי שניתן יהיה למלאם!
"עליו לפעול כמקשר בין חזית הקרבות לבין החזית הפנימית הואיל והלוגיסטיקה — פעם היא מהווה את היסוד הצבאי בכלכלה הלאומית, ופעם את היסוד הכלכלי בפעולות צבאיות; והיא הנה השנים בעת ובעונה אחת."
לא נוסיף עוד להבליט פסוקים אלה אשר מרבים לצטטם.

מדוע נקטו ארה"ב גישה כה מקיפה להקמת המערכת הלוגיסטית שלהם?

ראשית, משום שלא היה עולה בידן לקיים את המאבק בשתי יבשות בבת אחת מבלי מאמץ כביר אשר הצריך ארגון מחמיר, וכן, משום שהמרחק

אותו מקום נכבד שתפשה לה הלוגיסטיקה אצל האמריקאים — בתוקף סיבות המיוחדות להם — חולקים ומערערים עליו בדרך כלל בצרפת.

התפיסות הצרפתיות

אף על פי שקיימים בצרפת מזה ארבע שנים גופים צבאיים המוגדרים רשמית כ"לוגיסטיים" — כגון "המחלקה הלוגיסטית" של המטה המשולב או "לשכת התוכניות הלוגיסטיות" של חיל-האוויר, או "המדור הלוגיסטי" של שייטת בצי — טרם קבע התקנון הגדירה כל-שהיא ללוגיסטיקה. כמרכן אינה קיימת כל אחדות-דעות בכתיבים העוסקים בהלכתו של גושא זה.

הסיבה לכך מונחת בזאת, שנמשכים אחר משמעותה האטימולוגית של המלה מבלי ראות כי בשימוש במעשה נילוית למושג בתוקף המסיבות הוראה רחבה ומקיפה יותר. כמרכן יש ומשתמשים שימוש מוטעה: מתוך שמסתמכים על דמיונו, כביכול של המובן (לשרת, להשיג, לספק) — מסיקים כי הלוגיסטיקה מציינת בראש ובראשונה את פעולת השיירות, דהיינו, את המנהל, במובנו הרחב. הנכון הוא כי הלוגיסטיקה הנה בחינתם הדינאמית של אלה, כמעין "גילוי לוחם" שלהם. אולם דברים כגון האוויר, הלחם, המלח וכיו"ב לא תמיד נראה שמצדיקים את כל המהומה שהוקמה סביב לגושא זה. על-כן נוטים הבריות לחשוב כי הלוגיסטיקה הנה ביטוי מתימר, לצייונה של פעולה שהיא בעצם משנית למדי (אם גם עתיקה מאוד) — או שסוברים הם כי אינה אלא מהפונקציות של פיקוד בלבד.

רציניית יותר הטענה כי אשר יפה לארה"ב — אין הכרח שיהא יפה לצרפת. שכן אם הגיעו האמריקאים, מתוך שיקולים הנכונים-לגביהם לידי תפיסה מסוימת של הלוגיסטיקה, הרי שאותה תפיסה אינה מתאימה למצבה של צרפת. קנה-המידה של המשמיה האסטרטגית של צרפת, וכן של אמצעיה, הנו צנוע יותר. מצד אחד לפנינו אסטרטגיה בקנה-מידה עולמי, בעלת לוגיסטיקה-בטוח-ארוך, עשירה בבסיסים קדמיים ובאמצעים ניידים — ומצד שני זירות מבצעים בלתי-מרוחקות, משופעות בבסיסי-קבע. ארגונם הפנימי של הכוחות המזוינים של שתי המדינות — אף הוא שונה מאוד. המוג הלאומי, טיב הכשרתו של איש הצבא ואורח-המחשבה — אף כל אלה שונים הנם. במקרה האחד, מקנים הללו מעמד-כורה ל"נתונים"; ואילו במקרה האחר — לתכונות האישיות של יזמה, אינטואיציה, דמיון יוצר, וכיו"ב...

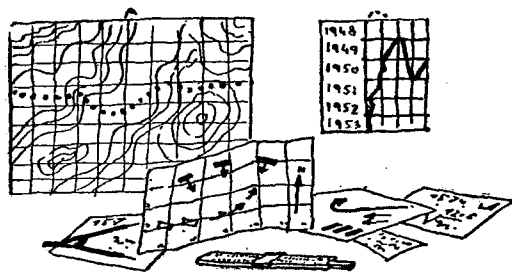
הלכת-הלוגיסטיקה הצרפתית אינה מתגבשת אלא באיטיות. הוראת הלוגיסטיקה עצמה אינה אחידה כלל: היא אינה קיימת כלל בבתי-הספר להכשרת היסוד של הקצינים (בניגוד לנהוג בארה"ב); היא הונהגה רק לפני שבועות מספר ב"בית-הספר למלחמה" של הצי. הוראה זו מושתתת על יסודות שונים בצבא-היבשה מזה ובחיל-האוויר — מזה. "בית-הספר הגבוה למלחמה" של חיל-הצבא מקדיש לה מספר קורסים ותרגילים אך מחלקה לוגיסטית אינה קיימת. חיל-האוויר כונן ב-1947 מוסד בפני עצמו להוראה לוגיסטית שכונה "קורס גבוה ללימור דים טכניים של האוויריה", אולם זה לא היה אלא מקביל ל"בית-הספר הגבוה למלחמה" אך לא שולב לתוכו. הפתרון שנקבע ב-1951 — דהיינו, "קורס היסוד הלוגיסטי אוירי" — אשר נועד לבוא במקום הנ"ל, טרם הוגשם. לאמיתו של דבר השאלה העומדת בצרפת הנה כיצד להכריע:

— האם הלוגיסטיקה שמורה למטות אסטרטגיים בלבד או האם גם השירותים זכאים לעסוק בה? בשאלה זו יעסוק הפרק שיבוא להלן.

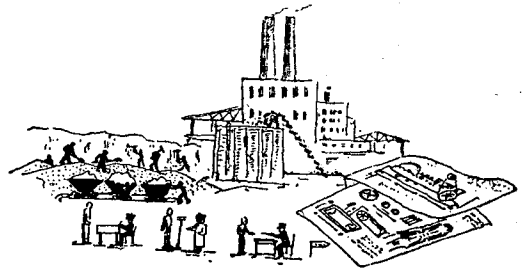
— האם אמנם לתועלת הוא לדבר ב"לוגיסטיקה" או שמא אין היא אלא מלה בלבד? בשאלה זו נטפל מאוחר יותר. הלוגיסטיקה והאסטרטגיה

יש טוענים כי אין זה אלא שימוש לרעה שעה שמכנים כך את פעולתו, למשל, של קורפורל-הטבח. חים. תחומה של הלוגיסטיקה אינו תחומן של יחידות השירותים, אשר אינן אלא מקיימות את תפקיד שירותן ותו לא, ועל כן אין כאן מקום לדבר על לוגיסטיקה⁸. אין, איפוא, תחומה של הלוגיסטיקה

8. מצוטט לפי "ביולטין של אינפורמציה ומחקרים" של "מרכז להשתלמות גבוהה של האוויריה" (מס' 14 שנת 1951). וזו הסיבה שבגללה נתן המרכז להשתלמות גבוהה של האוויריה לסידרת מחקרים זן את הכינוי "סידרת הלוגיסטיקה והשירותים".

דרכים של אדם וכלי במלחמה: א. תכנון.

דרכם של אדם וכלי במלחמה: — ב. חיזול וייצור.

בדרגים הכפופים של הפיקוד, וכן אף בדרגים המכונים של השירותים. הלשכות, "הרביעיות" (האג"אות) של קורפוסים ודיביויות, המחלקות הלוגיסטיות של כוחות-הסיוע הניידים שבצי-המלחמה, עוסקות בפעולות דומות אם כי ברמה נמוכה יותר. למשל, תכנית-התובלה של דיביויות רגלים ממונעת משמשת דוגמה לכך. הוא הדין לגבי השירותים, שמתפקידם לא רק לספק את הצרכים אלא אף לראות-מראש, בעצמם, סוגים מסוימים של צרכים אלה. בחיל-האוויר קובעים מפורשות כי סמכויותיו הלוגיסטיות של המטה מצטמצמות בסיכום הצרכים-בציוד הנובעים מהפעלת-הכוחות המשוערת, דהיינו, כשאין מביאים בחשבון אלא את כבילת ¹⁰ הציוד ואת צריכת האספקה שיידרשו במהלך ההפעלה. ואילו על מפקדות הישרותים לחשב את הצרכים בציוד המתחייבים מתביעות ההחזקה, דהיינו, כשמביאים בחשבון את כבילת הציוד וצריכתו במהלך פעולות הטיפול, הבדק

בארבע שנות מלחמת העולם הראשונה צרך צבא צרפת:

124.000.000 מטרים של בדי-צמר

1.000.000.000 מטרים של אריג-כותנה.

והתספוקת; עליהן לחשב צרכים אלה באשר לאמצעים לוגיסטיים מכל המינים והסוגים ¹¹.

ולבסוף: אפשר היה למנוע שגיאות הרבה אילו היתה לגופים המבצעים ההרגשה כי אף הם עצמם שותפים ל"משחק הלוגיסטי" ואילו הוכשרו בהתאם למתודות הנכונות של אותו משחק. נסתפק כאן בהזכרת סיפור-מבדח אחד: — ב"1940, שעה שחצי-הבריגדה ה-5 של "ציידים אלפניים" הפליגה מצרפת בדרכה לנאמסוס שבנורבגיה — הטעינו את האנשים, ואת הציוד, על אניות שונות — את האנשים על אניות מהירות ואת הציוד על ספינות-ישא איטיות יותר. בנאמסוס, נאלצו היחידות שעלו מהאניות להמתין ימים מספר לבוא ציודם. נוסף לכך, משהגיע הציוד למקום, נערם בצריפי-הנמל בלי כל סדר, בלא ציון היחידה לה נועד ובלא המיון לפי טיב השירות. כל יחידה נאלצה לחטט בערמות החבילות בשלחה יד באשר העלתה, בתוך תהוה

9. מתוך ספרו של דנקאן ס' באלאנטיק, "לוגיסטיקה ציהמלחמה של ארה"ב במלחמת העולם השנייה".

10. כבילה — מתוסר מילה מתאימה אחרת בעברית אני משתמשים במילה "כבילה", כדי לציין אותו מצב בו הציוד "משועבד" לצורך משימה מסוימת — אם כי עדיין לא נתכלה, נצרך או הונפק — המער.

11. מצוטט לפי אותו הביולטין של "מרכז להשכלמות גבוהה של האויריה".

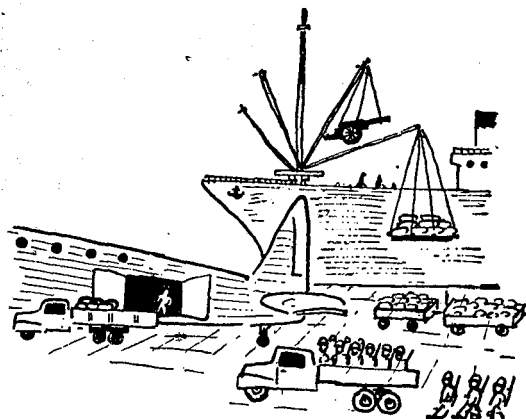
חורג מזה של האסטרטגיה; אין עוסקת בלוגיסטיקה אלא "יחידה-רבתי כזו אשר ביכולתה לעסוק באס-טרטגיה": בצבא-היבשה תהא זו קבוצת ארמיות, וכן ארמיה; בחיל-האוויר — "מרחב-אווירי", ובתמינו, היחידה-רבתי האווירית (דהיינו, במצב הנוכחי של ארגון חיל-האוויר בצרפת — עוצבת-אוויר טקטית); בצי-המלחמה, יהיה זה הדרג של "זירת מבצעים ציית", או "קבוצה מבצעית".

תיאוריה זו קושרת את הלוגיסטיקה קשר מדויק למשמעותו המילולית של מונח זה. המלה, באם נניח כי מוצאה מה"לוגוס" היווני, מציינת, למעשה, במובנה הראשונה את המושג של "שיקול, חישוב". במובנה הצבאי המורחב כונתה היא: "עריכת-חשבון, חישוב הצרכים והאמצעים בהתכון אל מבצע מסוים"; כלומר, במידה רבה, אותו דבר עצמו אשר בארה"ב מגדירים אותו על ידי הביטוי "אומדן, הערכה".

אכן, זהו מלאכה אשר אין להפריד בינה לבין זו של האסטרטג: "האסטרטגיה והלוגיסטיקה הנן יסודות אשר, לאמיתו של דבר, אינם נתונים-להפרדה בניהולה של מלחמה" ⁹. מושגים אלה קשורים קשר כה אמיץ עד כי לעתים נכשלים ומחליפים אותם זה בזה. אכן, בולטים-לעין גם ליקוייה של הנוהה זה וראשית כל: היכן מתחילה — והיכן מסתיימת — האסטרטגיה?

לאמיתו של דבר, אין לאסטרטגיה גבולות ברורים לא עם תחום ניהול המלחמה ולא עם תחום הטקטיקה. מאידך גיסא, מה רבים הם ויכוחי הסרק בהם שוקעים הבריות כשרצונם לקבוע את הנקודה בה הלוגיסטיקה, כפי שהוגדרה לעיל, מתחיל לה עוברת אל תחומו של האופרטיבי! "מה יהיה" — יש שואלים. מתוך בדיחות-הדעת — "מעמדו הצבאי של פגז לפני ששמוהו בתותח — ולאחר שהוא נפלט מהקנה?" ויש הטוענים אפילו כי "אין הפגז הופך לגורם אופרטיבי אלא עם רגע התפוצצותו..."

וזאת ועוד: עצם תכנונו של הסיוע המנהלי אינו מוגבל לתחום האסטרטגיה בלבד. הוא קיים גם

דרכם של אדם וכלי במלחמה: — ג. הובלה.

שרק בעקיפין תורם הוא — לתנועתה של „שרשרת הסיוע“ או אינו תורם לה כלל¹².

כיצד היא הופיעה?

1. אין ללוגיסטיקה אלא מטרה אחת: סיוע לכוחות הלוחמים — בכוח אדם, בציוד בשירותים.
2. כדי ליצור סיוע זה, ולהביאו לקרבת מקום הפעולות במצב רצוי מבחינת איכות, כמות, מקום וזמן נחוץ ארגון מסוים. „שרשרת“, או „אנטיליה“, הנמצאת בתנועה מתמדת, הנה הגילוי החיצוני של אותו ארגון. ראשיתה — בבית-החרושת, במכרה, במקום היצור החקלאי — והיא מגיעה עד אל הזעירה ביחידות שבחזית (האניה; הבסיס-האווירי; גוף-גייסות או אף יחידות-המשנה הראשונות). בדרכה בחזרה, היא מבטיחה את הפינוי ואת איסוף הניצולות.
3. בשלב הוצאה-לפעול, של הלוגיסטיקה מצטרף

פים שני סוגי פעולות:

- א. הלוגיסטיקה הכלכלית („הלוגיסטיקה האזרחית“, כפי שמכנים אותה בארה״ב) — או „לוגיסטיקה של הייצור“. בהיותה אחד הגורמים בניהול-המלחמה, יש ומגדירים אותה כ-„גורם הצבאי בכלכלה הלאומית“, גורם אשר דרכו פועלת ההשפעה

12. אכן, קשה לראות כתורמים לסיוע-ליצור-קרב, ואפילו בעקיפין, שירותים כבתי משפט לפרטים ימיים, מדור ליעוץ משפטי, מחלקת-התגמולים, מרכזיות-שלומים למשפחות החיילים וכדו'. אולם זוהי הגישה בארה״ב, אשר שם נמנים שירותים מסוג זה על גופיה-הסיוע (כך למשל, הפיקוד הלוגיסטי). המושג „מנהל“ אינו זהה בצרפת, בבריטניה-רבתה ובארה״ב. בבריטניה-רבתה משמשת המילה תכופות כמושג-גרדף ל„לוגיסטיקה“: „הענף לתכנון מנהליות“, שנוסד בימי מלחמת העולם השניה ליד סגן-ראש המטה הימי, לא היה אלא ארגון לוגיסטי. בארה״ב יש למילה זו פעם שימוש רחב יותר, במובן של פונקציה כוללת („מנהל לוגיסטי“, „מנהל עסקי“), ופעם מצומצם יותר (לדוגמה, במטה הכללי של צי ארה״ב, סגן ראש המטה לענייני מנהל נבדל מ„סגן-ראש המטה-הכללי לענייני לוגיסטיקה“, עיקר עניינו של הראשון, כנראה, כוח-אדם, ואילו של השני — אפסנאות).

ובוהו מחריד. זו ואף זו: לא היססו להטעין בנמל בראסט גם עצים שהסקה שנועדו למשלוח לגור-בגיה — אך הואיל והם הפשו מקום רב מדי נאלצו לוותר על טעינת כלי-הרכב, וכך וכך. אין כל ספק, כי השירותים בנקודת-המוצא היו, אמנם, פטורים מכל „מחשבה לוגיסטית“.

אם כן, הרי זה מעשה שרירותי במקצת לשמור את הלוגיסטיקה לרשותם של המטות הגבוהים בלבד. יותר הולמת נראית לנו התפיסה האמריקאית של ה„שרשרת הלוגיסטית“, החוסכת ומונעת ויכוחים ללא-צורך. אם נוסיף למובנה הסטטי של ה„לוגיסטיקה“, המציין את השיקול, החישוב והתכנון (אותו מובן הנובע מהאטימולוגיה של המלה) גם את הארגון, המופעל מכוחו של התהליך השכלי הנל — כי אז יהיה בכך גם מן היתרון שידגיש את הגורם הדינאמי, אשר הוא הוא הטמון ביסודה של הלוגיסטיקה: הוא המושג של הגשת הנדרש ללוחם.

בשלוש שנים של מלחמת העולם השנייה צרך צבא ארה״ב:

70.000.000 חולצות חקי

80.000.000 זוגות נעליים.

הגדרת הלוגיסטיקה

הציונים שהועלו כאן מאפשרים לנו לראות ביתר בירור מה אינה הלוגיסטיקה — וכיצד היא הופיעה?

מה איננה לוגיסטיקה?

הלוגיסטיקה עם כל היותה מכלול של פעולות — הריהי שונה מכל אחד מן היסודות המהווים אותו מכלול „כשם שהכלל שונה מהחלק“.

כך:

— ההובלה: הגם שהגדרה בריטית אחת מציגה את הלוגיסטיקה בתור „מדע העוסק בהובלות אשר מצריכים מבצעים רבי-היקף“.

— ההספקה: שאינה כוללת את כוח-האדם, את הברק, את המתקנים, את השירותים, את הפינוי וכדו'.

— כלכלת המלחמה: המייצרת אמנם את האמצעי-הסיוע אך אינה נכנסת לתחום המבצעים ואף לא לזה של ההספקה.

— האסטרטגיה: שאינה אלא ההנהגה הכללית של הפעולות בכל התחומים והשטחים. לבסוף, הלוגיסטיקה, אשר הנה מושג דינאמי ביסודו, אין לערובה עם מנהל שאינו מוסיף —

הצבאית למען קבוע את צרכי הכוחות המזוינים באשר לכמות, איכות ודרגת הדחיפות.

בצבא היבשה הרי זה המבנה התחתני שבמרחב הארצי עליו מתבסס סיפוק צרכי הצבא; ואילו בצי — מכלול „מתקני היבשה“. בהתאם להנחיות הצבאיות הבאות מהמטות הכלליים עוסקות מפקדות השידוטים בפעילות שהיא ביסודה תעשיתית ומסחרית. לעתים הן מייצרות את הציד בעצמן ולעתים הן רוכשות אותו; לאחר מכן מחלקות אותו למקור מותאחסנה כאלה שיתא מוכן להמצאתו לכוחות הלוחמים. הערכות לעתיד, קביעת תכניות ותקציב — מזה; ייצור, פעולה בשוקים, והספקה — מזה. אלה הם שלביה של פעילות יצרנית זו אשר בה משחק מנגנון הכוחות המזוינים את תפקיד מי שהופך את החומרים הגלמיים למוצרים המוגמרים — כדי לסגור לשימוש של הצרכן, דהיינו של הלוחם.

ב. לוגיסטיקה הצריכה — שהיא „הגורם הכלכלי בניהול המבצעים“. תחום פעולתה מתחיל בדרגים הגבוהים ביותר של הפיקוד, שעה

מאבדת כאן את מובנה המנהלי והתקציבי, על אלה נמנים בראש וראשונה השירותים דלקמן:

● בחיל-הצבא: האפסנאות; חיל-הנדסה, חיל-הציוד, חיל-ההובלה, מנהלת מחקר החימוש וייצורו; בסיסי מבצעים, צירופי-המתקנים של מרחב הפנים.

● בצי-המלחמה: אפסנאות הצי; מנהלת הייצור והחימוש, מנהלת-העבודות הימיות; מסע-הכבודה של אניות ההובלה וספינות העזר הנלוות אל שיטת במסעה; שירות התובלה הצבאית בים בעתות מלחמה. ה- SAMAN וכד'.

● בחיל-האוויר: האפסנאות; שירות-הציוד, מערכת שדות-העופה ומתקני ההנחה למטוסים (ובצדה — עוצבות הנדסת האוויריה, ועזרתה של „הנהלת בסיסי האוויר“ שבמיניסטריון העבודות הציבוריות); המנהלה הטכנית התעשיתית של התעופה האזרחית; ה- G.M.M.T.A.

● בדרג המשולב של הכוחות המזוינים: השירות הרפואי; שירות חומרי-הנפץ;

דרכו של אדם וכלי במלחמה: — ד. פינאי.

שירות חומרי-הדלק והסיכה; בסיסי-מעבר משותפים של הכוחות המזוינים.

5. הפעילות הלוגיסטית המבצעית מתחלקת לחמשה תפקידים נפרדים ברורים:

א. התכנון: עוסקים בו בדרג המטות המבצעים, ומתפקידו: מצד אחד, לקבוע האם מבצע הנמצא בשיקול הנו בר-ביצוע או לא, מצד שני — „לתרגם“ את בחינתה הלוגיסטית של ההחלטה שנתקבלה לשפה של התוכניות, הפקודות והנספחים הלוגיסטיים.

ב. היעוץ הטכני, הניתן על-ידי נציגיהם (ליד המטה) של שירותי-סיוע מיוחדים למקצועות תיהם, עשוי לסייע לעיבודו המפורט של התכנון. למשל: „ראשי-השירות“ של ה„כוח הציני“¹³, כשהמדובר הוא בצי הצרפתי; או ה„מחלקות הלוגיסטיות“ שבצי ארה״ב.

ג. הניהול הטכני, המקיפים ע״י ראשי

שהללו חדלים לכוון את פעולות-הייצור, למען נהל את המבצעים. אולם, „השרשרת הלוגיסטית“ אינה חודרת לשטח זה אלא מאותו רגע כאשר נעשים השיירות לספקי הכוחות הלוחמים, זאת אומרת שעה שהם מוסרים להם את המצרך, עוסקים בבדק ובטיפול.

פעולתם היא, תמיד, פעולה מיום-ליום ואילו הפיקוד הוא המקנה לה כיוון ומגמה. בעתות מבצעים מסוימים, כפופה פעולה זו לכללים מחמירים יותר; הפיקוד הוא המנחה אותה: הלוגיסטיקה המבצעת הנה אחת מבחינותיה של לוגיסטיקה הצריכה.

הבחנה זו חשובה הנה והיא שלטת, או צריך שתשלוט לגבי קביעת הארגון הממשי: מחד גיסא לוגיסטיקה הייצור (או לוגיסטיקה הסיוע הבלתי ישיר); מאידך גיסא לוגיסטיקה הצריכה (או לוגיסטיקה הסיוע הישיר).

4. גופי-ביצוע לוגיסטיים הם אותם הגופים המספקים, המתקנים, הבונים, המטפלים, המובילים והמעבירים על פני מרחקים — כשהמלה „שירות“

13. אולם לא בדרג „כוח ציני“, אשר בו „ראשי-השירות“ אינם, למעשה, אלא קציני מטה אשר בדרך כלל אינם מנצחים על מנגנוני הביצוע הטכניים.

שירותי-הסיוע, בדרגים של ארמיה (בחילה-צבא), כוח-אורי-טקטי (בחילה-האוויר), מחוזי-מי (בצי-המלחמה), "כוח-סיוע-לוגיסטי", בסיס ציי ¹⁴, איש-איש בתחום המגיע לו.

ד. הביצוע — אשר הנו בתחום תפקידן של יחידות השירותים בצבא היבשה ובחילה-האוויר — או של שירותי בתי-הנשק והבסיסים, אניות, "מסע-הכבודה" של שייטת, קבוצות-סיוע ניידות, שירותי הבסיסים האוויר-ציים הקבועים או הניידים בצי-המלחמה.

ה. הפיקוח על הביצוע, לובש כמה צורות. פעולתו המתמדת בכל הדרגים, כלפי השירותים של הפיקוד: היינו, בצי-המלחמה הצרפתי בדרגים של המטה הכללי, של מפקדי המחוזות הימיים ומפקדי דים כלליים של בתי-הנשק הציים, של מפקדי כוחות-ציים; הפיקוח מדי-פעם על ידי נציגי הפיקוד, כאשר השיבות המבצעים קוראת לכך; פיקוח מדי-פעם עלידי חבריה של קבוצת התכנון, אשר ערכו את ההכנות למבצע והם העוקבים אחרי התפתחות התוכניות בהגשמתן (נוהג המומלץ בארה"ב).

לעתים לובש הפיקוח צורה של תיאום הדוק, של פיקוד על כוח לוגיסטי. כזה טיבם של ה"פיקודים הלוגיסטיים" בצבא ארה"ב; של "מסע-הכבודה" של שייטת; או של "כוחות סיוע-לוגיסטי" או של הפיקודים הלוגיסטיים של חילה-האוויר הצרפתי.

ביצור ניתן להגדירה?

בצרפת הוצעו כמה וכמה גוססאות. להלן נצטט אחדות מהן:

— "אותו חלק של אמנות המלחמה הדין בתנוע-תם, הובלתם, אכסונם, הספקתם, פינויים של הכוחות ולשמירה על כוח-האדם והציוד שלהם — דהיינו, אותו חלק הדין בכל אותן הפעולות שתכליתן לאפשר לכוחות לחיות ולהלחם בתנאים טובים ככל האפשר" ¹⁵.

— "המחקר וההפעלה של אמצעים הדרושים להקמתו והחזקתו של כוח מזוין המסוגל לבצע את המשימה הכללית שנקבעה ע"י צרכי המדיניות והאסטרטגיה וכן ע"י האפשרויות האנושיות, הכלכליות והתעשיות של ארץ או גוש בעלי-ברית" ¹⁶. כמובן מתקבלות על הדעת הצעות-הגדרה אחרות — הפעלה מתודית של מערכת צפיית-מראש וסיפוקם של המצבים האפשריים.

¹⁴. גוף-כוחות ציי, המאורגן לאורך-זמן, למילוי תפקידים עצמאיים.

— "הניהול המתודי של פעולות מכל הסוגים המכוונות לראות-מראש צרכיהם של הכוחות הלוח"מים".

יש אומרים כי מתן סיוע לצבאות, אינו בגדר סוג פעילות שנתחדש: ידוע ידענו כזאת מאז ומעולם. ובעצם, מה היו כיבושה של גליה ע"י קיסר, או מסעי המלחמה של צי-ניגיס-חאן אם לא דוגמאות טובות בקנה-מידה של אותה תקופה למה שכיום נקרא "תכנון לוגיסטי"? אם כך, הלא הדיבור בלר-גיסטיקה הוא חסרת-תועלת ואולי אף מסוכן: בשם הלוגיסטיקה אנו באים עוד להוסיף על אופיו המורכב בלא-רהי, של ארגון ההגנה הלאומית שלנו, ע"י שמוסיפים לו עוד ועוד במנגנון?

דעה שטחית זו מעוררת את אחת הבעיות הפותחות שבכל העיונים הלוגיסטיים: לוגיסטיקה זו — מהי; האם מלה בלבד או מציאות בת-זמננו? לטענה כי הלוגיסטיקה הנה בגדר דבר שנתחדש מרבים ליתן נימוקים שאפשר לחלוק עליהם: "אין דבר משותף — אומרים הטוענים — בין האורח בו הכין חניבעל את תכניתו למסע נגד רומי לבין הדרך בה נעצב בימינו אנו התכנון האסטרטגי-לוגיסטי המשתמש בסטטיסטיקה ובמדעים המיתמטיים". אולם, במידה שעובדה זו היא מדויקת הרי אפשר לראותה דוקא כתקינה: הלא התפתחות אורח-הפעולה, כאן כאשר במקרה של הטקטיקה, אינה משנה דבר ביסודה של הבעיה.

עם זאת מן הראוי להעיר:

— כי מתמיד היתה מתיצבת בעיה לוגיסטית.
— כי לא תמיד קיבלה בעיה זו פתרונות תכליתיים ויעילים שניתן להגדירם כפתרונות לוגיסטיים.
— כי פתרונות מעין אלה רק בתקופה האחרונה הפכו לדבר שאי-אפשר בלעדיו והחלו מחייבים ארגונים מורכבים.

הבעיה הלוגיסטית

תיאר ¹⁷, ב"תולדות הקיסרות" שלו, כתב: "בתי-אורי-מלחמה רגילים אין אתה רואה אלא צבאות ערוכים ומוכנים להכנס לקרב. אין מעלים על הדעת

¹⁵. הצעת-הגדרה שהוצעה בצבא.

¹⁶. צוטט לפי הביולטין של מרכז להשתלמות גבוהה של האויריה שכבר צוין לעיל.

¹⁷. תיאר (Louis Adolphe Thiers 1797—1877), מדי-נאי והיסטוריון צרפתי. מחבר, "תולדות המהפכה הצרפתית" ו"תולדות הקונסולאט והקיסרות". כיהן במשרות ממשליות גבוהות בימי מלכותו של לואי-פיליפ. נמנה על מתנגדיו של הקיסר נפוליון ה-3. השתתף בשיתות-שלום בין צרפת לבין פרוסיה בתום מלחמת 71—1870. דיכא את ה"קומונה הפרוואית" ונתמנה כראשון נשיאה של הרי-פובליקה הצרפתית השלישית. — המער.

לריה ושל אפסנאות-השדה — הלא שירותים אלה, שהשכיל-רדעת מנסיון מסעי-המלחמה הבלתי-פוס־קים, היו בבחינת מכשירים מעולים, יש לשער כי הטובים שבאותה תקופה.

וזאת ועוד: יהא זה נאיבי במקצת להתרים נגד טיבן הלקוי של התוכניות הלוגיסטיות באותם הימים ("תכניות הלוגיסטיות הפגומה של נפוליון", כפי שאומרים האמריקאים). תיאר שאסף דוקומנטציה מכלי-ראשון על מלחמות הקיסרות, מראה לנו את הדאגה השקדנית בה היה נפוליון עורך את תכנית הסיוע למסעי-המלחמה, כשהוא חרד שלא יישאר דבר בידי המכרה. רבות הן הדוגמאות מהמסמכים המקוריים המראות בעליל כי דאגה מתמדת זו היתה מצויה במידה לא פחותה גם בדרגים הנמוכים יותר של הפיקוד, אשר מתוך הנסיון הכירו לדעת את חשיבותה.

מה היתה, איפוא, הסיבה האמיתית לכשלונות הלוגיסטיים? יש להעיר שכשלונות לא היו ידועים כל זמן שמסעי-המלחמה היו בבחינת מלחמות-בוק שהתרחשו בארצות ידידותיות או משלימות עם גור-ל, אשר מהן ינק הצבא את מחיתו. הקשיים לא פרצו אלא כאשר המלחמות נעשו ממושכות ומרוחקות, ובשטחים עוינים: בספרד, ברוסיה, כאן, במקום בעית-סיוע פשוטה באה בעית-לוגיסטיקה מורכבת, המצריכה לפתרונה שני יסודות שחסרו, והם: — סיוע איכותי המותאם לתנאי האקלים והמרחקים.

— ומעל לכל, מטה לוגיסטי מבצעי, אשר מרגע צאת תכנית הסיוע, מעם הקיסר, יתאם את השירותים, יחלק מחדש את המצוי ויזרימו דרך הצינורות הלוגיסטיים מדי התפתחותו של המצב¹⁸, יפקח בקביעות על ההפעלה הלוגיסטית — קיצור/ של דבר, יקיים את השליטה על "שרשרת הסיוע". אותן הפרצות חוזרות ונשנות במשך המאה

באיזה מאמצים עולה הדבר להביא עד אל משמרתו אדם כשהוא מזוין, מצויד, מוון, מאומן — ולבסוף, אף אדם שהחלים, אם היה לפני כן פצוע או חולה. קשיים אלה גדולים עוד פייכמה ככל שמחליפים את האקלים או שמתרחקים מנקודת המוצא.

צבאות וציים הכירו, בדרך כלל, את הקשיים עצמם אשר רק מסיבותיהם השתנו והלכו עם התפתחותם של הציוד והטקטיקה (בתחילה התיחסו שינויים אלה כמעט רק להחזקת האדם בלבד ואילו מאוחר יותר לייצורו של הציוד ולהחזקתו).

הפתרונות הלוגיסטיים

על מכשולים אלה יש והיו גוברים לעתים תודות לארגון תכליתי או למתודות-סיוע שיטתיות; אפשר להצביע כאן על הדוגמאות של פרידריך השני¹⁹ ושל ולינגטון²⁰ בספרד, ושל המסע הצרפתי לאלג'יר ב-1930.

אולם לא תמיד היה קיים אותו דגש מיוחד על נושאים כאלה המצוי כיום, הדעה לא היתה נתונה בקביעות ל"מחשבה לוגיסטית". "מרבית המצביאים והממשלות — קובע תיאר בקטע הנ"ל — מזניחים סוג זה של דאגות".

כראיה לדבר מביאים תכופות בארה"ב²⁰ את הכשלונות הלוגיסטיים של מסעי-מלחמה מסוימים מתקופת הקיסרות של נפוליאון.

אמנם נכון הוא כי המלחמות בספרד וברוסיה לא היו מוצלחות מבחינה זו. את האשמה בכך טפלו על שירותי-הסיוע, אשר נגדם מטיחים בקורת מרובה גם תיאורים היסטוריים של אותה תקופה — ואין עובדה זו בגדר חידוש כלל. אולם הדבר שבדרך כלל שוכחים אותו הוא: אף אם היו מצויות מגרעות בשירותים הנפוליאונים של ההנדסה, של הארטי-

לפי התפליטה האמריקאית נכלים בלוגיסטיקה:

- תכנון ייצור המלחמה
- התובלה
- הרכישה
- תכנון ה"סיוע המבצעי"
- ההספקה
- המעבר ביס
- השירותים הרפואיים
- עבודת בניה
- החזקה
- ניהול אזורי עורקי-העורף
- תפקידי שירות
- מנהל השטחים הכבושים
- שירות קברנים וכו'.

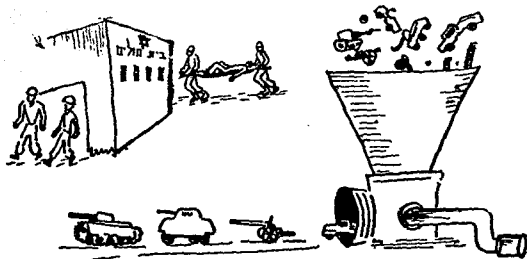
18. פרידריקס או פרידריך הגדול ה'2 (1786—1712) מלך פרוסיה, גדול המצביאים של המאה ה'יח. — המער.

19. ולינגטון 1852—1769, מצביא ואיש מדינה בריטי הידוע בכינויו "רוכס הברזל". נתפרסם ביותר עקב נצחונות של צבא הבריית הבריטי-פרוסי על נפוליון במערכת וטרלו (1815). — המער.

20. השוה בייחוד את ספרו הנ"ל של הקול' סירס תורפ וכן את ספרו של הותורן דניאל, "For Want of a Nail".

21. בספרו "הלוגיסטיקה הימית האמריקאית במלחמת העולם השנייה" הצביע דאנקן סי באלאנטין על חשיבותו המכרעת של גורם זה.

22. כיבוש אלג'יריה — שנות השלושים של המאה ה'י"ט; מלחמת קרים 55—1854; מלחמת צרפת-אוסטריה 1859; מסע הצרפתים במכסיקו — 1861.

דרכם של אדם וכלי במלחמה : — ה. בדק וריפוי.

במשך המאה שלאחר-מכן, וביחוד במלחמת-האזר-חיים האמריקאית (65'1861). אך שתי מלחמות העולם הן הן אשר הבלטו את תפקידם של הגורמים האחרים: שפעת הציד, אופיו המדעי והטכני המורכב ההולך וגדל — זה ה"גורם הטכני המתמיד"; התארכות משך המלחמות; ריחוק זירות-מבצעים. ומכאן אותו היקף עצום של הצרכים הצבאיים, המשתקף במספרים דלקמן: בשנים 1918—1914, צרך הצבא הצרפתי 124 מיליוני מטרים של בדי-צמר ומיליארד מטרים של אריגי-כותנה; ב-45'1942 נזקק צבא ארה"ב ל-70 מיליון חול-צית חאקי, 80 מיליון זוגות נעליים, 78.000 טרקטור רים, 96.000 טנקים, 12 קילו דלק לכל אדם ליום (בחשבון כולל של צבא-היבשה וחיל-האוויר); ברשות צי ארה"ב היו מצויות ב-30 ביולי 1944 — 1108 אניות-מלחמה, 60.000 ספינות מסוגים שונים, 34.000 מטוסים, 900 בסיסים, ומצבת כוח-האדם שלו הגיעה ל-3.870.000 נשים וגברים; ועוד כ"ב.

וכך הגענו למושג ה"גיוס התעשייתי". בצרפת החלו מגששים אחרי מושג זה עוד ב-1890; בארה"ב הוקדש לו ב-39'1931 מחקר-מכין; וכן, אם-כי במידה בלתי-מספקת, בצרפת ב-1938 (לרגל חקיקת חוק-ההגנה הלאומית); למלוא התפתחותו הגיע בארה"ב עם "חוק הבטחון הלאומי" משנת 1947; וכעת הוא מתארגן איטית אף בצרפת. הוא חורג מהמסגרת הלאומית מאז הקמת ארגון האמנה האטלנטית, הוא נוטה להיהפך לענינם המשותף של בעלי הברית.

יוצא, איפוא, כי הלוגיסטיקה שוב אינה מושתתת על שיקולים מבצעיים או בעיות אספקה בלבד. מעתה הריהי קשורה, קשר אמיץ מאוד, גם לבעיות כלכלת הכללית של הארץ, ואולי אפילו של איגוד ארצות. כי צרכים צבאיים עצומים אין אפשרות לספק (ועל אחת כמה וכמה כאשר הם מציגים בעיות של מחקר מדעי) אלא ע"י תכנון מחושב-היטב של הייצור המקיף גם את "כלכלת-המצור".

הי"ט, בעת כיבושה של אלג'יריה לאחר לכידת אלג'יר, בקרים, באיטליה, במכסיקו²², במלחמת 1870. פרצות וליקויים אלה גררו אחריהם, אם לא תמיד מפלות, הרי לפחות, בכל המקרים, קשיים שניתן היה למנעם, ואבידות שאפשר היה לחסכן.

החידוש הראשון — התחלתו נעוצה בצרפת ב-1875 ובאנגליה, בימים שלמחרת מלחמת הבריים — התבטא לא בהמצאת מנגנונים לוגיסטיים טרם-נודעו כי אם באורח חדש של הכונת ארגון השירותים בשדה-המלחמה: 1. תיאום פעולתם של השירותים הנ"ל וכיוון תמרונם, ע"י הפיקד — ממש כשם שהיה נוהג הפיקוד לפקד על פעולתם של הגייסות הלוחמים. בצבא צרפת, בסיום מלחמת העולם הראשונה, הוטל תפקיד זה על ה"אגף הרביעי", האפסנאי, של המטה אשר בא במקום ה"נהלת-העורף" שנתקיימה לפני כן;

2. שיפור יחידות הסיוע. כך למשל, ביטול הפניה אל בעלי העסקים הפרטיים לשם המצאת הספקה או שירותים על אחריותם, או, בבריטניה הגדולה, הקמתו של "חיל השירות המלכותי של הצבא" (Royal Army Service Corps — R.A.S.C.) שנתגלה כמועיל מאוד. בתקופה חדשה זו היה הכרח בכך כי פתרונות לוגיסטיים תכליתיים — הגם שהמלת "לוגיסטי" טרם עלתה על השפתים — יהיו מובטחים בכל המצבים.

ואמנם היתה סיבה שהכתובה הכרח זה: כי "מלחמות הציד" אשר תקופתן החלה ב-1914—1918 אינן סובלות עוד את כשלונן של הסיוע.

מלחמות אלה אף הרחיבו את שדה הלוגיסטיקה אל תחום הכלכלה; ובזאת גלום החידוש השני.

הלוגיסטיקה הכלכלית

הגשת הסיוע ליחידות הלוחמות היתה זמן רב נתונה בידם של ספקים אזרחיים: היא התבטאה בהספקת ציוד מסוגים לא רבים שלא נשתנה במשך דורות, ובהגשת השירותים הפשוטים ביותר. סיוע זה לא נועד אלא לכוונת-צבא מצומצמי-היקף. השפעתו על מנגנון הייצור הלאומי היתה מועטת.

מלחמות המהפכה (החל מ-1792) העלו גורם חדש: שפעת גייסות. זו הביאה לידי התערבותה של המדינה בכלכלת הארץ על מנת לספק את הצרכים שגדלו עד למאד. אולם צרכים אלה הצטמצמו עדיין ברובם בדברים הכרוכים בהחזקתו של האדם.

חשיבותו של הגורם הכלכלי התגלתה בהדרגה

דהיינו ע"י הרחבת הלוגיטיקה אל תוך סקטור זה. אין עוד הלוגיסטן איש צבא לבוש מדים, הוא אף כלכלן ואיש כספים.

מוסדות לוגיסטיים מובחנים

והרי עוד חידוש שלישי ואחרון: הבעיות הלוגיסטיות נהיו לרבות-היקף יתר על המידה מכדי שיניחו לאחריותם של מוסדות המנהל המרכזי והמטות שכבר בנמצא, הטרודים בתפקידים אחרים.

עלה והורגש הצורך ליצור מוסדות חדשים בעלי תפקיד לוגיסטי גרידא: למשל, לשכות לתכניות לוגיסטיות; "ועד החימוש" האמריקאי; מחלקות ומדורים לוגיסטיים של הכוחות הימיים; "פיקודים לוגיסטיים"; ועוד כיוצא בזה.

הגירסה הנוכחית של הלוגיטיקה

התמורות שחלו במשך שנים מספר היו איפוא מעמיקות; והלוגיטיקה בת-זמננו, אף אם אין היא עצמה בגדר חידוש, הריהי לפחות מופיעה בדמות גירסה מתוקנת מאוד של המקור.

"עוסקים בלוגיטיקה כשם שמר ג'ורדן עסק בפרוזה, בלא יודעין" — זוהי אמנם נוסחה מרגיעה, אך יש בה מן הסכנה, מוטב לדעת את הדבר בו הנך עוסק. מלבד זאת, הרי מר ג'ורדן עצמו עסק בלימוד מפי מורים.

זכותן של ארה"ב היא שהעלו את הצורך באורח-מחשבה וארגון לוגיסטיים. כמרכן לימדונו כי נוח

הוא שתהא מצויה מילה אחת להגדרת מכלול זה; ובחירת המונח הישן, "לוגיטיקה", אשר הם מכירים במוצאו הצרפתי, אינה רעה כל עיקר. בעצם אין לראות כל ביטוי אחר בן מילה אחת, אשר בו ניתן היה להחליף את המונח "לוגיטיקה"; המלים "סיוע", "תמיכה" עשויים להרבות אי-הבנות וערבוב-תחומים, כי יותר מדי קשורים הם במושגי סיוע מבצעי וטקטי. והמונחים תחבורה, רכישה, הספקה, תחזוקה, כלכלת המלחמה — כולם כפי שצוין כבר, אינם באים בחשבון.

ככלות הכל, אין זה חשוב שמובנה של אותה מילה היום אינו בדיוק כפי שהיה לפנינו. כמורכב אין זה חשוב אם הלוגיטיקה אמנות הנה או מדע. ואף לא זאת כי מצויות נוסחאות שונות להגדרתה. אנו הצגנו והבלטנו כאן את חילוקי-הדעות בענין נושאים תיאורטיים אלה; היה הכרח לעשות זאת בשביל להזהיר בפני מסקנות נחפזות, וביחוד בשביל לפזר את אי-ההבנות המרפות את ידי המתחיל בחקר הלוגיטיקה. ליוכחים אלה, לאמיתו של דבר, לא נודע ערך מעשי רב ואין הם שווים בכך שיתעכבו עליהם זמן רב.

דבר אחד לבד הוא חשוב: לדעת כי כיום ייצורם של אמצעי הקרב והבאתם לידי אפשרות השימוש בהם, מצריכים ארגון כולל — כי המדע המלמדנו ארגון זה נקרא "לוגיטיקה", שהיא מונח שהכל מכירים בו; לדעת כי דבר תכליתי ונוח הוא, להר-חיב תחולת מונח זה (כפי שעושים זאת האמריקאים) על כל המניע מנגנון זה.

סיום ג' לנדאו

למקומה של הלוגיטיקה במלחמה החדשה

בניהול מלחמה קשורות האסטרטגיה והטקטיקה קשר גומי לין בלוגיטיקה בכל דרג פיקוד — החל במטה הכללי וגמור במחלקת-רגלים. בעת מלחמה עלול להמיט אסון כל כשלונו בתיאום נכון של הלוגיטיקה עם האסטרטגיה וה-טקטיקה.

את הלוגיטיקה ניתן להגדיר כמדע העוסק בתכנון ובהוצאתן לפועל של תנועה צבאית, פעולת-פינוי ואספקה. כאשר צעדו הצבאות בזמן הקדום ברגל, כאשר ניוונו מן הכפרים שאך כבשו, וכאשר השתמשו באבנים וחניתות ככלי-הלחמה העיקריים שלהם, היתה הלוגיטיקה בטולת חשיבות. אולם צבא חדיש, ולוא גם של מדינה קטנה, זקוק ליותר ממה-אלף פרטי-אספקה. לכמויות עצומות

התפקיד הראשוני של גורם-האספקה בצבא הוא להבטיח שפעולות-צבאיות יוכלו להסתייע באופן יעיל ומועיל בצידוד ובשירותים חיוניים, בשעה שהם דרושים, במקום שהם דרושים, ובצורה בה יידרשו. המלחמה הנה עתה ענין מורכב; האסטרטגיה והטקטיקה של ימינו מבורסות על הפעלתם של גייסות מאומנים, על כמויות עצומות של ציוד ואספקה, ועל הנעה זריזה של אנשים וחומר. כתוצאה מהמיכון המוגבר, מכוח-האש הכבד יותר, ומן השימוש בטנקים, מטוסים וכד' — קשור כושר-הלחימה של החייל קשר בל ינותק בקו האספקה. באם קו האספקה יכויב מסיבה איוו שהיא, הופך החייל חסר-אונים; להוציא אותה מידה בה אדם מאומן, ובעלי-תושיה, יחפש פתרון-תחליף.

נושאי הלוגיטיקה : — דיור.

רויות של המשק האזרחי — כי אין ספק שהמדינה תישא
בנזקים מסוימים בכושר התעשייה שלה בזמן ההתקפה הרא-
שונית למרות אמצעי ההגנה בפני התקפה מן האויר, או כל
התקפה אחרת. בכמה מדינות נעשה התכנון מתוך הנחה
שאזורים תעשייתיים שלמים עלולים להיות משותקים.
הבה ונסקור מקצת מכלליהעשייה של התכנון הלוגיסטי,
ההכרחי להכנת השתתפותו של המשק האזרחי בהגנת המ-
דינה. תחילה צריך לברר מהי המטרה : — לקראת מה צריך
להתכונן ? מחלקת תכנון המבצעים של המטה הכללי חייבת
להכין תכניות אסטרטגיות מקיפות, אשר תענינה על שא-
לתיסוד כנון : (א) האופי המשוער של המלחמה שבשבילה
יש להכין את אמצעי ההגנה ; (ב) האזורים הגיאוגרפיים
אשר עלולים להתקף במיוחד ; (ג) הגודל והסוגים של הכו-
חות המזויינים אשר יידרשו ; (ד) „יום הכוננות” — תאריך,
אשר צריך להקבע בהתאם לזמן המשוער בו יש לצפות
להתקפה (יום הכוננות צריך להיות תמיד לפני התאריך
המוקדם ביותר בו יש לצפות להתקפת אויב) ; (ה) תוכניות
אסטרטגיות הדרושות כדי להשיב מיד מכה לאויב — רצוי,
כמובן, בשטחיו הוא (סעיף זה יכולול פרטים כגון קוי התח-
בורה המשוערים הדרושים כדי לסייע להתקפת-נגד וכד') ;
(ו) משך הזמן המשוער של המלחמה — כיון שאם צפויה
מלחמה ממושכת, צריכה תוכנית הגיוס של התעשייה
להיות שונה מזו של מלחמה קצרה.

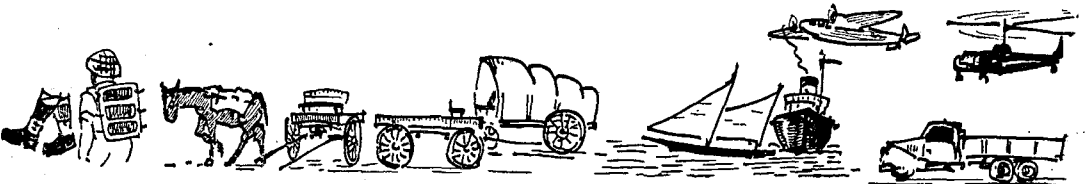
פיתוח תוכנית אסטרטגית — או, ביתר דיוק, כמה
תוכניות אסטרטגיות, המבוססות על ההשערות השונות
לגבי מה שמסוגל אויב-בכוח, או קבוצת אויבים-בכוח,
לעשות — הנו יסוד הכרחי לתכנון לוגיסטי מקיף אשר
מטרתו לשלב את המשק האזרחי בתוך מכונית המלחמה
במקרה של פרוץ מעשי האיבה. התוכניות האסטרטגיות
צריכות להיות מתוכננות תוך-שיתוף ע"י הצבא, הצי וחיל-

של דלק כדי לאפשר למכוניות, טנקים ומטוסים למלא את
תפקידם, ולזרם בלתי פוסק של סוגי תחמושת שונים לאר-
טילריה ולנשק הקל. הצבאות בימינו חייבים להיות מוכנים
לקראת מלחמת תנועה ותמרון, ולשם כך הכרחיים תכנון
וביצוע לוגיסטיים נכונים.

תביעות הכוחות המזויינים של אומות בזמן מלחמה, הן
באנשים והן באספקה, מהוות עתה אחוז כה גדול מן המ-
קורות הכלכליים של אותה מדינה, עד שבצאת מדינה למל-
חמה, נוצר מצב בו הארץ כולה יוצאת למלחמה. כל
גבר, אשה וילד, כל נשק, בית-חרושת ובית-ספר, כל מחד-
לקה ממשלתית, כל ספינה, מטוס ומכונית, הופכים חלק מן
הכוחות המזויינים. מן ההכרח לגייסם ולהתאימם למקומם
הנכון במכונית-המלחמה. במלחמת-העולם השניה הוברר
למטה הכללי של כל צבא שנטל בה חלק, הצורך הדחוף
בגיוס לאומי כזה, וכיום אפשר לקבל זאת כעקרון-יסוד של
התכנון הצבאי : שהכלכלה האזרחית כולה חייבת להשתלב
בתוך המאמץ המלחמתי.

התכנון הלוגיסטי כולל את הכנת המשק האזרחי של
המדינה באופן שיאפשר הגיוס המהיר של כל אמצעי התע-
שיה, החקלאות והתובלה מיד עם פרוץ מלחמה — בהתאם
לצרכים המשוערים של הכוחות המזויינים. ההיסטוריה של
המאה האחרונה הראתה, שמדינות אשר בחרו בדרך תוקפ-
נית אינן מכריזות מלחמה. הן תוקפות תחילה, ורק אח"כ
מפרסמות הצדקה כלשהי לכך. בתקופתנו חייב המטה הכ-
ללי של מדינה הרוצה להתקיים, להכין מבעוד מועד תוכ-
ניות אסטרטגיות ולוגיסטיות מתאימות. המשק האזרחי לא
יהיה אזי אלא גורם נוסף בתוך מערכת האספקה המלחמתית
הכללית.

תוכניות המלחמה צריכות להיות מציאותיות. כיון שכך,
עליהן להביא בחשבון — בזמן הערכת המקורות והאפש-

נושאי הלוגיטיקה : — תובלה.

האור. המשק האזרחי חייב להיות מוכן לספק את התביעות של כל הגורמים הלוחמים, ואילו זכויות הקדימה בין השרותים השונים מן ההכרח שיקבעו ע"י המוסדות הגבוהים המוסמכים. המטרות העיקריות אשר יש לקבען ולהשיגן, אפשר לסכמן כדלקמן:

א. מספר האנשים שאפשר לגייס, לציד, לאמן ולהכין לפעולה.

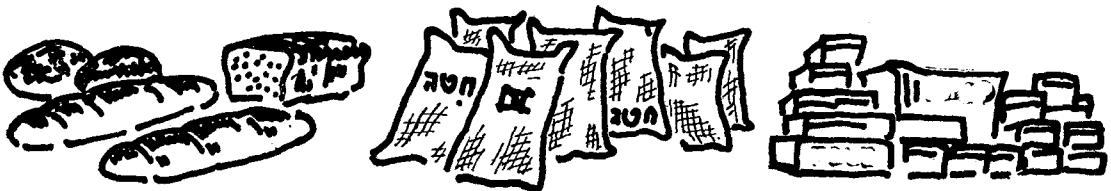
ב. מספר האנשים שמן ההכרח להשאיר במשק האזרחי כדי לאפשר לתעשייה המקומית לייצר את האספקה, המזון ויתר הדברים הדרושים.

ג. קביעת נקודת-האיוון בין הדרישות הצבאיות וצר כי המשק האזרחי, בפ"מ-הכוללת, התחומים בין שירות צבאי ושירות-תעשייתי, עשים מטושטשים יותר ויותר, והם נקבעים לפי הצרכים והענין הלאומי בלבד.

ד. ויסותם של המרת התעשייה לתכליות-מלחמה, של הגיוס, האיוון הצבאי, הפקעת אמצעי ההובלה האזרחיים, וכד'. ב"ויסות" אנו מתכוונים להחלטה חזניתית, מה הם

שלום לייצור של זמן-מלחמה. בשאלה זו מן הראוי לזכור, שהרבה מוצרים של הייצור המלחמתי אינם מיוצרים בזמן שלום, אם כי מפעלים רבים יכולים ליצרם לאחר שינויים קלים במבנה בית-החרושת. לעתים קרובות אין בעל המפעל יודע כלל על יכולתו לעבור לייצור אותו מוצר חיוני, עד שנציג הממשלה או הצבא מורה לו על כך. בראשית ימי מלחמת-העולם השניה, היו בארצות הברית חדרית-ערוכה עצומים — כמה מהם אף מטלטלים, שהועברו מעיר לעיר — אשר הציגו בפני בעלי-התעשייה את אשר נדרש לה"מכר נת המלחמה", ואלו הן התעשיות היכולות לעבור במהירות לייצורם של מוצרים אלה.

ח. יש להקדיש מחשבה לשאלה עד כמה מצויים בארץ חומרי הגלם המובאים מן החוץ. הצבאות בימינו הם כה רב-גוניים, עד שמחסור בחומר-גלם אחד בלבד עלול לעכב את הצבא ואפילו לעצור לגמרי את מהלך מנגנונו המורכב. במלחמת-העולם השניה, למשל, היה צורך ליצר במדינות רבות גומי מלאכותי וחמר-גלם מלאכותיים אחרים, וכן לעסוק במחקר רציני שמתעודתו ליעל את התחליפים של

נושאי הלוגיסטיקה: — מזון.

חמרי גלם עד כדי כך שיגיעו למלוא ערכם של החמרים המקוריים.

ט. תלות פחותה ביבוא. כל מדינה צפויה לסכנת ניר תוק חופיה. לשם כך יש צורך לפתח את התחליף המקומי, ולאגור את מלוא האספקה האפשרית. יש צורך ברישום המפורט של כל הציוד הדרוש — כדי לאפשר ללא שהיה את ייצורו המקומי.

בכדי שהכוחות המזוינים לא יוסטו מתפקידם העיקרי — התכוננות לקראת שעת חירום — וכן כדי למנוע מצב בו שולט המטה הכללי של הצבא במשק האזרחי בימי שלום, הגיעה כל מדינה דמוקרטית למסקנה שיש צורך להקים גוף אזרחי אשר ישלב את הצרכים הצבאיים עם תכנון האספקה המצויה. דבר זה געשה הכרחי במיוחד, כשיש צורך בתכנון-מראש, כדי שיוקמו מוסדות פיקוח אור-חיים — דבר שיאפשר קיום משק אזרחי יציב שעה שינתן האות לגיוס המכונה התעשיתית והצבאית.

ציין קודם לכן, שמחלקת תכנון המבצעים של המטה

הצרכים הנדרשים בכל שלב משלבי תהליך גיוס כוחות האומה — כדי לספק את הדרישות הלוגיסטיות של התוכנית האסטרטגית באותו שלב מסוים. לדוגמה, במלחמת העולם השניה נמנעו רוב המדינות במתכון מגיוס מלוא-כוח האדם שלהן בתקופה הראשונה של המלחמה, במגמה לאפשר לתעשייה ליצר יותר צרכי-אספקה, הנחוצים לצידם המלא של הכוחות המזוינים, ולאגירת מלאי ציד. הויסות יכול להעשות בשתים, שלוש, ארבע או יותר תקופות-דרגים.

ה. קביעת רמת המלאי של חומרי אספקה בעלי אופי "אסטרטגי", אשר צריך שתהא מצויה עם פרוץ המלחמה, כדי לספק את הצרכים העיקריים עד אשר תוכל התעשייה להכנס לתלם של ייצור מלחמתי מלא.

ו. הכנה מדוקדקת מראש של הצרכים הצבאיים לפי סוגים, מינים וכמויות הציוד הנדרש. רשימתם של אלה — יש לנתחה אח"כ לפי סוגי היסוד של חומרי-גלם חיוניים הנדרשים לייצורו של מה שנמצא נחוץ לפי רשימה זאת.

ז. הערכה יסודית ומפורטת של כושר-התעשייה ואפ-שרויותיה-בכוח, במגמה לאפשר מעבר זריז מייצור של ימי-

לפרשת הודו-סין

בדמות המפלה החמורה אשר נגרמה לגייסות הצרפתיים בסתיו 1950**. ואילו מאז כמעט ולא ידעו כוחות ויט מינח אלא כשלונות; ואף הקשיים בהם נתקלו כוחות אלה בנוסיון תפיסת ארץ-התאי אין בהם כדי להפתיע. עם זאת, הרי נראה היה כי היטיבו לבחור במטרה — ניתן היה לחשוב כי התערבות הכוחות הצרפתיים היעיקריים בחבל ארץ זה תהיה כרוכה בקושי; אולם, התנגדותה של גא-סאם הפכה קערה זו על פיה.

על שום מה, איפוא, החל זיקה גא-סאם מעמד כשקא-באנג, דונג-קחא (ב-1950) ונגהיא-לו (לפני זמן קצר ביותר) נפלו כל כך בנקל?

המבצעים בארץ שבטייתא

שרשו של חזיון זה טמון בכך כי את מצבה של גא-סאם אין כלל להשוות לזה של המקומות הנ"ל. כאן, בפעם הראשונה, התנהלה ההגנה בהתאם לעקרונות

מאמרו זה של קמיל רונדון, איש המקצוע וההוגה הנודע בסוגיות מלחמת הירבשה הימ והאזוי, עומד על חזיון אופרטיבי מסוים שנתבלט לאחרונה במלחמת הודו-סין ובת השנים, אולם אותו חזיון עצמו מילא תפקיד לא קטן (ובעל המאמר מדגישו רבות) במהלכה של מלחמת העולם השנייה. התמורה האחרונה של "מזל המלחמה" (או ביתר דיוק — במשחק הגורמים והתחבולות שבה), בהאבקות שבהודו-סין — עם פריצת כוחות ויטמינח אל תוך מלכות לאוס, וסריפת הקלפים, האסטרטגית שנגרמה על ידה — עשויה אולי, במבט ראשון, להחליש את בנין מחשבתו של ק. רונדון בענין הנדון. אכן, לאמיתו של דבר נהפוך הוא: המשח המוגן של "המחנה המחופר" נאיסאם, בלב "ארץ-תאי" שבצפון-מערב טונקין, עמוד-עמוד בכל נסיון נזחיהם של כוחות ויטמינח להתגבר עליו — אף כשחחום שליטתם האופרטיבית של הללו התפשט לא חזון למאות קילומטרים לעבריו השונים. אדרבא, ניתן לומר כי עצם המסע אל לאוס, בא כתוצאה מ"סיכוס ארעי" עיי מפקדת ויטמינח, שקבע כי אין לאלויה, לעת עתה, להתגבר על התנגדותו של בסיס-יריבים זה, והענין שבניתוחו של המחבר לגבי הגורמים האופרטיביים — וגורמי כוח-אדם לוחם — המאפשרים חזיון מעין זה ערדנו עומד בתקפו, על אף הגון הפרובלמטי שבסוגיה זו. בסוף יציו, כי מדי פעם תומד בעל המאמר את יתדותיו גם בנוסיונה לזקחה של מלחמת העצמאות הישראלית. דבר זה ודאי שיש בו כדי להוסיף על תהוד דמנות הניתנת בזה לקורא איש-צה"ל ללוות את העיון במאמר בשיקול ומחשבה מסול.

* אין הכוונה כאן ל"חאילנד", שהוא הכינוי שנתחדש למדינת סיאם, כי אם החבל "הררי" רי למחצה, בצפון-מערב טונקין ובמערבה, המאוכלס שבטייתאי, מוצאם הגזעי של הללו קרוב אמנם לזה של אוכלוסי סיאם, אך אזור ישובם — כאמור, בחבל טונקין, הצפוני בשלושת הבליה של מדינת ויטמינח.

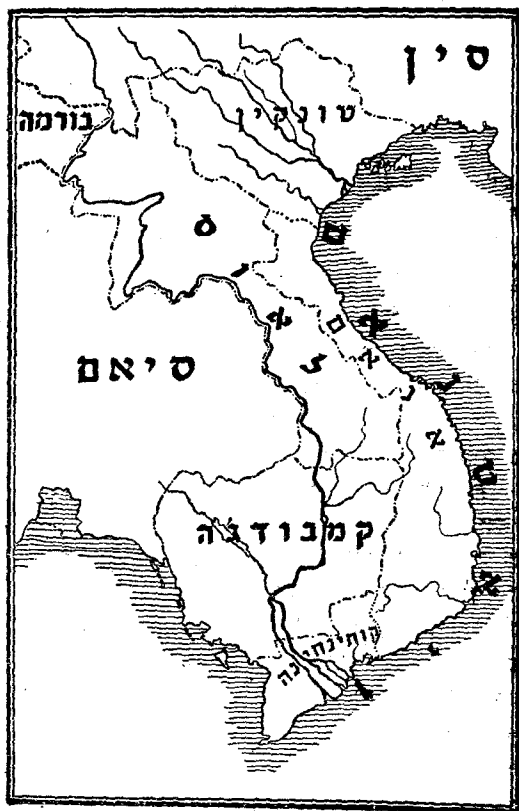
מסקנת-הלכה הראשונה שיש להסיקה ממלחמת-טונקין — כשם שיש להסיקה ממלחמת-קוריאה — הריהי הפרשה-היתרון העצום אשר על צד-לוחם להבטיחו לעצמו על מנת שיוכל להטות את כף המאזנים באופן מכריע לעברו-הוא. אכן, בשביל שמסע-מלחמה שבו מתנגשים יריבים אשר אין בניהם הבדל מספרי ניכר ביותר, יוכל להסתיים במהירות על-ידי הדברתו של אחד מהם — צריך שתתגליתנה שגיאות חמורות מצד פיקודו: — בחימושם ואי-מונם של גייסותיו, או בהגת מבצעים, שיווי-המשקל — הוא המצב התיקין. דעה זו, אשר בה רוחיה כל יצירתו הספרותית של קלאוזוביץ, לא נתאשרה מעולם אישור מעולה יותר מזה שניתן לה עתה, על-ידי תוצאות הקרבות בהם מתנגשים צבאות בעלי מכונה הרכב ומשאבי-יכולת כה שונים כאלה הערוכים זה מול זה בקוריאה או בטונקין.

שגיאותיו של הפיקוד, כאלה העשויות להרחיק את מצב הדברים ממעמד זה של שיווי-משקל — הנן, למרבה-הצער, שכחות למדי. בין הגסות שבישגיאות מסוג זה ודאי שיש למנות את ההתמירות לקיים הגנה על ארץ טונקין באמצעות קורגבול מוגן — וזאת בשעה שלא היתה מצויה אפילו היכרות לה להבטיח את קשרי התחבורה בין המוצבים הפזורים על פני השטח לבין הדלתה*. העונש על כך בא

* הגרעין המתמיד ביותר של שטח-השליטה של הגייסות הצרפתיים שבארץ טונקין (צפון ויטמינח) הנו חבל הדלתה החופית, חצוי וזרועות-הנהר והתעלות המרובות;

הוא פורה ביותר ומשמש "קערת-האורז" הנודעת של אותה ארץ. שליטת הצרפתים בו נועדה לאפשר להם מעין תחוקה ב"מפתחות-האסם" בהתמודדותם עם כוחות ויטמינח.

** הנסיון לקיים "קורדון" הגנתי (שרשרת משמר) לאורך גבול טונקין-סין, באמצעות שרשרת מצודות ומוצבים נשבר בראשית סתיו 1950, כשכוחות ויטמינח ריכוזו את מאמציהם מדי פעם בפעם בגזרת-קו זו או אחרת, כבשו אחדים מן המוצבים הקטנים בהסתערות, ולחילות מצב של אחרים, אשר נאלצו לפנות את מוצביהם. גרמו, תוך מסע-הנסיגה, אבידות קשות ביותר. מאז נשאר מערך ההגנה והשליטה הצרפתי בטונקין מבוסס, בעיקרו של דבר, על שלושה יסודות: המשולש הגדול של הדלתה; העיר האזוי וסביבתה שבראש אותו משולש; רשת מוצבים בארץ ההררית המיושבת שבטייתאי התומכים בדרך כלל בצרפתים.

חדשים — אשר משמעותם חורגת בהרבה אל מעבר למסגרתה של מלחמת טונקין. ראויים עקרונות אלה כי נעיין בהם; וביחד מאחר שבעית הגנתם של מבצרים נמנית על אותן הבעיות אשר דעת-הכלל מקבלת לגביהן רק בקושי את הכללים, אשר נסיון דורות כבר הוכיח את תוקפם.

כתבותיהם של סופרי מלחמה, אשר הצנזורה שבטונקין אילצתם לבקש לעצמם מקלט בהונג-קונג, לא הסתירו כלל את מיעוט התלהבותם של המבצעים עצמם לענין זה של הגנת נא-סאם. ואמנם: לנטוש את הבטון שבדלתה למען מחנה-מוחפר שהורקם מיניווי, במרחק מאה קילומטר בתוך חבל הרים בלתי-נגיש * כמעט; לוותר על אש-בולמת של אר-טילריה-רב-ת-עצמת ולהסתפק בירי הדליל של מרגמות אשר התחמושת מוגשת להן בדרך האויר וביד קמוצה; — ודאי שסיכויים אלה לא יכלו כלל להיראות כנעימים בעיני אלה, אשר העלו בזכרונם את כל הכשלונות שנתרחשו מדי פעם, שעה שניסו לנהל את הקרב במרחק רב מן הדלתה.

* נגיש — בריגושה, אשר ניתן לגשת אליו. היפוכו — בלתי נגיש.

לאמיתו של דבר שלטה הפסימיות מאז ראשית מסע-החורף (53—1952) בטונקין; כבר אז ניתן היה לראות כי כוחות ויט-מינח אומרים לכן את מבצעים כלפי ארץ שבטי-תאי. אולם פסימיות זו מתבדה והולכת ללא הפסק ע"י המאורעות.

החל במחציתו הראשונה של אוקטובר לכדו גייסות ויט-מינח את נגהיא-לו — על אף תגבורת הצנחנים שנשלחה ברגע האחרון — ואח"כ עלו בכיוון אל הנהר-השחור. אח"כ נודע כי חלקו הגדול של חיל-המצב שבנגהיא-לו, אשר הותקפה — אולם מבלי שהיריב סגר עליה — עלה בידו לחמוק אל עבר פנים-הארץ; והנה חיל-מצב זה הוא שנתגלה בחלקו, בנא-סאם.

מנקודת-המוצא ויאטרי שבעמק הנהר-האדום, נערך בנובמבר המבצע „לוראן“ * — כלפי הגייסות של ויט-מינח המתקדמים אל תוך ארץ-התאי. המבצע עורר חששות רבים: האם עומד להתפתח כאן מחדש ענין דומה לאותו מאורע של הווא-בינח בראשית שנת 1952, שעלה כה ביוקר — עם הקשיים הכרוכים בהחזקה של נקודה מבודדת, הרחק מן הדלתה? משחזר האויב על עקבותיו ופנה כלפי עורר, הנתון בסיכון חמור, נצטותה לסגת השדרה אשר שוגרה אל תוך בקעת הנהר-האדום. היא תפסה מלאי ציוד ניכר באותו חבל, הרסה את אמצעי התחבורה, ביצעה באמצעות גדודי העזר שלה את אסיף האורז, הובישה את השתילים אשר נועדו לשתילה בעונת האורז הבאה. המלאכה נעשתה ביסודיות כזו, שהגייסות שצרו על נא-סאם נאלצו לקבל את אסי-פקת-המוזן שלהם באמצעות שדרות-סבלים, המביאים להם את האורז של מישור החוף ממרחק של 300 קילומטר.

הצמדתם של כוחות ניכרים לצורך הגנת נא-סאם עוררה דאגות לגבי בטחונה של הדלתה עצמה: שמה ישתמשו בכך הכטליונים של ויט-מינח, אשר הסתנוו בדרום, בכדי להעמיק חזר? הפיקוד של ויט-מינח אמנם ניסה מזל במבצע-הסחה, אולם התקפות נובמבר נגד חבל ההגמוניות של פאט-דיאם *** עלו לו באבידות חמורות — וכן „פעולות

* על שם חבל לוראן (לותרניגיה) שבנבולה הצפון-מזרחי של צרפת.

** הכונה למבצע צרפתי מחדש ינואר 1952, בו נכבשה הווא-בינח שבזרמו התיכון של הנהר השחור (מערבית דרום-מערבית להאנו, בעיקולו של הנהר) — ולאחר מכן הפסידה עקב מסע תגופת-מחדש של כוחות ויט-מינח.

*** אזור אשר רבה בו אוכלוסית הילידים שנרכשה לדת הקתולית; הילידים מאורגנים במסגרת ההגמוניות (אפיסקופיות) גם לצורכי הגנה מקומית.

הטיהור" (ע"י הצרפתים) בדצמבר מדרום-מזרח לבאס-דינח (באזור ורועות-המוצא של הנהר האדום, שבאזורה המרכזי של הדלתה).

תמרון המתבסס על רשת מבצרים

יצירת מחנה-מחופר בנאסאם הוסיפה, זו הפעם הראשונה, על ה"מבצר" החופי הנרחב של הדלתה ביצרון שני, שניתן באמת להגן עליו והמאפשר סוג חדש של תמרון, אשר לעת עתה זכה להצלחה מרובה.

על מלחמת-מבצרים עברו, לסירוגין, עליות וירידות מאז תקופת הזהר שלה שבמאה ה"ו, כאשר ידעו היטב שאין די בהתקדמות אל פנים חבל-ארץ נתון — כפי שעושים כיום כוחות ויט-מינח בארץ-תאי — כל זמן שאין לוכדים את המקומות-הבצורים בהם מחזיק היריב. אסור היה לצבא פולש להניחם, כשאיומם מוסיף לפעול כלפי אגפיו של קו-המבצעים שלו. צבא כזה חייב היה לסגור עליהם — דהיננו לתפוש שרשרת עמדות לאורך כל היקפה של נקודה-בצורה כזו בשביל שחיל-המצב לא יוכל להבקיען בשום מקום — או לקיים כלפי כל אחת מהן "תצ" פית" באמצעות פלגת-גייסות אשר יהיה לאל ידה להתייב אל מול המסוכנות שבפעולותיו של חיל-מצב כזה, גם כשאין ביכולתה למנוע גיחה. סגירה על מבצר מצריכה מצבת כוחות העולה פי שלושה על זו של חיל-המצב, קיום של פלגת-תצפית — עצמה העולה כפלים, או לפחות פעם וחצי, על זו של חיל-המצב. היות והצבאות לא הכילו מספרי אדם מספיקים כדי הקצאת פלגות כאלה נגזר עליהם ההכרח לצור על המבצרים, וללכדם — בזה אחר זה. לפי ביטוי הנדע של וובאן * היו הם "האמצעי למשוך את המלחמה לאורך ימים.

מאז ההיאבקות העולמית הראשונה נראה היה כי מלחמת-מגן על מבצרים אינה יודעת אלא כשלון נות — כדוגמת נפילתן המהירה (ב' 1941) של ליאג, נאמיור, מובאג' ואנטורפן **; ולעתים — ידוע כי כך היה במקרה של מובאג' — נפלו ערי מבצר אלה בפני צבא-מצור אשר עצמתו היתה פחותה מזו של

* מרקי דה וובאן, מרשל צרפת, מהנדס צבאי נודע אשר הקים בחייו 33 מבצרים, תיקן ושכלל 300 (לפי גירסה אחרת — 160) מבצרים, וניצח על 53 מעשי-מצור. נאמר עליו: "עיר שצר עליה וובאן כמוה ככבושה". בעל ספרים ותורות על ביצור, מחוללה של "שיטת הביצור החדשה" אשר נשארה בתוקפה עד למאה ה"ט.

** מובאג' — בגבולה הצפוני של צרפת, האחרות — בבליה. *** שאף היא. בדומה לאודיסה וסיסטופול הנ"ל, היתה מכוונת ביבשה ונעזרת בדרך הים.

חיל-המצב. אולם הנסיון של 45—1939 מוליך אל מסקנות שונות למדי. ערים-מוגנות ידועות — כגון אודסה או סבסטופול — עמדו במשך שבועות רבים בפני מצור; וכאשר סוף-סוף השתלט הצבא-הצר על העיר — הרי שילם, בדרך כלל, מחיר יקר יותר מאשר המגינים. ואילו מקומות אחרים — כגון טוב-רוק ***, סטאראיה-רוסה (בגליל נובגורוד שברוסיה הצפון-מערבית, מדרום ללנינגרד), לנינגרד וסטא-לינגרד — התחזקו מעמד עד לבוא ישרעתן (לגבי טוב-רוק הכונה למצורה, וחילוזה ב' 1941) ומילא תפקיד חיוני בתהליך החלשת הפולש ובלימת התקדמותו. וזאת לזכור, כי על השתים האחרות נות — לנינגרד וסטלינגרד — הוטלה טבעת-מצור רצופה מעברן היבשה; ואילו אספקתן הומצאה, ביסורין, בדרכי מים (או קרח) פנימיות, על פני האגם לאדוגה והנהר וולגה.

מאורעות קוריאה וטונקין מאשרים את העצמה הרבה הצפונה במקום בצור; ואף היחס שבין הכר חות הנדרשים בשביל ההתקפה מזה וההגנה מזה, לא נשתנה במשך 300 שנה. 60.000 הסינים לא היה ביכולתם, "לגמור", בדצמבר 1950, עם 18.000 אנשי ה"מרינס" ("צבא-הצי") וחיל-הרגלים האמריקאיים — אשר תחילה כיתרום הסינים בסמוך למקוי המים של צ'אנג-ג'ין ואח"כ צרו עליהם, כשהללו מו-קפים בעיר-הנמל הונג-גאם. כוחות ויט-מינח — בעצמה משוערת של 20.000—25.000 איש — יכלו לשים מצור על מגיניה של נאסאם שמנו 6000—8000 איש, אולם מבלי שיצליחו לל-כוד את מקום-הביצור.

ב"מחנה-המוחפר", אוכף-האננס, ניתן להבחין, בקושי, בצריף ולידו שתי-לבנות אשר החיילים אוכלים את פריים.

מבצר — אז מחנה מוחפר?

ראשית הסגולות הנדרשת מהמחזיקים במקום בצור הנה סגולה של חזקת מעמד. לפחות במשך זמן מסוים, בפני אויב בעל יתרון כוח מספרי. באם נניח לה לדלתה — אשר, דרך אגב, מספר מגינה עולה על הסך-הכל של כוחות ויטמינת שני תן לכנסם — הרי נא-סאם הנה המקום היחידי בטוניס קין אשר לא נכשל במילוי משימה זו. 3 דיביויות של ויטמינת התקיפו וחזרו והתקיפו שם, בימים הראשונים של דצמבר, חיל-מצב צרפתי-ויטנאמי אשר נפל מהם פי ארבעה במספרו. הן נכשלו. הצרים, אשר את הסתערויותם הכינו מזה שבועות, נאלצו לסגת כדי לארגן את כוחותיהם מחדש. אפשר כי נא-סאם תיפול ביום מן הימים, מקום-בצור אינו עשוי לעמוד עד איך-סוף. אולם באם התנגדותו תסיק כדי לסכל מסע מלחמה — הרי שאותו מקום מילא את התפקיד אשר נועד לו. ובשנה הבאה יירש מקום אחר תפקידו זה.

על שום מה, איפוא, נפלו קא-באנג, דונג-קחא או נגהיא-לו, שעה שנא-סאם מחזיקה מעמד במשך שבועות רבים?

שורש הדבר נעוץ בכך כי נא-סאם הנה מחנה מוחפר, בשטח של כ-25 קמ"ר, אשר בוצר לעומק של קילומטרים — ואילו המקומות אשר צבא ויטמינת לכדם תוך יומים ושלשה, ויש אפילו מדי הסתערויות הראשונה, לא היוו אלא מוצב או שנים בעלי ממדים מצומצמים, שבתוכם נמצא מרוכז חיל-המצב.

מחנה-מוחפר, אשר הוקם מינה וביה מחזיק מעמד בפני התקרבות האויב. ואילו באותה שעה עצמה המוצבים של קרבול-מוגן, אשר הוקמו ואורגנו

סכך-התיל של הגדר החיצונית ב"מחנה-המוחפר" או"כ"ף-האנגס."

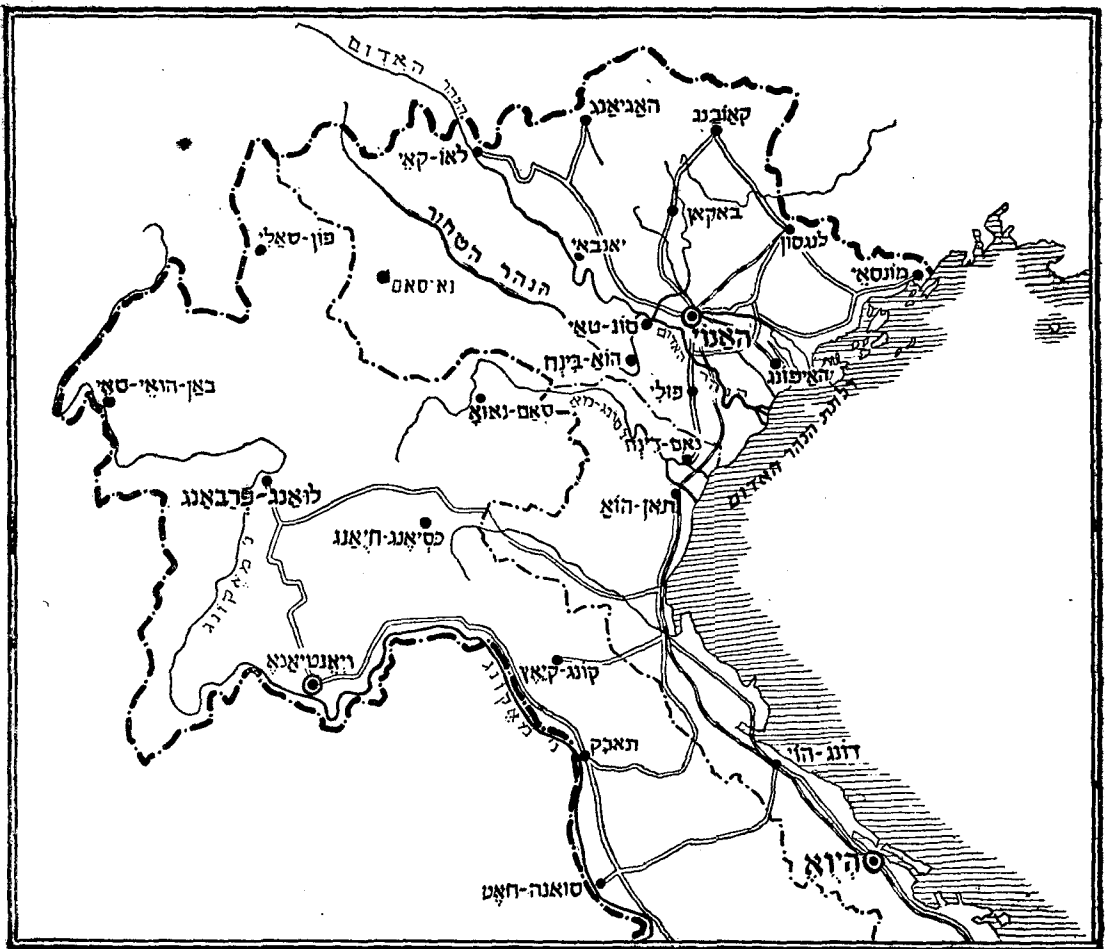
במשך שנים, נפלו בפני הסתערויות רצינית ראשונה. חפירות הקלעים ומחפירות הקורות של נא-סאם, אשר צילומיהם הופצו מאז נובמבר, עומדים במשך שבר עות בפני פגיעות — שעה שהבטון של נגהיא-לו נשבר תוך לילה, גם בנא-סאם נלכדו שני מוצבים קדמיים בלילה אחד — אולם התקפת-נגד החזירתם למחרת. כי כזה הנו התפקיד החיוני של הצומק במערך-עמדות מותקן הפועל את פעולתו בטונקין ממש כאשר בקרה-חזית של קוריאה, מקום בו עובר רים קו-ירכס מיד ליד, עד כדי עשרות פעמים.

ודאי, שהשטח הנרחב על פניו משתרע המחנה-המוחפר של נא-סאם יש בו צד-של-תועלת, מבחינה זו שהמסלולים לנחיתת המטוסים ולהמראתם נמצאים מחוץ לטוח מקלעי היריב. וזאת לזכור — כי גם עצם עומקם של קו-המגן המקיפים את המחנה יש בו, לגבי איש-הרגלים המגן עליהם, משום אותו חיוב, שישנו ברוחב שטחו של המחנה לגבי הטייסים הנוחתים בו. כן אין ספק, כי האספקה בדרך האויר, אשר בזכותה אפשר היה להקים את המחנה-המוחפר של נא-סאם בחומרים המצויים במקום ובמינימום של חימוש כבד ותחמושת תוך בטחון בכך כי החסר יגיע באמצעותה — עשויה עוד למלא תפקיד גם בקיום התנגדותו של המחנה להתקפות יריב; אולם אין למנותה בין הגורמים הישירים להדיפת ההסתערויות הראשונות.

הפיקוד הצרפתי היה צריך לשהות של כמה שנים בשביל ש"גלה מחדש", בטונקין, את המחנה המוחפר בהוצאתו החדישה — זו, אשר בדרך כלל רואים את מקורה בגנרל בריאלמונט. אכן יוצרה של מערכת הביצור הבלגית עצמה, מיחס את זכות גילויה של צורת הביצור המכונה "מחנה-מוחפר", לוובאן: — "רעיון-האם בענין המחנות-המוחפרים" ** החדיי שים" — כותב בריאלמונט — "מצוי בתזכירו של וובאן משנת 1698 לענין הגנתה של פריז. אותו תזכיר מכיל, לאמיתו של דבר, את הצגתם של העקרונות הכלליים, אשר מאז היו נוקטים בהם מידי הקמת מחנות-מוחפרים אשר נועדו לשמש צירי-משען לתמרון ומקומות מחסה לצבאות גדולים."

מעינו של וובאן לא נעלמו כלל נקודות התורפה של מבצר בנוסח-מקובל — זה אשר הוא עצמו תרם

* בריאלמונט, הנרי אלכסיס (1821—1903) גנרל בלגי, מהנדס ובר-סמך בעניני ביצורים. הוא תיכנן את בריצור אנטורפן, ליאג, נאמיור, בוקרסט ועוד.
** נודע ביותר המחנה-המוחפר על יד דונג-קחא אשר הוקם ע"י וובאן ב-1706. במהלך "מלחמת הירושה הספרדית", כאשר הופיע צורך ב"אבן ראש פינה" למען רך המוגן הענקי של גבול צפון צרפת. — המער.

צפון הורדסין. המפה מראה את מחוז טונקין שבמדינת ויאטנאם וכן את צפון מחוז אנאם שבה — וכן את צפון מדינת לאוס. בצידו המערבי של מחוז טונקין — ארץ-התאי ובה מחנה נאיטאם.

כי המלך לא יוכל להשיג 30.000 — 25.000 איש עד אל שטח הבינים שבין מעגלי ביצורים אלה, ועליהם תוכל פריז להוסיף עוד 8.000—10.000 אנשים טובים למדי, שיחזילו מבין חומותיה, מבלי לפגוע בחיל-המשמר הרגיל של העירוניים אשר יוסיף לקיים את תפקידו התקיף.

אולם, „נוסח-הביצור השלישי של מר דה וובאן“ אשר אותו ניסה בשעת הקמת ביצוריה של נאף-בריאסק (1704) ואשר משמיעו של וובאן מנו בו מום של העדר שדות-הצפית — מה הם היו אומרים עתה לנוכח קו-המגן במדרון הערפי, או צורת הביצורים הסינית-הקוריאנית? — כבר עלה לו לבעליו בהפסד-למחצה של חסד מלכים. לא נראתה אז כל אפשרות-שיתקבל „נוסח-רביעי“, המחדש חידושים מרחיקי לכת יותר מקודמו.

הרעיון בדבר צירוף בין הגנה על ידי צבא ניד

כה הרבה לשכלולו — כאשר נגזר על מבצר כזה לעמוד בפני טבעת-מצור התקפה באורח-מתחדי, אשר יש ביכולתה „לגמור“ אותו תוך שבועות אחדים. הוא הציג את המחנה-המוחפר, אשר הוקם מבעוד ימי שלום — או בזמן מלחמה, בצורת ביצור מינה-וביה — בתור אמצעי להרחיב קו-ההיקף של מקום-בצור עד כדי למנוע את אפשרות הקפתו ע"י טבעת-מצור. תוספת כזו של מחנה-מוחפר רצה הוא להעניק לא רק לפריז אלא אף למבצרים רבים אחרים. באשר לבירה הציע הוא להכפיל את מעגל ההיקף הקיים של הביצורים על ידי מעגל היקף חיצוני אשר בחסותו יוכל לתמרן צבא ניד בן 30.000 איש של גייסות הקו ו-10.000 איש שנתגייסו בתוך פריז עצמה: — „יהיו האסונות העלולים לקרות לצבאותינו ולשאר הממלכה כאשר יהיו“ — כך כתב — „הרי יש לשער שלעולם לא תהיינה התבוסות כה חמורות עד

הגנה פסיבית או תמרון?

באם דבר קשה למדי הוא לעורר את התלהבותו של המגן, הנשען על בטון הביצורים שלו, שעה שתובעים ממנו כי ילחם בתוך מחנה-מוחפר מאול-תר — הרי התביעה למבצעים בשדה הפתוח, שעה שנראה לו כי אפשר להסתפק בציפיה ליריב בהיותו ישוב בתוך התיבה-הבצורה, או בתוך חפרת-הקלעים שלו — מתקבלת על דעתו ביתר קושי.

הטענה היחידה אשר נמצאו טוענים אותה כנגד גנרל דה-לאטר * נסבה על העובדה כי בערב מותו פתח במבצע הוא-בינח. טענה דומה מופנית עתה אף כלפי הגנרל סאלאן — על ששיגר, במהלך מסע-המלחמה הבא (מסע-חורף 1952-3), מנקודת המוצא של ויטרי, שדרת-גייסות אשר שולחה לעבר עור-פם של כוחות האויב, אשר בבקעת הנהר האדום; וזאת ברגע בו נראתה ההגנה על נא-סאם ועל הדלתה כמשימה אשר דיו-הותר בה לגבי אותם הכנחות אשר עמדו לרשותו בפועל.

היסוד המשותף לטענות אלו — משותף לחייל המבצע, המשלם את שכר המבצע בועתו ובדמו — ולקהל, החורץ משפטו על אותו מבצע רק לפי ההרדעה המתפרסמת-ברבים — מושתת על העובדה כי המבצע טיפל בכיבושו של יעד אשר מן ההכרח יהיה לנטשו לאחר מכן. אמנם ניתן היה להעיר כי מבצע הוא-בינח דלדל את כל כוחות-היריב הלוחמים של ויאט-מינח במשך חורף 1951-52 — וכי מבצע הנהר-האדום שיבש את ארגונו של התקפת כוחות ויאט-מינח כלפי ארץ-התאי; בהרסו את מערך אספקתם אילץ את היריב לחזור על צעדיו כדי שיוכל להגן על מקור אספקתו. אולם למרות הכל נשאר אצל רבים הרושם כי אפשר היה לחסוך באנשיים לו החליט הפיקוד הצרפתי להשאר בשקט בעמדותיו.

אולם, מבצעי הוא-בינח והנהר-האדום הנם מאור-תו סוג של מבצעים אשר מקובל לכנותו: "תמרון הבנוי על רשת מבצרים". והרי תמרון כזה מעתיק, בעצם, את אורח תמרונו של חיל-מצב המשתמש במחזרות המצודות ("פורטים") שהן טבעתו של

* גנרל דה-לאטר דה-טאסיני, שהוענק לו לאחר מותו תואר מרשל צרפת. ממפקדי צבא צרפת במלחמת העולם השנייה, הצליח לברוח מצרפת של וישי לצפון אפריקה לאחר תפיסתה ע"י בעליה-הבריית. שימש כמפקד הארמיה הראשונה הצרפתית במסע 1944-45 בצרפת וגרמניה. בשלהי 1950, עם המשבר הגדול של מערך ההגנה הצרפתי נתמנה כמפקד עליון בהודו-סין. מת בינואר 1952.

לבין קו חיצוני של ביצורים תוך-רנחים — כאשר במקום מעגל ההיקף הרצוף של וובאן בא קו של מצודות ("פורטים") נפרדות כהצעתו של מונטא-למבאר * — מקורו עוד מימי הגנרל רוניא ב"מחשבות על אמנות המלחמה" שלו שהופיעו ב-1816.

והרי אותו רעיון הוא אשר נקטו בו בנא-סאם, כשהתכנית מבוצעת בדרך של ביצור מינה-וביה ("ביצור מאולתר"). ניתן, אמנם, לומר כי מצויים לכך גם תקדימים עתיקים למדי; בידוע הוא כי השתמש בדרך זו פרדריקוס השני מלך פרוסיה ליד בונדלוצ ב-1761 — כאשר עם 61,000 עצר 130,000 אוסטרים ואילצם, לבסוף, לסגת. באותה דרך עצמה ובאותה מידה של הצלחה — השתמש ולינגטון ליד טורס-דראס ** כדי לעצור את צבאו של מסאנא. אותו מסאנא גופו נקט באמצעי זה בהגנת המחנה המוחפר של גנואה, מקום בו "הכפילו" (כבר ב-1747) את מעגל ההיקף של עיר המבצר ע"י כמה מצודות נפרדות, למען מנוע בעד אפשרות של לחץ מקרוב-מדי ע"י הצרים עליה. כאן, בשנת 1800, הטיף מסאנא עם 15,000 איש, את הצרים עליו *** ולבסוף, עם נסיגתם, אף רדף אתריהם למרחק-מה; הוא הרג ושבב בסך הכל כ-18,000 אוסטרים.

המחנה-המוחפר החדש — הרי אלו הן ערים כלנינגרד, מוסקבה וסטלינגרד, כשמגינים עליהן לא רק שרידיו של הצבא שהובס לפני כן בשדה הפתוח כי אם גם — כפי שרצה בכך וובאן — יסודות לוחמים אשר נשאבו מתוך העיר עצמה.

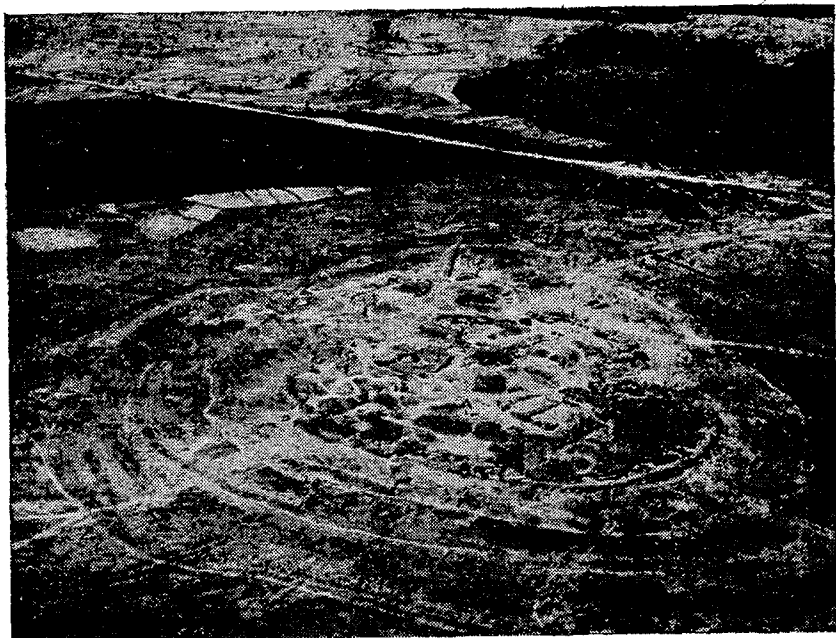
ההגנה על נא-סאם אחזה בקרניהם של אותם עקרונות עצמם. תושבי החבל וכן תושבי הבירה הסמוכה של ארץ התאי, כונסו לתוך שטח המחנה, הם ויבולם. הם אשר בנו את "נקודת-המשען" **** של המחנה. על אחדים מאלו אף הוטל עליהם להגן — כי הרי חיל-המצב מבני התאי הוא שהחזיק באחד משני המוצבים אשר נפלו, ואח"כ נכבשו מחדש, במהלכן של ההסתערויות הראשונות.

* מארקיו מארק ראנה מונטאלמבאר, מהנדס צבאי צרפתי (1714-1800).

** שבפורטוגל מצפון מזרח ליסבון. ראה החייל הטוב, מאת א' פ' ויול הוצאת "מערכות", תשי"ב, עמ' 102.

*** צרים אלו היו הצבא האוסטרי, הלוחם, בהשתמשו בתור-בסיס בצפון איטליה שנכבש ב-1799 ע"י צבאו הרוסי-אוסטרי של סוברב, ניסה אז להתקדם מערבה מתוך כוונה לחזור אל גבולה הדרום מזרחי של צרפת עצמה.

**** הביטוי הצרפתי (Point D'Appui) למוצבים-מוגנים, בשביל יחידת-משנה בעצמה ממחלקה עד פלוגה, והיא חלק ברשת ביצור רחבה יותר.

בהודוסי: "מחנה מוחר" בזעיר אנפין. מחנה זה קטן, ללא ספק, מהמחנה בנאסאס; אולם ניתן לראות בו בבירור את ההגנה לעומק — החל מהגדר החיצונית, דרך חגורות מוקשים, גדרות נוספות, חפירות קלעים ומתפורות כליושק, תעלות קישור וחפירות מקורות — עד אל מרכז המחנה.

בטונקין הוגדר כבר הגדרה ממצה למחרת האסונות שפקדו את צבא צרפת בשנות 71-1870. הריהו אותו דבר שכינוהו "כוח משיכתם של המבצרים". תעודתו היחידה של המבצר השוכן-בד או זו של מערכת המבצרים אינה לספק מחפה לצבא, אשר יבקש מחסה מאחורי חומותיהם או חפירותיהם, אין מוטל על הללו לספק לאותו צבא אלא — כדברו של נפוליון — שדה מבצעים נוח להזדמנויות להתקיף תוך-יתרון; אינך רשאי להניח להזדמנויות כאלו לעבור ולחמוק אם אין ברצונך להציג עצמך אחר-כך בפני סיכונים חמורים הרבה יותר. האמנם זו תפישה השונה מאוד מהתפישה המקובלת בתקופות של כל הצבאות למצבי הגנה — עם מבצרים ומחנות מוחרים, או בלעדיהם?

תחומי עצמתה שי מערכת מבצרים

רבים הם הסבורים כי האמנות הצבאית — בדבר גתה העליונה, של עריכת תכניות מלחמה וההנהגה הכוללת של המבצעים — אינה ניתנת להתנסח בנוסחאות. בודאי שיראה הדבר כפרדוכסלי באם תושמע הטענה כי, הנה, התמרון-הבנוי-על-מערכת מבצרים — הוא אשר חורג מכלל מסקנה זו. אכן, אין חולקין כי ככל שיהיה רצון לצאת בעק-בוח אלכסנדר, יוליוס-קיסר, נפוליאון והיטלר, תוך נסיונות לכיבוש העולם (נסיונות, המתגלים והולכים,

מבצר אחד *; "העתקה" זו נלשית אל תוך תנאיו וממדיו של תמרון שיהא בנוי על קבוצה של מבצרים **. את הרעיון בענין זה מקובל ליחס לתזכיר שחובר בתקופה מוקדמת למדי — בשנת 1876 — על ידי הגנרל דה-מוראליאן, אשר בו טוען הלו ל"חבלים מבוצרים"; כונתו לקבוצה של מבצרים אשר עליה תשעין ארמיה פועלת את תמרונה האופרטיבי. אך ודאי שמקורו של רעיון זה מוקדם עוד יותר. נפוליאון מיחסו עוד לוובאן; — "וובאן" — כך כותב נפוליאון — "ארגן רצועות-ארץ שלמות בדמות מחנות מוחרים, מחופים ע"י נהרות, הצפות, מבצרים ויערות. אולם וובאן לא טען מעולם כי מערכות-הביצור יהיה בכוחן — כשהן-לעצמן — לחסום את הגבול. הוא רצה כי גבול מבוצר באורח זה, יספק: א. שדה-מבצעים נוח בשביל להחזיק בו מעמד ולהפריע לצבא אויב להתקדם; ב. הזדמנויות לתקוף תוך יתרון; ג. ולבסוף — אמצעים בשביל להרויח זמן כדי לאפשר לתגבורת להגיע". אותו חזיון אשר נגדו יש צורך להלחם כיום

* לפי דרך הביצור שנתקבלה מאז, בערך מאמצע המאה ה"ט ועד לימי מלחמה הראשונה, ובמידת מה — גם לאחריה.

** דוגמה קלסית לקבוצת מבצרים כזו שמילאה משך כמה דורות של מלחמה תפקיד מעצב בהתמודדויות אירופיות שונות במאות ה"ח"ט, ה"ה, "מרוכב המבצרים" הנודע שבמישור הלומברדי בצפון איטליה (ורונה, פסקרה, למיאנו, מטוא).

ימדי פעם, כקשים יותר ויותר) — כי אז יהיה כאן "תמרון הבנוי על רשת מבצרים", דבר אשר מקומור יכירנו — עם כל היותו הגנתי במהותו, אולם אין מבקשים ממפקד ראשי בהודו־סין כי יכבוש את אסיה, ואפילו לא כי ישליט את הסדר בתוך כלל־מרחבם של שטחי ויאט־נאם, קמבודג'ה ולאוס. אין רוצים ממנו אלא, פשוט, כי יחזיק תוך מינימם של הוצאות — "לחשבונם" של צרפת והמערב — את העמדות האחדות המונעות בעד שלוחות הכוח הלוחם הקומוניסטי מלהרחיב את התפשטותו אל תוך דרום־המזרח האסיתי. לתפקיד זה הלא יספיק אותו תמרון, בעל הצלחות מאז מאות־בשנים, אשר כיום מגלים־אותו־מחדש, בהעדרו של גניוס־רב־השראה, הרי השימוש הנכוח בתמרון זה הנו המינימום אשר אפשר לדרשו ממצביא.

מה הנו התחום לעצמתו? האמנות־הצבאית אי־ננה בגדר מדע מדויק, בו ניתן לבצע ניסויים ע"י הצגה זה־מול־זה של גייסות בעלי חימוש זהה, בני דרגה שוה של אימון, מונהגים ע"י מפקדות שוות־יכולת — באורח הדומה לאותן ריאקציות כימיות שבאמצעותן קובעים את המידה המדויקת של חומצה הנדרשת כדי לסתור בסיס, אולם, גם כשחסרות תשריות כה מדויקות — מספקת בכל זאת ההיסטוריה תשובות משלה במספר כה רב, עד אשר כמעט וניתן להסיק מתוכן מעין כלל סטטיסטי.

מאורעות טונקין מאשרים, כי השימוש הנכון בעקרונות מלחמת המבצרים הנו בגדר גורם בעל ערך קובע, שמשקלו רב, לעתים, מעצמת הגייסות וחימושם. בעבור הבנה לקויה של עקרון ההגנה על מחנה־מוחפר ושל עקרונו של התמרון־הבנוי־על־רשת־מבצרים — הקריב, הפיקוד הצרפתי, ב־1951, בטליונים של "לגיון הזרים" ושל גייסות ה"גומים" * המרוקאיים, הנחשבים בין טובי החיילות שבעולם; ולוא הוסיף להשתמש רק באותם אורחות־פעולה בהם נקט עד 1951, כי אז ודאי היו הרבבות האחדות של חיילי ויאט־מינח דוחקים מתוך ארץ טונקין גייסות צרפתיות־ויאטנאמיים, שמספרם עלה לפחות כפליים על כוחות ויאט־מינח הנ"ל, מאז נשתנה המצב שינוי מוחלט: — כי הרי לנוכח ההתנגדות שבחבל הדלתה ובנא־סאם יצטרך ויאט־מינח לכוחות העולים כמעט כפליים על יריביו כדי שיוכל לדחקם משם.

* "גום" כינוי לחבורה לוחמת מבני מרוקו, והוא נתקבל לציון הגייסות הבלתי סדירים אשר הקימום הצרפתים; בהדרגה קיבלו הללו אופי סדיר יותר.

במסקנות כאלו יש כדי לעורר מחדש את בטחונם של עמי אירופה המערבית. סטלין, אשר "למד את המקצוע" במשך חודשים מספר של לחימה עם הגרמנים, ודאי שלא נעדר ממנו שמץ־דבר מן העצמה הטמונה באורח־הפעולה זה, ואף עלה בידו לעצור את צבאותיהם של הללו על־ידי אותם מחנות־מוח־פריים ששמותיהם היו לניגוד ומוסקבה. בדרך זו — תוך חלוקת מקושים ורובים לתושביהן של שתי הערים הרוסיות הגדולות ביותר, והפיכת תושבים אלה ב־במקום למשתתפים בקרב — הושג הזמן לכינונם־מחדש של צבאות בעלי מבנה מקובל ורגיל יותר. אכן, אף צבאות מחודשים אלה עצמם — גם הם לא יכלו לדחוק את היריב מתוך מערכי־המגן ה"קפוצים" אשר כונן לעצמו אלא לאחר שרוכזו נגדו — במזרח, כמו במערב וביס־ההתיכון — כוחות אשר היתה להם עליונות־מספרית מוחצת־ממש על פניו. והנה, כשנוקטים בפתרון מעין זה — דהינו "תמרון הבנוי על רשת מבצרים" — לצורך ההגנה על אירופה המערבית והים־תיכונית, וכשתמרון זה מורחב בהתאם לאוכלוסיות הצפופות אשר הפעלתן במסגרתו תהפוך אותן לשותפות־בקרב, וכשהוא מוגבר על ידי השימוש בכלי־זין להשמדת־ההמון * המונעים בעד תנועה חופשית על פני השטח — הרי יש בכוחו, כשהוא לעצמו, לכונן בפני פולש מכשול־שאיך־לגבור־עליו.

מבונקין — זישראל

בתוך כל הצלחה של "תמרון הבנוי על מערכת מבצרים" — זו רבת העצמה שכלל צורות ההגנה — יש להבחין בין פעולתם, וחלקם של שלושה גורמים:

- הפיכתם המהירה לשותפים־בקרב של יסודות אזרחיים שנתגייסו במקום — יסודות אלה, אשר לא יכולה כלל לעמוד שאלה בדבר האפשרות להכלילם בתוך איזה צבא סדיר ותקין, הנדרש לנוע בשדה ללא פיגורים ובלי סידורי־הכנה ניכרים;
- עצם התנגדותו של מבצר (ישוב מוגן) מכותר, דבר המאלץ את היריב להציג למולו כוחות העולים במידה רבה על אלה של חיל־המצב;
- השפעתו האופנסבית של התמרון, המצרפת יחד את הפעולה של חילות־המצב וזו של גרעין לא־גדול של גייסות ניידים, והיא המקנה לאלה את העליונות

* כנראה שכונת המחבר כאן לשימוש באמצעים אטומיים וכדומה, אשר פגיעתם הקשה בקטע מסויים של השטח יוצרת אצל גייסות תוקפים את ההכרח שלא להתרכז יתר על המידה, כדי להמנע מקרבנות המוניים. — המער.

גדר מאולתרת, עשויה קנים חצויים ומחודדים — כתחליף לגדר-תיל.

כאשר קרה ל"לגיון הערבי" בקרבות הרחוב שלו עם תושבי ירושלים.

הגורם השני — התנגדותו העצמית הישירה של המבצר שכותר — היא שהיותה גורם ראשי לעמידתה של נאסאם. עמידה זו נתאפשרה בראש וראשונה תודות לשימוש בתצורת-השדה — אשד חפרות-הקלעים ומכשול-התיל האחדים שהיא מצריכה. יש בהם כדי להגן על עמדה-נתונה הגנה טובה בהרבה מזו הניתנת למשל, על ידי הבטון של ביצורי הדלתה הטונקינית (ושל נגהיא-לו) או מאשר על ידי ביצורי-הקבע מן הטיפוס שאבד עליו הכלה, אשר במוצבים כגון סארבאנג, דונג-קחא וכו"ב*. מבחינה זו ניתן לומר כי ישראל, עם ביצורי-השדה של הכפרים אשר החזיקו בהם כמה מאות איכרים, וכן הערים שהותקנו לקרב-עיר — ושהן הן הצורה רבת-העצמה שבכל הצורות של עמדות-המגן — החלה מפעילה כבר מראשית פעולות-האיבה אותו אורח-קרב אשר במהלך מלחמת העולם השנייה נודעו לו ההצלחות הגדולות ביותר: כגון זו של קרב ביר-חא-פיים, מקום בו כוחות מגינים שעצמתם דמתה לזו של רגימנט הדפו במשך שבועים ימים את הסתערויותיהם של כמה דיביזיות גרמניות ואי-טלקיות; כגון זו של קאסינו, במקום בו החזיקו מתי-מעט רגלים גרמניים מעמד בפני הפצצות אויר איומות ביותר; וכגון זו של מערכת סטלינגרד, בחדשים על חדשים של לחימת גוף-אל-גוף בשכונר תיה של העיר, מבלי שיהא לאל-ידו של ה"ואר-מאכט" לעקור מתוכה את מגיניה האזרחיים.

אשר ל"תמרון המתבסס על רשת מקומות-מוגנים", במובנו הצר והמדויק יותר, שהנו בגדר השלמה אופנסית-בית לאותו קרב דפנסיבי המקיים בכל אחד ממקומות מוגנים אלה — הרי חשיבותו בארץ-טונקין גוברת ועולה; וזאת, הן בצור

המספרית המקומית על פני היריב, אשר חדר אל תוך "רשת" זו של מקומות-בצורים.

הראשון שבגורמים לא מילא עד כה תפקיד רב בארץ-טונקין, בה קלטו המגינים וסיגלו לעצמם במשך שנים את הדוגמה* בענין עדיפותם של צב-אות סדירים. אולם גורם זה מתחיל להתבלט בארץ-התאי: משהחלה האוכלוסיה מבקשת לעצמה מחסה הביא הדבר לתקומה של מחנות-מוחפרים. לעומת זאת, הרי גורם זה הוא אשר היה בין הגורמים המכריעים במלחמת העצמאות הישראלית — בה העקרון של הפיכת התושב ללוחם — בתחומים מקומיים — הובא לידי גילוי הקיצוני ביותר. נוסחת-המחשבה, המיחסת את הנצחון ל"גדר-דים הגדולים" לא עורערה על ידי תוצאת הקרב של 1948-49, כי "הגדודים הגדולים" היו לצד ישראל. הגם שאוכלוסית ישראל היתה פחותה פי חמישים מזו של מדינות הערבים אשר התקיפה, הציבה בפניהם ישראל כוחות אשר מבחינה מספרית יש לשער כי עלו למדי על צבאות הערבים שהפעלו בשדה.

אותה עדיפות מקומית עצמה, ועצמתם המספרית של הכוחות שנתגייסו-במקום — תחילה בלנינגרד ואח"כ במוסקבה — היא אשר הצילה את ה.ס.ס.ר. בתקופה בה נשטפו צבאותיה הסדירים על ידי ההתקדמות הגרמנית. הזדמנות טובה עוד יותר להבחין בהשפעתו של גורם זה באה בשנה שלאחר מכן, במערכת סטלינגרד; שעה ש-250,000 החיילים של פון-פאולוס, אשר חדרו חדירה עמוקה ביותר אל תוך שטחי רוסיה, מצאו לפניהם, בתוך העיר, תושבים מזוינים במספר שעלה על מספרם**; ובאותו זמן עצמו היו הגרמנים זקוקים לשלושה מיליון איש בכדי להתחזק בשאר גזרותיו של קור-החזית, אשר היו שקטות יחסית — ובשלושה מיליון נוספים בשביל לקיים את הסדר בתוך החבלים שנכבשו על ידם.

כוחו של הנער הגרמני לבוש-המדעים הותש ודמו הוקז בהתנגשויות אלו עם פועלים, שנתגייסו-במקום בלנינגרד מוסקבה וסטלינגרד. ואילו הדיביזיות הסדירות של המצרים במלחמת העצמאות של ישראל נאלצו לותר על המשך הנסיון להשתלטות על הנגב, לאחר המחיר המופרז אשר שילמו בהתנגשם באיכריהם של כפר-דרום, יד-מרדכי וניצנים — ממש

* דוגמה — עיקר-אמונה.

** כידוע, כבר מלכתחילה, ואח"כ באחוז גדל והולך, נמצאו בסטלינגרד ולידה גופים מאורגנים של צבא-שדה.

* הכוונה לביצורים נוסח מגדלים, מצודות רמות חומה וכו'.

לרשותו אלא חימוש־רגלים קל; לעתים קרובות אפילו מבלי המרגמות בנות 81 מ"מ, ומבלי מלאי התחמושת להן אשר יש בו כדי לאפשר אף את הנועזות שבפעולות־יוזמות. ניתן לומר כי כל המבצעים שנערכו על ידי הצד הישראלי ינקו מהשר־ראתו של "תמרון המתבסס על מערכת מקומות־מוגנים". אולם אי־אפשר שלא לציין במיוחד אותן דוגמאות של התנגדות הכפרים המבודדים שבנגב, אשר אספקתם הומצאה להם בדרך־קרקע ובדרך־אוויר; ושל כוח נייד קטן, אשר התמיד שם להטריד את הצבא המצרי, עד למבצע "עשרת המכות" — ושל אלה הבאים אחריו, אשר הביאו לידי סילוקם הגמור של המצרים.

האם צפויה לו, ל"תמרון המתבסס על רשת מקר־מות־מוגנים" אותה מידה עצמה של הצלחה גם מחר — באם יחדשו יריביה של ישראל את מבצעי ההתקפה שלהם, אלא שהללו יהיו מתואמים תיאום משופר יותר ומונהגים ע"י פיקוד אשר הנסיון אילפו כיצד לתקן את מגרעותיו? יש לזכור כי גם הזמן פועל לטובתה של ישראל, אשר נתאפשר לה לשפר את חימושה, להכפיל את אוכלוסיתה ועל כן גם את עתודות־הלוחמים שלה — ומעל לכל לעצב ולתקן את מצבה הגיאוגרפית־הצבאי לעומת אותו מצב "בלתי־אפשרי" אשר הוריש לה בשעתו, בכונת תחילה, חיל־המצב הבריטי שכלכל את יציאתו באופן שיהא בו כדי לסייע ליריביה הערביים. חידוש של פעולות האיבה מצד שכניה הערביים של ישראל, באם יבוא בזמן מן הזמנים, יראה ודאי כי שכנים אלה נתקלים באותם קשיים צבאיים עצמם כבעבר; וניתן יהיה לצפות אזי, מתוך אופטימיות רבה, לתור צאתם של קרבות חדשים אלה כי יבואו.

ב"מחנה־המחפור", "אוכף־האננס". ראה השימוש המרובה באמצעים הנמצאים בשטח: קורות, ענפים קנים; ויחד עם זה קרשים, שהובאו מן החוץ. נראה בבירור שממש כל שטח המחנה זרוע חפירות.

רתו של מבצעים־על־פני־הקרקע — והן בצורתו האו־רִית. הנהגת המבצעים הישראלית בשנת 1947-48 החלה נעזרת בו מלכתחילה — והרי היתה זו אחת מזכויותיו הגדולות של הפיקוד אשר לא נרתע בפני מבצעים כגון אלה אף שעה שלא עמד

"התוקף והמסתער צריך לנוע גלוי לעין וחשוף לקליעה — תוך תנועה אין הוא יכול לנצל את נשקו ביעילות — ואלו אתה, המתגונן, מוסתר ומוגן ממנו, בחפירה, עמדה, בונקר או בצורה אחרת של ביצור מלאכותי או טבעי. נשקך יציב, המטרה לפניך. עליך להשתדל, איפוא, להפיק מלוא התועלת ממצבך זה: תחילה עליך לגרום לאויבך מכסימום אבידות, להקזיז את דמו, להתישו, ואז תתקוף אותו בתנאים הנוחים לך, — לאחר שנחלש בחומר וברוח — כאשר הוא אינו מוכן עדיין לעמוד בפני התקפה: לפני שהתחפר, לפני שנערך להגנה. עם זאת עליך לזכור שלא לקשור את כל כוחך לעמדות ההגנה, אלא לשמור כוחות נייחים כדי שתוכל לנצל, בבוא השעה, את חולשתו של האויב. הגנתך צריכה להיות עמוקה וגמישה, כדי גרום לאויב מכסימום אבידות ולהחזיק מעמד זמן רב ככל האפשר — עד שתגיע שעתך לתקוף ולנצח."

אלוף י' שדה (בקובץ "בשבילי מחשבה צבאית")

מקום הנשק המסייע בחיל-הרגלים

מאמר זה, שנכתב ב-1950 — בו מביע הכותב את הערכותיו בבעיות מבנה הגדוד ויחידות המשנה שבו — נועד להצביע על התפתחויות שחלו בצבאות לאחר מלחמת העולם השנייה, ולהביע את דעותיו של המחבר לגבי פתרונות אפשריים. מובן שמאז נכתב חלו שינויים בכמה וכמה פרטים — הן כתוצאה מלקח קוראה, הן כפרי התפתחותו של כל צבא וצבא. עם זאת, עיקרי הדברים עדיין יש בהם משום עניין. המערכת.

בעת שהגנ' לדונדורף נתמנה לסגנו-לעניני מבצעים של ראש המטה הכללי הגרמני, בשנת 1916, הוא הגיע בפעם הראשונה מן החזית הגרמנית המזרחית (נגד רוסיה) אל החזית המערבית (נגד צרפת ובריטניה) — ונוכח מיד בהבדל המהותי בין מלחמת-התנועה בחלקה במזרח, שהתנהלה עוד במידה מסוימת בנוסח המסורתי של המאה ה-19, לבין מלחמת החפירות המובהקת שבמערב, שהיתה כולה בגושפנקה של ה"נוסח החדש", זה שלא נודע כלל לפני 1914.

לאחר סיורו הראשון בקו-החזית הוא מסכם את רשמיו הטקטיים. וכך הוא כותב ב"זכרונות המלחמה" שלו:

.....חיל הרגלים של האויב הגביר זה מכבר את כוח-האדם שלו ע"י המכונה, בנגוד לשיטת הפעולה שלנו, עלינו יהיה להכניס שינוי מרחיק לכת. יהיה עלינו להעלות את המקלע הבינוני להיותו נושא עיקרי של כוח-האש בחיל-הרגלים. הכרח יהיה לתת בידי פלוגות הרגלים כלי נשק חדש — המקלע הקל, שלהפעלתו ידרש מספר קטן של רובאים בלבד. המקלע הבינוני, זה שבפלוגות-המקלעים המיוחדות הנו כבד מדי למטרה זו....

.....מרגמות מכל הסוגים — הכרח שתגברנה להבא את כוח-הקרב של חיל הרגלים....

מאז מלחמת-העולם הראשונה — בה הגיעה לראשונה עצמת-האש של היריבים לשיאים אשר לא נדעו (ואף לא שוערו) עד אז — הלכה וגברה ההכרה שיש להצמיד ולקרב יותר ויותר את הנשק המסייע אל יחידות חיל-הרגלים; ושיש להחדירו לרמות שונות של המבנה הצבאי; ו"להורידו" עד

ליחידות-המשנה הקטנות. הכרח זה נעשה מוחשי עוד יותר במלחמת העולם השנייה, על זירות עוד יותר במלחמת העולם השנייה, על זירות-הקרבנות השונות שבה, שהיו לעתים בעלות אופי מיוחד, אשר הצריך הגשת אש-מסייעת מסוגים שונים, לסיפוקו של מעגל רחב של צרכים טקטיים. וכך הגיעו הדברים לאחרונה עד לאותו הרכב פלוגות-הרגלים האמריקאיות, וחימושן, כאשר תוארו בחוברת "ירחון-הרגלים" האמריקאי לחודש מאי 1949. בתיאור זה אנו מוצאים פלוגת רגלים בת חמש מחלקות: "מחלקת-מפקדה" אחת, שלוש מחלקות רובאיות, ומחלקת נשק-מסייע. מקומו של המקלע הבינוני השתנה עתה: מהפלוגה המסייעת של גדוד הרגלים, זה מקומו המסורתי מלפני עשר-עשרים שנה — דרך המחלקה המסייעת של פלוגת הרגלים, כאשר נהוג היה בצבא ארה"ב בתקופת מלחמת העולם השנייה — מגיע הוא עתה לכיתת הסיוע של מחלקת הרגלים. לעומת זאת נמצא במחלקת הסיוע של פלוגת הרגלים — כיתת מרגמות 60 מ"מ, בת שלוש מרגמות, וכיתת קנים-ללא-רתע, בני 57 מ"מ, אף היא בת שלושה כלים. בקריאה ניידים של כיתת מרגמות ה-60 מ"מ נמצאים בקביעות עם מחלקת הרגלים של הפלוגה. את המרגמות הבינוניות בנות 81 מ"מ אנו מוצאים ביחידת הסיוע של הגדוד, יחד עם הקנים ללא-רתע בני 75 מ"מ. ואילו ברשותו של רגימנט-הרגלים האמריקאי (המקביל בעצמתו לבריגדה הבריטית) נמצא פלוגת מרגמות כבדות. בנות 4.2" (107 מ"מ), בת 12 קנים.

נטיה זו של החדרת הנשק המסייע לתוך יחידות המשנה של גדוד הרגלים איננה בגדר חזיון הקיים בצבא ארה"ב בלבד, אלא הנה נחלת מרבית הצבאות החדשים. כך, למשל, מציע מפקד-בריגדה איטלקי, ביולי 1949, את מבנה-היחידות דלהלן: בפלוגת-הרגלים נוסף על המחלקות הרובאיות — כיתת חבלנים, כיתת מרגמות 60 מ"מ בת 2 כלים, כיתת מקלעים בינוניים בת שני כלים; כל אלה — כדי שבשלב הראשון של התנגשות באויב לא תודקק הפלוגה לעזרת הנשק המסייע הגדודי. המחלקה הרובאית המוצעת על ידיו הנה בת שלוש כיתות רובאיות וכיתת-סיוע בת 4 מקלעים קלים

ור' כלים אנטי־טנקיים. כמו כן מוצעת על ידיו כיתת צלפים אשר תעמוד לרשותו של מפקד הפלוגה. בגדוד הרגלים, המוצע ע"י אותו גנרל אי־טלקי, תהיינה שתי מחלקות מרגמות 81 מ"מ, 4 מרגמות בכל מחלקה, וכן שתי מחלקות מקלעים בינוניים, בנות 4 כלים למחלקה אף הן. הנשק האנטי־טנקי המוצע לגדוד הוא שתי פלוגות קני־לא־רתע בני 57 מ"מ. כן מוצעת מחלקת־סיוור ממונעת; ולהגנה נגד־מטוסית של הגדוד — סוללת תותחים נ"מ בני 20 מ"מ, בת 3 תותחים. לרגימנט הרגלים המוצע יהיו 6 תותחים בני 75 מ"מ סע־עצמיים; פלוגת מרגמות בנות 120 מ"מ, וסוללת תותחים נ"מ בת 12 תותחים.

לפנינו שתי דוגמאות: האחת של צבא עשיר־אמצעים ורב־נסיון, ואף עתיר הצלחות; והשניה — של צבא דל ועני, מבין מנוצחי מלחמת־העולם האחרונה, אך המנסה עתה לכונן עצמו מחדש, וללא ספק — בעזרת ציוד ועזרה אמריקאים. אלא ששתי דוגמאות אלו כאחת מצביעות ומלמדות על המגמה הכללית של העמדת כלי־נשק מסייעים לרשות מפקדי יחידות־המשנה של גדוד הרגלים — תחת לרכוש בפיקודו הישיר של הגדוד בלבד, כפי שהיה מקובל בעבר. בדיקה שטחית בלבד תספיק אף היא בשביל להראות, ששינוי זה בחימוש מביא אתו בהכרח גם שינויים מסוימים בטקטיקה ובנוהג הפעור לה של יחידת חיל־הרגלים. לדעתי, מחייב כיוון כללי זה — המתגלה בצבאות — להפוך בבעיה זו, לבחון אותה נוכח נסיונות העבר, ולנתח לגבי האפשרויות לעתיד.

לצרכי הניתוח, אדון בכל כלי־נשק בנפרד. אתחיל בנשק הנגד־טנקי. אין כל ספק, שכמו בעבר כן גם בעתיד יהיה רכב־השריון האויב המסוכן ביותר של הלוחם הרגלי; ורק ע"י הענקת אמצעי־אש יעילים נגד השריון יובטח חוט־השדרה הדרוש לעמידת הרגלי בפני השריון. נשק נגד־טנקי חייב להמצא בכל היחידות, החל מן הקטנה ביותר, דהיינו מהחייל הלוחם הבודד — ועד הגדולה ביותר, ברור הדבר מאליו, שבכל רמה ורמה תוצגנה בפני הכלי האנטי־טנקי דרישות נבדלות ומשתנות, באשר לסות, למשקלה, לגודל הצות הדרוש להפעלתו, כושר־החדירה של הפגז וכו'. אך עם העובי ההולך וגדל של שריון הרכב, מן ההכרח שישולבו כלים בעלי עצמת־חדירה ניכרת אף ליחידות־המשנה הנמרכות יותר.

סבורני שאין כל טעם בהכנסת המקלע הבינוני

למסגרת פלוגת הרגלים — וזאת בשל משקלו וגודלו של הצות שמפעילו. הכנסת המקלע הבינוני תסרביל את הפלוגה ללא כל צורך, בשלבי קרב־התנועה; ואילו בשלב ההתבססות אפשר יהיה, ברוב המקרים, להמציא לה את המקלעים־הבינוניים קדור־שים מהפלוגה המסייעת הגדודית. אך בו בזמן, אפשר לקדם בברכה את הכנסתה לשימוש של חצובה בשביל המקלע הקל והגדלת מספרם של המקלעים הקלים. דבר זה היה בו כדי לאפשר למפקד הפלוגה ליצור לעצמו בסיס־אש של כלי נשק בעלי מסלול תעופה שטוח, מבלי לנצל בכל מקרה ומקרה את עזרתו של הנשק המסייע הגדודי; וכן יסייע המקלע הקל בעל־החצובה סיוע נחוץ בשלב ראשון של ההתבססות, עד בוא הנשק הגדודי, ועד להצבתו היעילה. אותו דבר עצמו יאפשר, בתכנית האש בהגנה, גם להביא בחשבון יותר כלים בעלי מסלול־תעופה שטוח, מוצבים לקוים קבועים, ומטוחים כראוי — עובדה אשר לה חשיבות לאין ערוך בשביל תכנון משימות של אש־סכנה או אש־מגן. באשר למקלע הבינוני, סבורני שהמספר שהיה מקובל עד כה בפלוגה המסייעת הגדודית שברוב הצבאות יש בו אמנם כדי לספק את צרכי ההתקפה — אך בשום פנים ואופן לא ענה על הדרישות של גדוד־רגלים במתחם הגנתי. עם זאת, דומני, שדרך טובה יותר מהגדלת מספרם של כלים אלה בגדוד — דבר שהיה מביא בעקבותיו סרבול נוסף של גדוד־הרגלים — היא קיום עתודה של מקלעים בינוניים ברשות גופי־הצבא הגבוהים יותר והיכולת להגביר בהם את גדודי הרגלים בעת שהם תופסים מערך הגנתי מבלי שדבר זה יצריך תוספת בכוח אדם להפעלתם.

לדעתי, ספק אם יש חיוב — ונראה, כי ישנה אף שלילה — בהכנסת המרגמה הבינונית (או הבינו־נית־הקלה — הלא היא מרגמת ה־60 מ"מ) לפלוגת הרגלים. אם גם יהיה משקלה קטן יותר ממשקל המרגמה הבינונית הגדודית בת ה־81 מ"מ או בדומה לזה, (שיחז עם זה יקטן, כמובן גם הסוּח שלה) — הרי נשארים לגביה בעינם הנפח והמשקל של התחמושת, שהם גורם מכביד אשר בלא תובלה נוספת יקשה להתגבר עליו. ואילו באם יוחלט לטלטל את המרגמה הבינונית הפלוגתית בכוחם של החיילים בלבד, ללא־רכב, הרי שבמצב תנועה לקרב, בלא דרך, תבלע הספקת התחמושת והעברתה כוחות אדם יקרים, ללא פיצוי טקטי מתאים לכך. עדיף בהתקפה השימוש במרגמה הגדודית, בעלת הסוּח הארוך יותר (ההפרש

הוא ב־1000 מטר, בערך), שבשכילה קיימת בכל צבא בקביעות חובלה משלה, ואותה — בגלל טוחה גדול יותר — יקל להביא עד לעמדת הפעולה בעזרת הרכב, ובלא צורך דוקא בהעברת התחמושת על פני כבדת־דרך הגונה בטלטלה על הגב ובידים. בשלב ההתבססות: לטוחים הקרובים ביותר, די יהיה במרגמות הקלות המחלקתית; ובאשר לטוחים רחוקים — קל יותר לקרב את המרגמות הגדולות לשם סיוע ומתן אש־מגן, מאשר לטלטל לפני כן עם הפלוגה את המרגמה הפלוגתית. אם נוסף עוד על כל האמור את מיעוט ערכן של המרגמות הפלוגתיות בקרב הלילה — ונוכחנו שבשטח זה אין לומר אמן אחר נסיונותיהם של כמה מהצבאות הזרים.

על כל פנים מהראוי ליהד מספר מלים לבעית ה ת ו ב ל ה לגבי כל־הנשק מסוג המרגמות, שהם בעלי תחמושת בת נפח ומשקל רציניים. ובעיות מקומם של הרכב והמינוע במערכותיו של צבא חדיש — ובייחוד בשלבים הטקטיים־הקדמיים של פעולתו — נמנות על הבעיות הרציניות ביותר, וקשות־הפתרון שבמלחמה בזמ־ננו. הכרח על־כן בשעת הדיון באלה לשקול היטב אם אמנם קיימות אפשרויות מספיקות להתגבר על קושי זה שבתובלה — לגבי הכלים עצמם, ועוד יותר לגבי התחמושת — ואם ניתן במציאות תוך סיכוי להצלחה מעשית ל"הוריד" כלי נשק אלה עד ליחידות־משנה נמוכות. מבחינה זאת יש עדיין שני נתונים האמריקאיים — לגבי המרגמות בנות 107 מ"מ הנהוגות בארה"ב כמרגמות־הרגלים הכבדות, והמקבילות מרוב הבחינות למרגמות בנות 120 מ"מ, המקובלות בכמה מצבאות אירופה. פלוגת המרגמות הכבדות הרגימנטיות האמריקאית מורכבת (לפי "ירחון חיל־הרגלים" האמריקאי, מיוני 1949), מ"מחלקת מפקדה" אחת ושלוש מחלקות־מרגמות, המכילות בסך הכל 12 מרגמות כבדות. היא מונה 190 קצינים וחיילים. להובלת היחידה על ציודה

° ונראה שנתן להגדילו עוד.

ועל תחמושתה, עומדות לרשותה 60 מכוניות. כמות התחמושת "לקו הראשון" היא 2058 פגז במשקל כולל של 35 טונות בקירוב. אם לקחת בחשבון, נוסף למשקלם הכבד של הפגזים — גם את גודלם ונפח האריזה, יתברר לנו עד כמה רצינית הנה הבעיה של הובלת תחמושת לפלוגה כזו ויחידוש המלאי שלה במהלך של קרב. המדובר כאן בפלוגה הנמצאת במסגרת רגימנט־רגלים תלת־גדודי. ללא ספק, חומרת הבעיות הכרוכות בכך לא תקטן אלא תגדל במידה שהמדובר יהיה בכלי־מרגמות שביחידת־סיוע גדודית ועל אחת כמה וכמה — פלוגתית.

בסיכום נראה לי, כי ההסתכלות במבני הצבאות השונים מלמדת, שרצוי יותר להסתפק במחלקה רובאית בעלת, נאמר, שלוש כיתות מקלעיות וכיתת־סיוע אחת, שתכלול מרגמות קלות, לשימוש בעשן וחנ"ם, ונשק גד־טנקי, בעל טוח קצר אך כוח חדירה גדול. בפלוגת הרגלים, שתורכב ממחלקות כאלה, יש לתת בידי מפקד הפלוגה מספר מקלעים קלים נוספים, בעלי חזקות, למטרות שנמנו לעיל. יחידת הסיוע הפלוגתית — מן הדין שתכיל גם נשק גד־טנקי בעל טוח בינוני, ובעל עצמת חדירה גדולה יותר מזה שיש בידי המחלקות. מסיבות שהזכרתי אינני רואה מקום למרגמה בינונית ככלי־זין אורגני במבנה הפלוגה. גדוד הרגלים צריך, לדעתי, להכיל מקלעים בינוניים, מרגמות 81 מ"מ ונשק גד־טנקי רציני, בעל טוח ארוך יותר וכושר חדירה גדול. לצרכי הגנה, סבורני שרצוי שתמצא בגופי־צבא גבוהים יותר עתודה של מקלעים בינוניים, שאפשר יהיה להעמידה לרשות גדודי־הרגלים בהתאם למסיבות. כמרכן ראוי שתמצאנה יחידות מצוידות בכלי נשק גד־מטוסיים מתאימים בידי הרמות הגבוהות יותר, שיהיה בכוחן בשעת הצורך להגביר את ההגנה הנ"מ של נושאים מסויימים, נוסף להגנת הנ"מ שתבוצע כרגיל ביחידות הרגלים בעזרת הנשק הקל. דומני שמבנה מעין זה של מחלקה, פלוגה וגדוד, הוא המתאים ביותר למגמות־ההתפתחות הטקטיות ולצרכיו של אורח־מלחמה גמיש.

על סיור האויר

קילומטרים ממקום המראתו, לסייר אותם ולשוב לבסיסו במשך פחות משעה.

2. גישה מוגבלת. פלגת סיור אינה יכולה לחדור בנקל לכל שטח בו צריך הסיור להתבצע. שטחים המוחזקים ברציפות ע"י האויב אינם מאפשרים כמעט סיורי יום ע"י צוותי-סיור קרקעיים. נוסף לכך, מוגבל סיור הקרקע מבחינת כיוון הגישה. המטוס, לעומתו, יכול להופיע מעל לכל מטרה. יתר-על-כן, המטוס יכול להופיע מהכיוון הרצוי לו — דבר המבטיח את התצפית היעילה ביותר (על התנגדות האויב כגורם מגביל לגבי המטוס, ידובר להלן).

3. טוח הסיור. עומק חדירתו של סיור הקרקע מוגבל בגלל היותו נזקק להספקה רצופה (האספקה-הצמודה אשר אתו — מוגבלת). ואילו המטוס עשוי לחדור, תוך שימוש באספקה הצמודה בלבד, לעומק של מספר אלפי קילומטרים ולחזור לבסיסו בלי שיוזקק להספקה נוספת כלשהי.

4. תצפית. זווית הראיה או הצילום בסיור הקרקע הריהי אופקית; במקרה הטוב ביותר הריהי אלכסונית-קלה (מנקודת תצפית גבוהות). כתוצאה מכך אין להמנע כמעט משטחים מתים. בסיור האויר, לעומת זאת, יכול הצופה או הצלם להופיע בזווית של 90 מעלות למישור האופקי, וע"י כך בטלים לחלוטין ה"שטחים המתים" (פרט לשטחים המכוסים ע"י תנאים, טבעיים ומלאכותיים).

מגבלות סיור האויר והתגברות סיור הקרקע עליהן

1. מזג האויר. מזג אויר גרוע עלול למנוע ביצוע סיור אויר, או להוריד לפחות, את מידת יעילותו עד לאפס. לעומתו סיור הקרקע לא יופרע עד כדי כך ממזג האויר ולעתים אפילו יפיק תועלת ממזג אויר גרוע.

2. התנגדות אקטיבית של האויב. גורם זה מהווה מכשול רציני הן בקרקע והן באויר לגבי שתי צורות הסיור. אלא שהאמצעים להתגברות על מגבלה זו הם שונים בכל אחת מהצורות הנ"ל.

3. מסתור. המטוס כמעט, אינו יכול להסתיר את פעולת הסיור. יתר-על-כן, קיימים אמצעי

...מכאן יש להסיק, שביסוד שיחוף הפעולה מונחת הידיעה ההדדית של מפקדים וגייסות את תכונותיהן ואורח פעולותיהן של יחידות מסוגי חיל שונים. ידיעה זאת תעניק לכל מפקד את האפשרות לכוון את מעשיו ומאמציו בתבונה ובאורח תכליתי".

(גנ"מיר פ. צירניאבין "מערכות" ע"ה)

אם נגדיר "סיור" כ"תנועה של כוח למטרת איסוף ידיעות" (היינו "תצפית ניידת") — נוכל להגדיר "סיור אויר" כ"תנועה כוח אויר למטרת איסוף ידיעות".

מהגדרת המושג "סיור" נקל לראות את שני היסודות מהם הוא מורכב: התנועה והתצפית. התצפית ניתנת להשגה ע"י שני האמצעים: העין הרגילה וה"עין המכנית" — המצלמה; שני האמצעים שימושיים הן בסיור קרקע והן בסיור אויר. התנועה מבוצעת ברגל, על גבי בהמות ובכלי-רכב יבשתיים ואויריים; מבין אלה ישמשו שלושת הראשונים את סיור הקרקע והאחרון את סיור האויר.

כדי להסיק מסקנות לגבי יעילותם היחסית של סיור הקרקע וסיור האויר מן הראוי שנבדוק את ביטויים של יסודות הסיור הנזכרים — התצפית והתנועה — בכל אחד מהם.

מגבלות סיור הקרקע והתגברות סיור האויר עליהן

1. מהירות. סיור הקרקע הנו אטי ביותר. מהירות התנועה של רגלים לא תעלה על 5 ק"מ לשעה בשדה — ואפילו כשהסיירים מאומנים ביותר ואינם מופרעים ע"י גורמי אויב או רקע מיוחדים. מהירות תנועת הסיור בכלי רכב מושפעת יותר מגורמים מפריעים חיצוניים. ממוצע המהירות באלה אף הוא לא יעלה על 20—25 ק"מ לשעה. מסתבר שהסיור הקרקעי יבזבז משך זמן ניכר על גישה אל אוור הסיור, על שהייה בו, ועל שיבה ממנו. על מגבלה זו עונה המטוס ע"י המהירות הגדולה שלו, שעולה בהרבה, במטוסים החדשים, אף על מהירות הקול. המטוס מסוגל להגיע לשטחים המרוחקים מאוד

אתראה-מוקדמת על התקרבותו, כגון: מצפים, מכ"ם. אפשרויות גישה בהסתר ושהייה באזור הסיור ע"י סיור קרקע הן רבות לאין ערוך.

4. ציוד ורמת אימון. סיור האויר מחייב קודם כל את מציאותם של המטוס והטייס; שני אמצעים אלה יקרים ונדירים בכל צבא הרבה יותר מאשר סיירים רגליים או כלי-רכב קרקעיים. באשר לרמת האימונים הנדרשת — נראה לי, שגם כאן יד סייר האויר על התחתונה, כיון שנדרש ממנו להיות בקי קודם כל ביסודות סיור היבשה, נוסף לטכניקה של סיור האויר.

5. משך שהייה באזור הסיור. מטוס מוגבל באשר למשך רצוף של טיסה הרבה יותר מאשר האדם או הרכב בתנועתם ובשהייתם ברציפות באזור הסיור. ההתמדה שבשהיית סיור הקרקע באזור הסיור (במיוחד — כשהוא נסתר) מאפשרת להשיג ידיעות חשובות ורבות שאין להשיגן ע"י מטוסים. לאחר השואת המגבלות והיתרונות העיקריים ברור, איפוא, שהמפקד יוכל לקבל מסיור אויר ידיעות מקיפות ומהירות יותר מהידיעות שיקבל מסיור קרקע, ועם זאת אין סיור האויר עשוי לתת למפקד מסגרת ידיעות שלמה ויסודית להערכת-מצב. יש, אם-כן, ליצור מסגרת משותפת של ידיעות בה סיור קרקע וסיור האויר ישלימו זה את זה.

סוגי סיור האויר

קיימים שלושה סוגים עיקריים של סיור אויר. סיוגם נקבע לפי משימותיהם. מכאן — תכונות שונות הקובעות אותם ביצוע אופיני לכל סוג.

1. סיור אסטרטגי.
2. סיור טקטי.
3. סיור מגע.

א. סיור אסטרטגי מיועד להשגת ידיעות על אובייקטים אסטרטגיים ופעולות אסטרטגיות. דוגמאות של אובייקטים לסיור אסטרטגי: מרכזי יצור ותעשיה; מרכזי כוח-אדם, הן צבאי והן אזרחי, מרכזי תחבורה (נמלים, שדות תעופה, צומתי דרכים, ומסילות); מקורות כוח (דלק לסוגיה, חשמל, אטום). דוגמאות של פעולות אסטרטגיות: יצירת נקודות כובד או העתקתן (ע"י העברת אמצעים); שימוש בצירי תנועה ביבשה, בים ובאויר; פעולות לוגיסטיות, כגון: קצב תובלה ושיטתה, אספקה ופינוי. לפי הנושאים שעליהם יצטרך הסיור האסטרטגי להביא ידיעות, מסתבר שסיור זה מחייב חדירה עמוקה לתוך שטחים הנתונים לשליטה מלאה של

האויב (גם מבחינת זמן ומרחב). המסקנה מכך לגבי המטוס יכולה להתבטא בשתי צורות שונות: (1) ליווי חזק מאוד. (2) מסתור והתחמקות. ברור שהאפשרות הראשונה היא יקרה מאוד וגם פחות מאבטחת מהשניה. על-כן, האפשרות השניה היא הטובה מן השתיים. את המסתור והמחסה ישיג המטוס ע"י גובה רב; ואת יכולת ההתחמקות — ע"י מהירות רבה.

הדבר יושג ע"י שימוש במטוס מהיר ביותר ובעל "תקרת-טיס" גבוהה ככל האפשר. יתר-על-כן, גם המטוס המהיר ביותר יפורק מכל מטען לקראת ביצוע משימה זאת. הדבר אמור אף לגבי חימוש-הגנה של מטוסי-קרב, כגון תותחים אבטומטיים קלים ומקלעים כבדים. כי חישוב מדויק יוכיח, שמשקל חימושו העולה לכמה מאות קילוגרמים (הדבר שונה בכל סוג של מטוס), מפחית את מהירותו של מטוסי-קרב, במספר ניכר של עשרות קמ"ש ודוקא אותן עשרות הקמ"ש הן הדרושות לו לשמירת יתרון המהירות שלו על מטוסי אויב.

יתרון טיסתו ברום מכסימלי של "תקרת-טיס" שלו הוא בקושי האויב לגלותו, בהמצאו מחוץ לטוח תותחי הג"מ הכבדים של האויב — וכן ברוח-הזמן העומד לרשותו מרגע התגלותו למכ"ם האויב ועד גמר נסיקת מטוסי היריטה של האויב אליו.

ביום תבוצע התצפית בשיטת צילום אנכי; בלילה — בתצפית ראייה. קיימת גם אפשרות של צילום בלילה (זיקוקין או מכשירי-צילום המתבססים על אינפרא-אדום). אבל צילום כגון זה אינו יעיל ודורש מטוס גדול בגלל המתקנים להפעלת האמצעים. דבר הפוגע במהירות.

ב. סיור טקטי תפקידו להביא ידיעות על נושאים ופעולות טקטיות מהאזורים המהויים בפועל את חזית האויב. הסיור הטקטי לא יופעל בשמי העורף האזרחי של האויב. דוגמאות לסוג הידיעות הנדרשות מסיור טקטי: מערכי כוחות; תנוחת יחידות ונשק וזיהויים; צירי תנועה פנימיים בגזרה; וצירים המחברים את הגזרה עם העורף; תנועות ושינויים בנושאים הנ"ל.

המטוס המבצע סיור טקטי יהיה צפוי להתנגדות פעילה ביותר של אוירת האויב וכן מובטחת לו מראש התנגדות אמצעי נ"מ מהקרקע מאחר שכל מערך צבאי מבטיח את עצמו בכל האמצעים האפשריים בפני פעילות מטוסים מעליו. סיכויו להפגע גדולים עוד יותר מאחר שעליו יהיה לטוס ברום נמוך למדי כדי לגלות את האובייקטים הקטנים

יחסית, אשר הוא מחפשם בשטח הטקטי (הטיסה ברום גמוך היא בגדר של „הכרח בל יגונה“ רק בסיוור ראייה, כי בסיוור צילום שונה הדבר ועוד ידובר בכך).

ברור, אמֶכֶן, שהסיוור הטקטי צריך להיות מהיר מאוד כדי להקשות על הפגיעה או כדי להתחמק. אבל אין די בכך: על המטוס להיות חמוש בכדי שיוכל בליתי-ברירה לאסור קרב להגנה עצמית. נוסף לכך כמעט תמיד (פרט למקרים של עליונות באויר של כוחותינו), יצטרך המטוס לקבל ליווי מתאים של מטוסי קרב במספר אשר יכתב ע״י יחסי הכוחות הטקטיים האוויריים באותה שעה.

התצפית בסיוור טקטי מושגת בשלוש דרכים שונות הניתנות לשימוש גם במשולב והן:

א) תצפית ראייה.

ב) תצפית צילום אנכי.

ג) תצפית צילום אלכסוני.

יתרון סיוור תצפית הראייה הוא בגמישתו הרבה. בעזרת תמרון יכול הצופה האווירי לגשת מכל צד ובכל גובה אל כל עצם בר־ענין בשבילו. לעומת זאת מגבלתו העיקרית היא בזה שלאחר הביצוע אין בידי הצופה אלא זכרון בלבד מהשטח, או רישום דל על נייר או על מפה. לעומתו מביא סיוור הצילום רישום מדויק (בצילום אנכי — אפילו לפי קנה מידה מדויק למדי), על כל פרטיו וגווניו. נוסף לכך הדבר היחיד המחייב את המטוס לטוס ברום נמוך בסיוור צילום הוא — ראות לקויה בגלל מזג האויר. וזאת מכיון שהוא יכול להשיג קני־מידה גדולים (לדוגמא: 1:10.000), אף בגובה של 30.000 רגל. מגרעתו היא בזה, שהוא קשור בדרך כלל לגבהים מוגדרים וקווי־סיסה קבועים, שאינו יכול לסטות מהם; וכן, אין הוא רשאי לתמרון בשעת הצילום. נכון יהיה לומר, שהדרך היעילה ביותר להשיג ידיעות ע״י סיוור אויר היא מזיגה של אחת מצורות הצילום (לפי משימת הסיוור), עם סיוור תצפית־ראיה אשר יבוצעו בעת ובעונה אחת או ברציפות מידית.

ג. סיוור מגע הוא צורת סיוור אויר אשר במגמותיה אינה שונה בהרבה מצורת הסיוור הטקטי, אבל היא שונה ממנה באפשרויותיה, כתוצאה מאורח ביצוע שונה.

עלינו לזכור שבסיוור הטקטי הסיוור הוא הטייס עצמו; ואילו מגמתו של סיוור המגע היא לתת אפשרות לאנשי קרקע לסייר מהאוויר. ע״י שימוש

במטוסים קלים, דר־מושביים, ניתנת אפשרות לאנשי מודיעין־קרקע (קמ״נים או עוזריהם) לסייר מהאוויר; וכן — נפתחת האפשרות לקיים סיוור מפקדים.

מן הראוי לשים לב למגבלות העיקריות של צורת סיוור זו: (1) היא אינה ניתנת לביצוע אלא במצב של עליונות אווירית או של עדיפות אווירית בגובה, לפחות; (2) התנגדות נשק הנ״מ הקרקעי של האויב היא חמורה יותר לגבי המטוסים הקלים בגלל אי־טיותם — ודבר זה מצות גובה מינימום. יתרון בולט בסיוור מגע מהנה כושר תמרון ברום טיסה מינימלי, כלומר, האפשרות לנצל את תנאי הקרקע למסתור ולמחסה.

אשר לסיוור מפקדים, מן הראוי להדגיש את חשיבותו בעובדה שהוא מקנה למפקד יסודות להערכת מצב שלא מכלי שני. כי ככל שהרמה הפיקודית גבוהה יותר, כן המפקד רחוק יותר, כידוע, ממקורות איסוף הידיעות. רובן מגיעות אליו באופן אמצעי, דרך מספר „ידיים“ וכל „יד“ כזאת מטביעה על הידיעה — בהכרח או שלא בהכרח — את חותמה הסוביקטיבי בכל שלבי עבודת המודיעין: באיסוף ובמיון, בעיבוד ובהערכה, ואפילו בהפצה. יתכן לומר שהתוצאה של סיוור המפקד איננה, כמקובל בכל צורת סיוור אחרת, ידיעות סתם, אלא במידה רבה יותר מודיעין, אשר לגביו יש כבר למפקד הערכה מסוימת. כי המפקד הרואה עובדות כמו עיניו מסוגל להקיש מיד, טבעית, את המשמעות הנכונה לעובדות אלה. בזאת, הרי הוא מקצר את שרשרת העברת הידיעות, כלומר: את הדרך להערכת־מצב מנר״ם („מנקודת ראות מודיעין“) — ולהסקת מס־קנות תכליתיות לתוכניותיו.

מלבד שלוש צורות־הסיוור הנזכרות כאן, קיימת עוד צורת סיוור אויר אחת: סיוור אויר ארטילרי.

על צורה זו לא ידובר כאן מאחר שבאופיה ובמגמותיה נבדלת היא הבדל יסודי מהצורות האחרות. בה בשעה שבכל הצורות שהזכרנו המטרה היא להפיק מודיעין כדי לשרת את הערכת המצב של המפקד — מתכון הסיוור הארטילרי להביא ידיעות כדי לשרת הפעלה טכנית של אש ארטילרית בלבד. אכן, נושא זה הוא נושא טכני נרחב במידה מספקת עד כדי ליחד עליו את הדיבור בנפרד, כפי שיש לדון, למשל, על נושאים טכניים אחרים של סיוור האוויר, כגון — צילום־האוויר.

מי? זה?

דרכים פתוחות בהערכת מצב

הנכונה). לפני הקרב הוא חותר לכך, הוא נוקט במכסימום צעדים להשגת העדיפות וההכרעה. אולם רק עם תום המערכה, רק כשהתוצאה תהיה ברורה, ראשי (או יותר נכון חייב) יהיה המפקד לנתח את אשר בוצע ולהגיע למסקנות באשר ליוזמה, הפתעה וניידות כוחותיו לעומת אלה של האויב בנ"ח תונים הקיימים.

ביצועה ומימושה של "היוזמה" בהכנה לקרב וב"ח קרב מתגלמים בנושאים דלקמן:

1. חינוך הלוחמים והמפקדים — ועיצוב דמותם — להעזה, מרץ, תוקפנות, פעלתנות וגמישות, והחזקת רוח-היחידה על רמה גבוהה.
 2. איסוף יעיל של ידיעות — והפקת הלקח הנכון מהן. יחד-עם-זה, מגיעת ידיעות מהאויב בכל האמצעים ועל מכסימום הנושאים — וכמרכזן הטעיתו ע"י "הסגרת" ידיעות כוזבות לידיו.
 3. שמירה על עתודה בעלת יכולת-ביצוע מכסימלית והחזקתה במקום הנכון, ככוננות ובידיעת הנעשה בשדה-הקרב.
 4. הכתבת מהלכי קרב ע"י בחירת הזמן, המקום, השיטה ועצמת הכוחות המתגרים בקרב.
 5. שליטה על שטחי ההפקד ונקיטת פעילות מטרידה ומטעה, המחזיקה את האויב במתיחות מתמדת ומשבשת את מערכותיו.
 6. שליטה מלאה בכוחות הפועלים.
 7. פשטות ובהירות תכניות הפעולה, הקניית לפיקוד הנמוך — ולכלל הלוחמים — תוך הסברת הרקע והנחיות הפיקוד הגבוה. קביעת תכנון אלטרנטיבי.
 8. רמת אימון גבוהה של הפרט והיחידה.
 9. הערכת-מצב מתמדת של המפקדים בהתאם למצב בים המשתנים במשך ההכנות לקרב, בקרב-עצמו ולאחריו.
- נכון כי "התקפה" מגלמת בתוכה יותר

המושג כוח-יוזם אינו זהה תמיד עם הכוח המגלה ראשון פעילות צבאית בגזרה מסוימת, או התופס והמחזיק לראשונה ביעד חיוני — על אחת כמה וכמה כך, כאשר המבצע עוזנו בשלב תכנון בלבד. המושג יוזמה-בקרב — ועקרון היוזמה הכלול בעקרון היות המלחמה — אינו מצטמצם בהבחנה "הראשונה" של פעילות אחת, אלא הנו סה"כ של המהלכים והפעילויות שנקטו ע"י כוח-צבאי לפני הקרב ובמשך הקרב, כך שהפכו להיות מכתוב המהלכים והקובע את שדה-המערכה ואופיה למען יצירת העדיפויות הזמניות המקומיות שהן הבסיס להכרעה. הרצון, הכושר והיכולת לבצע את החדש והמפתיע בקרב, פעילות, מרץ והעזת הפיקוד על דרגותיו השונות; ערנותו והתעוררותו להגות מהלכים חדשים — והעיקר: לבצעם בפעילות — באלה טמון סוד היוזמה. בתואר "יוזם" ניתן להשתמש לגבי כוח-צבאי ומפקדו רק בקרב עצמו, ובעיקר לאחר הקרב — או לגבי יחידה ומפקד מסוימים, הידועים כבעלי-יוזמה לאחר שנתגלו ככאלה בקרבות העבר.

כל מפקד רוצה להיות היוזם בקרב והמכתיב מהלכי הלחימה, אולם לא נכתיר את האויב או את כוחותינו בתואר יוזמים כל עוד היוזמה היא בגדר רצון, מחשבה או תכנון בלבד. אכן, במקרה שהובא ברשימה של ר/סרן ריבלין, אי-אפשר לקבוע בשיקולים (כחני-כים בקורס) מי יוזם ומי יוזם.

לפני הקרב אנו יכולים וחייבים לשאוף ולרצות ליוזם, אנו מצווים לקבוע לנו כמורה-דרך לחינוך ולאימון החיילים והמפקדים את עיצוב דמותם כלוחמים בעלי רצון וכוח-סבל, בעלי תושיה, יוזמה ותקפתנות. בעת קביעת תכנית פעולה תלויה אותנו מחשבתנו המקצועית-צבאית ותורנו לפעול ולהפעיל את הכוח הצבאי לאור העקרונות ובתרגומם הנכון בכל מצב. אולם טעות חמורה יטעה המפקד אם לפני הקרב יקבע כעובדה שהוא-הוא הצד היוזם בקרב העומד להערך (כשם שיטעה אם יקבע לפני הקרב שהוא הצד שהפתיע את האויב או שריכוז או מרכז סה"כ יכולת כוחו במקום ובזמן הנכון ומפעילם בשיטה

להיות באמת מסייע לענין שהתחלנו בו".
זכורים לי קרבות התקפה של האויב, שהיו
נטולי כל רוח תוקפנית ונטולי כל יזמה — על אף
העובדה שהאויב הוא שקבע את המקום והזמן, ואף
ריכוז כוחות עצומים מול לוחמינו המעטים. ואילו
לוחמינו, שהיו במצב הגנתי מובהק, הם שהיו מכותיבי
המהלכים והיוזמים בקרב — ואף זכו בו בהכריעם
את האויב.

לפיכך לא מן הדין הוא לקבוע לפי "צורת" הקרב
המתנהל (ולא כל שכן — הקרב העומד להתנהל)
למי תהיה היוזמה.

...

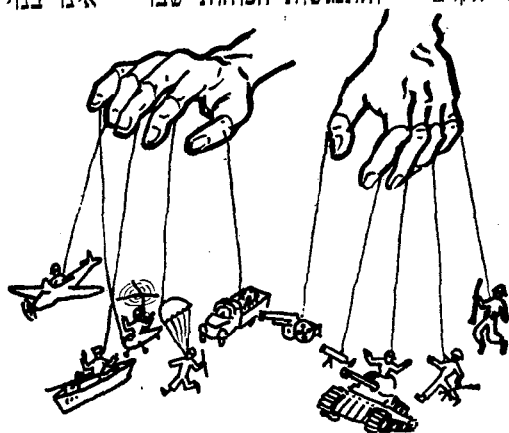
הערכת-מצב עיקרה בשקילה של עובדות הקשר
רות במסכת קרב מסוימת — ובניתוחן השיטתי —
כדי להגיע לתכנית השגת המשימה. הקשת היקש טקטי
והוצאת מסקנות מבצעיות מהגורמים המשפיעים על
ביצוע המשימה הם יסוד הערכת-המצב. חוק כל יע-
בור שהמסקנות חייבות להתבסס על עובדות קיימות
ולא על השערות, ניחושים, רצונות — ואף לא על
הערכות כלליות. אם זהו עיקרה של הערכת-המצב
הלא אין להכניס למסגרתה ובתוכנה את ההשערות
או הרצונות באשר לקביעת הצד היוזם; וזאת —
אפילו מופיעה "בעית-היזמה" בגמר ניתוח גורמי
היסוד ולקראת התוית האפשרויות הפתוחות. בשלב
זה של הערכת-המצב — עם גמר הניתוח הענייני של
העובדות ולקראת גיבוש המחשבה ל"דרכים-הפתר-
חות" — לא רצוי ולא דרוש שהמפקד המערך יתחיל
להתחבט ולהתלבט ב"בעית היוזמה". לא זה הזמן
לחיפוש הפתרון הנכון לשאלה — אלו דרכי פעולה
אפשריות להציב קודם? שלי או של האויב?

רב-סרן ריבלין אינו הראשון המעלה את "בעית-
היזמה". בעיה זו צפה ועולה הן ע"י חניכים בקורסים
והן ע"י מפקדים בעבודתם; ואין להתפלא על כך. כי
אכן, נראה, ששלב זה בהערכת-המצב יש לבצע
אחרת.

אפשרויות הפתוחות לאויב חייבות להופיע ראשו-
נה!

לאחר ניתוח "גורמי-היסוד" יש לסכם ולהציג
לראשונה את יכולת האויב העומד מולי ואת דרכי
הפעולה שאפשר לו לנקוט בהם. בכך יש משום "אי-
חוד" סה"כ הגורמים העומדים נגדי — בתנאים הידר-
עים לי — לקראת הקרב; כ"כ יש בכך משום יצירת
הרקע עליו "מלביש" אני את אפשרויותי לביצוע
משימתי. אפשרויותי אינן ערטילאיות, הן באות נגד
משהוא — נגד אפשרויותיו ויכולתו של האויב בני-
תונים מוגדרים של זמן, זמן-מרחב וקרקע. גם אם

אפשרויות לגילוי יזמה מאשר ה"הגנה". לתוקף
היכולת לקבוע את המקום, הזמן ושיטת ההתקפה.
ההתקפה — קרב מושחת על תנועה, אש והלם —
פותחת אפשרויות נרחבות ליזמה. אולם, יש לזכור
כי הקרב — והתנגשות הכוחות שבו — אינו בנוי

"שיטה מלאה בכוחות הפועלים"

ואינו מתנהל פי "צורת-קרב", "צורת-הקרב" הן
מסגרות להכללת פעילויות קרב שיש להן בסיס משו-
תף ושנקבעו כ"מונח" בתורה הצבאית. אכן, אף
המתוכחים ברשימה הנדונה אומרים:

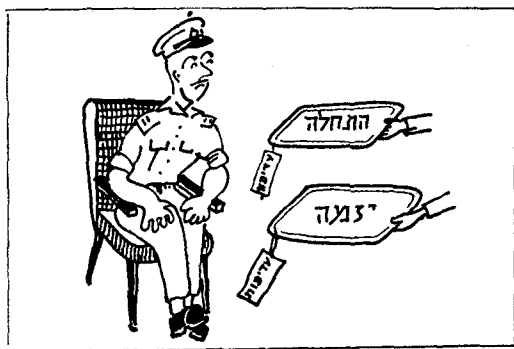
"אני רואה כבר שלא תותר, וגם אני לא אותר
ולכן גם אענה לך: בכל זאת, בנידון שלנו הרי אין
הפקודה שקיבלת, פקודה לתקוף, אלא להחזיק במשהו
ולהגן עליו מפני התקפה שעלולה לבוא. והמתקף
הוא בעל-היזמה.

"— זה נכון שהמתקף הוא בעל-היזמה, אבל אם
לקבוע את הדבר לפי המתקף — הריני להוכיח לך
בלי כל קושי כי אין בעולם הלחימה אף אחד שאינו
בעל-יזמה. כי אם תעלה על פסים אלה של הגדרות
וניסוחים — אזי, אדרבה! קח את ההגדרה של הגנה:
ההגנה היא ביסודה צורת-קרב שהנה שלב משלבי
ההתקפה, וגומר. וזו הנה תשובה גם לך, מוטקה, על
טענתך שאהיה נמצא יושב על הצומת בהתגוננות, כי
אני טוען לעומת זאת כי התגוננותי תהיה תוצאה של
פעולה יזמה שלי —

"— זו תשובה של פלפול.

"— אין פה יותר פלפול מאשר בטענתכם כי פעור
לתי אני היא יזמת אויבי. אני מוכן להוכיח לכם כי
בכל צורת קרב, ואף בחלקים של קרב-נסיגה, שבו
היזמה היא ודאי של הנסוג — הריהו נמצא לפרקים
בהתקפה. ואינני רוצה לדבר כלל על התקפת-נגד,
אשר לפי מה שאתם מנסים לקבוע הריהי כולה יזמה-
שביזמה. נדמה לי שבירור היזמה שבנסיגה יכול

בעת התקלויות פתע בקרב — ואף בתרגילים דר צדדיים בקורסים וביחידה — הייתי חותר קודם כל לצייר לעצמי את המצב בכללו, ולסכם את תבונה האויב, כדי שאוכל להציע לעצמי דרכי פעולה. יודע אני מנסיון הדרכתי בעבר — מימי ההגנה, מלחמת השחרור ובצה"ל — שחניכים כך שקלו והעריכו כו באופן טבעי את המצב לקראת סיכום התוכנית.

נראה כי דפוסי הערכת המצב הנלמדים והמתורגלים חייבים להתאים במסגרתם הכללית למחשבתו השר טפת והטבעית של המפקד ללא סיבוכי התלבטויות בבעיות — "יזמה", "התחלה" וזכות בכורה להיות מוגש לראשונה ל"מגש" של מחשבת המפקד. "יזמה"

יכולתי להציג את אפשרויות האויב היא לעתים ללית — ומסתכמת ב"תמונה" קטנה בלבד — הלא טמון בה יסוד של מחשבה לעשית ה"נגד" למען בייצוע המשימה.

לאחר קביעת האפשרויות הפתוחה הנראית שלי, ועם הפכי אותה לתוכנית אני חוזר ו"תוקף" את חסרונותיה ומגבילותיה ע"י אפשרויות אויב כתגובה לתוכנית שנקבעה; וזאת — כדי לנקוט במכסימום אמצעים להבטחת השגת המשימה.

"יזמה" אינה גורם ואינה כלי-מלחמה. "יזמה" זה עקרון, כלל ומורה-דרך — לחינוך הלוחמים, והמפקדים לקרב. יזמה היא תכונה הטבועה באופי המפקדים ופקודיהם והם מתרגמים אותה לשפת הפעולה. לפיכך במידה שיש בידינו ידיעות ברורות על כוח אדם של האויב העומד מולנו (כולל רמת אימונה, עברו, נסיונו הקרבי ואפיו), נוכל לכלול כעובדות וגורמים המשפיעים על ביצוע המשימה. מקומה של פעולה זו ב"הערכת המצב" בפרק — "הגורמים המשפיעים על ביצוע המשימה" בסעיף "יחסיה הכוחות". יודע אני משיחותי עם מפקדים צעירים ובכירים, ואף מנסיוני-שלי, כי במחשבתנו השוטפת לקראת סיכום תוכנית פעולה, שאפנו אינסטינקטיבית לסכם לראשונה את יכולת האויב ואפשרויותיו — למען נוכל להגיע לאפשרויות הפתוחות לפנינו.

נגד האויב אתה נלחם!

הרשה-נא לי לשאול אותך לשם מה היית צריך לדעת מיהו הצד היום?

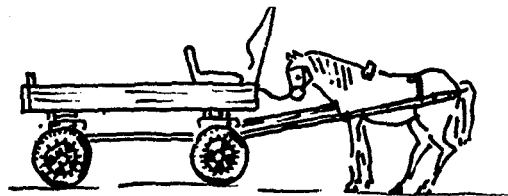
נניח שהיית מגיע למסקנה הברורה שהאויב הוא היום. האם אז היערכותך בצומת שונה מזו שהיית נערך בה אילו הגעת למסקנה ההפוכה, כי אנחנו היום? לא! אפ-עשית הערכת-מצב נכונה ולמדת באופן יסודי את משימתך, את מה שהאויב יכול לעשות כדי להפריע לך בביצוע משימתך — ואם נוסף לזה למדת היטב את שאר הגורמים החשובים כגון קרקע וכד' — אין לי ספק שהיית מגיע לתוכנית פעולה נכונה ובריאה. השאלה "מי היום?" ותחיפוש אחריה אינם נוגעים כלל לשטח הפעילות המחשבתית שלך בעת הכנת הערכת-מצב.

זאת ועוד: לקביעת היחס בין היזמה והאפשרויות הפתוחה. יזמה — או "שמירה על חופש הפעולה" — הרי זה עקרון (לפי הגישה הצרפתית החדישה זהו אחד משני עקרונות המלחמה העיקריים). ואילו "האפשרויות הפתוחה הנבחרת" שאתה מחפש אותה בהערכת-המצב שלך היא שיטת פעולה, ושני דברים אלה שונים הם זה מזה

גרשון יקירי.

אין אתה ראשון שמתלבט בבעיה זו ואין אתה וחבריך ראשונים המבלים שעות בניהול ויכוח בנושא זה — ויכוח שהוא כולו מיותר: אני כופר באופן המוחלט ביותר בקיום הבעיה שעוררתם. ואין אני דוחה אותה מתוך גישה דומה לגישתו של אחד מידידיך שטוען "מה איכפת לי מי היחיד? מה מענין אותך מנין צומחות האזניים?" אני דוחה את הצגת הענין כבעיה כיון שבירורו וליבונו אינם נחרצים — ואין להגדרת "הצד היום" במצב הנתון שום קשר להערכת המצב שלך. אני חולק על הדעה שבשיקול "האפשרויות הפתוחות" חייב אתה לדעת מה לשקול קודם, את אפשרויותי או אפשרויות האויב. להסברת דברי נקח את הדוגמה שלך: היתה הפסקה בפעולות ובינתים נודע לנו, במאה אחוה, שהאויב מתכוון להלחם מחדש ולעלות עלינו בעוד ימים מספר. הפלוגה שלך נשלחה לקדם את פני הרעה וקיבלה פקודה לחסום צומת כבישים שתפיסתה יוצרת אפשרויות לשבש את תכניות הפעולה של האויב נגדנו. ובאן, בעשית הערכת-המצב שלך, נתקלת בבעיה החמורה.

במהותם תכלית שינוי. אסור לנו לערבבם ואסור לטשטש את התחומים ביניהם. כל מפקד טוב ישאף לקיים בידיו את היזמה — ואולי, בשימוש נכון, בכל אחת מהן; בכל אופן, אין לראות את עקרון היזמה כמישם לצורת-מלחמה אחת — זו או אחרת — בלבד.

„העגלה לפני הסוס“

מפקד שהיזמה נשמטה מידו ישתדל להשיגה מחדש וישקול ללא ספק את המצב ואת הגורמים המשפיעים על מציאת אפשרות להשגת היזמה בחזרה. השגת היזמה תהיה, איפוא, תוצאה של שיקולים והערכה נכונים ומציאת שיטת פעולה נכונה. כעקרון אין עליכן להקדים את הבריור על היזמה ועל השאלה מיהו הצד היום, שעה שהשגת היזמה או קיומה בידך, היא אחת ממטרות הערכת-המצב שלך. דומה הדבר כאילו שמת את העגלה לפני הסוס.

אולם, הערה זו היא רק הערת ביניים שבה התכננתי להראות לך שנית כי אין לקשור את הבריור בדבר „היום“ עם הערכת-המצב וכי ענין היזמה כלל איננו נוגע לתחום ויכוח זה. ומכאן להערת האחרונה שתגון בדרך החיוב ובה אנסה להראות לך כיצד בכל זאת יש לעשות הערכת-מצב מבלי להסתבך בדברים טפלים ולהיות אח"כ מוסס על דם מדרך המחשבה הנכונה.

אתה עושה הערכת-מצב בשביל לנתח מצב בו אתה נתון, בשביל לשקול גורמים הגיוניים במגמה להגיע לתכנית פעולה הטובה ביותר לביצוע משימתך. אתה מכיר, ודאי, כיצד נעשית פעולת מחשבה זו לא פחות ממני. אתה מכיר את הגורמים הנשקלים וגם ידוע לך כי יש בין הגורמים כמה שהם גורמים של קבע שיקפיעו בכל הערכה והערכה — ואילו יש ביניהם כאלה שהם בלתי קבועים, משתנים, שלא בכל הערכת-מצב יהיה צורך לשקול אותם. אנו גם יודעים כיצד לנתח כל גורם וגורם. אנו יודעים ללמוד עובדה אחר עובדה ולהוציא מתוכן מסקנות. אנו צוברים את המסקנות מכל העובדות ובונינו מהן את האפשרויות הפתוחות. אם עד כאן הלכנו יחד מתוך הבנה שלמה — הלא כאן מתעורר הקושי אותו העלית: לאפשרויות של מי עליך לתת זכות בכורה בהכנת האפשרויות הפתוחות, לשלך או לשל האויב? חיפשת וחיטטת ונדמה היה לך, כמו לרבים מקודמך, כי זכות הבכורה בהצגת האפשרויות הפתוחה היא לצד היום. ניסיתי להסביר לך כי טעות היא — ואף טעות חמורה — לחפש

את הצד היום ורק לאחר שקבעת מיהו היום לבנות את האפשרויות הפתוחות שלו קודם ורק אח"כ את האפשרויות של הצד „סביל“.

ובכן, כיצד בכל זאת לעשות את ההערכה? לצורך זה נחזור עוד הפעם אל גורמי-היסוד הקבועים והעיקריים של הערכת-המצב שהם בסה"כ ארבעה:

המשימה; קרקע; האויב; כוחותינו.

נוסף לאלה קיימים מספר גורמים שאינם קבועים ושעלולים להופיע במסיבות שונות. אותם לא נזכיר כאן.

מה, איפוא, מקומו של כל אחד מגורמי קבע הנ"ל, כיצד אני ממצה אותם ומשלב אותם בבניית האפשרויות הפתוחות והתכנית שלי? לימוד המשימה משמש „גר לרגל“ שלאורו אבחן כל גורם וגורם. המשימה היא קנה-המידה אשר ביחס אליו אשקול כל גורם וגורם. הקרקע הוא זה שעליו אני חייב לבצע את משימתי. אלמד את הקרקע מתוך כננה לדעת באיזו מידה עשוי הוא לקדם את ביצוע משימתי או לחבל בו.

את האויב, במצבו הקונקרטי, אבחן ואלמד כפי שהוא ידוע לי ומוכר לי מתוך ידיעות מוסמכות ומאומרות. מתוך הכרת האויב אצור לעצמי את מכלול האפשרויות האובייקטיביות וההגיוניות שהאויב יכול להפעיל נגדי כדי למנוע בעדי את ביצוע משימתי. בלימוד האויב אאבק נגד כל נסיון ליחס לו כננות בלתי מבוססות שאינני מסוגל להוכיח אותן על סמך עובדות: לא אדביק לאויב אפשרויות הנובעות מהרהורי לבי.

מתוך מכלול האפשרויות של האויב אבחר רק מספר מצומצם של אפשרויות — נניח 3 — העשויות לסכן ביותר את ביצוע משימתי והמתקבלות ביותר על הדעת מבחינה הגיונית.

רק לאחר שלמדתי את משימתי, לאחר שהכרתי את הקרקע והתנאים בהם חייב אני לבצע את המשימה ולאחר ששאלתי את עצמי מיהו האויב וכיצד הוא יוכל למנוע בעדי את ביצוע המשימה — רק אז אוכל לגשת לתכלית התכלית היא: קביעת האפשרויות הפתוחות לכוחותינו. רק בדרך זו תהיינה האפשרויות הפתוחות שלי תוצאה הגיונית של לימוד כל הגורמים היסודיים העשויים להשפיע על דרכי הפעולה שלי.

האפשרויות הפתוחות שלי חייבות לנבוע מן המשימה, הקרקע והאויב — וחייבות לענות עליהן. הדיון באפשרויות הפתוחות שלי לפני הדיון באפשרויות הפתוחות של האויב מביא לידי חוסר שלמות. כי אם אעריך את המצב בסדר הפוך כזה — לא תהיינה האפשרויות שאקבע מכוונות נגד האויב אלא תלושות ותלויות בחלל. ובכן, אל תחפש את הצד היום. בנה את אפשרויותיך תמיד נגד אפשרויות האויב — כי נגדו אתה לוחם.

לדעת...

מסתבר, איפוא, שקיים כאן צירוף של התקפה והגנה במסגרת ביצוע אותה משימה. אגב, יש הסבורים — וביניהם הוגה־דעות צבאי כליד־הארט — כי דוקא צירוף כזה, "ביצוע משימה אסטרטגית תוקפנית באמצעות טקטיקה הגנתית", הוא הוא הדרך ה"חסכונית" ביותר ("חסכונית" מלשון עקרון ה"חסכון בכוח") להשגת ההכרעה במלחמה. ומה, למשל, פשיטה? — לדוגמה, הפשיטה הנועות של יחידת פלמ"ח על גשר אלנבי בתקופת ה"מאבק" — העיון מבהיר מיד, כי בכל פשיטה כרוכות התקפה ונסיגה יחד *.

אם נציג את הבעיה "מי היוזם" בשתי הדוגמאות האלה — אנו עשויים להתקל ממש באותה בעיה שעמדה בפני "יוזמי בעית היוזם".

ומכאן לבעיה עצמה ולפתרונה. כל הערכת־מצב פותחת במשימה. זהו ה"אוימות" שאליה יש לכוון את ה"מצפן". בדברי אחד מ"לוגמי הקפה" הוגדרה המשימה כך: "הפלו"גה שלי מקבלת פקודה לחסום צומת־כבישים מספר ק"מ מעבר לבליטת־הקו — צומת שבין כוחות הקו שלו (של האויב) לבין המקומות בהם הוא מרכז את תגבורותיו".

כאן נשהה קצת, ונעמוד על "משמעות המשימה", במגמה להסיק מעצם המשימה מסקנות להערכת־המצב. אכן, אנו מוצאים כי זוהי משימה כפולה, המכילה בקרבה שני תפקידים:

א. להגיע לצומת סביבד ל"כוחות־הקו", ולהשתלט עליה.

ב. להחזיק בצומת כך שתשאר חסומה בפני מאויב.

התפקיד הראשון כאן הוא תפקיד תוקפני מובהק. אבל אינו אלא תנאי לביצוע התפקיד השני, וזה דוקא תפקיד הגנתי. מכאן מתבקשת ממש המסקנה: לכל תפקיד ארוך הערכת־מצב, כדי להגיע לערכת־המצב הכוללת.

ומכאן לשאלת היוזם, הנפתרת עתה כמאליה: בתפקיד הראשון — תפיסת הצומת — אין ספק שאני היוזם. ואולם משעה שביצעתי תפקיד זה, ואני "יושב" בצומת, מתחיל להתבצע התפקיד השני — החזקת הצומת. הרי מיד עם תפיסתה חייב אני להעריך בה כך, שאוכל לעמוד בפני האויב ולבצע את תפקיד החסימה. ברור שמכאן ואילך היוזמה היא בידי האויב. כל תכנית מחושבת להגיב כהלכה על האפשרויות הפתוחות בפניו, וגם כל יזמה שאנקוט בעצמי כדי לבצע את משימתו, מותנית באפשרויותיו, שאותן אני רוצה לסכל.

ולסיכום — בכל הערכת־מצב קודם ניתוח־המשימה להערכת־הגורמים, ו"שקילת" האפשרויות הפתוחות. אם מסתבר לאור ניתוח־המשימה, שלפנינו משימה מורכבת מ"משימות־משנה" או "תפקידים" — מוטב להעריך כל תפקיד בפני עצמו, ולהגיע מכאן להערכה הכוללת.

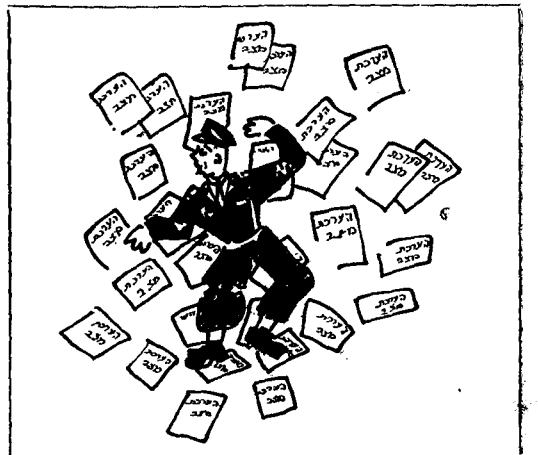
אולם יטעה החושב, כי זהו מקרה יוצא־דופן. נדמה שמותר לומר, כי ההיפך הוא האמת! האם אין דומה שלב ה"התארגנות מחדש" בהתקפה לאותו תפקיד שני — ההח-

רשאים אנו לקוות, כי בעית היוזם וה"בעלות על היוזמה" — כפי שהוצגה ברשימה ב"מערכות" ע"ו — כבר באה על פתרונה ע"י אותם קצינים, שבהם הסתכנו בה על ספל קפה בשק"ם.

אולם מתוך דבריהם מתעוררת בעיה שמן הראוי להתעכב עליה. הלא כל תכליתה של הערכת־מצב היא לשמש למפקד עזר, הבא להדריכו בסבך ה"גירמים" וה"אפשרויות הפתוחות", כדי להגיע לתכנית שקולה היטב — ואילו כאן הננו מוצאים חבורת מפקדים שדוקא בהלכות הערכת־המצב הסתכנו יותר מאשר בעצם הבעיה, אשר אותה רצו לפתור בעזרת הערכת־מצב "ערוכה כהלכה".

ובכן, האם ה"מצפן" הזה, שלפיו מתמצא המפקד בשדה המחשבה, אינו נאמן? ואולי דרושה כאן רק הבהרה נוספת של השימוש ב"מצפן"?

נראה כי במקרה המתואר התקשו המפקדים בשאלה מיהו היוזם, באשר ברוב המקרים, לכאורה, אין הבעיה קיימת כלל: אתה תוקף — משמע שאתה היוזם. אתה מגן או נסוג, כלומר האויב תוקף — ודאי שהוא היוזם! כך אומרת הנוסחה השגורה. אבל המקרה שלפנינו הוא מאותם מצבים בהם התקפה והגנה כרוכות יחד — צירוף לגמרי לא נדיר! — ועלינו לבדוק איך להשתמש ב"מצפן" (הערכת־המצב) שבידינו גם עתה.

נטול, למשל, את משימתה של אותה דיביזיה נודעת במלחמת־ה'ה', שהוטל עליה לצנוח על גשר ארנהם ולהחזיק בו. — האם היתה זאת משימה תוקפנית? — איזו שאלה? הנך מנחית על האויב מחלומה בכוח דיביזיה, תוקף נקודת־מפתח בעומק מערך־הגנתו... אולם, לאחר שאותו גשר גורלי בידך, כל כונתך היא רק להחזיקו בידך, יתקף האויב ככל יכולתו. — האין זאת משימה הגנתית ביסודה?

* או התקפה והגנה יחד. — המערך.

זקה בצומת — בדוגמה שלפנינו? אכן גם העוסק בהער" כת"מצב להתקפה "טהורה", חייב לכלול בהערכתו גם שלב זה, שהוא הגותי. ומאידך גיסא, האם יתחר המפקד הנערץ להגנה על תכנון התקפות-נגד? הנו מוצאים איפוא, כי פירוט המשימה לתפקידים המביאים לידי הגשמתה — הוא התנאי להערכת-מצב

המאירה את דרך המפקד. ממש כשם שב"שמירת-כיוון" אנו קובעים לעצמנו "מגמות-ביניים" בכל קטע בדרך, ומכוונים את המצפן שבידינו אליהן, כדי להגיע לבסוף ליעד, כך גם דרושה הערכת-מצב לכל תפקיד או "חלק" במשימה כדי להגיע להערכת-מצב כוללת.

"מעריך-מצב"

תשובות. בעל-יזמה

בדברי שלהלן אין בכונתי לתת פתרון כללי לבעיה "מי הוא היוזם" במקרים השונים. אנסה רק לתת פתרון לבעיה הקונקרטית שהעמיד רבי-סרן ריבלין, ומי שיקיש מכך היקשים ביחס למצבים דומים — אחרים — יהיה הוא- עצמו. "בעל יזמה". כדי לחסוך בויכוח ארוך, כדאי שנברר לעצמנו מה פירוש המושג "צד יוזם".

בלי לנסות לנסח "גוסס", סבורני כי ההגיון אומר, שאם צד אחד נוקט בפעולה מסוימת, מתוך שיקולו או רצונו החפשי, והצד השני צריך להגיב על צעד זה, או לפעול לא לפי קיום שקבע לעצמו מראש, אלא בהתחשב עם הפעולות שנקט הצד הראשון — יש להניח בבטחון שהצד הראשון הוא היוזם.

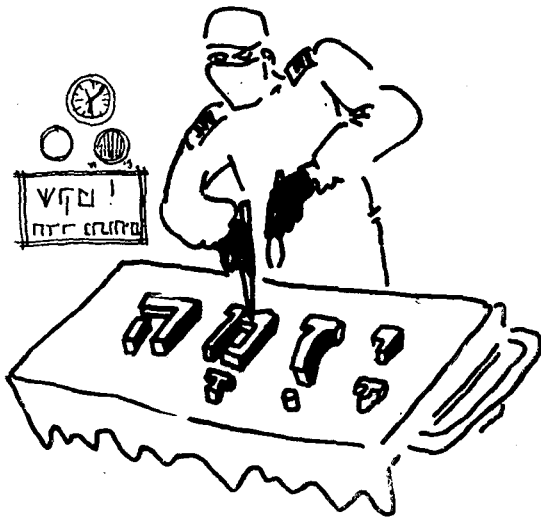
אמנם, גם לצד השני ניתן לעבור אח"כ לפעולה יזר מה, אך כל זמן שהוא מגיב על קויר-פעולתו של הצד הראשון ופועל לפיהם — הרי אין הוא יכול להתחשב ליוזם. לאחר שנתקבלה הנחת יסוד זו, לא יקשה עלינו לנחת את המצב שמציג רבי-סרן ריבלין.

במקום מסוים ברשימה אומר אחד המתוכחים: "עוזב את הרמות הגבוהות", הינו: יש לדון בעניין רק מבחינתה של הרמה המבצעית. ואילו אני רואה במצב הנדון שתי רמות. אנתה, איפוא, את המצב לכל אחת מהן לחוד.

(1) ה"רמה" הראשונה, הגבוהה יותר, היא זו שנת-נה את הפקודה לישר את הקו ולחסום את הצומת.

(2) ה"רמה" השניה היא זו שקיבלה את הפקודה זו שצריכה לבצע את פעולת החסימה.

א. "האויב מתכוון להתחיל להלחם מחדש, מכנס תגר בורת דוקא לסביבה שלנו" וכו'. עדיין אין לנו כל ידיעות על פעולותיו של האויב. אך כ"תרופה שלפני המ-כה" החלטנו לתפוס את הצומת, ברצוני להדגיש כאן שכל עובדה הקשורה בהערכת-מצב, שקשה לנו לקבוע אם לטור בתנו היא או לרעתנו — נביא אותה בחשבון כאילו היתה לרעתנו. אם האויב מתכוון להתקפה כללית — וההגיון נותן שהוא ינסה לתפוס את הצומת — הרי זה משמש כעובדה העשויה להיות לרעתנו, אם נזניחה. אבל עדיין אין כאן כלום על יזמתו של האויב. כדי לשלול ממנו מראש כל יזמה ביחס לצומת — תופסים אנו אותו ויוצרים ע"י כך עובדה קיימת. ויותר מזה: במקרה זה אין פעולת הצומת משמשת הגבה על פעולת אויב שנעשתה, אלא באה כדי לעכב ולהפריע לפעולת אויב שצריכה להעשות (בעקבות זה עלול האויב לשנות את הערכתו ושיקוליו). מסתבר שלפי הנחת-היסוד שהגד-נו — אנו היוזמים כאן ולא האויב.

ניתוח המושג "יזמה".

של האויב ומקומו האפשרי — אנו מתכננים את ההגנה שלנו, את הצבת הנשק שלנו, הערכות כוחותינו, תכנון הת-קפות הנגד וכו', כדי שנוכל להגיב נכונה על אפשרויות ההתקפה השונות הנ"ל של האויב.

תפקידך ב"אפשרויות הפתוחות" שבהערכת המצב, לק-בוע, כסיכום העובדות השונות, את מהלכיו האפשריים של האויב — ולפי זה לערוך את הגנתך כך, שתוכל להגיב נכון על אפשרויות ההתקפה שלו, על "אפשרויותיו הפתח-חות". במקרה זה ברור, איפוא, שהאויב הוא זה שבידו הברייה הגדולה יותר לתנועה ולתמרון, הוא בוחר לו את דרך תנועתו, הוא מתכנן את פיוון התקפותיו ומ-קום הנחתתן המדויק — הוא היוזם. אתה אינך אלא משתדל להגיב עליהן בצורה הטובה ביותר הנראית לך, ע"י הערכה נכונה של האפשרויות השונות.

פרץ א. גולן (גולדברג)

מעט בל שנות

ממליו. שני האחרים נסים על נפשם. למי העליונות? אולם הנה באים ביעף כמה מטוס־דחף נסיוניים של הגרמנים, וה"ספיטים" נפוצים כמוץ. ולמי העליונות עתה? ומחר, אחרי תום ההתקפה הגדולה?

נחזור־נא לנקודת המוצא: מלים כגון "יזמה" ו"עליונות" מטעות בעצם קיומן, כי בהיותן פשוטות וברורות הן מקפאות, כאילו, מצב אשר כולו דינמי־ומשתנה — בזמן, ואמורפי־ומשתנה — במקום. יזמה מקומית ויזמה בגזרה ויזמה בזירת פעולות, יזמה טקטית ויזמה אופרטיבית ואסטרטגית — כולן משתורות יחד ומשתנות בלי הרף. בכל מצב נתון אין השאלה: למי כאן היזמה? — ועל סמך התשובה לה תיקבענה האפשרויות הפתוחות המרובות או המועטות של היריבים. כי נקודת המוצא חייבת להיות הפוכה: למי המספר הקטן ביותר של אפשרויות פתוחות, שאינן כרוכות בויתור על מטרות ברגע זה ובמסגרת הנתונה? יריבו הוא־הוא היום.

וכן עליונות: אין במלחמה של ימינו עליונות מוחלטת, וכל זמן שלא הפכה המלחמה שחיטה חד־צדדית גרידא, אין צד לוחם שנבצר ממנו להגיע לעליונות־מקומית באיזה מקום שהוא — במחיר ידוע ומשתנה בהתאם לגורמים שונים, שאחד החשובים בהם הוא יחס הכוחות הכללי באותו המועד (אולם גם יחס כוחות כללי זה משתנה, ודוגמה ידועה לכך היא העליונות האוירית הכללית במלחמת העולם הראשונה, אשר עברה מצד לצד מספר פעמים, מדי הופיע המטוס החדש והמשוכלל של כל צד). ההחלטה, אם ראוי לשלם מחיר זה בכל מקרה, היא החלטה של רמה גבוהה ותשתנה מפעם לפעם. נסיים את הדיון ב"עליונות" בדוגמה יבשתית: איש לא יכחיש, כי לצה"ל עליונות ושליטה מוחלטת בשטח מדינת ישראל. וההסתגנות נמשכת. ובכל מקום בו נחתך חוט טלפון, בו במקום ישנה אותה שעה עליונות לאויביו.

כל עוד לא נסייג ונאיץ כל מונח בכל מקרה בצורה המדויקת ביותר (וישנה טענה, כי אין הדבר אפשרי כלל; כי לעולם ישארו מקרים שאין לצפותם מראש, לגביהם אין הסייג והאיוץ מספיקים) — לא יוכל כל משפט הכולל מונח זה לעמוד בביקורת המקרה המסוים. אולם אם נחתור לסייג ולאיוץ כזה, נגיע למערכת כללים אי־סופית ונוקשה. עלינו ללכת בדרך ההפוכה ולנסות להבהיר את מושגינו במידה כזו, שהכללים יתאימו בדרך כלל, ולשמור בו בזמן על חופש המחשבה שיאפשר לנו לבדוק את הפתרון הניתן על ידי הכלל בכל מקרה לאור הנסיבות המיוחדות של המקרה (הכלל על רגלי השולחן יפה, אך חייבים לדעת להכיר מתי אין השולחן שולחן כזה). או אז נוכל לחסוך את הטרחה של מציאת המונח המדויק המתאים למצב (ושייתן לנו את המפתח לפתרון הנכון המנוסה ככלל), ונוכל להקדיש את מרצנו למציאת הפעולה הנדרשת בו בהתאם לתנאיו.

"בעלשון"

ישנן מלים המטעות בעצם קיומן. הן פשוטות, קצרות וברורות, ובלי משים מקבל המשתמש בהן רושם, כי אף המושגים המתוארים על ידן הם כאלה — פשוט־טים, ברורים וחד־משמעותיים. נקח לדוגמה את המלה "שולחן". ומשפט כגון: "אל תשב בפינת השולחן, כי רגלו תפריע לך". הכל ברור ופשוט — עד כי ננסה להשתמש ב"הכמה־חיים" זו ליד שולחן עגול בעל רגל יחידה באמצע, ואם במושגים מוחשיים כך, במושגים על אחת כמה וכמה. בהוברות "מערכות" האחרונות גרמו, לדעתי, שתי מלים (לפחות) להסתבכויות ממין זה: "יזמה" ו"עליונות" (בעיקר: "עליונות באויר"). הבה נבדוק אם אין הניגודים שהופיעו בקשר למושגים אלה גובעים מכך, שאותן המלים אינן מבטאות את אותו הדבר במצבים השונים, המנוגדים לכאורה.

יזמה, כאשר לי היזמה, לך אינה. אני היוזם ומעשיך מוכתבים על־ידי פעולותי. חופש ההחלטה לי הוא. האנמם כן?

האויב מתכוון לכבוש ולהתקדם — היזמה לו. אני מגיב על כנותו ותופש את השטח שהוא החיני להתקפתו — היזמה לי. הוא מנתר על התקפתו המתוכננת ומצניח צנחנים המנתקים את יחידתי אשר תפשה את השטח — היזמה לו. אני לוכד את מטוסי ההובלה שלו בשובם ומפילם במטוסי הקרב שלי, צנחניו מנותקים מאספקתם ומתגבורתם — היזמה לי. חד גדיא.

עליונות. כאן מסתבך המצב הסתבכות נוספת על־ידי המלים: עדיפות ושליטה. לעתים משמשות אלה לציון אותו המושג בדרגות שונות. יש ומפרשים עליונות כקבוצה וכו' ללית לעומת עדיפות ושליטה העשויות להיות מקומיות וחולפות. מאחר שלמעשה אין ההוראות השונות של מלים אלה קבועות ונשמרות בשימוש, נתעלם מן ההבדלים האפ־שריים, אשר אולי כדאי להניחם.

כאשר לי העליונות — לך איננה. אני חופשי להש־תמש בכוחותי כראות עיני ולנוע ללא חשש מהתערבות כוחותיך; אתה מוגבל בשימוש בכוחותיך, אין לך תצפית ולא סיור, וחופש תנועתך ותמרוגך ככול בצורה אכזרית. האנמם כן?

אין עוררין, ברדא, כי בשלהי שנת 1944 היתה במערב עליונות אוירית מוחלטת ביותר לבנות־הברית על גרמניה. והנה הצליחה זו האחרונה לרכוש בחשאי כוח־אוירי בן 700 מטוסים. בראשון לינאר 1945 התקיי כוח זה שדות־תעופה של בנות־הברית בהולנד ובבלגיה והשמיד 156 מטוסים שלהן. למי היתה העליונות האוירית ביום ההוא בצפון־מערב אירופה? נפליג עתה מעט לעולם הדמיון: אחרי עבור הגל הראשון של התקפה זו פיגרו אחריו מפצץ שנפגע, בליווי שלושה מטוס־יקרב אשר נשארו מאחור כדי לשמור עליו. והנה מגיחה טייסת "ספיטפיריים" שהמריאה משדה־תעופה שכן, בטרם הותקף, וכהרף־עין מופל המפציץ הפצוע ואחד

עליונות - וגם סיוע

נסיבות יש להעדיף סיוע אוירי על סיוע של נשק קרקעי או באילו נסיבות יש לתתו בכלל. כן לא נגעתי בבעיה מה עדיף, או קודם-בזמן - השגת העליונות האוירית או מתן הסיוע הישיר לכוחות הקרקע. החלטות אלו לדעתי שייכות לרמת הפיקוד העליונה ומושפעות על-ידי גורמים מגורמים שונים החורגים מן התחום הטקטי וגם האופרטיבי. אין ספק, בכל אופן, כי עדיין אפשר לתת סיוע אוירי ישיר אף מוגבל בזמן ובמקום, אף ללא עליונות אוירית כללית ומוחלטת, וכן, כי אפשר לקיים תנועה ותמך רון וסיוור קרקעיים אף בתנאי עליונות אוירית אויבת - תוך התחשבות בה ובצורה המתאימה וה- מוגבלת, כמובן. דברים אלה עולים ביוקר - אך הוכח רבות כי הם אפשריים, ותפקיד ההנהגה העליונה הוא לשקול ולהחליט אם שווים הם את המחיר. ב. האמנם עומדים אנו בפני מצב, בו תהיה העליונות האוירית של כל צד עדיף מוחלטת, ותמנע כל פעולה אוירית אויבת?

מסתבר, כי מבחינה טכנית מאמינים עתה בארה"ב שיש ביכולתם להקים מערכת הגנה אוירית, אשר תמנע 90% ממטוסי אויב מלהגיע למטרותיהם הנמדצות בתוך ארצה"ב. זו אכן שליטה כמעט מוחלטת, לפחות בשמי הארץ עצמה, אך גם ארצה"ב מתלבטת עדיין בבעיה אם המאמץ כדאי. כי הוא רב ביותר, אפילו לגביהן, ובינתיים עוד לא ראינו כל סימן לעליונות אוירית כזו, אשר תמנע אויב מלקיים סיור - אוירי או יבשתי - או תמרון. ואף לא כזו אשר תודא השגת ידיעות מדויקות ועדכניות, או הצלחת תמרון יבשתי. ועל כן, כדברי "לוחם": "איזה תפקיד (המלחמה האוירית או הסיוע הישיר) יבוצע לראשונה תלוי... בגורמים שונים, שיש להעריכם הנתונים לשיקול דעתה של ההנהגה העליונה".

ברור הוא, כי מדינה לה צפויה עליונות אוירית יכולה להתכונן לנזחים טקטיים אחרים מאשר מדינה לה צפויה נתיחות באויר. אולם המצב כיום הוא כזה, שאין כל מדינה יודעת מה צפוי לה בסופו של דבר בשטח זה, ומוטב לכולן להכשיר את צבאן תיהן מתוך הנחה, שיהיה עליהם לפעול תחת עליונות אוירית אויבת, ולהכניס בו בזמן לכך שידעו לנצל (ולתת!) סיוע אוירי ישיר בצורה יעילה ותכליתית, בשעה שיוחלט על כך. ואם המעצמות (החופ בעמ' 65)

לאחר שמשל"ט זיכני בתשובה*, ואגב התקיפני חריפות, אורשה נא לאמר מלים מספר להגנת הדעות המובעות ברשימתי הקודמת**.

מדבריו מסתבר שלא בוטאן ברשימתי אלא הלכיר רוח של "חוסר בטחון או חוסר העזה", בדרשי כי יינתן לי סיוע אוירי אף בשעה שהפעלת צלפים, וכלי-נשק יבשתיים אחרים, "יכלה להיות יעילה יותר"; בעוד שמאחורי דרישתי זו לסיוע אוירי לא הסתתרה אלא השאיפה אשר לא העזתי לבטאה במי- שרין, "שהפיקוד על חיל-האויר יהיה בידי המפקד היבשתי". יתר על כן. איני מבין להתפתחות, ותחת מסוה שקוף של מלים מושאלות - מתעלם (אני) משינויים מכריעים אשר נראה (הפיזור שלי, א'ר') כי יקרו בזירות הקרב בעתיד". מרוחו של צרור הציטטות הנ"ל עלי להסיק (ואשמח אם איני צודק במסקנתי זו) כי כונת משל"ט היא השינויים אשר יביאו, בעתיד הקרוב, לתמונה כזו:

(1) עליונות אוירית היא מצב בו מסוגל הצד בעל העליונות להשתמש בכוחו האוירי באופן חפשי כעולה על רוחו, הן מעל לשטחי הוא, הן מעל לשטחי האויב בעוד שלהלן אין כל אפשרות של שימוש תכליתי כלשהו בכוחו האוירי;

(2) בתנאי עליונות אוירית אויבת אין חיל-היבשה מסוגל לנוע, לתמרן או להלחם בכלל;

(3) תפקיד חיל-היבשה מצטמצם בתפישת שטח ובשביית כוחות האויב לאחר שהללו הושמדו או נוטרלו על-ידי חיל-האויר;

אנסה תחילה להראות מה באמת דרשתי במכתבי הקודם - ומה לא דרשתי. לאחר זאת נראה אם אכן צפויים לנו שינויים כנ"ל בלחימה.

א. לא דרשתי סיוע אוירי לכוחות הקרקע במצב או במבצע מסוים כלשהו. טענתי, כי במקרה וניתן סיוע כזה, על יסוד החלטת רשות גבוהה יותר וממך נה על כל החילות הפועלים בגזרה, חייב מפקד כוחות הקרקע המסתייע לקבוע את הסיוע הנחוץ לו ולהטיל את המשימה. אם לשם כך חייב הוא לפקד על יחידות חיל-האויר המסייעות לה, דורש אני פיקוד זה בפה מלא. לא נגעתי כלל בבעיה מתי ובאילו

* "על המרחב" חוב' ע"ה, עמ' 59. - המער.
** "חיל האויר" - "שוותף שוה" או "מסייע" ד' חוב' ע"ו, עמ' 83. - המער.

פרשת גבורה על גבול השכחה

(בשולי ספר פרשנים יהודיים)

א.

תקופת ההשמדה והשוואה בשנות מלחמת העולם השנייה הולכת ונהפכת לנחלת העבר. הדברים, שעברו באותן שנים על יהדות אירופה תחת עול הכובש הנאצי, ידועים לנו כבר פחות או יותר. רבות נכתב על דברים אלה, גם על השואה, גם על גילויי התגוננות יהודית. כמה מגילויים אלה כבשו את מקומם בהכרת העם והפכו לסמלים של גבורה יהודית, לא כולם זכו באותה המידה בהערכה העמיתית, המגיעה להם. ישנם בין גילויים אלה אחדים, שהשתרשו יותר מאחרים בהכרת העם, וישנם אחרים שאודותם קיים רק מושג מעורפל בלבד. כן ידוע לציבורנו מרד וארשה יותר מגילויי ההגנה הנואשת בגיטאות אחרים, אם כי גם בגיטאות אחרים התנהלו פעולות קרביות באותו המתח הנפשי כמו בוארשה, וגם על פעולות אלה הגיעו אלינו ידיעות והופיעו אצלנו ספרים. כולנו זוכרים את יום המרד בגיטו וארשה, ואילו תאריכי ההתקוממות בגיטאות האחרים לא נשמרו בזכרוננו. מרד וארשה הפך לסמל, לשם דבר של מלחמה יהודית בתוך חומות הגיטאות, וסמל זה האפיל בהכרתנו על גילויי גבורה אחרים והסתירם בצלו. וטוב יעשו רושמי קורות עמנו, אם יעלו גם את פרטי ההתקוממות, השמות התאריכים בגיטאות אחרים, וינציחו גם אותם בזכרוננו.

וכמו שמרד וארשה האפיל על המרד בגיטאות אחרים, כך הסתירה פרשת הגיטאות גילויים אחרים של התגוננות יהודית בשנות השואה.

עלינו לזכור, שההתקוממות במחנה הגיטאות בתקופה האחרונה לקיומם לא היתה הצורה היחידה של מלחמת יהודים בעמלק של דורנו. היתה בצדה צורה אחרת, והיא — מלחמת הפארטיזאנים היהודים מחוץ לתומות הגיטו. גם פרשה זו יצאה כבר מתחום התעלול מות, היא ידועה ברבים. לא מעטים מהפארטיזאנים היהודים הגיעו לארץ עם תום המלחמה. הם חיים כאן עמנו והם סיפרו מקצת מהדברים, שעברו עליהם. אחדים מהם סיפרו את קורותיהם בכתב, הם סיפרו לנו את אשר עבר לפניהם ובהשתתפותם בפניהם הם, וסיפוריהם הפשוטים, גם כשמדובר בהם על פינות מבודדות בלבד, הרימו את המסך מעל לתופעה הראויה לתהילה של התגלות גבורה יהודית. ספריהם של א. לידובסקי, "ביערות" ושל טובה ווסייה בילסקי, "יהודי יער", גילו לפנינו עולם שלם, ולמרות כל אלה, ואם כי הדברים ידועים כבר לציבורנו וממדיה של תנועה זו היו גדולים למדי — לא תפסה

עדיין הפארטיזאניות היהודית את המקום הראוי לה בהכרת העם, מעטים יודעים את שמותיהם של פעיליה, וכל התופעה הוויאנית מעוררת בנו עדיין את החוויות והמחשבות, שהיתה צריכה לעורר. לגבי פרשה זו של התגוננות יהודית קיים איפוא חוב, שטרם נפרע.

בין הפארטיזאנים עצמם נמצאו אנשים, שהבינו את חשיבות הדבר והחליטו לגאול את הפרק הזה בהיסטוריה שלנו מהנשיה. לפי יזמתו של אחד מהם, משה כהנוביץ, הוקמה עוד בשנת 1945 ועדה היסטורית ע"י ארגון הפארטיזאנים ולוחמי הגיטאות פח"ח (פארטיזאן — חייל — חלוץ). הועדה אספה חומר רב, רשמה סיפורים של פארטיזאנים, קיימה כנסים של לוחמים בפלוגות שונות. אחרי שלוש שנות הכנה פורסם בידי שפרו של מ' כהנוביץ „ההשתתפות היהודית בתנועת הפארטיזאנים בברית המועצות“ („דער יידישער אנטויל אק דער פארטיזאנער-באוועגונג אין סאוועט-רוסלאנד“). הספר הופיע ברומא והמו"ל הוא ועד הפועלים הציוני באמריקה.

המחבר מעיר בהקדמתו, שאין זה ספר של פארטיזאנים, אלא ספר על הפארטיזאנים. הוא מוסר בצורה של כרוניקה שפע עובדות, תאריכים ושמות. אין הוא מסתפק בכך אלא עומד גם על סיבות התהוותה של תופעה זו, מחפש אחרי קויה האופייניים, מסיק מסקנות. הספר ראוי ליחס רציני מכל הבחינות. ואילו פרקיו השונים המוסרים עובדות בסגנון קמצני של דברי הימים ללא גינוני מליצה כלשהם, ראויים לכך, שייוחד עליהם הדיוור ושהם יובאו בצורה נאותה לתשומת לבו של הקורא העברי.

ב.

תנועה פארטיזאנית יהודית גדולה, בעלת אופי יהודי ותפקידים יהודיים, יכלה לקום ולהתפתח רק בשטחים עם אוכלוסיה יהודית המוגית, כלומר — במזרח אירופה. ברוב השטחים המאוכלסים על-ידי יהודים היה קיים, כידוע, סמוך לכיבושם על ידי הנאצים משטר סובייטי. יצא איפוא שההתגוננות היהודית בצורה של תנועה פארטיזאנית קמה בתוך השטח הסובייטי, ואמנם על הנעשה בשטח זה, ובעיקר בבילורוסיה, מדובר בספר אשר לפנינו.

המחבר אומר בהקדמתו, שאין ספרו נותן תמונה מלאה של השתתפות יהודים בתנועה הפארטיזאנית הסובייטית בכל השטחים ובכל גזרות החזית. הוא מזכיר שמותיהן של עיירות רבות, אשר מהן יצאו לוחמים יהודים לעירות, ועם זאת הוא מזהיר, לכל יוצר הרושם, שמלחמת היהודים

היתה תופעה כוללת בשטחים הללו. ואומר, שבאלפי עיירות בילורוסיה לא היתה שום תנועת התנגדות (ע' 79). מאידך, יש להניח, שלא כל מה שאירע ידוע לאוספי החומר, ויתכן, שהיו עוד מקומות, בהן התנהלה מלחמה יהודית, אלא שלא נשאר בחיים איש, שיכול לספר עליה. ברם, גם הדברים, שהיו ידועים ושעליהם מסופר בספר, מעלים תמונה של תופעה רצינית וגדולה. במערב בילורוסיה ובוואלין נלחמו ביערות עם נשק ביד 10–11 אלף יהודים. את מספר הקרבנות של לוחמים יהודים מעריך מ. כהנוביץ בשלושת אלפים בערך. מלבד חשיבותה של תופעה זו כגילוי של אומץ וכוח יהודי, יש עוד לציין שבאותם שטחים נשארו בחיים אחרי הכיבוש רק היהודים, שיצאו ליערות, ושאלפים רבים של יהודים זנקים וחלשים, שלא היו מסוגלים להתנגדות, מצאו מחסה וניצלו רק הודות לעצם קיומם של לוחמים יהודים במספר כה רב.

ידוע, שבאותם שטחים היתה קיימת תופעה כללית אהבת-ממדים של פארטיזאנים, שמילאה תפקיד חשוב במלחמת ברית המועצות נגד הנאצים. בתנאי הטבע המירודים במינם — יערות עבותים וביצות — היו מקומות, מתוך לתחומי המושב, שבהם שלטו הפארטיזאנים שליטה גמורה. ברבות הימים התגבש צבא פארטיזאני, שעמד בקשר עם המרכז בפנים ברית המועצות, קיבל אינפורמציה, הראות וציוד, וביצע משימות צבאיות מתוכננות. על כך מסופר לא מעט בספרות הסובייטית. אולם זה בא ברבות הימים. בהתחלה היו רק התארגנויות מקומיות, בלי קשר יציב ביניהן ועם המרכז, בלי ציוד מספיק, בלי רוח של משמעת. באותה תקופה בלטו ביער לוחמים יהודים, שבאו מהגייטאות. היו מקומות, שבהם היהודים הגיעו הראשונים ליער, והיו הראשונים בין מארגני הפלוגות הפארטיזאניות (ע' 111). היו אז פלוגות, שהורכבו כליל או כמעט כליל מיהודים, וזה — בוואלין, בסביבות סלונים (ע' 112), בסביבות נובוגורודק (ע' 44) ועוד. פה ושם היו היהודים זמן מסוים הפארטיזאנים היהודים. היה קורה, שקצין לא-יהודי היה מתחבר לקבוצת יהודים, מארגנם ומתחיל אתם את הפעולות הראשונות.

במרצת הזמן היה אופיין של יחידות אלה משתנה; היו מתוספים אליהם לא-יהודים, המפקדים הראשיים אף הם לא היו יהודים, והיה גם שאלה, שהיו הראשונים ביצירת יחידות לוחמות מסוימות, היו בסופו של דבר נדחקים מהן, והיחידות היו הדלות להיות יהודיות. מהעובדות המרובות המובאות בספר נציין כאן, שב"פרשטשה" (יער עצום ובתור כו ביצות) הליפציאנית היה המורה היהודי שלום בס מהר עיירה ז'יטל אחד הראשונים שהופיע ביער, בזמן שלא היו שם עוד בכלל פארטיזאנים (ע' 113); ב"רודניצקה פרשטשה" היו בהתחלה פלוגות יהודיות, בעלות אופי

לאומי טהור, והן סייעו ליצירת התנועה הפארטיזאנית הכלל-לית (ע' 131).

ישנן, כמובן, סיבות שבגללן היו היהודים הראשונים ליציאה ליער, אם כי היה הדבר קשה להם שבעתיים מאשר לאכרים ולתושבי-הערים הלא-יהודים. אלה לא ראו בכלל סכנות מיוחדות לעצמם, להייהם ולרכושם. היו לא מעטים — ובעיקר בשטחים שסופחו לברית המועצות לא מזמן — שהתייחסו באיבה למשטר הסובייטי וקיוו להחליץ ממשטר החיים, שהוכנסו אליו. היו גם כאלה, שהשתעשעו בהבטחות הגרמניות על כינון מדינה אוקראינית ומדינה בילורוסית (ע' 87 ועוד). ולכן סייעו לפולשים. ואילו ליהודים היה ברור מהיום הראשון מה צפוי להם. כמעט בכל המקומות הללו נכלאו כבר היהודים בגייטאות, ובמקומות רבים נערך הסבת כבד בסתיו 1941. לא היה להם, איפוא, מה להפסיד. תהייה הסיבות אשר תהייה — זכות גדולה עומדת לו למחבר שציין את העות יהודים להתקוממות בתור ראשונים, וזה בתנאים הגרועים ביותר, שאפשר היה להעלות על הדעת.

ג.

יציאת אלפי יהודים עם נשק ליערות והיאבקות מהוץ לתחומי הגייטאות היתה תופעה, האופיינית במיוחד, כאמור, לבילורוסיה. כמעט שלא היתה תופעה כזו בשטחים אחרים, וכדאי לעמוד על סיבותיו של חזיון זה. בגייטאות הגדולים שבפולין הלכה מחשבת ההתנגדות באפיקים אחרים. שם התנהל ויכוח רעיוני על יעודו של הלוחם היהודי והיתה התנגדות עקרונית ליציאה ליערות. ארגוני המחתרת הורכבו שם בעיקר מחברי תנועות פוליטיות ותנועות נוער. היו אלה אנשים צעירים ברובם, שחנכו על ברכי התנועה החלוצית לאור האידאיה של שירות לעם ושלא יכלו להחליט בקלות לעזוב את ההמונים לנפשם בגייטאות וללכת להציל את עצמם. הם ראו את תפקידם בהתכוננות לקראת המאבק האחרון בתוך הגייטאות. היסטוריה עושה את חשבונה היא, מבלי להתחשב בשיקוליהם של בני-מתותא. ויצא שלא מעטים מבין אלה, שפיתחו השקפה זו בתוך הגייטאות, יצאו בסופו של דבר, אחרי אובדן הגייטאות ליערות והצטרפו ללוחמים, שהיו כבר שם קודם, ואילו אנשי מגן אחרים שטענו כל הזמן בזכות היציאה ליער בעוד מועד — אלה דוקא לא זכו בכך ונפלו בקרב הנואש בתוך הגייטאות.

נוסף לצד הרעיוני שבדבר היה בגייטאות פולין גם שיקול אחר. לחברי הארגון היו קשרים עם אנשי המחתרת הארית, והיו להם אשליות, שבהגיע יום ההתקוממות בגייטאות יתושו בני-הברית לעזרתם. בספרו של אדם "בגייטאות וארשה וצ'נסטוכוב" בא לידי ביטוי הלך-רוח זה. "אין טעם למלחמתם של יהודים ביערות, כשהמוני העם, שלי מענם נלחמים, מושמדים והולכים" (ע' 84), ולכן — "עיקר

מאמצינו היו מרוכזים לא בפעולות הפארטיזאנים אלא בעזרה לגיטו" (שם, ע' 120). ביציאה ליערות ראו לוחמי הגיטאות רק פתרון ליחידים, ולכן דחוה. הם היו מוכנים לקרב האחרון בתוך הגיטו, ללא כל סיכוי לנצחון, והעלו על הדעת אפשרות של יציאה ליער רק אחרי היאבקות אחרונה זו. היתה זאת אידיאלוגיה שלמה, שניוונה מה־טראגיות שבמסיבות הזמן ומהמקורות הרעיוניים של התנועה החלוצית. לאחר מעשה באו לא מעטים מלוחמי הגיטאות לכלל מסקנה, שהיה בזה משגה, ובאותו הספר של אדם, שהזכרנו לעיל, אנו מוצאים גם את ההודאה המרה לאחר מרד וארשה: „מרד הגיטו היה מגיע לידי ממדים אחרים, אלו היו לנו פלוגות רבות ביערות, שיכלו לבוא לעזרת הלוחמים" (שם, ע' 112).

בגיטאות שונים בבילורוסיה היו אנשים לא מעטים, שראו מלכתחילה את מטרתם ביציאה מהגיטו ובהוצאת אחרים מתוכו. הם יצאו בדעה צלולה ליער לשם חיי מאבק וסכנות, לא הרבו בברורים אידיאלולוגיים, לא ראו את עצמם כמגשימי יעוד, אלא ניגשו לענין בפשטות של שכל עממי, ועם זאת — ברגש גאווה יהודית, המתקוממת נגד חיי עבדות בגיטו, ובהכרה של התפקיד: להציל עד כמה שאפשר יותר יהודים מתוך הגיטאות. היו גם כאלה, שמלכתחילה לא נכנסו כלל לגיטו (ע' 113). היו גם מקור מות, שאנשי הארגון נשאר שם בתוך הגיטאות ויצאו ליער רק אחרי הטבח הגדול בעירם. מבלי לדעת על כך, היו אלה שותפים להלך מחשבה דומה בגיטאות הגדולים שבפולין. גם בגיטאות הקטנים בבילורוסיה היה חלק ניכר של חברי הארגון שייך לארגונים הציוניים לורמיהם, לפי עדותו של מ. כהנוביץ (ע' 79), אלא שלא היו להם האשליה שמישהו מבחוץ עוזר להם. מטרת הארגון בגיטאות אלה היתה, אי פוא, שונה מהמטרה בגיטאות פולין, היינו: ארגון קבוצות שתצאנה ליער, והתנגדות בתוך הגיטו — רק במקרה ש„השחיטה תבוא לפני היציאה מהגיטו" (ע' 80).

בין הסיבות שאיפשרו ריכוז יהודים רבים ביערות ביר לורוסיה יש להביא בחשבון גם את השוני שבסידור הגירטאות ובטבע מסביב לאותן הערים. בספרורים השונים של שנות הכיבוש בבילורוסיה מפתיע אותך, באיזו קלות — באופן יחסי, כמובן — היו היהודים יוצאים מהגיטאות וחוזרים אליהם, מוציאים מהגיטו יהודים חלשים וקנים ומובילים גם אותם ליער. הסיבה היא, שבחלקם הגדול לא היו גיטאות אלה דומים לגיטאות בערים הגדולות, המוקפים חומות והעומדים תחת שמירה מעולה של אנשי צבא ומשטרה למיניהם. לפעמים היה זה חלק של העיירה, המגודר גדר־תיל רגיל, והגרמנים לא הקפידו כאן בשמירה כמו בערים הגדולות (ע' 82). ולבסוף: תנאי־הטבע שסייעו ליצירת תנועה פארטיזאנית כללית כוחם היה יפה גם לגבי היהודים והיו בין יהודי העיירות הקטנות לא מעטים, שה-

כירו את חיי היער מילדותם והרגישו את עצמם בתוכו כמו בתוך שלהם, והיה להם קל יותר מאשר לדרי הערים הגדולות להגיע ליער ולהתמצא בו.

נחטא לאמת אם נאמר, שהבעיות החמורות, אשר עינו את אנשי המחתרת בגיטאות, היו זרות לאנשים אלה. גם כאן היתה אינטליגנציה והיו הניכי תנועות נוער, והיתה מחשבה ציבורית ואחריות בפני הכלל; גם כאן היו לאנשים ויכוחים מרים עם עצמם, וגם כאן לא יצאו היוצאים כדי להציל את נפשם בלבד. בהיותם כבר ביער, היו חוזרים לא פעם ולא שתיים ומוציאים מהגיטו אנשים, שלא היתה בכוחם לצאת בלי עזרת הזולת ולא פעם קרה שהלוחמים, שתורו לעיירה לשם זה, נהרגו במשימות אלה. הספר מביא כמה מקרים כאלה עם נקישת שמות ותאריכים (עמ' 303, 305). והיו גם כאן אנשים שבנו לעצמם אידיאלולוגיה של מה, שעה שבתורו בדרך של התגוננות. אחד הדוגלים בתנועה זו, ד"ר יחיאל אטלאס, היה אומר וחוזר לאנשיו: „לא כדי להציל את עצמנו נשארו בחיים. אין לכך כל סיכוי שהוא" (ע' 210). פאטאליזם טראגית זה היא שהגיעה את אנשיו לפעולות הנועזות ביותר. האיש עצמו נפל בקרב, כאילו חש את קצו עוד בראשית הדרך...

מן הראוי לציין עוד משהו, שהבדיל בין כמה וכמה מעיירות אלה לבין גיטאות במקומות אחרים. המלים „יוד־ראט" ו„משטרה יהודית" היו לשם דבר וזכרם נשאר בהכרת עמנו לדראון. ואילו כאן היו ראשי הועד היהודים והמשטרה, משתפים פעולה עם הפארטיזאנים, והם סייעו להברי המחתרת כפי יכולתם, הניעו אנשים לצאת ליער, דאגו לנשק והחביאוהו, ובשעה האחרונה נטלו חלק בהתגוננות. העיירות זיטל, ניעסויד ועוד אחרות הן בין הדוגמאות הרבות, שהמחבר מביא בספרו (ע' 82 והלאה). זאת אחת הסיבות שאיפשרו יציאות מאורגנות של מאות רבות ליער.

ואחרי כל אלה יצא ליערות רק חלק זעום מאוד של האוכלוסיה היהודית באותם השטחים. למרות כל המסיבות הללו ולמרות שידולי הפארטיזאנים שהיו חודרים לגיטאות ומדברים על לב האנשים, שיצאו אחריהם, היתה פאסיביות רבה בגיטאות והיתה המנעות מיציאה ליער. המחבר מציין שהיו אלפי ערים ועיירות, שלא גילו כל פעילות של התנגדות, והוא מנסה להסביר את הסיבות לכך: שזנאה פראית של האוכלוסיה הלא־יהודית מסביב, שעל ממדיה ועומקה לא היה קודם ליהודים כל מושג; איבת הפארטיזאנים הלא־יהודים ליהודים, שהגיעו אליהם, בעיקר — בתקופה הראשונה; החינוך היהודי במשך דורות וחוסר הכשרה להתגוננות (ע' 70 והלאה); הקשיים והסכנות שבחיי היער, שלא כולם יכלו לעמוד בפניהם, ואחד המקרים המוזעזעים ביותר שעליו מסופר בספר, הוא — חזירתם של מאה יהודים מהיער לגיטו לידה, ביולי 1943, שהשדמתם בתוך הגיטו

יחד עם כל שאר היהודים שנשארו במקום.

המחבר מעלה, איפוא, גם את הסיבות שהביאו להתנהות התנועה הנהדרת הזו באותו שטח דוקא, וגם את הגורמים שמנעו בעד התפתחותה לממדים רחבים ביותר. גם המספר, שאליו הגיעה התנועה — אחד-עשר אלף לוחמים — אין לזלזל בו כלל וכלל, והוא תובע, שנדע את התנועה הזו ונלמד אותה.

ד.

הפרשה הכי מרה שבספר, אשר לפנינו, היא פרשת האנטישמיות בתוך התנועה הפארטיזאנית. המחבר מקדיש לה פרק מיוחד, התופס כשלושים עמוד, אולם השאלה פורצת את כל המסגרות ואתה נתקל בה לאורכו של כל הספר. היא מזדקרת לפניך מתוך כל שאלה ופרשה אחרת. על יחסה של האוכלוסיה הלא-יהודית ליהודים דובר כבר, היהודי, שהיה בסכנת נפשות יוצא מגיהנום הגיסה, היה צריך בדרך-ליער לפרוץ מעגל של אויבים ושונאים, הזוממים לשדודו, להסגירו או לרצחו. ובהגיעו ליער היה מהרגע הראשון נתקל בגל חדש של איבה. היה קורה שפארטיזאנים היו הורגים אותו מיד עם בואו, עוד טרם הגיע לפלוגה הפארטיזאנית; הגיע אליה — היו מפלים לרעה בינו לבין הלא-יהודי, שבא ליער כדי להצטרף ללוחמים. את היהודי לא היו מקבלים בלי נשק, ואילו לגבי הלא-יהודי לא היתה כלל קיימת שאלה כזאת. בא יהודי עם נשק, שהוכנס בזמנו לגיסו והותקן שם תוך סכנות ומסירת-נפש, היו לוקחים אותו ממנו ומחליטים בנשק יותר גרוע (ע' 166). בתוך המחנה היה מוקף שנאה וחשדנות, והיה שעיר לעזאזל לכל הטענות והעלילות כלפי כלל ישראלי: מדוע היו היהודים פאסיביים בגישה, ומדוע עבדו שם בשביל הגרמנים, ומדוע קטן חלקם בצבא האדום, ועוד ועוד. היה קורה והדיסנטים הראשונים, שהיו מגיעים מביית-המועצות, היו מביאים אתם טענות חדשות: היהודים היו הראשונים שברחו ממוסקבה עם פרוץ המלחמה, היתר-דים מתרכזים בפנים הארץ בעורף, הם תופסים מקומות חשובים, ואילו בקולחוז ובתעשייה הכבדה לא תמצא אותם (ע' 165). כשהיו היהודים מעטים בין הפארטיזאנים, הוכיחו אותם על הפאסיביות של האחרים, ובמקומות שהיו רבים עוררו רוגז בהתחברותם ביניהם, שהיתה כה טבעית במסירת-נפש ההן, ובדיבורם ביידיש, והגיע אפילו לאיסור על דיבור ביידיש (ע' 318). היו מקרים רבים של רצח לוחמים יהודים מידי חברים לנשק הלא-יהודים, של עלילות, שהיו מסתמיות בפסקי-דין קטלניים. יהודים היו חוששים לצאת לפעולות קרב עם לא-יהודים. מר שבעתיים היה גורלן של כחירות יהודיות, שהיו נופלות קרבן להתעללות מצד מפקדים (ע' 186). על פרשה זו סיפר כבר א. לידובסקי בספרו "ביערות" (ע' 147). כל כשלוש של יהודי או של קבוצת יהודים היה נוקף להשבון הפארטיזאנים היהודים כולם, וכל

מעשה גבורה שלהם — וכאלה היו רבים — היה נרשם לזכותם של הפארטיזאנים כולם. היה אי-רצון לקיים פלוגות יהודיות מיוחדות, ועם התגברות התנועה הפארטיזאנית התקדם תהליך של פירוק יחידות יהודיות. תהליך שני היה: החלפת מפקדים יהודים בלא-יהודים, הורדת היהודים מתפקידים ראשיים. לזה אפשר להוסיף דבר שלישי: התנגדות מצד התנועה הפארטיזאנית לעצם מציאותם של לא-יהודים מים, של "מחנות-משפחה" ביער, והמאבק של מפקדים יהודים בעלי עמדה על קיומם של מחנות אלה. ידועה פעולתם של האחים בילסקי, שקיימו והחזיקו מחנה-משפחה גדול. על כך סופר הרבה בספרם "אנשי היער".

מ. כהנוביץ עושה ניסיון לחקור את התופעה הזו. האנטי-שמיות בין הפארטיזאנים. הוא מבדיל בין שתי תקופות בתנועת הפארטיזאנים: הראשונה מאמצע 1941 עד סוף 1942, והשנייה — משנת 1943 ועד השחרור מהנאצים. הראשונה היתה תקופת התארגנות ופעולות בודדות של קבוצות נפרדות עם ציד קלוש ובלי הנהגה מרכזית, ואילו בשנייה מקבלת התנועה צורה מרוכזת ומאורגנת, והופכת לצבא ממשומע, המבצע משימות גדולות. לפי דבריו, שלטה האנטישמיות בין הפארטיזאנים בעיקר בתקופה הראשונה; המחבר משתדל להוכיח, שבזמן שהיתה הנהגה סובייטית מרוכזת, עשתה רבות לדיכוי האנטישמיות. הוא מציין, שבמקומות, שאינה בהם מספר ניכר של קומוניסטים בעלי הכרה, היה המצב יותר טוב (ע' 178). הוא מדיש, שהתנועה הפארטיזאנית הסובייטית היא היא שהצילה יהודים ואפשרה לעשרות אלפי יהודים, בעיקר בבילורוסיה המערבית ובאוקראינה, להשאר בחיים אחרי המלחמה" (ע' 187). כשהתחילו להגיע דיסנטים מברית-המועצות לתנועה הפארטיזאנית הפולנית, הוטב גם שם היחס ליהודים (ע' 283). הוא מספר על פקודת השלטון המרכזי הסובייטי לעזור ולהציל מחנות-משפחה, ללא הבדל גזע (ע' 188). כן היתה ההנהגה הפארטיזאנית הסובייטית עוזרת להשמיד את האנשים שהיו מוסרים לידי הגרמנים יהודים שניצלו מהגישאות (ע' 346). ועוד. את הדברים אלה צריך לקבל ברצינות ואין יסוד להטיל ספק בעדות זו. החזרת והולכת, בדבר מאמצי השלטון הסובייטי המרכזי וההנהגה הפארטיזאנית המרכזית לבלום את האנטישמיות. אולם, לא תמיד הצליח הדבר, ויחד עם דברים אלה אומר המחבר, ש"האנטישמיות היתה חזקה למדי גם בתקופה השנייה של התנועה הפארטיזאנית, אבל... לא היה לה כבר אותו אופי המוני, ששלט בתקופה הראשונה" (ע' 177). לא מעטים ממקרי הרצח של פארטיזאנים יהודים בידי חברים לנשק קרו דוקא בתקופה השנייה (ע' 170). ועוד אומר המחבר, במקום אחר: "גם אנשים עם פסקי-המפלגה, חברים ותיקים של המפלגה הקומוניסטית והקומוסמול, וכן מפקדים גבוהים, לא עמדו תמיד בנסיון האנטישמיות" (ע' 156).

הסיבות לכך היו רבות. בחלקן כבר ציינו. לזה יש להוסיף את השפעת התעמולה הגרמנית במקומות הכיבוש בכלל, ובעיקר — במחנות השבויים ובמחנות העבודה, אשר משם באו רבים לפלוגות הפארטיזאניות והביאו עמם את התורה שקיבלו במחנות. צריך להוסיף לכך את אירת ההפקר בין אנשי היער, בעיקר בהתחלת התנועה, את השיכרות המבהילה, שהיתה נפוצה ביניהם, ושלדברי המי-הבר „אי אפשר היה להלחם נגדה“ (ע' 186).

במסיבות אלה היה זה טבעי, שיהודים רבים בין הלוח-מים, ובכללם גם מפקדים גבוהים, הסתירו את שמם ואת מר-צאם (ע' 139, 179 ועוד). כלומר: מספרם של הלוחמים היהר-דים היה יותר גבוה מהמספר, שאותו מביא מ. כהנוביץ בספרו.

חשוב לציין לא רק את המספרים הגדולים של פארטי-זאנים יהודים ואת האוירה, בה היו ולחמו. חשוב בעיקר לציין את עצם פעולתם, את גילויי הגבורה וההקרבה העצ-מית. באותן מסיבות של שנאה וחשדנות וסכנות מצד חב-ריהם לנשק, אחרי מה שעבר עליהם לפני בואם ליער, היה עליהם לפעול ביתר אומץ וביתר מרץ מאשר על האחרים. היה עליהם לפזר את ההאשמות בפחדנות ובמורכ-רוח, שהיו קיימות לגבי הכלל היהודי, לכבוש את עמדתם על ידי מעשים. ואמנם, הוכיחו במעשיהם, מה רבה היתה יכולתם ומה רבות היו האפשרויות הגלומות בכוח יהודי זה, לולא היו מקצצים בו ומחלישים אותו.

הדבר מתחיל עוד בגיטו. הרבה מסופר בספר על הפער-לות שנעשו. כדי להכניס נשק וחלקי נשק לגיטו, להרכיבו ולתקנו, לשמרו ולהוציאו אחר כך ליער. היהודים הביאו אתם ליער את ידיעותיהם המקצועיות, את תבונתם והכ-שרתם, והיו בין המצטיינים באספקת נשק, בטיפול בו, בפעולות בנשק מיכני מורכב (ע' 215). גם אותם היהודים, שעצם מציאותם ביער עוררה רוגז, היהודים ממחנות-המש-פה, שלא היו מסוגלים לפעולות קרבות, גם הם היו לתור-עלת לתנועה הפארטיזאנית כולה, כבסיסים של בעלי-מלאכה מנוסים. נוסף לכך עיבדו את האדמה סמוך ליער וסיפקו מצרכי מזון ללוחמים (ע' 69). פרק מיוחד מוקדש בספר לתפקידים היוצא מגדר הרגיל של עובדי הבריאות והרופאים היהודים, בשמירה על בריאות הלוחמים, על תנאים סאניטא-ריים שהיה להם ערך מיוחד בחיי היער, בניתוחים רציניים ומסובכים, באספקת מצרכי רפואה (ע' 195 והלאה). רבים מבין הרופאים היהודים רכשו, הודות לתפקידם זה, אמו-ניהם של כבוד מצד לוחמים ומפקדים חשובים. הודות להשכלתם היו המפקדים מקרבים אותם אליהם וגמלים לא פעם בדעתם בעניינים שונים. עמדתם זו אפשרה להם להיות מליצרי-יושר על יהודים, לפזר אי-הבנות וההאשמות תפלות, להעביר את רוע הגזרות.

ועל הכל — פעולות הקרב, גילויי גבורה. הצטיינות של

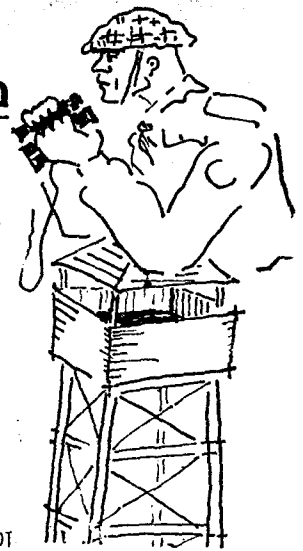
יהודים בקרבות, בכלל זה — גם של נערים בני 17—16, רגש החברות ללוחמים אחרים, עד הרגע האחרון, הצטיינות מיוחדת במבצעי חבלנות מסוכנים. הספר מכיל שפע עוב-דות, שמות ותאריכים של גילויים כאלה. הדברים נרשמו בסגנון של כרוניקה, אולם בשורות היכשות טמון להט רב של התעלות הנשמה, של אומץ ועמידת כבוד, של מות קדושים, הראויים, שיסופר עליהם לחרד ובמפורט.

היהודים, שנלחמו בשורות הפארטיזאנים ביערות, ידעו שהם לוחמים את מלחמתם הם, שהם נוקמים את נקמת הדם היהודי השפוך, ואמנם התבלטו לא רק בגבורת הקרב, אלא גם בגילויי השנאה העמוקה לרוצחים ולפורעים, כשאלה היו נופלים לידיהם. עם זאת ידעו שעליהם להציל מהגיטו את אשר ניתן להציל, והגדילו לעשות בהוצאת אנשים חלשים מהגיטאות ובהגנה עליהם הן נגד השונא מבחוץ והן נגד המתנכלים להם ביער. כן ידעו, שעליהם להגן על כבוד ישר-ראל שחולל, להראות לשכניהם במעשים, שאין הם נופלים מהם לא באומץ, לא בנכונות לקרב ולא בכוח הסבל.

ליהודים אלה לא ניתן להלחם תחת דגלם ובשמם. כפי שנאמר כבר, איבדו היחידות היהודיות במרוצת הזמן את צביינן היהודי או פורקו. גם בשעה שגשאר זמן-מה צביון יהודי זה, לא היו המפקדים הראשיים יהודים. עם גיבוש התנועה הפארטיזאנית, לא ראה המרכז בעין יפה את קיומם של גדודים לאומיים נפרדים. אמנם, פה ושם היו גם יוצאים מהכלל, ומסופר בספר, שגדול מצביאי הפארטיזאנים באותה השטח, קובפאק, הקים בדרכו למערב, בסקאלאט שבגאלי-ציה המערבית, יחידה יהודית ובראשה מפקדים יהודים, שהועברו אליה מיחידות אחרות (ע' 179). אולם לא היה זה אלא מקרה בודד. היהודים הרגישו את עצמם כל הזמן בין זרים, לא מעטים מהם נלחמו ונפלו בעילים שם, בשמות מושאלים. שאיפתם לקרב, לנקמה ולהצלה היתה מהולה מריירות ואכזבות רבות. מה פלא, איפוא, שהתקופה ההיא פיתחה את הכרתם הלאומית של הלוחמים היהודים? רבים מהם היו גם קודם לכך ציונים פעילים ויוצאי תנועות חלור-ציות, וחינוך זה, שקיבלו בנעוריהם — הוא שהביא אותם למעשיהם, ברב-התהילה. אולם גם לגבי האחרים היתה לחי-היער השפעה עמוקה על גיבוש הכרתם הלאומית, והמחבר מציין: „ולפעמים רחוקות היתה ההכרה הלאומית אצל יהו-דים כה חזקה, כמו אצל הפארטיזאנים ביער, ולא חינם היו הם הראשונים... לבוא לארץ... אם להלחם ולהקריב את החיים — שיהיה זאת למעננו, למען עמנו אנו“ (ע' 185). כוח נפשי רב היה גנוז בלבבותיהם של לוחמי היערות. בחלקו הלך מעמנו לעולמים, יחד עם נושאי הכוח הזה, שמצאו את קצם במסיבות טראגיות. רבים מגילויי הלב-לאבד ולא ימצא מי שיעלה את זכרם. מה שנשאר — הוא נכס יקר, המחכה לגואלו, שיבוא ויספר עליו לדור הצעיר ויציל מהנשיה את שמו ואת תהילתו.

ממצפה מה"ד

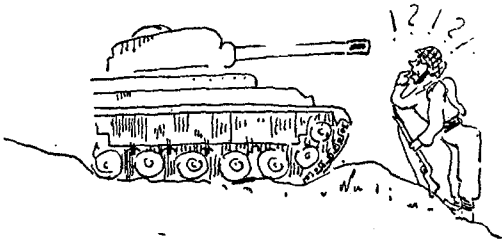
מגמות, הערות, שכלולים,
תפקידים על-הפרק

בכדי שאימון גייסות למלחמה יהא תמיד מכוון לתכליתו, ומשיגה, יש לקיים שני תנאים:
לראות את התמורות ואפיקי ההתפתחות, באנרגיה המלחמה ובאמצעיה.
להטות בהתמדה דרכים ודפוטים לאימון אשר יחלמו את ממשות הקרב ויעלו תשובות לתביעותיו.

אימון החייל ללחימה נגד שריון

כונת השורות שלהלן להוסיף נקודת מבט נוספת לטיפול בבעיה הנ"ל אשר זכתה, באדק גמור, לתשומת לב מרובה ולטיפול מנקודת מבט רבות.

בשטחים קשים מאפשרים לו להשיג הפתעה גמורה בהרבה מקרים. חיצוניותו של הטנק, גודלו, שרינו והרעש אשר הוא מקים — ובעיקר העובדה שאין רואים את הצות שבתוכו — משוים לו, בעיני החייל המופתע, צורה אל-אנושית אשר אין לאל ידו לעמוד נגדה.

ברור שהכרה טכנית של כלי-הנשק שבידו, לא תעמוד לחייל בשעת בהלה, ואף היתרון שמקנה הצבה טקטית נכונה לא ינוצל — כי חיילים נפחדים אינם עשויים לנצל את היתרונות שבידיהם. יש צורך לחסן את החייל מפני תכונת ההלם של השריון כדי שהקרב יוכרע על ידי גורמי הלחימה וניצולם

השריון נהוג בידי בני-אדם.

גנרל פולר, ממשיחי השריון, כתב בפרק האחרון של ספרו „מלחמת מכונות“:

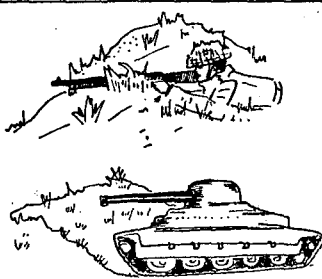
„הטנקים מאובטחים על ידי הבלבול וה-בהלה שהם יוצרים לא פחות מן האבטחה הניתנת להם על ידי שרינום וכוח האש שלהם...“ האם צדק? הבה נבדוק את הדוחות מקרבות אשר השתתף בהם שריון ונמצא שרוב הדוחות האלה מוגזמים הן מבחינת מספרי הטנקים אשר נמסר עליהם והן מבחינת גודלם. הדוחות אשר התפרסמו, לדוגמה, בתחילת מלחמת קוריאה אמרו כי כוחות הצפוניים משתמשים במודל אחרון וכבד של הטנק הרוסי „סטלין“, דבר אשר כפי שהסתבר אחר-כך בודאות גמורה לא היה ולא נברא. יש צבאות, שבהם מונים בין תכונות הטנק האופייניות, את תכונת ההלם מתוך הכרה בעובדה שיצירת ההלם עלולה להכריע את גורלו של קרב אשר תוצאותיו, מבחינת יחסי-כוחות או בייק-טיביים, כלל לא בטוחים.

נמצאנו למדים שתוצאות קרב עלולות להיות תלויות בגורם אשר למעשה קיים במוחות החיילים בלבד. להלן ננסה להוכיח שאפשר להתגבר על גורם זה על ידי אימון נכון. ננתח את תכונת ההלם של הטנק מנקודת מבטו של הרגלי. מפני מה פוחד הרגלי, ומה יגרום לו שיטוש את עמדתו ויגוס אחוז בלהות, אם כי דוקא מעשהו זה מסכן אותו פי כמה? מחקרים אשר נערכו בנושא זה הר-כיתו כי גורמים ראשונים במעלה ביצירת ההלם הם „ההפתעה“ והרגשת „חוסר האונים“. הפעת שריון מלווה במידה רבה בשתי ההרגשות הנ"ל גם יחד. מהירות התנועה של הטנק וכושר צליחתו

הנכון ולא על ידי חלום בלהות. כיצד נאמן את החייל למען ידע לעמוד בפני שריון? השר בה חלקית לכך ניתנת על ידי פולר עצמו באותו פרק ממנו לקוחה הציטטה הראשונה, באמרו: „עם גבור מהירות ההתקפה חייב החייל להסתמך על שכלו באותה מידה כמו על הוראות. חייב הוא לחשוב ולהכות כחץ מקשת. יותר ויותר עליו להפוך גנרל של עצמו”.

זה המצב אליו יש לחנך את החייל למען לא יתערער כל מערך ההגנה בהופיע השריון במפתיע. עלינו להרגיל את החייל באופן הדרגתי לקבל אחריות. למן ימי הטירונות הראשונים חייב הפיקוח — אשר עד כה היה שם נרדף לאימון צבאי — ללכת ולפחות עד כי יוטלו על החייל מבצעים עצמאיים ללא כל פיקוח. עצמאות זאת יש לתת לחייל הן בעבודות שגרה והן באימון טקטי. יצלחו למטרה זו בעיקר מסעות ממושכים בקבוצות קטנות ובבדידות והטלת עבודות שגרה בשיטת הקבלנות. ואשר להתגברות על הפחד

מפני ה„מפלצת”? כאן טמונה הבעיה העיקרית. אימון לחימה נגד שריון ופתרונה לא ימצא בצורת תפריט מהיר אלא בחינוך ממושך ומתמיד. ראינו שהחייל פוחד בפני

אף השריון חייב להשמע לחוקי הטקטיקה.

ה„אל-אנושי” שבטנק — מפני גודלו, עצמתו, שאונו ומהירותו. תכונות אלה אמנם מצויות בשריון אך דמיונו של החייל מנפח אותן ללא כל מידה. אבדן קנה-המידה ואבדן הראיה המציאותית הם תוצאה של העובדה שאין הרגלי מכיר את השריון. הזנחת פרוקדיהלימוד של „הכרת שריון, זיהוי

רכב משוריין” — תוצאה הרסנית להן במבצעים משר תפים רגלים-שריון והן בלחימה נגד שריון. בה במידה שהחייל ייטיב להכיר את השריון יפחת פחדו ההיסטרי ויתאפשר לו לשקול ברות קרה ובמהירות כיצד להלחם נגדו. בענין זה של הכרת השריון אסור להניח לאף הזדמנות יקרה שתזנח ללא ניצול מתאים. גם כאשר אין הטנקים מצויים לתרגיל שיתוף פעולה רב-ממדים — אפשר ללמד „זיהוי רכב משר ריץ” בעזרת מודלים, כרזות וצלליות, דברים הניתנים להכנה בקלות-יחסית. אפשר ואפשר להזמין מרצים מיוחדות שריון שיסבירו לחייל, מנקודת מבט, את תכונות השריון כמו שהן — יתרונותיו ומגבלותיו. אפשר לארגן ביקורים בבסיסים בהם יאפשר לחייל לים להכיר את השריון. להכנס לתוכו ואולי גם להשתתף ב„תרגיל שוחות” בו יעברו הטנקים מעליהם. החייל חייב להבין כי גם השריון פוחד, חייב הוא לדעת כי השריון נהוג בידי בני אדם אשר מצבם לא תמיד נעים ביותר ואשר אפשר בהחלט להציק להם.

אף השריון אינו חפשי לעשות ככל הרצוי לו אלא חייב להשמע לחוקי הטקטיקה בדיוק כמו הרור באי.

סיכום

בשום פנים ואור פן אין לותר על האימון הטכני והטקטי שניתן לחייל בלחימה נגד שריון — ענין שנדון בהרחבה במאמרים רבים ובספרות הדרכה. כונת השורות האלה להדגיש כי קיים תנאי מוקדם לניצול הנכון של כל האימון הטכני והטקטי, והוא: הגברת בטחונו העצמי של החייל, התגברותו על הפחד ופיתות עצמאותו.

אימון הפרט והיחידה והכשרתם ללחימה אינם מצטמצמים בתפעול יעיל של נשק או ב„שדאות סטנדרטית” בלבד, אלא מהווים אחדות אחת הנובעת משילוב הנושאים דלקמן: כיושר גופני, יכולת סבילות, שדאות, תפעול הנשק, דיווח בשדה, קשר, הכרת האויב ומודיעין, תכססנות ותושיה ורוח היחידה. נכבד הוא מקומו של השריון בקרבות העתיד וכוחות הרגלים יאלצו לעמוד נגדו במרבית אפשרויות הקרב בשטחים הפתוחים — ואף בשטחים סגורים. חובה, על-כך, „להזכיר” מתחילה, להדריך ולהכין לכך מראש את הכוחות. כי כוחות הרגלים יהיו אלה שנציב אותם לעצור את התפרצויות השריון וכדי להתגונן בפניהן בהתמדה עד לבליתיהם ולהכחדתן. נכון כי הרגלים יעשו זאת תוך שיתוף פעולה וסיוע של כוחות וכלי נשק נוספים, אולם ה„הבסיס המוצק” לכך, לפיכך חייבים חיילים ויחידות המגיעים לאימון המחלקה ולביצוע פטרול-יקרב — לדעת יסודות עמידה נגד שריון. „דריך” (ב„משכרות” חוב ע”ח)

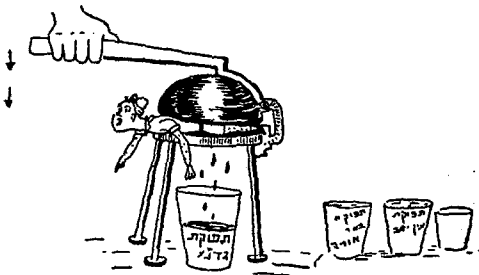
גדודי הנוער – להגשמת יעודם

נחקק חוק שירות החובה. ההתנדבות פשטה צורתה הקר דמת ולבשה צורה חדשה – הענות לחוקת המדינה, מילוי נאמן של חובות האזרח. בצורתה הקודמת, החדורה ששון המעשה-לשמה, נשתמרה ההתנדבות בגוף האחד והיחיד, שלא נכלל בחוק שירות החובה – בגדנ"ע.

אין במדינתנו חוק המחייב נוער להתגייס לשורות הגדנ"ע. הגדנ"ע שואב את כוח האדם שלו ממקורות ההתנדבות המפכים בנוער שלנו, ובעצם היותו הוא גותן ביטוי ומוצא לתכונה זאת שבאופיו של הנוער, משמר אותה ומטפחה, וממשיך בכך את המסורת המפוארת של ימי המאבק לעצמאות. הוא מכוון את ההתנדבות לאפיקים הרצויים למדינה והחייניים לה – להכשרה טרום-צבאית, למפעלים חלוציים, ולמיוזג עליות. בבחינתו זאת, כנושא דגל ההתנדבות, ניהן לראות בגדנ"ע המשכה הישר של מחתרת-המתנדבים שבה עליה קץ עם קום המדינה.

יסוד-ההתנדבות שבמחנות הגדנ"ע יקר מכל יקר, ולא רץ כארצנו – שהאדם היה "נשקה הסודי" בעמדה על נפשה – הוא חיוני ביותר.

יש לזכור את העובדה ש-15,000 בני נוער בארץ הם בצלי חיקים פליליים במשטרה ומוגדרים כ"עבריינים צעיר

עדין לא הופקה מן הגדנ"ע התפוקה המלאה

רים". זולת הגדנ"ע אין בארץ גוף העשוי לפתור את הבעיה הזאת – בעית הנוער הסוטה והמבודד – פתרון ממלכתי. על-כן חייבת מסגרת מתנדבים זו למצות את כל האפשרויות ל"משכתם" של בני הנוער שאינם לומד, גוער הפרברים – זה שאינם מאורגן במסגרת בתי-הספר ותנועות-הנוער.

ב. מכשיר המכין את הנוער לחילות צה"ל

אחד המניעים המביאים נוער לשורות הגדנ"ע הוא הרצון להשתלם מבעוד הגיוס במקצוע חילי מסוים. אותו נער שמלמל בינקותו, "אהיה טייס", "אהיה מלח", "אב-נה גשרים", "אבנה לי מכשיר רדיו", "אנהג במכונית" –

הצעיר שבמוסדות הבטחון של המדינה, הגדנ"ע, כבר נעשה חלק בלתי נפרד מנוף-חיויו של הנוער. המספרים מלמדים אותנו, שרבות מבני השנתונים המתאימים לאי-מון טרום-צבאי נמצאים בשורותיה, והם עושים בו חלק ניכר מזמנם החופשי. וכן כבר נעשה הגדנ"ע, "אבר אור" גאנ"י בצה"ל, והוא משתתף ב"מחזור-הדם" של הצבא, בהיותו מכשיר המכין את הנוער הכנה טרום-צבאית ומק-צועית לחילות צה"ל – ביבשה, באויר, ובים. מפעלי ה"התערות" של הגדנ"ע הולכים ומקיפים מחוזים גדולים יותר של ילדים ונערים מקרוב באו, והם משרתים שירות רב הן את הצבא העתיד לחיילים והן את הציבור האזרחי, העומד בפני בעיות חמורות של קליטה-תרבותית של הער לה. בצד מפעלי ה"התערות" עומדים מפעלים ממלכתיים נוספים של הגדנ"ע – מבצעי הפרחת השממות וסלילת הרכים – שבמסגרתם קמו בנגב החוות התקלאיות באר-אורה ועיקריהם ונסללו עורקי תחבורה חיוניים. במכלול מעשים זה מנסה הגדנ"ע את חיי המשמרת הצעירה של העם ניסוח ההולם את החלוציות המסורתית ואת צרכי הבטחון שלנו כאחד.

אולם עדיין לא הופקה מן הגדנ"ע התפוקה המלאה. עוד רבה הדרך לעשייתו מסגרת שתכלול את כל שכבות-הנוער העובד והלומד, המאורגן ושאינו מאורגן, בן-הארץ והחדש בה. עדיין איננו משתרע על פני כל השטחים – הגיאוגרפיים, החינוכיים והצבאיים – הממתינים לו. הוא רחוק עדיין מפתרונן של בעיות טכניות, תחוקתיות וחבר-רתיות.

יקצר מצעה של סקירה זאת מלפרט את כל הטעון פירוש בגדנ"ע, כדי מתן תמונה שלמה של תפקידיו, היש-גיו ובעיותיו. היא תעמוד, איפוא, על חלק מהם בלבד.

א. דגל ההתנדבות

בימי חומה ומגדל, בשנות המאבק והמרי, נחשבה ההתנדבות לנכס טבעי של בני הארץ. היא חרגה ממסגרת של תופעה המתגלית בבודדים והפכה ל"ספורט לאר-מיי". הנוער זרם לארגוני המחתרת ברבותיה, נכנס בריב על זכות היציאה ל"גיבשים", וראה ב"גירוש מן השורה" את העונש האכזר ביותר.

בצד הפלמ"ח, התי"ש והח"ם – הגופים הבוגרים של ה"הגנה" – קם אז הגדנ"ע. גדודי הנוער השתלבו במס-כת ההתנדבות הכללית, ברכוס בתוכם את הנוער ובה-פעלים אותו בתפקידי-עזר שונים – בעיקר בקשר. עם פרוץ המלחמה ניתן דפוס צבאי ל"הגנה" ולאחר זמן

שונות, לאזורים שונים. הוא מגשר תהומות שבין השקפות עולם מנוגדות ומרבה הכנה וריעות. העם הבריטי, למשל, כולו מכיר במלכתו ואוהבה, מקדש את "סוף השבוע", מאמין בבריטניה מושלת בימים, קורא תחילה את ידיעות הספורט בעתון, דג דגים בימי חופשתו ופוחת שיחה במשפט על מזג האוויר. כן יש לכל עם ועם נוסח-חיים משותף לרוב-רובם של בניו. מרבד האוכלוסיה הסגנוני של ישראל רחוק עד מאוד מזהות מושגים ומנהגים כזאת. עוים הניגודים בין נוסח-החיים של העדות השונות, של בני הישוב הוותיקים והחדשים, של האדוקים בדתם והחפשיים בדעותיהם, של בני הקיבוצים ובני הערים. אמנם הזמן עושה את שלו, והולך ונוצר מכנה-משותף. אולם מה דמות תהיה לו — אין לדעת. ועלינו להתאמץ ולהקנות לחדשים ולהשריש בותיקים את הערכים שיצרו את העם והביאו לו את עצמאותו.

בין מפעלי האחרים מקיים הגדנ"ע מחנות, "התערות" העושים לזירזו ולהמרצת התערותו של הילד העולה באורח חייו של הילד המקומי. טבעי הוא שהגדנ"ע הפנה את דעתו ראשון לצורך חשוב זה, שהרי הוא הראשון שנשל עליו למגזר בשורותיו יוצאי תימן ועיראק, מרוקו ורומניה, פרס ופולין — ובני גלויות אחרות. מחנה ה"התערות" קולט מה-

גפתחת בפניו האפשרות להגשים את חלומם תוך כדי שירותו בצבא, אם הוא מצטרף לגדנ"ע-אוויר או לגדנ"ע-ים או לגדנ"ע-קשר או לגדנ"ע של החילות האחרים. יצר המעשה הטבעי בנער, כמיתתו הכמוסה למפעלים כביירים, אהבתו לדברים שבטכניקה מוצאים כר נרחב לפעולה ומימוש באימון החילי הזה, שכבר הניב פירות.

התועלת שמפיק צה"ל מן האימון החילי של הגדנ"ע היא ברורה: חסכון עצום בזמן המוקדש לאימון שלאחר הגיוס, אפשרות לברירה ומיון מוקדמים של הגדנ"ע-ים המ-גוייסים לחיל, קבלת חומר אנושי הנלהב למקצוע החילי ואשר עוד בהיותו בגדנ"ע התנדב, למעשה, לחיל הנדון, וכן — קבלת מועמדים רציניים לתפקידי פיקוד בחיל.

תועלת זאת בולטת מאוד בגדנ"ע-אוויר, שבו נמשך תהליך המיון והמבחן זמן רב. גדנ"ע-אוויר משמש לחיל-האוויר מעין מסדרון שבו נחסכות שתיים-שלוש שנות בדיקה ומיון "קרות", ואשר דרכו עוברים הגדנ"ע-ים הטייסים-לעתיד.

במתכונת של "ייצור בהמון" — עוברים מדי שנה מהר זורים של גדנ"ע-ים בקורסים של חיל-האוויר, חיל-הים, חיל-הקשר, חיל-ההנדסה וחיל-השריון. הם כבר מטיסים מטוסים, משיטים כלי שיט, מקיימים רשתות-קשר, מקיימים גשרים ונוהגים בטנקים. הבנות שותפות לבנים כמעט בכל המקצועות.

הם משמשים לצה"ל ערובה לקיום יכולת התפעול והכ"שירות הטכנית שציינו אותו מאוביו בימי מלחמת השחרור, ואשר הן סגולות חיוניות במלחמת-יימנו.

עד עתה לא הוקם גדנ"ע-רגלים (שמגמתו — הכשרה רב-צדדית של מפקדי-הרגלים) בצד גדנ"ע של החילות המקצועיים. נעשתה, אמנם, התחלה בדמות גדנ"ע-מודיעין — שעיקרו סיירות וכל הכרוך בה. מן הראוי, אפוא, להזהר ולהשמר מפני כיוון מיטב הנוער לחילות מקצועיים וחיר-סורו מחיל-הרגלים. בעיה זאת של גזירת חומר-האדם המעולה מחיל-הרגלים ע"י החילות המקצועיים מעסיקה את כל הצבאות, והיא מהווה אצלנו סכנה ממשית מחמת גידולם המהיר של גדודי-הנוער החיליים. צרכיו של חיל-הרגלים מחייבים הקמתו של גדנ"ע-רגלים אשר עשוי להיות שלב ראשון בדרכו של נער ברוך-כשרונות ומנהיג מבטן ומלידה, השואף לשרת שירות-קבע. בין הגנצייגים החיליים הבאים לבתי-הספר כדי לספר לתלמידים בשבח החיל שאותו הם מיצגים וכדי לעוררם להצטרפות לגדנ"ע שלו — חייבים להופיע נציגי החי"ר. ההיענות לקריאתם תהיה, ללא ספק, טובה.

ג. כור היתוך לצעירי האומה

בעמים המושרשים באדמתם מזה דורות קיים הוי מגור בש, נוסח-חיים אחד לכל בני העם או למרביתו. נוסח-חיים זה משמש כמכנה-משותף למעמדות השונים, לדתות

כור היתוך

זור של ילדי-עולים, מחדיר בהם מושכלות ראשונים של נוסחתיים ישראלי ומאמנם להיות רכזי פעילות גדנ"עית במקומות מגוריהם. מחזור רודף מחזור, ואט-אט מתחילים הילדים בני העולמות השונים כליכך לשיר אותם השירים, לדקדק אותם ויקודייהעם, לשחק אותם המשחקים ובמילה אחת — להתעלות.

הכלל „נגוד ברזל בעודו חם” כוחו יפה במעשה-ההתערות. באמצעי המצומצמים עושה הגדנ"ע בשטח זה שירות חשוב, אך בלתי-מספיק. עבודה רבה עוד מצפה לו בשדה הבור הרחב — ישובי העולים החדשים וריכוזיהם. עליו לחזור לפינוי הנדחות ביותר, להביא אליהן את רוח-הארץ התוססת ואת מורשת החופש, הגבורה והחלוציות, שהנהילו לנו ראשית ההתישבות, שנות המאבק והמלחמה לעצמאות.

המעש הזה עוד שכן רב בצדו. כמוהו כהכנה טרום-צבאית ל„רוח גייסות רמה” — היא הרוח שבלעדיה אין מנצחים, משום-כך הריהו מתפקידו הישיר של הפרוודור לצה"ל — הגדנ"ע.

ד. אחת הזרועות המבצעות של המדינה

בהתלהבותו ובכוננותו של הנוער ניתן לחולל רבות. ואמנם מבצע „הגדנ"ע להפרכת השממה” הוא אשר הקים לנו בנגב את החוות החקלאיות באר-אורה ועין-יהב, הוא שסייע לסלילת קטעי דרך חשובים לבטחון המדינה ולכל-כלתה, הוא שנטע עצים בצדי הכבישים ובכפרות אדמה ערומות, מעשים אלה אינם אלא מוכיחים את האפשרויות הטמונות בגדנ"ע כנורע מבצעת של המדינה.

מספרם של הגדנ"עים דיו כדי לקיים שרשרת ארוכה של חוות חקלאיות במתכונתה של באר-אורה; חוות שיאכר-לסו את אזורי הארץ הריקים ויפרוהם ועשום מקומות מוש-כי לב ועין, המעוררים רצון להתישב בהם התישבות-קבע. התועלת החינוכית שבמעש כזה אינה זקוקה לפירוט. התועלת שתפיק ממנו המדינה ברורה אף היא. הגדנ"ע רואה בו אחד מיעוריו והוא מקוה להרוג מתחומי שתי חוות סמליות להתישבות רחבת מימדים.

ה. הגדנ"ע ובעיותיו

בדרכו להגשמת יעודו הצבאי והחלוצי נתקל הגדנ"ע במכשולים רבים. לא תמיד ששים התורים להפקיד את בני-טיפוחיהם בידי גוף צבאי. בתי-הספר חוששים שידחק את רגלי הלימודים. תנועות-הנוער רואות בו מתחרה מסוכן. לא תמיד מבינים אנשי צבא בעמדות מפתח את מלוא משמעותו של הגדנ"ע כמכשיר מכין לצה"ל. ובצר כל אלה — הקשיים המסורתיים של חקציב, מתקני אימונים וכוח-אדם להדרכה.

הרבה ממכשולים אלה מקורם באי-הבנה ובבערות. אי-רע ואי-אילו גדנ"עים מצאו את מותם באסון בעת שירותם בגדנ"ע. בין גל הידיעות היומי על אסונות עבודה, תאור נות דרכים ומקרי אסון אחרים זכו תמיד הידיעות על מותו של גדנ"ע להבלטת-יתר, בעיקר בגלל ה„סנסציה” העתור-נאית שבדבר. התורים נחרדו וקמה מהומה רבה. האסונות שאירעו לגדנ"עים בעת שירותם היו עלולים לפגוע בהם גם בחיל יום-יום; ובכלל — אחוז הנפגעים בגדנ"ע הוא גמון מאוד לעומת רבבות הגדנ"עים הבריאים והשלמים, אשר בריאותם באה להם במידה רבה הודות לחיי השדה והמעש בגדנ"ע. מאמצי הגדנ"ע ליצור מגע הדוק עם צי-בור התורים והמורים, באמצעות סיורים, השתתפות פעילה במסעות ויעוץ, לא זכו למאמצים דומים מצד הציבור הגד-דון. הסברה והיכרות הדדית הדוקה עשויים לפתור את הבעיה הזאת פתרון מלא.

בעיה קשה יותר מתוות תנועות הנוער, מכל הזרמים והעדות, החושדות בו בגדנ"ע שהוא מתימר למלא את מקומן. הפעילות הפוליטית והצופית, החלוצית והאזרחית, של חניכיהן אינה מותרת, לדעתן, מקום רב לפעילות גדנ"עית מקבילה. אלא שטענותיהן אלה הן חסרות יסוד-של-ממש; דינו של הגדנ"ע לגבי תנועות-הנוער הוא כדין צה"ל לגבי המפלגות בארץ — התרחקות גמורה מכל גישה פוליטית, מעמדיה או עדתית; פעולתו בתחום הבטחוני בלבד. תנועות-הנוער חייבות להכיר באמת — כי בטחון המדינה צו ראשון במעלה הוא, שכן בלעדיו אין אפשרות לקיים את הצוים האחרים. במקום להתנגד לפעילות גדנ"עית עליהן לחייב בה את חניכיהן ולראות בה חלק ניכר ובלתי-נפרד מהחינוך שבן הן דוגלות. עליהן להזהר שלא לתת בטענותיהן על הגדנ"ע צידוק להשתמטותם של כמה חוגים מהתנדבות לשירותיו, ועליהן לזכור, שגדנ"ע אין פירושו אימון טרום-צבאי בלבד, אלא ההענות לעוד הרבה דרי-שות-בטחון של המדינה, כגון — להפרכת שממות, לנטיעות בהתאם לשיקולים צבאיים, או התערות העליות.

מאידך גיסא מנסה הגדנ"ע להפגי את חששותיהן של תנועות הנוער ולהרגיען, אלא שעדיין ישנן תנועות המס-תייגות ממנו הסתייגות מרובה וחניכיהן אינם בגדנ"ע.

באשר לפטרוננו של הגדנ"ע, לצה"ל, אין להטיל ספק ברצון הטוב שהוא רוחש לצעיר בחיליותיו. ברם, נראה שרעיון האימון הטרום-צבאי החילי בממדים ממלכתיים לא חדר עדיין לכל המקומות הנוגעים לדבר, ושעדיין לא פגנו אי-אילו מן החילות לטפל כהלכה בענין זה. אמנם, כאשר מתבהרת התועלת הרבה הצפויה להם מהשקעה בגדנ"ע, נפתחת-ידים לתת את הדרוש — וכמשך הזמן יבוא פגם זה על תיקונו.

באת מערכות

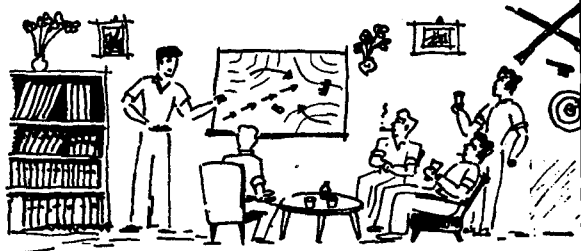
אגרות קוראים

הכוח העברי העומד בהתהוותו נקוק להבהרת המשלוח.
לליבון הצעות, להקשת דרכים.
„באת-מערכות“ נמצאה מקום להעלות הרעיון
והיפוטיו של קהל הקוראים ואנשי-המגן. מעל באתנו
יולד הקורא הער, החורף אפוא הכוח אמיליו משימוליו,
להגיב על אשגים מתהלכים, לערער על הנחות מקובלות
ולחיות יוצא להצעות מחשבות ומתקלות.

סועדון קציני-מילואים

מר הנלמד, כך שפרק זמן לא קטן מתקופת המילואים
מוקדש לעדכון אנשי המילואים ורענון ידיעותיהם.
אי לכך נראה לי שאפשר להתגבר על כמה מתור
פעות אלו ע"י הקמת רשת מועדוני קציני-מילואים.
אין הכונה כאן להכנס לפירוט כל האמצעים הארגון
ביים אשר חייבים לעמוד לרשות מועדון כזה וכן נחל
העבודה שלו; דבר זה יוכל להיעשות לאחר שיראה
אמצעי זה יעיל וכדאי מצד הנוגעים בדבר — ובראש
וראשונה קציני המילואים עצמם, אשר יהיו מוכנים
להקדיש מכספם וזמנם לטובת הענין.

ברוך

לעתים קרובות נשמעת מפי קציני מילואים הטענה
שחלק גדול מהחומר התאורתי, שנלמד בתקופת
השירות הסדיר ותקופת המילואים האחרונה שלהם,
שוב לא נזכר בדיוק לאחר החופשה של 11 חודש.

תהליך הבנין הפנימי בצה"ל לא קופא על שמרית
לכל מועדון תהיה צמודה ספריה מקצועית אשר בה
יוכנסו בהתמדה כל הספרים והמערכים החדשים אם
בשטח ההדרכה ואם בשטח המקצועי, הנמצאים בשי-
מוש בצה"ל — ויתנו ע"י כך אפשרות למעקב צמוד
למתרחש במערכות הצבא. הרצאות מקצועיות וכל-
ליות אשר ינתנו על ידי אנשי צבא, מדי פעם בפעם,
יהיה רב ערכם בתהליך זה. מועדון כזה ישמש חוליה
מקשרת רבת ערך בין קצין המילואים והמסגרת.
שינויים, שיפורים וחדושים מתהווים ומוכנסים בחור-

„עתודאי“!

את רשימתך „חייל טוב ולא קצין רע“ נוכל
לפרסם רק לאחר שתשלח לנו את שמוך המלא
וכתובתך.

למכתבים לבמה יש לצרף שם מלא, כתובת
ומספר תעודת הזהויה — גם אם (לבקשת הוכ-
תב) יתפרסמו תחת כינוי.

המערכת

תרופה לשעה כנגד מחלה לשעה

(הערות לרשימתו של ס'אלוף י. אליאב, חוב' ע"ז)

לחומר אנושי בעל רמה גבוהה ואין זה נכון שהצבא האנגלי מורכב מחומר אנושי מעולה ובעל השכלה גבוהה יותר מן הצבא האמריקאי או אותו חומר אנושי אשר בשבילו פיתח הפדגוג הרברט את שיטת הנושא.

קטע העתון המובא להלן והידיעות הנמצאות בידינו על אודות רמתם ההשכלתית של עמים ומדינות של האימפריה הבריטית בהם הוקם צבא, יור כיחו כי דוקא בפני הצבא הבריטי עמדו ועומדים בעיות חומר אדם פרימיטיבי.

מאלפת, על-כן, העובדה שלמרות זאת לא שינת צבא זה את דרכי הוראתו היסודית, אלא פשוט הטיל דגש חזק על ההדרכה החזותית על חשבון המילולית. שיטת הנושא

אם התכוון בעל המאמר לשיטה המוכרת בשם זה בהוראה האזרחית, הרי לא הצליח למצוא לה דוגמה אשר תצדיק את הקבלת השמות, אולם גם אם הכונה לשיטה חדשה, מיוחדת להדרכה צבאית, נראה לי כי ההבדל המעשי בין שיטת ההדרכה הנהוגה אצלנו וזאת המתוארת כ"שיטת נושא" הוא בשטח הפלפול העיוני בלבד.

אין כאן המקום לפרט את שיטת הנושא האזרחית

ברצוני להעיר מספר הערות, מהן קטנות ומהן עקרוניות, לפי הסדר בו נתעוררו בשעת קריאת המאמר.

בפסקה "המגמות בשיטות הדרכה" כתוב לאמר: "מהאמור לעיל מתגלית לנו דמותו של אדם בעל תכונות פרימיטיביות! כאן המקור לאחת מהנחות היסוד המוטעות עליהן בנוי המאמר. החומר האנושי המתואר אינו פרימיטיבי כלל וכלל; ההפך הנכון! רוב תכונותיו הפרימיטיביות (ויש בין אלה חיוביות ביותר) דוכאו והתנונו. אין על כן כל הצדקה להשוות חומר אנושי זה, אשר הטיפול בו מחייב תיקון המעוות, לחומר אנושי המשול ל"לוח חלק" אשר יש לטפח בו מונחי-יסוד ותכונות-יסוד.

באותה הפסקה מתואר תהליך התפתחות תכונות האימונים שלנו. אין זה מתפקידי להגן על מוסדות הדרכה מרכזיים של צה"ל. אך האם בעל המאמר רחוק כל כך מהדרכה צבאית עד כי יוכל לאמר "אולם תכנית אימונים זאת היתה מותאמת לחומר אנושי שונה לחלוטין... עם השינוי הדמוגרפי מתעורר הצורך לבדוק מחדש את תכנית האימונים המקורית!..."

לא כאן המקום לפרט שינויים בתכונות אימונים

מקרה נדיר?

RARE CASE?

When a 22-year-old reported sick recently he wrote "I was caring on wit fend and resvd cik."

It meant: "I was carrying on with a friend and received a kick."

A rare case? No. Of 53,205 regular recruits who joined up in 1952, about 1,200 could do no better. And some did worse.

לא מכבר כתב חייל בן 22 אשר נרשם למסדר-חולים: "התסקתי את חור וקבתי ביחה".

פירושו: "התעסקתי עם חבר וקיבלתי בעיטה". מקרה נדיר? — לא!

מתוך 53,205 טירונים לשירות קבע אשר התגייסו ב-1952, כ-1,200 לא השיגו יותר מזה; אחדים מהם השיגו אף פחות. (תרגום חופשי של קטע מתוך "דיילי אקספרס", לונדון).

אך נראה לי כי אין כל אפשרות להשתמש בשיטה זו להדרכה צבאית מאחר שהאימון הצבאי הוא בשטח מקצועי מצומצם יחסית אשר אינו מאפשר יצירת "מעגלים קונצנטריים" אלא דורש בנין הדרגתי.

המבנה הדמוגרפי

נכון שחלו שינויים במבנה הדמוגרפי של העם והצבא אולם האם סביר בעל המאמר שהמבנה החדש

אך ידוע לכל מי שיש לו יד ורגל באימון הצבא כי תכונות האימונים הולכות ומשתנות ושאחת הסיבות לשינויים היא החומר האנושי.

שיטת ההקש מול שיטת הנושא.

השיטה הראשונה לא מוכרת לי כ"שיטה" בעלת שם אלא כפרי התפתחות איטית של שיטות הדרכה מסורתית. אין זה נכון כי שיטה זו מתאימה יותר

הגיע ליציבות המאפשרת חקירה הוצאת מסקנות
המצדיקה ומחייבת שינוי שיטת ההדרכה בצבא
כולו?

דומני כי המאמר הנ"ל פורסם זמן ממושך אחר
כתיבתו והתאים למצב שהיה קיים לפני כשנה. אי
ההתאמה הזאת מוכיחה כי הדרך הנכונה במציאת

המאמר

פתרון לבעיות היא דוקא
אותה דרך אשר בעל המא-

מר דחה אותה בתחילת דבריו כ"תרופות לשעה".
יתכן מאוד ששיטות ההדרכה הצבאיות מיושנות
ויתכן שיש לשנותן אך הסיבה לכך לא יכולה להיות
מבנה דמוגרפי בלתי יציב.

גרעין

קצת מחנאות

אותן במרחק מה זו מזו ומלמעלה מניחים את הסיר
עם המים או התבשיל הדרוש. אם אין אבנים —
חופרים תעלה קטנה ומלמעלה שמים את הסיר. עצים
להסקה לוקחים מכלי-הבא ליד כמו שרשים, שרשי
שדה וקוצים. מדליקים בנייר או בנפט — מכל הנמצא
במקום. אש זו צריכה תמיד להיות מוסתרת מצד
האויב, וגם העשן, אסור שיהיה רב מדי, כי יש בכך
סכנה.

פלמן שניידר

(הערות למכתב אל קצין מילואים חוב' ע"ז)
הסידור לבישול שאתה מתאר הוא באמת יפה;
זה סידור נעים מאוד בשביל צופים. הם שקטים
ויכולים לקחת אתם הכל באין מפריע, הם יכולים
לסדר כל סידור בכל מקום שהוא.

לצבא — כל מקום הוא חזית. לשם בטחון מוכר
רחים לפעמים לא להדליק אש ולא להעלות עשן כדי
שלא לגלות את מקום הימצא הגייסות. ובכן הסידור
הוא פשוט מאוד: לוקחים כמה אבנים ומסדרים

שיבוש השגור בפי הכל

משמץ ומכל שכן מעמי הארצות לתת מאמר בד"ר.
אסיר תודה אהיה לכב' אם תואילו נא להודיע
לי מי מסר זה לידכם, כי ממכם תצא ההוראה
לאחרים להסתמך עליכם כי אמנם מאמר כזה קיים.
הרב שמואל זנוויל ז"א רוסקי

נכונים דברי הרב ז"א רוסקי הקובע שאין מאמר
חז"ל "ברא כרעא דאבוה". בעירובין דף ע' עמוד ב'
מצאנו "יורש כרעיה דאבוה"; וכן ברשב"ם לבבא
בתרא דף מ"ב עמוד א'. ברש"י לכתובות דף צ"ב
עמוד ב' — "ראובן כרעיה דאבוה הוא".

נחמה פורתא מצאנו בדבריו של הרב ר' אהרן
הימן ב"אוצר דברי חכמים ופתגמיהם": ברא כרעיה
דאבוה — כן שגור בפי הכל".

המערכת.

ראיתי אצל בני את ירחונכם מתודש אייר תשי"ג
בעמוד 4 ממול ראיתי "ממורשת ההגנה העברית"
בהתעודה המודפסת אשר כמובן נתונה לקהל הקור-
אים כערך היסטורי מפרשת תקופת ההגנה ולזאת
ארשה לי לשאול מכב' אולי מטובכם להודיעני
איפוא נמצא מאמר כזה שהנכם מייחסים אותו לחז"ל
ברא כרעא דאבוה. מי אחראי לזה שהכניס
לתוך תעודה בעלת ערך רב כזה שגיאה גסה כזו?
וליצר מאמר בשם חז"ל שלא היה ולא נברא.
ולאשר כבר יותר מתשע שנים אשר זה מופיע
בתעודה זו (משנת תש"ד כ"ה טבת) ואף אחד לא
שם לב לשגיאה זו.

אדרבא יגלה בעל נוסח התעודה המקום ויקבל
פרס חשוב מאד בעד התגלית. אם דבר כזה המת-
פרס בירחון ונמסר לעיני רבים מוכרח להיות נקי

מספר מאך

הנכון הוא ש"הגדלת הנקיון האווירינימי ניתן
למסוס להגיע למהירות גבוהה יותר (או מספר מאך
גבוה יותר).

דן טולקובסקי, אלוף/מ

אכן, נכונה הערתו של אלוף-משנה טולקובסקי.
אנו שמחים להביא כאן תיקון לשעות שנשתרבה.
המערכת.

ברצוני לתקן טעות המופיעה בגליון ע"ו של
"מערכות" במאמר סיכר מול מיג בעמוד 90 פסקה
אחרונה בעמוד זה. כנראה שהמונח "מספר מאך"
אינו ברור לכותב. "מספר מאך" משמעותו "מהי-
רות", כך שאין לומר ש"הגדלת הנקיון האווירי-
דינמי ניתן להשיג", "מהירות גבוהה במהירות גבוהה"
(כי זה למעשה מה שנאמר כאן).

מכתבים אל קצין מלואים

אל סגן משנה צעיר בחיל הרגלים

הפעם ניתן במסגרת "מכתב אל קצין המילואים" מאמר, בצורת כתב-הנחיה אף הוא, שנלקח מירחון קצינים שביצרי, כותרתו אמנם מכוננת אל כל הקצינים הצעירים ("לויטננט סיס" — במקביל לסגן מיליציה של צבאנו אנו) שבאותו צבא. אלא שזאת לזכור: כל קצין נים אלה הנם קציני מיליציה — דהיינו, שמעמדם, דרכיהם ובעיותיהם מקבילים במידה רבה לאלו של קציני המילואים שלנו. אכן, רוב רובם של הציונים והעדות שברשימה זו ניתן ללמוד מהם אף בתנאינו אנו. — המער.

מגיע שידורו של מכשיר SE-101? ושל TL? מהן שעות היום בהן עלול להיות מופרע ביותר הקשר. במכשיר FOX. — מהי מהירות ההתקדמות — למשל, בלילה — של משאית הנעה-קידמית עם עוקב בעל 4 גלגלים? — כאשר נתנו לך למצובך, שני תותחנים נ"מ כיצד תשלב אותם במערך כוחותיך?

"מה לי ולכל הדברים האלה!" — תהיה דואי תשובתך — "זהו ענין לקצינים הגבוהים יותר". טעות היא! בימי מלחמה הופך מפקד מוחלקה מחר — מהר מדי — למפקד פלוגה; ולעתים קרובות יקרה שפלוגה נמצאת מנותקת, או שהיא מתקדמת מהר מדי. במקרים כאלה על המפקד להיות מסוגל להפעיל באופן עצמאי את האמצעים שהוקצו לו ולדעת איזה סיוע עליו לדרוש.

כמובן אין איש יכול לדרוש מקצין חיל-הרגלים התמחות מדויקת בכל סוגייהחיל האחרים. אבל על כל פנים עליו לדעת את כושר-פעולתם ואת התוצאות שהפעלתם עשויה לתת.

בבית-הספר לקצינים בודאי סופקו לך גם נתונים על סוגייהחיל האחרים אלא ששוב אין אתה זוכר הכל. 13 השבועות אינם אלה פרק זמן קצר, ולא היתה האפשרות לעסוק כיאות בבעיות כולן. לכן חייב אתה להמשיך ולהרחיב את ידיעותיך באופן עצמאי. אולם כיצד? הדבר יצריך מכמה וכמה בחינות, מאמץ והתגברות על קשיים.

(3) SE-101 — מ"ק 101 (66) — מכשיר אלחוט-דיבור. בעל 24 ערוצים. טוח — 5 ק"מ, משקל — 7.9 ק"ג. (כנראה לקשר הגדוד עם הפלוגות). TL — מ"ק 210 — תחנת אלחוט-דיבור ואלחוט-מורס. בין 3-5 מגאסקיל טוח 25-15 ק"מ. תודות לגנרסוד ניתן להפעילה ללא חיבור לקו זרם קבוע. ניתנת להילטלסל. FOX — מ"ק 100 — מכשיר אלחוט-דיבור. טוח — 1 ק"מ. משקל — 2.5 ק"ג. מיועד ליחידות קידמיות ביותר (כנראה לקשר הפלוגה עם המחלקות). שלושת הנ"ל מכשירי-קשר שביצורים מהחדשים ביותר. — המער.

ידידי, זה לא כבר נעשית קצין. בימים אלה שר חחתי עם כמה מחבריך. כך לא נפגשתי לצערי. כיון שאני מניח שהשקפתך וזה עם זו של האחרים רצון ני לכתוב לך את הדברים אשר לחבריך יכולתי לאמר. רם. הידוע אתה שבהיותך קצין חיל-הרגלים — בכיר הנך לגבי קצינים בעלי דרגה שזה הנמנים על חיל-התותחנים, גייסות השריון, הגנה נ"מ וחיל-ההנדסה? הגם שקצינים אלה סיימו בתי-ספר לקצינים בני 19 שבועות. במסעותי בחוץ-לארץ אישרו לי קצינים את הדבר אשר גם הנהגת הצבא שלנו מביאה אותו בחשבון; לרשותו של קצין חיל-הרגלים מקצים רכב-שריון; הוא יכול לדרוש אש ארטילרית (בתנאים מסוימים הוא גותן אפילו את פקודת האש. ראה תק"נן "ניהוג גייסות" סעיף 90); נותנים לו נשק נ"מ המשמש לו להגנה נ"מ או נ"ט; והוא עשוי לבצח על פלגות מחיל-ההנדסה אשר תוצבנה תחת פיקודו. עתה צא וחשוב, שקול-נא פעם בדעתך: הידוע אתה מתי עליך לצאת על אש ארטילרית? מהם הנתונים החד-שבים לאנשי הארטילריה כאשר מגיעה אליהם הדר-רישה לסייע אש? (לחסמוך על הקת"ק, הלז ייתכן ויועמד לרשותך רק לאחר שכבר דרשת סיוע אש) ומלבד זאת: איזה סוג אש יורה הארטילריה? מה משך הזמן בו יוכלו לעמוד הקנים שלה באש מהיר-רתקצב — מתי יכול החפר לעזור לך, ומתי — הגשרן? מה הציוד אשר ברשות גייסות ההנדסה? כיצד בעצם מפעילים בקרב את AMX 13? מהו מקומם של כלי רכב בשדרה המתקדמת על פני כביש? — המכיר אתה את אמצעי הקשר שלך? לאיזה טוח

(1) כפי שיראה הקורא להלן אין משך הלימודים בבית-הספר לקצינים לחיל-הרגלים אלא 13 שבועות בלבד, לעומת משך-הלימוד בכל הגייסות הנ"ל, שהנו ארוך ב-50 אחוז. — המער. (2) AMX-13 — טנק קל צרפתי חדש אשר נרכש על ידי צבא שביצריה, בעיקר — לתפקיד "משחית-טנקים". (ראה בחוברת זו, עמ' המוקדש לידיעות-השלמה בענין חימושו החדש של הצבא השביצרי).

1. חבריך הביעו דעה, הנפוצה מאוד, כי כמעט כל פקודות הקבע הן מיושנות, כלומר: שוב אינן הולמות את תנאי הזמן. זהו דעה מוטעית. עליך להשתחרר ממשפט-קדום זה.

2. עליך להגמל מן המנהג לספר רק את הצינורות מבית-הספר לקצינים שעה שהגן משוחח עם חבריך בעניני השירות. גם הקללות שאתם מקללים את הצעדים הננקטים מ"למעלה" ואת הממונים עליכם, אינם דוקא בגדר שיחת-בירור צבאית (כמובן שבה-ייתנו קצינים צעירים הננו בעלי מזג "חי" יותר מאשר ה"אדונים הקשישים". כמובן שאנו בעד אורח מלחמה חריש, ואילו הקשישים הם עובדי בטל. אולם הרי די לנו כי הננו סבורים כך. ואין עלינו הגזירה אף לומר זאת!).

3. לא נכון הוא לחזור ולטעון, מידי עשר דקות, שנין זמנך פנוי לשום דבר. מוטב שלא תאמר דבר; ואז תמצא זמן מספיק גם בשביל הצבא. משהשתחררת מפגעים-רעים אלה, שהנם מן הנפוצים ביותר, ניתן יהיה לך להתחיל בהשתלמותך אתה.

קרא בתקנונים. תקנון "ניהוג הגייסות השביצרי", למשל, נכתב באופן תמציתי ורבי-ענין; כי סגנון התקנונים הישן והמשעמם עבר-מן-העולם. גם תקנוני נים אחרים כוללים ידיעות בעלות ערך.

הוראות השירות של צבאות זרים מקפלים בתוכם נסיון-מלחמה. האמריקאים, ביחוד, הוציאו פנקס-שימוש של שדה רבי-תועלת ומותחני-ענין (את הללו אפשר להשיג בהשאלה מן הספריה הצבאית).

כתבי עת צבאיים וספרי-מלחמה מכל הסוגים מכילים פרקים רבי-ערך מלקח המלחמה ומתארים לנו את חיותיו של הלוחם. קריאה בספרות כזו אי-

נה עשויה אלא לאלפנו (בספריה הצבאית מצוי אוסף מקיף של ספרות זו). קריאה זו מגוללת לפנינו יריעה האומרת לנו מה רבת-פנים הנה המלחמה, ובאיזה תנאים שונים ואף "בלתי-אפשריים", מתחדשות פעור לות צבאיות.

נקודת חשובה מאוד הוא הדיון עם חברים-קצינים מחילות אחרים, ה"כחולים", ה"אדומים", ה"חכליליים", ה"שחורים", יכולים לספר לך כיצד הם מאב-טחים את נקודות איסוף-החולים שלהם, את עמדת-היהם, ריכוזי-הציוד ומחסני-הבסיס שלהם; כיצד הם מפעילים את כל-יגשקם, רכבם ושאר מכשירי-ציוד; ואלו הן הדאגות והבעיות המעסיקות אותם. לאחר שיחות כאלה יש ביכולתך להעלות בפני עצמך את תמונת פעילותם של חברי-נו-לנשק.

עתה, מאחר שיעצתי לך לעשות משהו אף בחייך האזרחיים, למען השירות הצבאי — בודאי כבר הד-בקת לי "תוית" מסוימת. איני נראה בעיניך מעתה אלא ראש-סרדיוט נוקשה. טעות בידך, איני אלא קצין-מיליציה בעל הלך מחשבה תקין, אשר שאיפתו הצבאית היחידה הנה, לעת עתה, להיות סוף-סוף סגן. ואם בכל זאת אני משיא לך עצות — הסיבה לכך אחת בלבד: אם כבר נגזר עלינו שנהיה מולי-כים חיילים לקרב — נשתדל-נא, לפחות, להיות להם למפקדים טובים.

לוי' ג' ואילנמן

(4) הכונה — לאנשי החילות השונים (ולא של חיל-הרגלים), כשכל חייל מצוין ע"י צבעו הסמלי ה"כחול" הוא צבעם של גייסות רפואיים וטרינאריים. ה"אדום" של חיל-התותחנים; ה"חכלילי" של חיל-תובלת-המנוע; ה"שחור" של גייסות-ההנדסה וההגנה הנ"מ. ואילו צבעו של חיל-הרגלים הנו ירוק-כהה. — המער.

עליונות — וגם פיוע (סוף מעמ' 50)

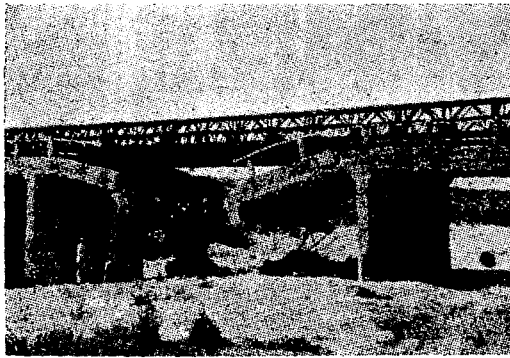
נופלים ממנו בחשיבותם — או שמא תוטלנה עליו משימות אחרות בעיקר, ויעסוק במלחמה האזרחית רק במידה ודרושה במישרין לביצוע משימות אלה, כגון הגנה על מרכזי החיים מהתקפות אוויר, סיוע ישיר לכוחות היבשה או ניתוק דרכי האספקה של האויב. ושוב יש לזכור, כי אין החלטה זו יכולה להיות קבועה ונוקשה, אלא חייבת לעבור בקורת מדי השתנות המסיבות.

א' רוענ

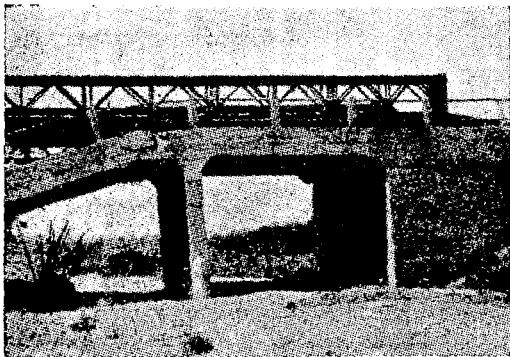
כך — בפנה כשלנו, על אחת כמה וכמה, משלוח אחד של מטוסים או קבוצה אחת של טייסים המצ-טרפת לצד זה או אחר עשויים לשנות מיסודו את יחסי-הכוחות בסביבותינו. בנסיבות כאלה יש לשקול עוד במשנה כובד-ראש את הבעיה אם רצוי וכדאי להקדיש את כוחו של חיל-האוויר שלנו בראש וב-עיקר למלחמה על השגת עליונות אווירית, בה אינו יכול להיות אלא אחד בין גורמים אחרים שאינם

ההריסת גשר בישראל

בעת התנגשויות הדמים שבין המדינה היהודית החדשה לבין הערבים בוצעו בפרוודור ירושלים כמה הריסות. תצלומים אלה של פיצוץ גשר, אותם יש בידנו לפרסם החדות לאדיבותם של המוסרים, יש בהם כדי להרים תרומה רבת ערך לסוגית פיצוץ גשרים עשויי בטון מזויין.

תצלום מס' 1

תצלום מס' 2

תצלום מס' 3

תצלום מס' 1 גותן את התמונה הכללית של ההריסה שאינה מוצלחת ביותר מהבחינה הצבאית. אילו הונחו מטענים בסמך אמצעי ולרוחב מסעת הגשר, קרוב לודאי שהיו הורסים כליל ממתח באורך 20 מטרים, בקירוב. בעוד שהסמך בו הונח המטען נהרס כליל ותנופתה של המפולת הנהדפת גרמה נזק רב לשני הסמכים שעל ידו — נצטמצמה השפעתה של ההתפוצצות על המסעה בחישובה של רשת הברזל המחזקת בעיקר. יש להניח כי המטענים הונחו באופן חפשי ומתקבל על הדעת עד למאוד כי מנת חומר הנפץ הייתה מגוומת. רק ע"י כך יש להסביר את תזוזתו וסטיתו של הסמך הקיצוני הנראית היטב בתצלום מס' 2. מבלי להיכנס לפרטי טכניקת החמרים או מבלי לטפל בבחינותיו הדינמיות של הפיצוץ, הרי תצלום מס' 3 יש בהם כדי לעורר מחשבות מענינות למדי. כמעט וקשה להאמין כי החור העגול שבצלום מס' 3 התהווה כתוצאה ממטען אחד בלבד. קיר זה שהוא דק יחסית, הובקע ע"י מטען מרוכז שהונח תחת הסמך הנגדי. אם נעריך את הפיצוץ הערכה צבאית, הרי שלפנינו מלאכה הלוקה ביסודיות ושלמות ביצוע. וכך לא הושם לב לסידורם הנאות של המטענים כדי להפיק את מכסימום השפעת פיצוץ וכן נדמה כי לא הכירו בעובדה שהריסתה של שכבת הבטון אינה מספיקה כשלעצמה כדי למוטט כליל מבנה מעין זה. התצלומים מוכיחים בעליל את הצורך לתכנן מראש ולארגן את הריסתו של יעד מעין זה תוך כדי התחשבות בנתוני המבנה הסטטי ומבנה רשת הברזל ולא לבצע משימה מעין זו באופן גמחר ופזיז. מאידך גיסא ניתן לראות, כי אותם חלקי גשר המחזקים ברשת הברזל שאינם חשופים לפעולתו הישירה של מטען הפיצוץ אלא נתונים להשפעות דינאמיות בלבד, עשויים — בתורת חומרים בעלי כושר התנגדות — להטיל בספק את הצלחתה של תכנית הריסה. מכל מקום, אפשר היה להכשיר את הגשר לשומרש מחדש, תוך זמן קצר יחסית ובחומרים מועטים, מבלי שהלו יהיה מכשול רציני לגבי יריב המצויד ציוד מודרני.

מחור
Technische Mitteilungen für Sappeure,
Pontoniere und Mineure, December, 1952

בעתונות הצבאית

אימון והדרכה

כיצד יאומן מש"ק המילואים?

(ההשתלמות הצבאית ה"חזן שירותית" של המש"ק בשביצריה — וערכה לכושרו של הצבא)

הצטמצמה לפנינו בענף זה בלבד. אופיינית דוגמת רימון היד, בו עסק ה"איגוד" באופן שיטתי עוד בעת שביצבא עצמו זכו רק חיילים מועטים ומצטיינים לזרז או פעם רימון חי. נקל להבין מה רבה היתה התועלת שיכלו להביא בתנאים אלה מש"קים, אשר הכירו מקרוב את הרימון ואת פעולתו, וידעו לארגן מטח"רימונים תוך בטחון המיוסד על נסיון עצמי. בדומה לנ"ל טיפה ה"איגוד" את האימון במקלע הבינוני והקל, ולאחרונה — בברנו"ט (רימון רובה נגד-טנק).

מקום נכבד הוקדש לאימוני הטופוגרפיה, להתמצאות, שימוש במפה ובמצפן, הכנת תרשימים ודו"חות. גם בזאת שימש "איגוד המש"קים" חלוץ, ואכן בשנים האחרונות

משך השירות של החייל השביצרי אינו מספיק לאימון יסודי של מפקדים. מצפים עליכן מהמפקד השביצרי, על כל דרגותיו, כי ימלא בזמנו החופשי את הליקויים בהכשרתו הצבאית. השתלמות זו נעשית, באשר לקליעה, במסגרת "אגודות קלעים", אשר התפתחו ביחוד במאת השנים האחרונה. אכן, ממועדונים חברתיים-בעיקרם, אשר מטרתם היתה להפגיש אנשי צבא הנמנים על אותה היחידה המיליציונית או על סוגי חיל מסוים, ולטפח את יחסי החברות בינם (ואף את ההרגשות האומיות שלהם) — הפכו בהדרגה אגודות אלו לארגונים אשר עיקר תפקידם הוא טיפוח היכולת הצבאית של חבריהם.

בהשתלמות המש"קים עוסק בראש וראשונה "איגוד המש"קים השביצרי", המונה עתה כ-18,000 חבר ב-14 אגודות משנה (חייליות וחבליות) ו-132 סניפים.

השיקולים הקובעים את תכנית ההשתלמויות מניחים כי המש"ק חייב להיות חייל טוב מפקדו בשביל שישמור על מעמדו כלפיהם; וכי עליו גם לשלוט בטקטיקה ובטכניקה של פיקוד בשדה — כי המלחמה החדשה תעמידהו לעתים במצב של אחריות לפעולה עצמאית למעשה, בה יהיו חיי פקדו והצלחתם תלויים בראש וראשונה בו. כן עליו לדעת להדריך ולארגן אימונים. חוסר התוקפנות, היזמה והנכונות לשאת באחריות, אשר נתגלו לעתים במש"קים שעה שהוטלו עליהם תפקידים חשובים ועצמאיים יותר — נבעו, לדעת ה"איגוד", מחוסר בטחון עצמי שהנו פרי אותה שליטה לקויה. ליקוי זה הריהו תוצאה בלתי נמנעת מתקופות האימונים הקצרות-ידי, מטרת ה"איגוד", בהשתלמויות המאורגנות על ידי, היא להקנות לחבריו בטחון עצמי זה.

תכנית האימונים ב"איגוד" הורחבה בהדרגה מטיפוח קליעה ברובה בלבד — אף לאימון ביתר כלי הנשק-הקל (וזאת לזכור: אגודות המגן שימשו מאז ומתמיד כ"מועדוני קליעה מוכרים לביצוע חובת הקליעה למטרה המוטלת על כל חייל שביצרי; אולם פעולתן המקצועית הצבאית

"מירוץ מכשולים" והתמצאות בתחרות סמלים שביצריים

מעובד לפי מאמרו של קפיטן ה' אלבוט ב"Der Schweizer Soldat" מ-30 ביוני 1952.

הונהג השנה מטוח ברג"ט לדמאים נעים של רכב משורק.
שוכה להצלחה יפה. קצינים מתנדבים הדריכו בו כל
משתתף.

כונת מחזור אימונים כוח, וכינוסים אלה, היא לא בלבד
לתת הזדמנות לסניפי ה"איגוד" להתחרות ביניהם ולהוכיח
את יכולתם, אלא בעיקר לקשור את החברים לתקופת הכר
נות מרוכזות וממושכות מבחינה גופנית ורוחנית גם יחד,
לדרבן את רצון העבודה שלהם ולהעמיד בפניהם מטרות
ברורות ומוחשיות בהשתלמותם העצמאית.

אם כי המדינה משתתפת בתקציב ה"איגוד" (ב-57,000
פרנק לשנה), אין השתתפותה מכסה אלא חלק מזער של
ההוצאות, הנישאות על ידי החברים עצמם. את הזמן
אשר הם מקדישים לפעולות ה"איגוד" אין כמובן, להעריך
כלל. אמנם נעשו כבר נסיונות — בין היתר גם ע"י ה"אי-
גוד" עצמו — להטיל על החייל השביצרי חובות הש-
תלמות מחוץ לשיירות מטעם החוק, אך עד כה לא נענו
המוסדות המחוקקים לדרישה זו, ואין כל סימן שעמדתם
תשתנה. מפעל ההשתלמות העצמית של המש"קים (ובדומה
לו — זה של הקצינים) מוסיף להיות מיוסד על שירות-
בהתנדבות — נוסף על חובותיו החוקיות של המש"ק
בצבא המיליציוני, התיצבויות לכנסי אימונים, קורסים
וכיו"ב. יש לציין, כי בפעולות ה"איגוד" משתתף מספר
גדול של קצינים, כמרכזי חוגים, מרצים ושופטים — אף
הם, כמובן, בהתנדבות.

הולך וגובר אימון "מרוץ ההתמצאות", המפתח
ומנצל במסגרתו את כל הידיעות האלו, והוא מתקרב עתה
בשביצריה למדרגת ספורט-עממי.

אף האימון הגופני לא הונח, ובצד ענפי
ספורט-המגן האחרים טופח, במקום בולט, "מסלול הקרב",
המשלב מעבר מכשולים בוריקת רימונים ובהפעלת נשק
קל בתנאי קרב.

לבסוף, בשנים האחרונות, תפש מקום נכבד שולחן
החול — אשר האימון הטקטי בעזרתו הולך והופך לענף
החשוב ביותר בהשתלמות המפקדים. כמעט ואין עוד סניף
ב"איגוד" ללא שולחן חול מסודר; ואם אין בו אלא אחד
בלבד — הרי נעזרים בלוחות קיר, להדגמת שינויי
המצב.

כעזרה בהשתלמות העיונית של החברים, בבי-
תם, מוציאה ה"איגוד" ספרות מקצועית וכתב-עת, בו מת-
פרסמות גם "בעיות טקטיות" קטנות המשמשות גושא
התחרויות-פתרונים בכתב. אלה זוכות להשתתפות רחבה.
תכנית ההשתלמות של ה"איגוד" נקבעת אחת לארבע
שנים ומגיעה לשיאה ולסיכומה בכינוס המש"קים הכל-
שביצרי, בו נערכות התחרויות ארציות בכל המקצועות
שהוזכרו. יצוין כדוגמה, כי להתחרות ליד שולחן החול
נרשמו השנה יותר מ-2000 איש. ההשתתפות ביתר המק-
צועות — קליעה, "מבחן השדה" (שילוב של מרוץ-ההת-
מצאות עם "מסלול קרב") וכו' — רחבה עוד יותר. כחידוש

הכשרתו מחוץ לשיירות של מפקד כיתה

(נסיון מוצלח של איגוד המש"קים השביצרי)

בשלמות את כל הגדרש שבביל אימון הקורפורל. ואי-
לו בתוך מסגרת העבודה, רבת-ההתקף, של בית-ספר
לטיירוניס ניתן להפריש לאימון הסגל רק
מספר מועט של שיעורים מדי שבוע, באם אין רוצים
לפגוע בהכשרת הטיירוניס עצמם עקב העדרם של
אנשי הסגל. בשעות אלו יש ומקצצים עד מאוד
בעצם האימון כמפקד-בקר, כי דוחקים אותה שעה
תפקידים דחופים יותר, שיש למלאם.

ראש מחלקת הצבא של ממשלת שביצריה הצביע
— בשעת הרצאתו לפני צירי ועידתו של "איגוד
המש"קים השביצרי" — על העובדה, כי ניהול-קרב
בימינו מעמיד תביעות קשות והולכות בפני המפקדים
בכל הדרגות. הוא הדגיש, כי דוקא על הפיקוד הנמוך
מוטל בקרב של ימינו תפקיד רציני ורב אחריות.
הפיקוד הנמוך חייב להתחילי החלטות עצמאיות בת-
נאים קשים ביותר בשעת מגע ישיר באויב; הוא מהות

הארכת תקופת הלימוד בקורס למש"קים, משלושה
שבועות — לארבעה, מילאה — לפחות חלקית —
פרצה, אשר השפעתה השלילית בהכשרת הסגל הור-
גשה מזה שנים. לעתים קרובות לא אפשרה כמעט
תקופת לימוד של שלושה שבועות בקורס למש"קים
להכין כראוי את הקורפורל (רב-טוראי) לעתיד
ליעודו כמפקד כיתה בקרב, בלא שיוונה
איזה שטח משטחי ההכשרה, ההצבה לאימוני ירי וקרב
הבאה לאחר תקופת אימוני הפרט, אף היא לא מילאה

הכוונה כאן לאותם "בתי-ספר לטיירוניס" בהם מר-
פעלים בתפקידי הדרכה המש"קים הצעירים אשר רק לפני
שנה, או שנים מעטות, שיכלו את הכשרת-היסוד שלהם
כמש"קים (בקורס למש"קים). בעל הרשימה רוצה להוכיח
כי בשמשם בבתי-ספר לטיירוניס לא יוכלו מש"קים אלה
לזכות בהרבה שעות-הדרכה לעצמם, מידי סגל הקצי-
נים של בית-הספר. — הערת
Allgemeine Schweizerische Militär Zeit-
schrift Juni/July 1950.

כמדריכי התרגילים הנערכים באיגודי המש"קים. בשיתוף עם כתב העת "החייל השביצרי" פילס ה"איגוד", בחודש פברואר 1946, דרך חדשה להשתל-מות המשך "חוקי-שירותית" לפי הדוגמה של "בית-הספר-הצבאי-בכתב" השב-די, התכנון לתת לכל 126 הסניפים שברחבי שביצריה את ההזדמנות לשוחח תחילה עם מדריך התרגילים שלהם על בעיה טקטית פשוטה, המוצגת לפניהם על שולחן-החול או על לוח-הקיר — ולנסות אח"כ לפת-רה באורח עצמאי. את הפתרונות המוצעים בכתב, היו חייבים להגיש למערכת שיפוט. כך נוצרה סדרת הבעיות "ומה נעשה עתה?" אשר החלה מופיעה מאז פברואר 1946, פעם או פעמיים לחודש. העובדה כי בקרוב תוכל להופיע הבעיה מס' 100 בסידרה זו**.

— ע"י דוגמתו האישית — גורם בעל משמעות מכ-רעת בעיצוב רוחם וכוונת-עמידתם של אנשי החיל. עתה — זמן קצר לאחר סיום המחזורים הראשונים, בהם הוארך זמן האימונים ע"י תוספת השבוע הרביעי — אין עדיין לחרוץ משפט סופי בדבר תוצאות הדבר לגבי הכשרת הסגל והטירונים. אך ניתן לקבוע ללא ספק, כי יש בהארכת תקופת הלימוד בבתי-הספר למש"קים כדי לספק רק צרכי ההכשרה ההכרחיים ביותר; וכי יש ליחס, עתה כבעבר, ערך רב להשתל-מות ולתוספת-התאמות בהתנדבות ה"חוקי-שיר-רותית". דוקא פיקוד הכיתה הוא אשר מצריך, בצד הידיעות הטכניות גרידא, את השתלמות-המשך הנוספת-המתמידה.

"איגוד המש"קים השביצרי" וועדתו הטכנית עוס-

תרגיל שולחן-חול בחוג-השתל-מות מתנדב של טמלים, בהדר-כת קצין מתנדב (לבוש אדר-חית).

תנכיה כי אורח זה של השתלמות חוקי-שירותית מצא חד והערכת. התפתחותה של פעילות זו והנסיון שנר-כש במהלכה, הגם מענינים ביותר וראויים להתעני-נות ערה אף בחוגי הקצונה.

המטרה הראשונה אליה שאפו היתה ייצוב מעמדו של המש"ק לעומת אנשי הגיס, דבר אשר לא ניתן להשיגו אלא ע"י הכשרה מעולה יותר של המש"ק ויכולתו העדיפה בשטח הצבאי. המש"ק, ובמיוחד

קים כבר שנים בבעיה, ומחפשים דרכים לספק תביעה חשובה-ביותר זו בענין תוספת-התקדמות והשתל-מות-המשך למש"קים שלנו. הם ביקשו להעלות אורח-הכשרה כזה, אשר יקיף ויעורר להשתתפות-מש"קים רבים ככל האפשר.

אחד הפתרונות היה — העבודה בשולחן החול, אשר כיום מצאה לה דריסת רגל בכל סני-פיו של "איגוד המש"קים השביצרי" ואשר מוכיחה את עצמה יותר-ויותר כאמצעי רב-ערך לאימון-סגל ההולם את צרכי זמננו — כמובן, במידה שמתחשבים בתחומיה הטבעיים של צורת השתלמות זו וב-מידה שקצינים חרוצים מגישים את עזרתם לדבר,

* באמצע 1952 מנה כבר ה"איגוד" 132 סניפים ובהם 18000 חבר.

** בינתיים כבר גדל במידה ניכרת מספר הבעיות שנת-פרסמו וגלמדו בדרך הג'ל. — המער.

אך עם זאת אפשר היה להתגבר עליו בדרך של קב-
לת החלטה-נועזת.

היה על כן הצורך להמנע מכך, שעקב ההתעס-
קות בסוגיות טקטיות, יתרחקו, חלילה, המש"קים
מתפקידם המובהק, אשר כמעט ברוב המקרים טובע
מהם את ההכרעה המעשה המהירים והתקיפים. לכן
באו בחשבון רק מצבים, אשר הלמו את תחום אחר-
יותו של מפקד-הכיתה והפטרול, ולשם גיוון הועלו
זמן לזמן גם מצבים בהם, למשל, יתכן ויוצב סמל

מפקד הפטרול ומפקד הכיתה בקרב, מן הראוי שיהיה
מסוגל בכל מצב להכריע — ללא היסוס — הכרעה
נכונה ואף להשיג את ביצועה. לכן היה צורך למצוא
צורה כזו של פעילות חוץ-שירותית — אשר ראשית
יוכל כל מש"ק לעסוק בה, הן לבדו והן במסגרת
חוג-לימודי; ושנית, שיהיה בה כדי לקיים בהתמדה
את ההתענינות בפעילות זו.

מתוך הכרת העובדה כי טיפוחה של הכשרת-רג-
לים מובהקת הולם גם את צרכיהם הרוחניים של

ההשלמה ל"שולחן-חול" בחוגי-
השתלמות מתנדבים של סמ-
לים: תרשימי לוח-הקיר (המד-
ריך — קצין אשר התנדב לטייע
לחוג).

בתפקיד מפקד-פלגה או — בשל העדרו או יציאתו
מהקרב של קצין בתפקיד של ממלא מקום מפקד
מחלקה.

הבעיות הותאמו לתנאים השביצריים וניתנה להן,
ככל האפשר, דמות קרובה-למציאות. חלק גדול של
הבעיות שיקף מקרים שקרו במלחמה, ובמיוחד נוצלו
לשם זה תיאורים שהגיעו מפנינלנד, נורבגיה, איטליה
וארצות הבלקן.

תחילה נהגו מש"קים, טוראים-ראשונים וטוראים,
כבודדים, לעבוד באופן עצמאי על הבעיות המופיעות
ב"חיל השביצרי" ולפתורן עצמאית. את פתרונותיהם
הכתובים של משתתפים אלה, אשר חוגם הלך הלך
והתרחב מבעיה לבעיה, היתה מרכות המערכת.

בחודשי החורף היה מספר המתענינים — אשר
שיתפר-פעולה בהתנדבות, וללא כל פיצוי — מגיע
עד ל-70 אלף ואף עד ל-100 אלף.

מן הרצוי היה לספל בכל אחת מפתרונות אלה
באופן אינדיבידואלי ולהחזירם לכל משתתף בתוספת
ההערות הנחוצות, כנהוג, למשל, "בכיתה-הספר-הצ-
באי-בכתב" השבדי, הנ"ל.

סוגי החיל האחרים, ויתרו על תרגילים כאלה אשר
יהיו מותאמים לסוגי חיל מיוחדים בלבד. הוכנסו לסד-
רה בעיות העוסקות, למשל, בהבטחתן של עמדה אר-
טילרית, תחנת אלחוט או פעולת גישור-נהר ואשר
יש בהם מן העניין לשנים: לסוג החיל הגוגע
בכך — ולחיל-הרגלים.

גישה זו הצדיקה את עצמה ומצאה הד אצל אנשי
כל סוגי החיל. בשעת הצבת הבעיות שאפו אף לכך
כי כל משימה-לפתרון כזאת תתבסס על בעיה מסוי-
מת: קיוו כי בדרך זו יקנו המש"קים היכרות עם
אורח-הלחימה שונים, של החילות לסוגיהם, ועם השי-
מוש בכלי נשק נוספים כגון: חומרי-נפץ, רימון-רובה
נגד-שיריוני ה-S.F. קרבי, מוקשים שונים, נרות-עשן
וכיו"ב. אחדות מהבעיות-לפתרון נועדו לטפח אצל
המש"ק את חוש הביקורת, את הנכונות לשאת באח-
ריות ואת האומץ לנקוט בפתרון עצמאי. לשם כך סומ-
נו לרוב "מצבים" פשוטים, במסגרתו של מצב-כולל
מעורפל — מצבים אשר תבעו לפרקים סטיה מן המ-
שימה המוטלת, או שהעמידו את המש"ק, במפתיע,
בפני תפקיד אשר לכאורה לא ניתן היה לפתור.

דידה מדויקת — כאשר, לדוגמה, ההישגים באספורט — הרי שמלאכת הערכה זו לא זו בלבד שהצריכה עבודה מרובה אלא אף נתקלה בקשיים שונים. כי אפילו במיטב הרצון קשה ביותר לקבוע, באופן שלא יהיו עליו עוררין, איזה מן הפתרונות השונים הוא הטוב ביותר.

כדי לעמוד על טיב קשיים אלה, נצביע רק על כך כי העבודות — בני נפח שונה ביותר, מדף של מכונת כתיבה עד לעשרים — כתובות באחת משלוש לשונות הארץ ומלוות לעתים קרובות תרשימים טובים מאוד, או אפילו תבליטים (רליאף) שלמים. בכל זאת נראתה שיטת ההערכה לפי נקודות במסגרת התחרות כדבר שאי אפשר בלעדיו; כי היה בה מן הדרבון להשתתפות מוגברת וכן אפשרה היא לקבוע בעזרת תנאים שונים לסוג פעילות זה — מקום שזה עם שאר המקצועות בתכנית עבודה של „איגוד המש״קים“.

היה זה יותר מדי, לו היינו פותחים כאן בעיון מפורט בנסיגות שנרכשו, אך למתענין בשטח הכשרה זה נמליץ ליצור לעצמו — ע״י עיון בעבודות מכל חלקי הארץ — תמונה שלמה מפעולה גדולה ורבת ערך זו. כאן יספיק לנו דיון כולל בתוצאות התחרות הראשונה.

התחרות החלה ב־15 באוקטובר 1948 ונמשכה עד ל־15 במרס 1949. היא כללה 10 בעיות תחרות, שתיים לחדש. בתחרות השתתפו 54 סניפים; 396 משתתפים הגישו 1881 עבודות.

יעירו בודאי שהשתתפות זו היתה צנועה ביותר ב„איגוד“ המונה למעלה מ־16000 חברים, המאורגנים ב־126 סניפים. אך יש להזכיר כי בכל הסניפים נותרו ועובדו הבעיות בחוג לימודים רחב ביותר, וכי רק חלק קטן יחסית מצא את השהות להגיש אף פתרון בכתב; וזאת אף אם לא ניקח בחשבון כי מש״קים רבים מהססים ומתקשים להעלות בכתב דברים אשר בעליפה הם דנים בהם תוך התמצאות טובה וביטוי משכנע.

שימחה העובדה כי פעילות זו רכשה את הוקרתם של קצינים רבים וכי בבתי ספר וקורסים צבאיים מסוימים תבעו מהמש״קים ומפרחי המש״קים להשתתף בפעילות זו ואפילו דנו בבעיות התחרות, במסגרת עבודת האימון, ועסקו בפתירתן. ראוי לציון מיוחד השתתפותם הרבה של סניפים כפריים שונים, אשר עבודתם עלתה לעתים קרובות על זו של סניפים עירוניים גדולים.

אחרי תחרות זו, אשר הביאה הצלחה רבתי ל„אי“

אך שיטה כזאת היתה חורגת ממסגרת של פעילות מתנדבת חוץ־שירותית. על־כן חיפשו את המוצא בניתוח־מקובץ של הפתרונות שנתקבלו, המלווה בהצגת „פתרון אידיאלי“ או „פתרון לדוגמה“. בניתוח כזה נהגו ליחד את הדיבור על השגיאות הגסות ביד תר שהיו מצויות בפתרונות שהוגשו — מזה, ועל פתרונות מוצלחים — מזה. שמות המשתתפים, וציון השתייכותם לסניפים היו מתפרסמים לאחר זה בעתון יחד עם פתרון מוצלח (או שנים) מאלה שהוגשו; לדבר זה הורגשה השפעה מעודדת.

לאחר שצורה חדשה זו של פעילות־חוץ־שירותית „התאזרחה“ היטב וכאשר סניפים מסוימים של „אי“ גוד המש״קים החלו, באורח ספונטאני, לעסוק גם בטיפול ב„בעיות“ אלו במסגרת לימוד המכוון ע״י מדריכי־האימון שלהם — הושם יותר ויותר הדגש על הערכת מצב ברורה לפי הנתונים: המשימה, כוחותי־נו אנו, השטח, האויב — ומתן פקודה, בהסתמך על נתונים אלה.

צורה זו של הצגת בעיות הביאה לידי תוצאות טובות ולידי עליה באיכות הפתרונות המוגשים. על יסוד הנסיגות החיוביים, אשר נרכשו באמצעות סדרת הבעיות „ומה נעשה עתה“, החל „איגוד המש״קים“, מאז סתו 1948, לכלול את פתירת הבעיות הטקטיות בשביל מפקדי־כיתה לתוך תכנית הפעולות הרשמיות שלו ולדרבן את הסניפים להשתתפות מוגברת. בתקופת העבודה של חורף 1948/49 הוכרו על תחרות מיוחדת שתוצאותיה צריכים היו לקבוע את „סדר־הדירוג“: א. בתחרות בין פרטים; וב. בתחרות קולקטיבית בין סניפים. להערכת הפתרונות נקבע מפתח ערכים כדלקמן:

- א) הערכת מצב — 6 נקודות
- ב) החלטה — 6 נקודות
- ג) ניסוח ברור — 4 נקודות
- ד) שלמות התיאור — 4 נקודות; בסך הכל 20 נקודות.

בהתאם לכך נוצרו שלושה שלבי־הישג: א) סכום של 17 — 20 נקודות — הישגים טובים מאוד.

ב) סכום של 11 — 16 נקודות — הישגים טובים. ג) סכום של 6 — 10 נקודות — הישגים בינוניים.

סדר־הדירוג של הסניפים היה נקבע כפועל־יוצא של כמות הפתרונות שהוגשו במהלך התחרות ושוכן בציון של „טובים מאוד“.

היות ועבודות אלו הן בבחינת הישגים ניתנים למִ-

גוד" — היות וגם הערכת הפתרונות שנתפרסמה הת-
קבלה על ידי כולם בשלמותה, ובלא מעצרים —
הוכרו בחורף 1949/50 על תחרות שניה.

תוך ניצול הנסיון, שונה מפתח הערכים: עתה
העניקו בעד הערכת מצב 4 נקודות, בעד החלטה ופ-
קודה — 10, בעד ניסוח-ברור ושלמות התיאור — 3
נקודות כל אחד.

לתחרות הסניפים נקבע — לפי מספר החברים —
הישיג-חובה ממוצע, ולכל השתתפות ית-
תוספת הולמת, כדי לעודד התרחבות רבה ככל האפ-
שר של חוג המשתתפים. כן נתברר כי מש"קים רבים
התקשו בפתרון של שתי בעיות לחודש. לכן הוארכה
התחרות למשך שבעה חודשים. בעיה לחדש.

מתוך ההכרה, כי נקודת הכובד של פעילות-חוץ-
שירותית מונחת לסניפים, וכי לעתים קרובות מדריך
התרגיל הוא הוא הקובע אם ניתן לרכוש ולהלהיב
מש"קים רבים לעבודה על הבעיות — הוכשרו במיוחד
בקורסי ההדרכה של ה"איגוד" מדריכי התרגיל
ועוזריהם, לצורך ביצוע תחרות.

בשעת עיון בעבודות ניכר, כי רוב רובם של מד-
ריכי-התרגיל הבינו אל נכון את תפקידם וסייעו לא-
במעט לכך, שהתחרות תהיה בגדר הישג לכל המש-
תתפים. עיקר תכליתו של הטיפול ב"בעיות" אלו,
הנערך בקרב סניפים אחת לחודש — לרוב ע"י שול-
חן החול — אינו דוקא בפרסום "פתרון משלנו" וכי-
הטלתו כפתרון היחידי הנכון. הכונה היא לכך, שינת-
חו בכל מקרה ומקרה את משמעותה של הבעיה המ-
סוימת, האפשרויות הפתוחות, יתרונות-השטח ומג-
רעותיו לגבי פתרון אפשרי ואורח ההפעלה של האמ-
צעים המצויים. ההחלטה עצמה, הפקודה — וכן תי-

אור הפתרון — נשארים בתחום משימתו של המש"ק
הבודד. תודות לעבודה כזו בתוך הסניפים התקדמו
יפה המש"קים המשתתפים בתחרות החורף השניה.
תוצאת הצמצום עד לבעיה אחת בחדש היתה חיר-
בית. עד סוף אפריל 1950 הוגשו בערך 2600 עבר-
דות, דייחנה: קרוב ל-3600 משתתפים לכל בעיה שהוצ-
גה. לשבח יצוינו המש"קים של "פלוגת משמר-מבצ-
רים" * אחת, אשר הגישו 17 עבודות פתרון לכל אחת
מ-7 הבעיות.

קיימת הכונה, לבצע תחרות זו במהדורה משוכללת
ומורחבת גם בשנים הקרובות כדי להקיף סניפים
ומש"קים נוספים.

ההשתתפות בתחרות והתוצאה המושגת, נרשמת
ב"מחברת ההיגשים" של הסניפים וכן ב"תעודת-ההי-
גשים" של החבר הבודד. נוסף על כך תורמת הקופה
המרכזית של ה"איגוד" בעד כל משתתף, אשר הש-
תתף בתחרות בהתאם לתקנונה (דהיינו בכל 7 הבע-
יות) תרומה לקופת הסניף. תרומה זו מיועדת לטי-
פוח נוסף של הפעילות-החוץ-שירותית.

מלבד הצגת הבעיות הבודדות לתחרות הנערכת
מדי שנה בשנה בין הראשון באוקטובר לשלושים
באפריל, מקיים גם להבא מדור ה"בעיות", ומה נע-
שה עתה בעתון ה"חייל השביצרי", דבר אשר הנו
לרצונם של סניפים ומש"קים רבים כאמצעי להכשרה
נוספת וכתעמולה לפעילות מחוץ-לשירות.

* יש לציין כי "פלוגת-משמר-מבצרים" אינו יחיד
דו"ת מיליציוניות רגילות של הצבא השביצרי, כי
אם אנשיהן נשכרים לתקופה מסוימת לתפקיד השמירה
על המבצרים; דבר, אשר יש בו בודאי כדי ביאור, חלקי
לפחות, לתוצאות-הפתרונות הבלתי רגילה של מש"קי אותה
פלוגה.

טקסיקה

בקרת פטרולים

אחריות הפיקוד והמטה

אחריות רבה לפטרולים מוטלת על המפקד ומטהו.
קצת מהמגרעות המיוחדות להם, שנתפתחו תוך כדי
מלחמת העולם השניה, היו:

1. באימונים לקרב:

א. האימונים לא היו הולמים ומציאותיים. הפיט-
רול הלילי לא הודגש די הצורך (הן על-ידי מטות
הן על-ידי מפקדי-היחידות).

ב. בתמרונים ובתרגילים בשטח הופעלו פטר-
ולים בקנה-מידה רחב.

הדוקטרינה שלנו (של צבא ארה"ב) בענין
פיטרול היא מושלמת — אולם רובן של יחידות
הצבא במלחמת העולם השניה היו "חלשות" מאוד
בביצוע פונקציה חשובה זו של הלחימה.
מהן סיבותיה של החולשה?

הניתוח דלהלן מתעלם ביודעין מהתחשבות
בשגיאות תצפית ופיטרול שנעשו ע"י יתידים
שהשתתפו בפטרולים. שגיאות כאלו, על-אף חשי-
ביותן — הן מחוץ למחום-דיונו של מאמר זה.

2. במבצעי קרב:

א. המפקדה שדרשה את הפטרול לא נתנה לדרגים הנמוכים יותר די זמן להתכונן לביצועו.
ב. המשימות שיועדו היו כלליות מדי.
ג. התדריכים היו חפזים ולא ממצים.
ד. תיאום מאמץ הפיטרול היה דל. כתוצאה מכך היתה לעתים תדירות כפילות במאמץ של פטרולי לחימה (מבצעים), פטרולי סיור (מודיעין), ופטרולי לים מיחידות סמוכות; — ובהזדמנויות שונות לחמו זה בזה.

ה. אנשי הפטרול לא נבחרו בהקפדה.

ו. במקרה ואדם גילה יכולת בפיטרול — נשלח לתפקידים ברציפות, ללא מנוחה או מחזוריות.
ז. אש סינע (תותחים, מרגמות או אוריה) לא נוצלה ביעילות מכסימלית.

ח. אנשים מקצועיים (מהנדסים, אנשי מחלקת המודיעין והסיור הרגימנטלית וכן כיתת המודיעין הגדודית) לא הופעלו לעזרת פטרולי חי"ר.

ט. תוצאות פעולת הפטרול לא נוצלו באמצעות חקירה נכונה של מפקד הפטרול או ניתוח יסודי של דו"ח הפטרול.

י. לא ניתנה חוקרה מספקת לפטרולים מוצלחים.
3. באימונים ובקרב כאחד לא הכירו בכך שפיטרול הוא חלק חיוני במאמץ המשולב להשלמות הפרצות בתמונת המודיעין. תכנון הפטרולים היה שיטתי ולא שולב בשאר תכניות איסוף הידיעות.

הפגמים שצוינו מודגמים בדוחות שלאחר הפעולה של יחידות רבות. לדוגמה: מודיעין הקור פוס 19 (בזירת המבצעים באירופה) הגיש בתאריך ה'13 ליולי 1944 את גילוי הדעת דלהלן בקשר להשקפותיו על פעולת הפטרולים בקרופוס:

"פטרולים שנשלחו לאחר חשכה, הסתובבו בדרך כלל בשטח עד דמדומי שחר ואחר שירכו דרכם חזרה בלי להשיג את התוצאות הרצויות. האויב אמנם הפעיל זיקוקים ופתח באש, אולם פעולות אלו לא תמיד היו מכוונות לפטרולים. גילוי דעת זה נוגע לכל סוגי הפטרולים (חי"ר ושריון קל כאחד). בימים הראשונים של המבצעים היתה נטיה לשלוח פטרולים גדולים מדי. באחד המקרים נשלח פטרול בגודל שלוש כיתות במגמה להשיג אינפורמציה. פטרול זה היה גדול מכדי לפעול בחשאי ובעזרת קטן מכדי ערוך פשיטה. מה יכול היה לעשות? הוא סבל אכזריות רבות והשיג כמות מצומצמת בלבד של ידיעות.

* לפי לויט-קול, דולי, ב" Military Review מרס, 1952.

אמנם, אין למעשה להניח שיישנו משגים כאלה, אולם לעתים קרובות עלול לקרות כדבר הזה לגייסות "ירוקים" ומפקדים "ירוקים", אשר זה לא-כבר נכנסו לקו. הפיקוד על רובם של הפטרולים הנשלחים כעת הוא בידי קצינים או משק"ם בעלי נסיון רב. במידת האפשר יש לתת למפקדי פטרולים הזדמנות לבצע סיוריים של נתיבם. באחד המקרים, הודיעו בשעה 21.00 למפקד פטרול שבעוד שעות ספורות עליו לצאת עם פטרול, אף כי ידעו מבעוד יום שפטרול זה עומד להישגר. עתה כבר תוקן משגה זה. בתחילת המערכה לא היו פטרולים מקבלים ידיעות מפורטות ומספיקות והוראות בקשר למשימה שיש לבצעה. כעת, בכל אופן, מקבל הפטרול תדריך מפורט, מספר קים לו מפות, ובמקרים רבים משתמשים גם בצילור מים בהם מצוינים בעפרון צבעוני שטחים וצירי תנועה".

אם כי נכון הדבר שנעשו שגיאות רציניות בהפ"ע של פטרולים — הרי יחידות רבות השיגו בפעולות פיטרול הישגים הראויים לציון. גראה כי דוגמאות להצלחה כזו מצויות יותר בזירת האוקיינוס השקט — מקום ששטחי הגיוגל והקוים שהוחזקו דלילים ע"י היפאנים הקלו, לעתים קרובות, על פעולת הפטרול. ראוי לשים לב להתפתחות הבטחון העצמי והנסיון בקרב האנשים שנטלו חלק בפעולות פיטרול. חיטוט מתמיד באמצעות פטרולי לחימה ופטרולי סיור גרם ליפנים שיצאו משיווי משקלם ושימצאו בתנועה מתמדת. עובדה זו תרמה, ללא ספק, להצלחת המערכה וכמובן הדגימה, באופן משכנע, את ערך פעילות הפיטרול.

ערכו של מאמץ מתואם

בכמה מצבים, "סטטיים" בחזית איטליה, נהגו יחידות בריטיות למנות קצין פטרולים חטיבתי, אשר תיאם את כל הפטרולים בגזרה או בקטע וסייע אישית, במקרים רבים, בתדריכים שניתנו לפטרולים לפני יציאתם.

היות ופטרולים רבים נשלחים כדי להשיג ידיעות מפורשות, והיות וכל פטרול עשוי להשיג — הגיוני הדבר שקצין המודיעין של הדיביזיה ישמש קצין מתאם לכל הפטרולים. אין בכונת הצעה זו להסיר מקצין המבצעים את האחריות ליוזם פטרולי לחימה. לפי השיטה המוצעת מחזיק קצין המודיעין לא רק באחריות לפטרולי הסיור אלא גם בפיקוח הכללי על כל הפטרולים. בהכרח עליו לעבוד בשיטת תוף פעולה הדוק עם קצין המבצעים.

השיטה המתוארת להלן מובאת בבחינת הצעה :

1. קצין המודיעין הדיביזיוני.
א. מחזיק את דו"חי כל הפטרולים שבוצעו.
ב. מקבל את הדרישות לפטרולים מאת מחלקות מטה אחרות (בודק את הדרישות למניעת כפילות במאמץ הסיוע).
ג. מוציא את הפקודות לכל הפטרולים הנדרשים ע"י מחלקות המטה.
ד. מקבל את הודעותיהן של יחידות על מבצעי פיטרול שהן מתכננות.
ה. מתאם את צירי תנועת הפטרולים בין הרג"ר מנטים ועם הדיביזיות הסמוכות על מנת למנוע כל אפשרות של התקלות בין פטרולים ידידותיים.
ו. מאפשר לפטרולים להשתמש בשירותיהם של אנשי פענוח התצלומים בשעת התדריכים.
ז. מספק את האנשים שיתנו תדריך לפטרולים היוצאים למשימות הנדרשות ע"י מחלקות המטה.
ח. מפקח מטעם המטה על התיאום הנדרש לפע"ל פטרול עם מרכז-תיאום האש-המסייעת (ארטי-לריה, סיוע אויר טקטי וסיוע תותחי הצי).
ט. מפיץ את תוצאות פעילות הפטרולים לכל הנוגעים בדבר.

2. הקמ"ן הרגימנטלי.
(בתחומי שטח הפעולה שלו — כמו הדיביזיוני).
גדודי חי"ר ופלוגת הסיוע.
א. השתמש בטפסים המתאימים כדי להורות ליחידות-משנה להוציא פטרולים ושלה העתק למרכז הפטרולים הדיביזיוני (מדור מודיעין).
4. בפק"ל היתידה יש להכליל את הנקודות דלקמן:
א. עם הקבע מגמת הפטרול נקרא מפקדו ומקבל הסברה כללית באשר לפקדת הפטרול. הסברה זו יכולה להתנתן ע"י קמ"ן רגימנטלי או גדודי במקרה שהיחידה היא היוזמת, או ע"י נציג מדור המודיעין הדיביזיוני — במקרה היחום הוא אחד מאנשי מפקדת הדיביזיה. פרט למקרי-חירום, יש לתת הסברה כללית זו לפחות 24 שעות לפני מועד הביצוע.
ב. בפגישה הראשונה ממליץ הקצין המסביר על ציר התנועה הטוב ביותר, לצורך בדיקת ציר-

התנועה, וכן כדי לקבוע את העצמים הבולטים בשטח ולציין נקודות מהן יש להתרחק — משתמשים במפה ובצילומי השטח.

ג. לאחר הפגישה הראשונה ניתנת למפקד הפטרול ההודמנות לכנס את אנשיו לתדריך. יש להעמיד, בשעת התדריך, את מפענחי התצלומים של הדיביזיה לרשות מפקד הפטרול, כדי לענות על כל שאלה בקשר למחקני האויב. אם אפשרי הדבר, תנתן למפקד הפטרול ולכל האנשים שיקבע גישה לנקודות תצפית ממנה יוכלו להסתכל על השטח ולזהות תוצי קרקע.

ד. לאחר זאת ינתן למפקד הפטרול זמן מספיק לנסח את התכנית השלמה לביצוע הפטרול, ואח"כ תעבור תכנית זו ביקורת של הקמ"ן הגדודי, הרג"ר מנטלי או של נציג מדור המודיעין הדיביזיוני.
ה. יש לערוך חזרות לכל הפטרולים, אם הדבר בר-ביצוע.

ו. סידורים למנוחה וארוחות חמות לפני הפטרול ואחריו חייבים להיהפך לנוהג שבהרגל.

מיכום

ידוע הדבר ששינויים מסוימים עלולים לחול מחמת אישיות המפקד, התבדל באופי-השטח, תנאי הלחימה והאויב הפוטנציאלי, אבל הטלת האחריות לכל הפטרולים על מדור אחד במטה, נותנת למפקד הדיביזיה ראייה ושליטה טובות יותר בשטח זה. המפקדים חייבים להקדיש את תשומת לבם האי-שית לפיטרול; אין זה מספיק להפקיד פעילות זו לפיקוחו של מדור המודיעין הדיביזיוני, ולפק"ל. מש-קל אישיותו של המפקד מבטיח שהפטרול ידא תוק-פני, יסודי ומפורט לפרטיו. המפקד הנבון מכיר בעובדה שמאמץ פיטרול לא-מתוכנן מזמין הפתעות וגורר אחריו אסונות, בעוד אשר מאמץ המנהל כהלכה משמש לו כאבטחה ומספק לו ידיעות חיוניות.

שקדנות ועידנות בכל הדרגים, ביצוע לפי הוראות גמרצות, הס"ה המשתמשים מפתח לפיטרול יעיל — שהוא תנאי הכרחי לנצחון בקרב.

פטרול יציב

לגליות, של חוסר קוממיות. אך דוגמאות הקיימות מעידות שאין הדבר מחייב המציאות. אחת המזהירות בהן — בה שאב המחבר חלק מנסיונו המוקדם בשטח זה — ניתנה במלחמת העולם הראשונה, באפריקה המזרחית. שם הת-קיימו ונלחמו גייסות גרמניים קטנים בניחוק מארצם ומק-

למלחמה הוצירה היסטוריה ארוכה, אולם למלוא החשי-רות הגיעה בעיקר במלחמת העולם השניה. למרות האיד-אליזם המפעם את לוחמיה, דבק בה לרוב ריח של אי-

(מתוך מאמר של גנרל-מיוזר לשעבר רטקליף)
(Allgemeine Schweizerische Militärzeitschrift)

דות אספקתם וריתקו כוחות עדיפים מהם פי כמה משך כל ארבע וחצי שנות המלחמה. (ראוי לציון, כי כאשר נכנעו לבסוף אחרי התימת שביבת הנשק נמצא שכל צידם ונשקם אשר מסרו למנצחים הוא בבחינת מוחזר לבעליו הראשונים). תוצאות אלו הושגו בעיקר בלחימה כאמצעות פטרולים בגודל מחלקה בערך, אשר נעו ופעלו באופן עצמאי למרחקים של עשרות ואף מאות ק"מ.

כאשר נותק המתבר בקיץ 1944 הרחק בעורף הרוסים המתקדמים, השתדל להשתמש בנסיגתו הקודם ולארגן יחידות דומות מבין המנותקים הרבים אשר נמצאו באותה הסביבה. אך מ־750 האיש שאותם אסף, נשארו כעבור 7 שבועות ו־550 ק"מ במסעות לילה 8 אנשים בלבד! היתר היו "עירוניים" מדי ולא ידעו להסתגל לחיים עצמאיים אלה: בלי מטבח־חשדה, האהל והאפסנאי, הוכח שוב כי המלחמה הזעירה יכולה להתנהל ע"י גייסות מובחרים בלבד, בעלי המשרה מיוחדת ואחרי הכנה מדוקדקת ומתורכנת היטב.

במלחמה עתידה עשוי השימוש ביחידות־ניידות קטנות, בעלות משימות עצמאיות מאחורי חזית האויב להיות בעל חשיבות רבה. פטרולי צד כאלה יוכלו להביא תועלת בהתקפה ע"י תפיסת מיצרים, ע"י מניעת הריסות בידי האויב הנסוג וכו'. אך שדה פעולתם העיקרי, המכריע, הוא בעורף האויב בשעת נסיגה אסטרטגית של כוחותנו. בהשארם במקום מלכתחילה, או בנחתם בזמן מאוחר יותר יוכלו למסור ידיעות על תנועות האויב, עצמתו וכוחותיו באמצעות רשת אלחוט אשר יכוננו — ולנהל את המלחמה הזעירה ע"י מעשי חבלה והטרדת עורקי התחבורה. במצב מתאים יוכלו להוות גם את הגרעין לתנועת התנגדות פעילה מבין האוכלוסייה. אך אין לצפות להישגים השווים את המאמץ בלי הכנה מדוקדקת ביותר ותכנון מרחיק ראות.

כבר במלחמת העולם השנייה הופעלו יחידות ממין זה ("רגימנט ברנדנבורג" הגרמני, ה"קומנדוס" והקצינים הבריטיים והאמריקאיים שפעלו בעורף היפנים בבורמה ובמלאיה וכו'). אך אלה היו ייצורים מלחמתיים, שאולתרו בלחץ הצרכים הדחופים ומעולם לא השתחררו כליל מאופיים המאולתר.

לעתיד יהיה צורך לארגן את אימון "חילות קומנדו" אלה ביחידות מיוחדות עוד בזמן שלום, כדי שבפרוץ מלחמה יהיו מוכנים להפעלה מידית; כי דוקא בימי המלחמה הראשונים אפשרויותיהם גדולות ביותר. אפשר להסתפק ביחידות יסוד קטנות מאד; על אחת כמה וכמה יש להקפיד בבחירת אנשיתן ובהכשרתן. מבחינה ארגונית מתקבל על הדעת שיתידת היסוד, נאמר בכוח גדוד, תהיה כפופה ישירות למפקדת הארמיה.

בחירת האנשים.

לאחזו מבוסל מבין החיילים התיינה תכונות האופי, השכל והגוף הנחוצות לשירות זה. תוקפנות והרפתקנות בלבד אינן מספיקות לכך.

תכונות האופי הנדרשות הן: חדנת פעולה, אומץ, חברות, סודיות, אופטימיות, קור רוח והתמדה.

מבחינה שכלית דרושים: תפישה וכוה־החלטה מהירים, גמישות, ערמה, יכולת־פעולה נמרצת ומוחשבת, הכנת דבר מתוך דבר.

ומהגוף נתבעים: בריאות מושלמת בכל המובנים, עצבי פלדה, קשיחות וסבילות, כוח שרירים רב וזריזות יוצאת מגדר הרגיל.

הכשרת היחידות.

לא ניתן כאן תכנית אימונים מפורטת ל"חיל־פטרולים" זה. להלן רמזים וראשי פרקים בלבד לאשר רצוי לאמנם בו:

האימון יתחלק לארבעה שטחים: גופני, צבאי, טכני ועיוני.

1. האימונה הגופני יכלול: מעבר מכשולים מכל הסוגים, שחיה בלבוש מלא, חתירה, ריצה, אגרוף, ג'יאנג'ו, גלישה על השלג, ציד, שהייה בחוץ במשך שבועות רצופים.

2. האימון הצבאי יקיף: תפעול כל כלי הנשק הקל (גם בערמה, כגון ירית אקדח מתוך הכיס וכד'), טקטיקת המלחמה הזעירה (מארב, התנפלות, קרב בבתיים), קריאת מפות ושרטוט, התמצאות בשטח, ידיעת השמים, הסוואה, בישול־שדה, מסעות מהירים וארוכים ביותר במשא כבד ובשטחים קשים, אספקה עצמית בשעת פציעה או מחלה.

3. באימון הטכני: פיצוצים, הנחת מוקשים ופיגועים, הכרת החלקים החיוניים בתחנות כוח, טרגספורטורים, סכרים, תחנות דכבת, מטוסים וכד', התחברות לקוי טלפון, מורס ואלחוט דיבור, נהיגה בכלי רכב שונים, חפירת מנהרות, בניית מחפורי שלג, הרכבת רפסודות והשטתן, צילום.

4. ההכנה העיונית תכלול: הצפנה ופיענוח, הכנת תעודות, התנהגות בשעת חקירה, זכירת דרכים, כתובות ושמות, חוקי המלחמה, שפות זרות.

האימון יסתיים בתרגילים שאפשר לשוות להם מציאות תיזת רבה מאוד בעזרת הדמיון והנסיון.

ההפעלה הקרבית.

צורת השימוש בפטרולי הציד ותפקידיהם בשעת מלחמה יבנו מן המצב. הם עשויים להיות מגוונים ביותר. חשיבות מכרעת נודעת לתיאום המושלם (שיש לתרגלו מראש בכל פרטי פרטין) בין הפטרולים לבין המטוסים המסייעים להם. אם הוא פועל כדבעי יכולה גם יחידה

גדולה-יחסית לפעול זמן ממושך בעורף האויב תוך החל-
פת מקום מתמדת ובשטח קשה (הרים, יערות).
פלגת הפעולה תורכב ביעילות מ"6 אנשי מקצוע".
כפי שמוכיח הנסיון, זהו מספר האנשים הגדול ביותר
המסוגל להתקיים זמן ממושך על הארץ ולנוע או להסתתר
בצורה בלתי חשודה בקבוצות של שנים או שלושה אנשים.
יחד עם זאת מקנה עצם ההרכב הזה כוח מחץ מסוים
בפעולות אלימות. קבוצת השלושה היא האידיאלית, בעיקר
בפעולות ליליות קצרות. ביכולתה לנוע במהירות ולחשוב

ולפעול — אחרי התרגלות הדדית — כמעט כאיש אחד.
על פי עצם טבע פטרולי הציד אין הדרגה והגיגונים
הצבאיים החיצוניים אלא בעלי חשיבות משנית. לעומתם
יש לשים את הדגש על משמעת מוחלטת. הכשרת פטרולי
הציד בזמן שלום תאפשר הקפדה במניעת הדירתם של גורי-
מים בלתי רצויים לתוכם, ותבסס באנשיהם את ההכרה
כי אינם אנשי כנופיות-שודדים צבאיות-למחצה כי אם
גייסות מובחרים בעלי תפקידים צבאיים אחרניים במידה
גדולה מן הרגיל.

מתוכן התוכרת הבאה

פרשת-קרב: כיבוש כרתיה והגנתה

אפסנויה-צבאית ולוגיסטיקה (השלמות)

מחשבים-הדרכים

חיל הים במלחמת העצמאות

מודיעין

תוצאות תחרות הרשימות

רובה חדש לצבאות האמנה האטלנטית

בעולם של סנסציות „אטומיות“ — שבו גם טיפוס חדש של טנק נראה לעתים כ„חדשה ממדרגה שניה“ — עברוֹחֵלְפו עשרות בשנים מאז עשוי הכלי הקטן והצנוע של הרגלי הפשוט לשמש נושא לכותרות גדולות בעתונים, לויכוחים בבתי־הנבחרים, לדיננים מדיניים בין־לאומיים — ממש כבאותם הימים של „שאספו“ הצרפתי ושל „רובה־המחט“ הפרוסי (שבשנות הששים למאה העברה). אולם כזאת קרה עתה — עם המחלוקת שבין הרובה בקוטר 0.280 הבריטי, מצד אחד — לבין ה־"1 M" („גאראנד“) אשר לארה"ב, מאידך גיסא. הענין כבר הוצג בפני קוראי „מערכות“ בחוברת ע"א (עמ' 84—87), בה תואר הרובה הבריטי החדש, אכן, הופעתו על במת־הדיננים שבפרלמנט הבריטי של אותו רובה בן 0.280 אינך (קוטר 7 מ"מ) על סגולותיו ואפשרויותיו הטכניות, הלוגיסטיות והטקטיות השונות, לא היתה אלא „הצליל הראשון במקהלה“, ולעומתו נשמעו: א. הסענה לרובה־ה„גאראנד“ המיטען הקיים; ב. הודעות על גלגולי התפתחות חדשים בארה"ב, על יסוד דוגמת הכלי הנ"ל ואמות־הייצור האמריקאיות המקובלות („קליבר 0.30"); ג. הגבות ובירורים נוספים מן הצד הבריטי. בכל אלה ישנו ענין רב: הן בשל השיקולים הטקטיים וההימשיים הרציניים שבדברים משני צדיה של „חזית־המחלוקת; והן בשל הגילויים למצב־הדברים הקיים בכמה צבאות, מהעיקריים שבעולם.

מסתבר שבמסגרת ארגון האמנה הצפון־אטלנטית לא ניתן היה לבוא לכלל הכרעה לכאן או לכאן — וכמורכן לא ניתן לבוא לידי פשרה כוללת. אולם בראשית שנה זו הושג הסכם חלקי באשר לממדי התרמיל ולאורך התחמיש. להלן הערכותיו של צ'סטר וילמוט (כפי שהובאו ב־"Jerusalem Post" לגבי ההתפתחויות הצפויות בעתיד:

הדרושה לכדור האמריקאי שכול־פלדה, טענת־נגד זו באה עתה על סיפוקה הודות לפשרה שהוצעה על ידי הרמטכ"ל הקנדי, הלויט־גנ' ק' ג' סימונדס. התרמיל הגדול יותר של האמריקאים זווג לכדור הבריטי וכך עונה כדור־הפשרה על שתי הדרישות — במה שנוגע להמירות־לוע.

במשרד־המלחמה הבריטי נתקבלה פשרה זאת באירצון מסויים, שכן — לפי דעתם של המומחים הבריטיים — יהיה הכדור החדש כבד יותר ומגושם יותר מן המידה הדרושה; ואם יוכנס לשימוש כדור שכול־פלדה, תקשה הרתיעה החוקה־יותר על הרובאי לקיים אש מדוייקת.

דעת הקהל

ובקבלו על עצמו ויתורים אלו קיווה משרד־המלחמה הבריטי כי האמריקאים עלולים להכנע בשאלת הקליבר. אולם צבא ארה"ב רוצה עכשיו במבחנים נוספים — ואלה יימשכו, כמשוער עוד ששה חודשים. הקושי נובע מן העובדה, שאין האמריקאים זקוקים לרובה חדש. „גאראנד“ האובטומטי למחצה שלהם הוכנס רק ב־1936, ומאז פרצה מלחמת קוריאה נמסרו הזמנות למיליון רובי „גאראנד“ נוספים.

זאת ועוד: צבא ארה"ב הודיע לציבור, כי בדעתו לקיים את הקליבר 0.300 ברובה הקל החדש שלו, וקציני חימוש אמריקאיים הדגישו פרטית, כי דעת הקהל לא תתמוך במתן רובה בעל קליבר קטן מזה שבימוש הצבא האדום לחיילים אמריקאים. הרובה

ייצור רובה חדש, שיחליף את רובה־השירות הבריטי „לי־אנפילד“ בעל הקליבר 0.303 — יתעכב, כנראה, לשקו נוספת לפחות. אף־על־פי־כן באו בריטניה, קנדה וארה"ב לידי הסכם חלקי בענין כדור־הנשק־הקל הסטנדרדי הנמצא בתהליך פיתוח בשביל כל צבאות ארגון האמנה הצפון־אטלנטית.

ההסכם שהושג לאחרונה (כדברי מר ווינסטון צ'רצ'יל בהודעתו בשבוע שעבר), עונה רק על שאלת מימדי התרמיל ואורכו הכולל של התחמיש. שאלת הקליבר לא נחרצה עדיין, תואיל וצבא ארה"ב, המש־תמש ברובה 0.300, מסרב לקבל את הקליבר 0.280 אשר בריטניה, קנדה ובלגיה מצדדות בזכותו.

עד שתיושב שאלה־זאת ויושג הסכם מלא בענין הקליע הסטנדרדי של „נאטו“ יצטרך החייל הבריטי להמשיך ב־„לי־אנפילד“, שהוכנס לשירות קודם מלחמת העולם הראשונה.

הויכוח המתנהל בין שתי גדות האוקיאנוס האט־לנטי כבר נמשך שמונה־עשר חודשים; אולם בהתחשב בטובת ההאחדה ובשיתוף־פעולה ב„נאטו“, החליטה הממשלה הבריטית לקבל על עצמה דיחוי נוסף.

פשרת התחמיש

ב־1951 הופגן הרובה הבריטי החדש 0.280 לפני צבא ארה"ב. טענת־הנגד העיקרית של האמריקאים היתה אז כי התחמיש 0.280, שנועד לירות כדור ממולא־עופרת, אין ביכולתו לפתח את מהירות הלוע

הרוסי הוא בעל קליבר "0.300; ומכיון שמימדים הם גורם בעל חשיבות במחשבה האמריקאית, נשמעת הטענה שלעולם לא יתקבל על דעת האמריקאית הרובה הבריטי "0.280.

על-כן נראה שבבריטניה מנהלת מערכה שנידונה מראש לכשלון. על משרד המלחמה יהא לותר ויתורים נוספים, אם רצונו יהיה לצבא הבריטי רובה אבטור מטי חדש, היורה כדור אחיד של "גאטר".

בדצמבר 1951, אמר צ'רציל בביה"ב הבריטי כי יתכן הדבר שלבריטניה כעת "הרובה והתחמושת הטובים ביותר שנוצרו אי פעם"; אך אם כי נזדמן לו לידות הן בכלל-הנשק הבריטי החדש, והן בזה האמריקאי, הרי אינו מומחה טכני בעניינים אלה — ו"אלה הם דברים שבמחלוקת טכנית".

ראש הממשלה הבריטי גילה שלבריטניה ישנם כיום רק 20 מהרובים בני 0.280 החדשים. הוא אמר כי אם יתבצע תהליך צידום של בתי-החרושת לנשק בכלי-החריטה-החדשים צוב המכניים החדשים (Machine-Tools) כהתאם לתכנונית ממשלת-הליבור האחרונה, אפשר יהיה להתחיל בייצור

הרובה החדש ב-1953 — ובסוף 1954 תהא בריטניה מפיקה את הרובה בקצב של 100.000 לשנה. "אולם", אמר, "קליבר לחו של אותו מקוה-רובים שבו חשקה נפשנו לשחות תגיע למעלה משני מיליונים". "אין כלל בטחון בכך כי אמנם מעניינו הוא לפתות, ללא שיתוף-ועזרה אחרים, במעשה יזמה מבודד, ואפילו אם הרובה הבריטי החדש טוב מן האחרים שמציגים אותם בפנינו. עם זאת, אין הוא חושב לקבל את הדוגמה האמריקאית הקיימת (ה-M-1 — "הגא-ראנד"), אלא סבור כי על בריטניה להמשיך לע"ע ברובה הקיים שלה, עד ונגיע לידי מסקנה לגבי רובה חדש אשר, מקוני, תהיה פרי הסכמה כללית בין כל המדינות הנוגעות-בדבר".

מנצח, שוב — כאימרת-אנשי-צבא מאז —

בעל הגדודים הגדולים-יותר... — כך מנסה לסכם את "מלחמת-הרובה" הבריטית-האמריקאית הירחון "Combat Force Journal". לדבריו, "מציאותם של מאות אלפי רובי ה"גאראנד", ויכולתה של ארה"ב ליצר מהם כהנה וכהנה, סייעו הרבה להשגת "שביתת-הנשק" שהוכרזה, השומרת את המצב-הקיים. וברור הדבר, כי באם הארגון-הצפון-אטלנטי יאחד את נשקו הקל — יבחר הוא ב"קליבר "0.300" האמריקאי". אולם הירחון מנסה גם לבחון את השאלה לגופי הענין.

קליבר קטן — מהירות-לוע גדולה

מה חייב להיות רובה? כיצד ראוי שיופעל בשדה הקרב? מחלוקת לגבי אלה — איננה בין בריטים לאמריקאים, כי אם בין אנשי-צבא בכל אחד משני הצבאות, והיא: — האם על הרובאי של היום להיות קל-מאומן? האם אש הרגלים תהא "אש-מרססת" או "אש-מכוונת"? הגישה לכך — היא הקובעת מהו סוג הזיק הדרוש.

יש בין אנשי בית-מדרשה של ה"אש המרססת" אשר יאמרו כי אין הרובאי הורג או פוצע אלא בטנחיים קצרים מאוד, וכי בעיקר משתמש הוא באש כדי לאלץ את אנשי האויב להצמיד את ראשיהם אל-מטה, באופן

שיוכל להגיע ולקרב אליהם. ולתכלית זו — יהיה לו תמיד די אף בתחמיש הקל-יותר.

גישתם של אנשי ה"אש-המכוונת" הנה שונה. לדעתם, יקופח הרובאי אשר: — א. יישלח לחזית בטרם היה לקלע בעלי-יכולת; ב. יקבל רובה שלא יירה יריה-מדויקת — והורגת — לטוחים בינוניים וארוכים.

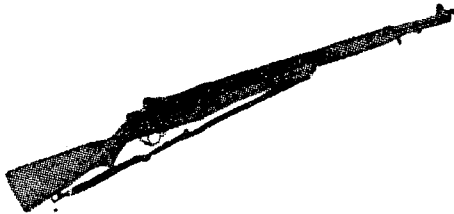
נראה כי אצל אנשי-החימוש, גרעינה של הבעיה הנה זה: — כיצד ליצר כלי קל-יותר — מבלי להפריס מפגיעתו הממיתה (דהינו: — ממהירות-הלוע שלו)? אכן? כמה היא מהירות-הלוע הדרושה ברובה הצבאי החדש?

על אף אחוזו בקרנייה-גאראנד" החצי-אבטומטי עושה חילה-חימוש גם לטיפוח רובים חדשים — אשר יהיו אבטור מטיים, או אבטומטיים-למחצה ("מיטענים"). בשלהי מלחמת העולם ניסו לסגל את ה"גאראנד" לאש-אבטומטית — עם מחסנית בת 20 תחמיש. כל-דנסינוני זה ("T-20") עשוי היה לירות 48 יריות-מכוונות לדקה — או, באש אבטומטית מלאה, עד למאה יריות. אך משקלו — כשל "גאראנד" — "אבא"; ואילו הנדרש הוא — רובה קל יותר. מאז תום המלחמה פיתחו את "T-25" הנסיוני, המתקרב יותר אל התחום המבוקש של שבע ליטרות. תחלה היה לו

מעצה ישר — אך אנשי-חיל-הרגלים ציינוהו כבלתי-נוח — וכונת, שנזדקרה מעל לקנה והיתה עלולה להנזק בנקל. הוכנס בו המעצה המכופף הרגיל — אך עם זאת חרג משקלו מגבול הרצוי.

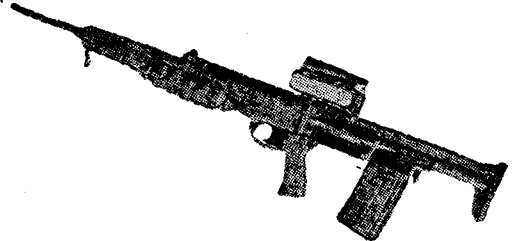
לרובה הבריטי כמה יתרונות שראוי לעיין בהם. על אף המבצרים הטוענים כי הושגו במחיר ויתור על מהירות-הלוע. קליבר מוקטן מבין עמורי-הפחותה עם היריה — ועושה את הכלי "נוח" יותר. כן קצר הוא זמן האימון ההכרחי. לדברי הבריטים, אהודה עליהם הכונת האופטית: — היא מקילה על העין, וגם עושה את האימון פשוט יותר. אולם שולליה מעירים כי נקל לה להתלכלך, או להתכסות בהבל-אדים, בדומה למשקפים. מבקר אחד טען, כי יש לראות תחלה מה צורה תהיה לה

לאחר שיחול הרובאי דרך צמחית-גונגל צפופה, או דרך גדר-צמחים, כאלו שבנורמנדיה. נראה, שהמגמה עתה הנה לקראת כלים אבטומטיים קלים, אך שתהיה להם מהירות-לוע כשל ה"גאראנד". הבריטים ניסו להשיג זאת. אפשר ולא הגיעו לכך בשלמות — אך הם סברו כי עליהם, עכ"פ, לעשות-מעשה, באשר רובה ה"303". שלהם נתישן. החלטתם לקבל את הקליבר "0.280 (7 מ"מ)" באה שעה שנשתכנעו כי "זהו הקליבר של העתיד", כניסוחו של אחד המשקיפים. אולם לגבי כלר זין — כלגבי שאר הדברים שבחיים — יש לעתים לותר (אולי-ומנית) על המושלם והטוב-ביותר לטובתו של המצוי והניתן-להיעשות. דומה, שכזאת, קרה גם ב"פלוגות-הרובים".

ה"ME-2" (0.280 אינץ') (גאראנד)

משקל 3,628 ק"ג
קליבר 0.280 אינץ' (7 מ"מ)
נשען במחסנית המכילה 20 כדורים
טוח מכסימלי — אין נתונים
טוח יעיל — אין נתונים
אבטומטי
מהירות-לוע 760 מ' בשניה
מטיל רימוני-רובה רגילים ורג'טים
בעל כונת טלסקופית

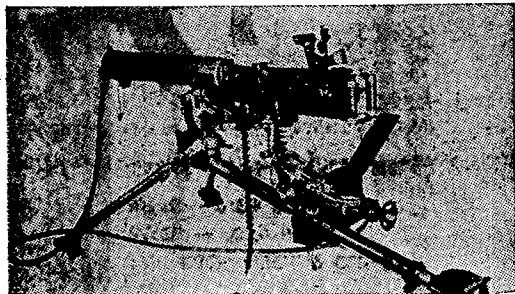
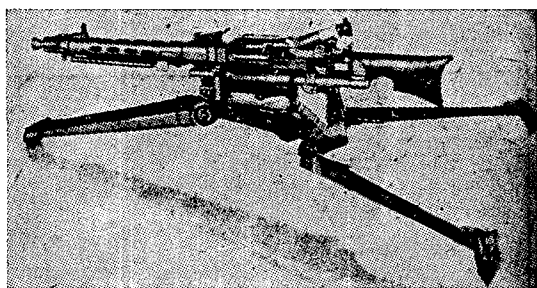
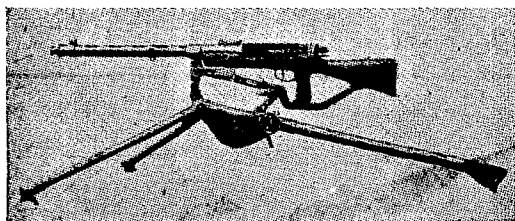
ה"ME-1" ("גאראנד")

משקל — 4,310 ק"ג
קליבר — 0.300 אינץ'
נשען במלאי המכיל 8 כדורים
טוח מכסימלי — 3200 מ'
טוח יעיל — 450 מ'
מיטען (חצי-אבטומטי) — אין נתונים
מהירות-לוע — אין נתונים
ניתן לשימוש כרובה צלפים (בתוספת כרית-לחי, סתרשף) לטוח עד 900 מ'
מטיל רימוני-רובה (כולל רג'ט. בתור ספת מטול במשקל 400 גרם).
מטיל רימוני-יד (מסגל נוסף למדוכה)

החדש והישן בחימוש צבאי-שביצריה

לרגלי כמה טעויות ואי-הבנות שנתגבנו לתוך מערכת-התמונות שבסקירה „חימוש חדש לרגלי השביצרי“ (בחוב' ע"ז של „מערכות“) נתנת בזה טבלת-תמונות המדגימות את תמורות השנים האחרונות בזינון של הצבא השביצרי, כשהזין המחליף — או הנוסף — מוצג למול כלי-הנשק הישנים (אשר אחדים מהם אף-הם חדשים-למד).

נשק רגלים אבטומטי

מק"ב אחיד חודש ומהיר יריה מ.ג. '51 (למעלה)
אשר בא במקומם של :

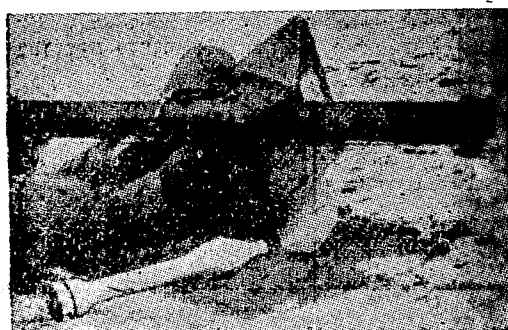
א. מקלע קל (משמאל למעלה) מוצב-על-כן אשר היה נשקו של מפקד פלוגת הרגלים או צורף מחלקות.

ב. מ.ג. '11 (משמאל למטה) ששימש בפלוגות הסיוע של גדודי הרגלים ;

נשק רגלים נגד-טנקי קל

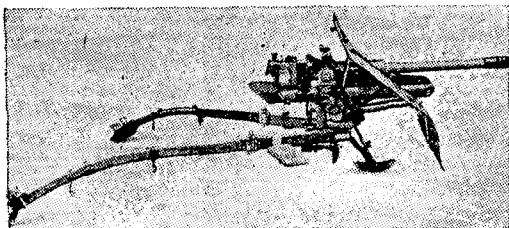

נוסף עכשיו על רימון-הרובה הנגד-שריון.

„קנה שריון“ 8,3 ס"מ — הנשק הני"ט של יחידות-המשנה הרגליות ;

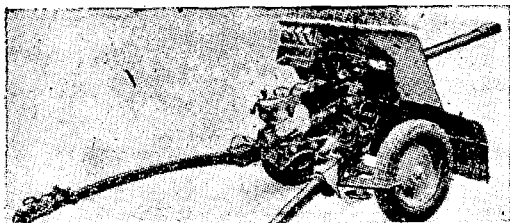
תותחים נגד-טנקים

א. תותח הרגלים '35/41 בן 47 מ"מ, נשקן של המחלקות הנ"ט הגדודיות לשעבר;

תותח נגד-טנקי קל בן 90 מ"מ, הורה פגז מטען-חלול, מעוצב סנפירים, הפורץ שריון כבד בטנחים של 500—600 מ'. התותח, נשקה של הפלוגה הנ"ט החדשה שברגימנט הרגלים, מוצב על כנים אשר שימשו בעבר את

ב. תותח נ"ט '41 בן 47 מ"מ.

רכב שריון משחית טנקים

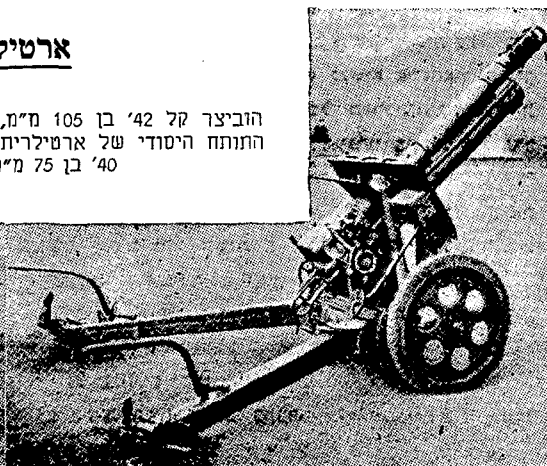
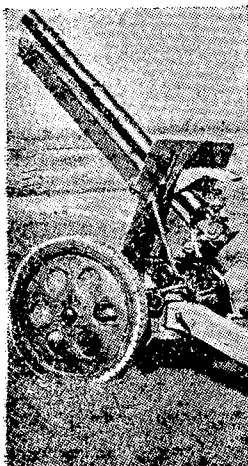
ה' G-13, "משחית-הטנקים" מתוצרת צ'כיה; משקלו 15 טון, קליבר תותחו — 75 מ"מ.

טנק קל AMX-13 תוצרת צרפת, שנועד בעיקר לתפקידי "משחית טנקים". חמוש בתותח בן 75 מ"מ בעל מהירות לוע 1000 מ' לשניה, אשר יתוסף על

ארטילריה

הוביצר קל '42 בן 105 מ"מ, (מימין) אשר הונהג ככלי התותח היסודי של ארטילריית השדה במקום תותח-השדה '40 בן 75 מ"מ (משמאל).

רשימות קצרות

מן החזית האטומית

יחסית, על בתים וכלי-רכב — ולעורר ע"י כך בקרב הציבור האמריקאי התענינות רבה יותר בהגנה אזרחית. נבנו שני בתים קטנים סטנדרטיים, האחד במרחק של 1.100 מטרים ממקום ההתפוצצות, והשני ממרחק של 2500 מטרים ממנו. הקרוב שבשני הבתים נהרס כליל. המרחק-יותר שבשנים נסדק עד למאוד וניזוק קשה, וה"דייריט" שבו (שיצגו ע"י גופי-דמה), אשר נמצאו מעל גובה המרתף נתכסו "צלקות" במידה כזו, שניתן היה לחאר מה היה קורה לו היו במקומם אנשים ממש.

תכנית ההגנה האזרחית האמריקאית, על אף עבודתה והתמסרות מרובות מצד חוגים פרטיים, הנה עדיין בגדר ענין צנוע למדי. לא עלה בידה של הממשלה הפדרלית לשכנע את הקונגרס כי יקציב לכך יותר מאשר סכום זעום לעומת הכספים היוצאים להגנה הצבאית. המצב במדינות הזעירות השונות אינו טוב מזה בהרבה. מקיימים אמנם תר-גילים לשעת התקפות-אוויר, ומערכת-אזעקה, אך לא עור-כים תכנית בנית מקלטים-עמוקים. עצמתן של ההגנה באמצעות מטוסי-קרב ושל ההגנה הנגד-מטוסית, אינה עולה על המינימום המוחלט, אמנם, מוקמת-והולכת שרשרת-ראדאר, (מכ"ם), שתפקידה לחפות על חופי ארה"ב וקנדה — אולם זו נמצאת עדיין בשלב פיתוחה התחלתי, בבחינת "שלד" בלבד. ליקויי-חסר אלה הובלטו עתה, הבלטת-יותר לא רק ע"י ההתפוצצויות האטומיות שנבאדה אלא אף ע"י גילויים, שבאו בזמן-האחרון, של העובדה שלשם הגנה תכליתית על ארה"ב בפני התקפה אטומית יידרשו כספים עצומים.

לפי שמסרו האחים אולסופ, הפרשנים הנודעים של "ניו-יורק הרלד טריביון" — אשר להם תמיד ידיעות מדויקות בענייני ההגנה-הלאומית — הוגש לנשיא איזנהאור תזכיר מסכם, שלפיו תעלה הקמתה של מערכת-ההגנה אווירית תכליתית לארה"ב בסכום שתחומי יוצעו בין 16 מיליארד לבין 20 מיליארד דולאר. לפי אותו תזכיר, מכתובות עצמי תהא-אווירית של רוסיה והתפתחות הנשק האטומי בה, את הצורך לגשת תוך השנתיים הקרובות אל הגשמתה של תוכנית מע"רו. דבר זה מציב בפני הנשיא איזנהאור בעיה חמורה: כיצד שפירוש הדבר — סיכול כל תקוותיו לצמצום התקציב — לוא גם חולקו ההוצאות על-פני תקופה הארוכה מזה של שנתיים ימים.

ג"ב: בינתיים, כידוע, נתברר שאין תוכנית מעק הנ"ל נכללת בתקציב הקרוב של ארה"ב.

הכתבה הקצרה הבאה לקמן המ"זאת לפי "ירושלים פוסט", שאובה מפריעטו של אחד ומשובחים שבסופרי העתונות הבריטיים העושים בארה"ב.

התפוגה הראשונה באמצעות ארטילריה-אטומית אירעה ב-24 במרס ש"ז במישורי-קאה שבמדינת נבאדה, והיתה זו ההתפוצצות האטומית ה-36 שבוצעה בידי האמריקאים. הפגזה אטומית ראשונה זו מראה כי החקר האמריקאי בשדה כל-יזין אטומיים צעד צעד נוסף קדימה. סדרות הניסויים האטומיים מתקיימות פעמים בשנה בניהולה ובי פיקוחה של "ועדת האנרגיה האטומית" של ארה"ב — ותזויות-ונשנות בקביעות, ממש כאילו היה זה איזה מאורע ספורטיבי קודר. כל אחת מסדרות אלו היתה קשורה בבחינה מסוימת של הנשק האטומי. מטרתם של הניסויים האחרונים היתה: לבחון את פעולתם של פגזי "אריטילריה-אטומית". באחרון מעשרת הניסויים בסדרה זו ירו פגז-אטומי מתותח בן 280 מ"מ שתוכנן ונבנה למטרה זו. זמן ההתפוצצותו של הפגז כוון לכך כי יתפוצץ בגובה מסוים מעל פני השטח, ואילו הראשון שבניסויים המכונים שבאותה סדרה נערך בפצצה, שעצמתה כארבע-חמישית מזו שהוטלה בשעתה מעל להידושימה ביפן. פצצה זו פוצצה ממגדל, בגובה 100 מטרים — וזאת כדי לדמות את מסיבות הניסוי לאלו של ההתפוצצות פגז בגובה כנ"ל מעל פני הקרקע. דבר זה מטעים הטעמה נוספת את אשר ניתן היה להבינו אף בלא-הכי: דהיינו, כי לא ניתן להשיג תמש בפגז-אטומי אלא תוך זהירות והכנה-מראש רבות.

1800 החיילים, שנמצאו בשעת הניסוי בחפירות-חרץ עמוקות, במרחק של כ-2 מילין ממקום ההתפוצצות, לא ניזוקו כלל. לפי הערכת מפקד יש לשער כי לא היו נגרמות להם במרחק זה כל אבידות אפילו לו נשתטחו, פגז-למטה, ב"שוחות-שועל" רגילות בלבד, הרדודות למדי. עם זאת ברור הדבר כי א-אפשר היה שיימצאו קרובים הרבה יותר, אל מקום ההתפוצצות, ומכאן מסתבר כי השימוש בארטי-לריה-אטומית בקרב-רגלים, אשר בו מצויות היחידות של שני הצדדים במגע-מקרב, איננו בא בחשבון. ולא רק בחיל-רגלים, אמור הדבר. כל-ירכב אמפיבי, מוגן בשריון עבה, שהוצב במרחק של 200 מטר מנקודת ההתפוצצות — נת-רסק לרסיסים.

אכן, בניסויים אלה השתמשו גם למטרה נוספת: כדי להפגין את השפעתה של ההתפוצצות אטומית, ואפילו קטנה

לקט ידיעות מן המזרח התיכון

תעלת סואץ

גדולים שבעולם. היא מוקפת גדרתיל באורך של 17 מילין ובתחומיה מצויים 37 מילין של כבישים ו-20 מילין של מסילות-ברזל אשר כולם נבנו על-ידי הצבא הבריטי. מרבית החיילים שבאיזור התעלה מתגוררים באהלים בעלי רצפות בטון והמצודים בחשמל ובמערכת-מים. מרובים גם קסרק-טיני-הקבע, תחנות-כוח, מילכים לאגירת מים, מסילות-ברזל, מבדוקים, מועדונים, אצטדיונים ומגרשי-משחקים. כוח האדם התקין הדרוש להפעלת מתקנים עצומים אלה ולהחזקתם מונה כ-15000 חיילים, 5000 אנשי חיל-האוויר (רבים מהם — טכנאים מומחים), כ-10000 אנשי אפריקה המזרחית, וכ-5000 בני האי מאוריציוס (המועסקים כפועלים וכאנשי-יחידות-עבודה). בטרם פרוץ המחלוקת האנגלו-מצרית, שבעקבותיה באו התנגשויות קרב באיזור התעלה, העסיקו הבריטים גם כ-42,000 מצרים. את חיל-המצב שתואר כאן היו מגבירים מדרפעים ע"י משלוח גייסות נוס"פים מבריטניה-רבת עוצמה או משטחים בריטיים אחרים. כיום שוה עצמתו המספרית של חיל המצב שבכל איזור המזרח התיכון לשתי דיביות בריטיות, בקירוב — כולל יחידות מספר בקניה, הלוהמות נגד כנופיות הטרור של מאומאו ואת חיל-המצב שבקפריסין.

גורם להחלשת בריטניה

בסיס סואץ עצום זה הוא אשר מהווה את סלע המחלוקת בסכסוך הנוכחי, אולם אין סכסוך זה סובב על איזור התעלה

במשך עשרות בשנים נודעה לעמדות ולבסיסים של הבריטים שבאזור תעלת סואץ חשיבות משולשת. המתקנים שבאזור התעלה, על חיל המצב הכבד שלהם של רבבות חיילים ואוירים בריטיים, סיפקו: א. שליטה ופיקוח מב-ציעים לגבי נתיבי-מפתח ימי ובינלאומי; ב. מרכז-פיקודי ובסיס-מבצעי לכוחות הצבא וחיל-האוויר הבריטיים שבכל המזרח-התיכון ואפריקה הצפון-מזרחית; ג. אחד מגדולים והחשובים שבבסיסי האספקה הצבאיים בעולם.

מתקניו וציודו של הצבא הבריטי שבאיזור התעלה נאמדים על ידי שירותי המודיעין הבריטיים בלמעלה מ-500 מיליון לירות סטרלינג וערכם של מתקני חיל-האוויר המלכוד תי עוד מוסיף נופך על הסכום הנ"ל.

לאיזור התעלה בסיס-קבע צבאיים במקומות הבאים: פאיד, שבה שוכנת מפקדת "כוחות הקרקעות של המזרח התיכון" ושהנה בבחינת צומת-עצבים מרכזי לגבי כל מערכת-ההגנה הבריטית של המזרח התיכון; מועסר; תל אל-כביר, שהוא אחד ממצבורי-האספקה הגדולים ביותר בעולם; סואץ; וכן אסמעיליה, שהנה מפקדת "כוחות האוויר במזרח-התיכון". בפיקוד הגיאוגרפי הנרחב ביותר אשר לחיל-האוויר-המלכותי.

שדות תעופה למכביר

באיזור התעלה מצויים שטחי-אימונים מרובים וכתריסר שדות-תעופה, כולל שדה-תעופה שבפאיד, שהנו בסיסו של הלהק ה-205 של חיל-האוויר המלכותי הבריטי, ועליו מוטל התפקיד של הגנתו האווירית של האיזור, ושחזום-האחריות הגיאוגרפית שלו משתרע על שטח הדומה בגדלו לזה של אירופה המערבית. שדות-האוויר האחרים הם באיס-מעיליה, אברסוויר, דברסואר, שאלופה, כספרעט, ואבר-שולטן. מרכז התחבורה שבאזור התעלה הריהו הגדול שבתחנות-מעבר-לים של חיל-האוויר הבריטי המלכותי. מרכז הפיקוח של התעבורה האווירית נושא באחריות של חיפוש-ההצלה-אוויריים לגבי איזור הים-התיכון המזרחי, הסודאן ורצועת התעלה עצמה. מתקני חיל-האוויר המלכותי שבאיזור כוללים גם את יחידותיו של "רגימנט חיל-האוויר המלכותי", טייסות מטוסים קלים, "תחנות מוג'איר" וכן יחידות-גנידות לטיפול במטוסים ולבדק מטוסים. תל-אל-כביר, כאמור, היא אחת ממצבורי-האספקה היותר

לפי "נירירק טיימס".

בלבד. אם הבריטים יפנו כליל את איזור התעלה יהיה בכך משום ערעור — ויתכן אף ערעור קטלני — לכלל מעמדה של בריטניה במזרח התיכון. האמת ניתנת להאמר, כי קפרי סין ועבר-הירדן אמנם יש בהן כדי לספק שטחי חליפין אפשריים לבסיסים, ועדיין מצויים שדות תעופה ומתקנים בריטיים בעיראק ובעדן. אולם כיום אין עוד בידי בריטניה האמצעים הדרושים כדי לכונן תחליף למתקנים העצומים של אזור התעלה וגם אין זה אפשרי עוד למצוא מקומות

העשויים לשמש כתמורה מניחה-ראת-הדעת לסואץ מנקודת מבט גיאוגרפית ואסטרטגית. בעקבות הפינוי המוחלט — או אפילו החלקי — של איזור תעלת סואץ ע"י הבריטים ייוצר „חלל-ריק“ נוסף מבחינת מציאות הכוח, בתוך מרחב אשר בולט כבר עתה בחוסר העוצמה הצבאית שבו. מי ומה יבוא או תחת הבריטים? במענה לשאלה זו תלוי אולי עתידו של המזרח התיכון.

מצרים — מסעי הצי בימי-התיומן ובימי-האנאי
עמנונת מצרים ולבנון הביאה ידיעה על מסעה של שיטת מצרית, בת ג' אניות (המכונות שלושתן „ספינות-משחית“, סיוג' שהנו מפוקפק למדי). והן: „אברקיר“, „רשיד“, ו„דאמיאט“. השיטת הגיעה תחילה לבנגזי שבלוב, ואח"כ לבירות שבלבנון — לביקור וקבלת-פנים רשמית וכן ללסקיה שבסוריה. המשך מסעה — ביקור בכרתים (במפרץ סודא), ואף ברודוס — בשלהי יוני וראשית יולי. אכן, אין זה ביקור ראשון של אניות-צי מצריות במימי יון. הגודע שבכולם — במסגרת תולדותיה של יון החדשה — היה ביקור הצי המצרי של מוחמד-עלי, שבא לתמוך בשליטונו הצבאי-הערץ של השולטן בחצי-האי מורא (פלופונס). או, בשנת 1827, במערכת הציים שליד נאבארינו, הוכה הצי המצרי „שוק-על-ירך“ ע"י השיטת המשולבת, הבריטית-הצרפתית-רוסית, והושמד כמעט כולו. בימינו אלה, כמובן, אין אלה אלא פומפוני-עבר בלבד; והמסע המצרי מכוון בודאי, לרכישת נסיון.

מצרים — חיול ותומים לצי

צי מצרים מנסה להרחיב את הבסיס של „חומר-אדם“ מתאים לשירות באניותיו. דרכיו להשגת מטרה זו הן אר-פיניות למדי — למדינה, לאוכלוסיה, לסדריה ומושגיה. ספינת-הלימוד של בית-הספר הימי שבאלכסנדריה, „ראס-אל-תין“, פרסמה מודעה על קבלת „חניכים יתום עניים“ לשנת הלימודים הקרובה. בית הספר הנ"ל הנו פנימיה, שאין נהוג בה שכר לימוד או חזקה. תכלית בית-הספר — להכשיר חניכים יתומים-עניים כמלחים אשר ישמשו בא-ניות צי-המלחמה או בספינות-סוחר מצריות. כמועמד-בכוח נחשב יתום מאחד ההורים או משניהם, עני, בן 14 עד 16 שנה. מובטח מתן זכות-קדימה לאלה אשר סיימו את בית-הספר העממי או לפחות למדו בו אף אם נכשלו אח"כ בבחינות. נראה שאין משפחה מצרית, כל זמן שלא נפגעה על ידי אסון, מוכנה לחשוב על כך שאחד מבניה יהיה מלח; מכל מקום — אותן משפחות אשר בניהן למדו בבית-ספר עממי לפחות.

מצרים — החרושת הצבאית — לאן?

מידי פעם מתפרסמות ידיעות על תכונתה הצבאית של

מצרים בשטח העשירי. מכרזים על ייצורם „בעי-תיד הקרוב“, של כלים מכלים שונים לצרכי מלחמה, של תחמושת, ואבירים. לפני ימים מעטים נתפרסמה אפילו הודעה שמצרים פותחת בייצור מטוסים אשר מהם יסופקו למדינות ערב האחרות. בינתיים אומרת ידיעת-עמנונת מקאהיר, מראשית יולי ש"ו, כי „ממשלת מצרים מעיינת בתכנית לפיה יעברו בתי-החרושת הצבאיים, הנמצאים עתה בפיקוחו של מיניסטרוין המלחמה המצרי, להינהלתן של חברות-מניות“ אשר „תהופכנה אותם לבתי-חרושת לייצור אזרחי. ועדה טכנית מונתה לעיון מעשי בענין זה.“ אכן סתירות תמוהות.

מצרים — ביקור משלחת בתורכיה בעניני חרושת צבאית

ביוני ש"ו ביקרה בתורכיה קבוצת קצינים צעירים ממצרים אשר עיקר התענינותה היתה בתחום מפעלי-התעשייה הצבאית הקיימת בתורכיה. במסיבה שנערכה עם שוב המשלחת, בהשתתפות ראשי-המטה של צבא-מצרים, קצינים ומהנדסי בתי-חרושת צבאיים. הרצה ראש מחלקת החרושת שבמיניסטרוין המלחמה על הביקור בתורכיה וסקר את בתי-החרושת הצבאיים התורכיים. המרצה הסביר על בתי-חרושת השונים שבהם ביקר וכן על הנשק והציוד המיוצר רים שם. על בתי-חרושת אלה נמנים בתי-חרושת לתעשיית פלדה, נחושת, תחמושת תותחים, תחמושת נשק קל, חומרי נפץ וכדורים מסוגים שונים — וכן בתי חרושת למסכות-גז ושלדי מטוסים ומנועיהם. הברזל הגלמי מופק מהמכרות התורכיים וכן הפחם מאזור ג'ונגל דאב, שבקרבת הים השחור. הטכנאים התורכיים המשרתים עתה בבתי חרושת בתורכיה העלו לדברי המרצה את רמתם של בתי-החרושת בדיקנות ובבקיאות.

לבסוף הביע המרצה את התקוה להידוק היחסים בין שתי הארצות וציין לשבח את דאגתם של אחמד האקי (שגריר מצרים בתורכיה), ושל הקימקאם מחמד שפיע (הנספח הצבאי בשגרירות המצרית באנקרה) למשלחת הצבאית המצרית שביקרה שם.

לאחר ההרצאה התנהל ויכוח בין המרצה והרמטכ"ל וכמה מהנוכחים.

בדומה לממשלה אחרת בעבר (זו של מוטוליני...) הונהגה אף בקבינט המצרי של נגיב חובת התארגנות צבאית החלה על כל המינסטרים (הגם שניתן לשער שקציני הצבא שנתרבו עתה בין המינסטרים, פטורים הימנה). האימון מבוצע בהדרכת סמלי הצבא המצרי. בתמונות: המינסטרים באימוני רובה. בתמונה מימין: הסמל המדריך אומר כי „זהו רובה הסלילים, הנקרא רובה סלילים כיון שבקנהו ישנם סלילים“.

עבר הירדן — תכונה להכשרת „משמר הלאומי“

עתונות עבה“ מודיעה כי בראשית יוני סייר המלך חוסין (בלוית הגנ' גלאב, מפקדו של ה„לגיון הערבי“) את מחנה האימונים של ה„משמר הלאומי“ שב„פלשתינה הער“ בית“ בשאתו את דברו בפני קציני המחנה, הדגיש המלך חוסין את החשיבות שבהכשרת חיילי המשמר — „להגנה על גבולות עבר-הירדן“. אכן זה אלא אחד הגילויים למאמץ הכללי הנראה בזמן האחרון לספח את עצמתו של ה„משמר האומי“ ולהעלות את מעמדו.

עבר הירדן — תכנית לטיפול הקשר עם עקבה

כלשון הודעתו של פאוזי מולכי, ראש ממשלת עבר-הירדן (שנמסרה ע"י „סוכנות הידיעות הערבית“) — „הורה המלך חוסין את ממשלת הירדן להקצות מיד סכומים מס' פיקים לצורך בנית שתי דרכי-עורק אל עקבה“. דרך אחת תסלל, לפי הידיעה הנ"ל, בין מען לעקבה ואילו השניה תתחיל בקצהו הדרומי של ים המלח ותעבור לאורכו של ואדי ערבה (במקביל לדרך-הנגב הראשית של מדינת ישראל).

במשך השנים האחרונות כבר הושמעו הודעות אחדות על סלילת „דרכי-עורק“ ו„דרכים-אסטרטגיות“.

עבר הירדן — פקודי ציבור לאימוץ צבאי

העתון „אלידפאע“ (המופיע בעיר העתיקה בירושלים) פרסם בסוף יוני ש"ו את הידיעה כי אנשי משטרה, שמוגו

לכך ע"י מפקדת צבא עבר-הירדן, החלו מבקרים במשרדים השונים — הן של מחלקות הממשלה השונות והן של העיר ריות — ברבות-עמון ובערים אחרות, לשם רישום העובדים הפקידים. תכליתו של רישום זה, לדברי העתון, לשמש שלב-מכין לאימונים של העובדים הנ"ל, והעמדתם אח"כ לרשותו של ה„משמר הלאומי“ הירדני, בהתאם להכנות הנערכות לקראת כך.

עיראק — לאימון התלמידים

נראה שעיראק מתכוננת לצאת בעקבותיהן של סוריה והלבנון, אשר מזה כמה שנים מודיעות על מתן אימונים צבאיים לתלמידי בתי-ה"ס התיכוניים. אלא שהתכנית העיראקית — המובטחת הנה נרחבת ביותר. בחודש אפריל הודיע מיניסטר ההגנה גורי סעיד, כי חמשת אלפים תלמידי בתי-הספר התיכוניים בעיראק יעסקו במשך חודשיים באי-מון צבאי, בתקופת פגרת הקיץ שלהם.

עיראק — מטוסי תובלה לחיל-האוויר

לפי ידיעות מקפריסין עבר שם (בחודש אפריל), בדרכו מבריטניה לעיראק, הראשון מבין חמשת מטוסי התובלה אשר נמכרו לא מזמן לחיל-האוויר העיראקי. כדברי הכתבה (ב„ירושלים פוסט“) „אין זה, אלא חלק בתכנית הכללית לצידוד-מחדש במטוסים בריטיים של חיל-האוויר העיראקי“. כידוע, מהנה אירת התובלה חלק הכרחי בכל כוח אוירי חדיש ומטופח; וביחוד כשהמדובר הוא בהתקנת בסיסי אויר קדמיים הרחק מארץ האם.

מחירו של כ"א מחמשת מטוסי התובלה „בריסטול“ הנו 84.000 לירות שטרלינג.

קבלני ירושלים

קבלנים לבנין ולסלילת כבישים

ירושלים

רחוב אגריפס בנין מן וברמן

ירחמיאל עציון (צסים)
למל אשכנזי
יצחק פרומק
שלום לימונציק

"שָׁלֵב"

הקואופרטיב המאוחד להובלה בע"מ

הובלת משאות לכל חלקי הארץ

המשרד הראשי: תל-אביב, רח' מקוה ישראל,

טלפונים: 3986, 4641/2, 4618/9

סניפים:

3026	ירושלים: טל'	4	הגשר	ת"א, רח' "
4394	חיפה: "	4	מרחביה	" " "
7157	רמת-גן: "	22	מרכז מסחרי	" " "
232	רחובות: "	49	יהודה הלוי	" " "
231	פ"ת: "			
211	טבריה: "			
	באר-שבע		מחלקת חמריבנין, אבן, חצץ, זיפויף וכד'.	

שרות לילה לדאד ועוזנות

בית חרשת לעורות

האחים גולדברג

ישראל

תל-אביב

בית החרשת: פתח תקוה ■ המשרד: תל-אביב, נחלת בנימין 93, טל. 66919

מייצרים עור תחתון:

סוליות ■ רפידות ■ צוארים ■ בטנים

עור עליון:

דולבוקס ■ בוקס מכל המינים

מאיר זקל

בית מסחר הידוע

ברחוב הרצל 46 - תל-אביב

— לבדי רפוד, וילונות ופולסטק —

מברד

את צ.ה.ל. על כל שירותיו

ואת ידידיו מותיקי ההגנה

— ל ח ג צ.ה.ל. —

טכנו-קפיץ

עשית קפיצים מכניים

לתעשייה, לאזנונות, לאוטובילים וכו'

באחריות, בדיקנות ובמהירות

דרך פתח-תקוה 27, פנת נחמני — טל 67981

הבנק בלשון המספרים

42

סניפים בישראל

50

שנות פעולה

החון הנפרע וקרן שמורה
(3.000.000 ל"י)

הלואות ומפרעות ללקוחות
(61.000.000 ל"י)

חשבונות הוזרים ופקדונות
(100.000.000 ל"י)

(* מספרים מהמאון לסוף שנת 1952)

בנק לאומי לישראל בע"מ

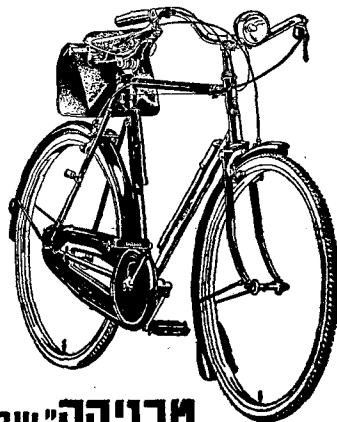
! מ. סחרוב ובניו בע"מ

יבואני עצים

המשרד הראשי:
רח' נחלת בנימין 93
טלפון 3665/3702
תל-אביב

אופוני הפלדה "ראלי"

שבעליהם נהנים מהרכיבה עליהם
לכל מטרה: בשעות העבודה או
בעת ההופשה. אופני "ראלי"
מיוצרים בידי מומחים בבית החרוץ
שת המשוכלל והגדול במינו
בעולם כולו.

הסוכנים
היחידים
לישראל

"טכניקה" יעקב בוקשמי

רח' רמב"ם 22 • תל-אביב • טלפון 3216

**סנסלי בריטניה ואנטורפן
לישראל**

חברות הקונפרנס הבריטי

**מוס הציסון ליין
אלרמן לינס
ופרינק ליין**

מעמידות לרשות היבואנים צי אניות סוחר
שנבנו במיוחד לצרכי המסחר שלנו ואת
נסיון הרב שנרכש במשך 50 שנים
רצופות בשרות הובלה לארצנו

בדבר פרטים והזמנות נא לפנות:

חברה ימית מאוחדת בע"מ

במשרדי פרדס סינדיקט, אגודה שתופית בע"מ

תל-אביב, שדרות רוטשילד 20. טל' 4281

חיפה, דרך העצמאות 82. טלפון 4366

קוי הקונפרנס הבריטי

נ.פקר בע"מ

חארי בנין

תל-אביב: רח' השרון 17 / ת.ד. 1101, טל. 3235

בתניה: מרכז מסחרי / ת.ד. 66, טל. 306

א.ס.ם

אחוד בתי חרשת
לאטדיות בישראל

תל-אביב • רחוב החשמל 3

שותפות הספקה

חברה ליבוא
ו לשווק
כל מיני דגים
טריים. קפואים.
מלוחים ושימורים

תל-אביב

רח' מרכביה 10 • טלפון 62008
(ישראל)

יעקב בוטקובסקי

חמרי בנין
אינסטלציה סניטרית
כלי עבודה

תל-אביב. דרך יפו 8 / ת.ד. 296
טלפון 7-80066

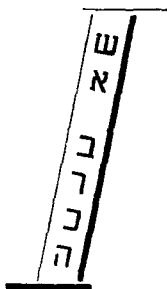
לצ. ה. ל. ומטותיו

ברכתנו עוז ואיל

משה קרסו ובניו

לצ. ה. ל.

על כל שלוחותיו

„קלת“ אפיקים

לצ. ה. ל.

עוז
ואיל

ל. גליקמן בע"מ

חמרי בנין מכל הסוגים

לצבא הגנה לישראל

שא ברכתנו

החברה המרכזית לשכון ובנין בע"מ

ת"א, ליבונמין 30

החברה הארצישראלית המרכזית למסחר והשקעות בע"מ

הון המניות: -1,040,000 ל"י

נוסדה ע"י

החברה המאוחדת לצנורות ולמסחר ותעשייה בע"מ
מחסני ברזל בע"מ
מחסני עצים בע"מ

מפיצים כלליים של

תוצרת מפעלי אלט פורטלנד א"י, נשור" בע"מ
ובתי יציקה, וולקן" בע"מ

חברתנו בונה ומוכרת דירות, חנויות, משרדים
בבתים משותפים ושכונים עממיים
פנה אלינו לקבלת עצה והדרכה

אחים גולדשטיין

חברה לשכון ופתוח בע"מ

רמת-גן, רחוב ביאליק 45 טל. 7261

במשך עשרים ושמונה שנות קיומה הוציאה
החברה לפועל עבודות גדוות בשכון ובפיתוח

השנה

חברה ישראלית לביטוח בע"מ
חברה לביטוח הגדולה בארץ

הכנסות מביטוח רכוש. חיים וכו'

למעלה מ־1.650.000 ל"י

פוליסות חדשות (חיים) למעלה מ־3.000.000 ל"י

סך הכל ביטוח חיים למעלה מ־8.400.000

הון וקרנות למעלה מ־1.650.000

השקעות למעלה מ־1.750.000

ה מ ר כ ז : ת ל א ב י ב

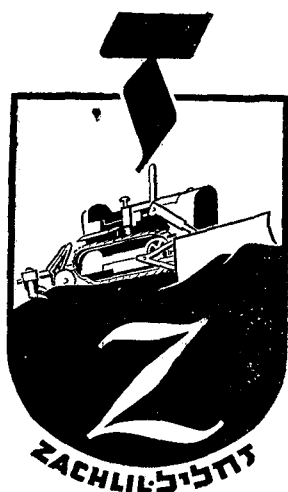
רחוב לילינבלום 44 / מלפון 4431/2 / ת.ד. 805

סניפים בכל הערים והמושבות

ד"ר אברהם איזן

פלדות — מכונות — ומכשירים

תל-אביב, רח' הגליל 9 ■ טלפון 3934

„זחליל“ בע"מ

חברה לעבודות הנשרת קדמות לחקלאות ובני

מוציאה לפועל:

עבודות הכשרה לחקלאות ולבנין באבן,

עפר וחול בכל התנאים

דרך פ"ת 13 — ת"א, טלפון 4559, ת. ד. 1287

מידן את גולדברג

אימפורט — אקספורט

ו ק ו מ י ס י ז נ

לתוצרת חקלאית

תל-אביב • שוק החדש (עירוני)

מחסן מס. 13 ■ טל. 5087

„חריש“

חברה קואופרטיבית חקלאית בע"מ

תל-אביב, רח' ליבונטין 30

„עמידר“ מרחיבה גבולות חיפה רבתי

„עמידר“ החברה הלאומית לשכון עולים בישראל בע"מ, נוסדה במחצית הראשונה של שנת 1949 עם התגברות זרם העליה והחמרת בעית שכונם של העולים בארץ. החברה נוסדה על-ידי הממשלה, הסוכנות היהודית לא"י והקהל"ל, מתוך שיתוף פעולה עם חברות שכון צבוריות, בהון של 5 מיליון ל"י.

כחברה לאומית היחידה לשכון עולים תפסה עמידר במשך שלוש שנות פעולתה את המקום הראשון בהספקת דירות לעולים, באמצעות מחלקת הקליטה של הסוכ"י. בתקופה זו יזמה עמידר את בנייתן של 20 אלף דירות, רובן הוקם על-ידי עמידר עצמה (למעלה מ-15 אלף), ומקצתן הוקמו על-ידי גופים צבוריים אחרים (חברות שכון צבוריות ורשויות מקומיות) בעזרתה הכספית של עמידר. כ-4000 דירות נמצאות בבנייה. חברת עמידר מכינה כעת תכנית להקמת בנינים מיוחדים למוסדות צבור בשכונות השונים. יהיו אלה בנינים בממדים גדולים יותר שיוקמו מכספים שגויסו במיוחד למטרה זו בחוץ-לארץ. באחד משכונותיה (רמת עמידר) הוקמו כבר בנינים מסוג זה. בנין גדול לבית-ספר, על שם קדושי לודו' שהוקם בשותפות עם עיריית רמת-עמידר לבנות במסגרת התכנית הממשלתית לשכון עממי.

בזמן האחרון נדונה שאלת הרחבת מסגרתה של חברת עמידר על-ידי העברת תפקידים נוספים לרשותה שהיו עד כה בידי מוסדות אחרים. לפי החלטת הממשלה על עמידר לקבל להנהלתה את השכונות הנמצאים כעת בידי הממשלה והסוכנות היהודית, דבר אשר ירחיב בהרבה את תחומי עבודתה של החברה. כן מתחילה גם ובית תרבות על שם צירלס כהן.

שיכוני עמידר מפורסמים עד כה ב-55 מקומות בכל חלקי הארץ, מהן 13 מקומות השכונים הם ישובים חדשים לגמרי, רבים משכונות אלה, בזמן הוסדם, לא נמנו על שום רשות מוניציפלית ועול כל השרותים המוניציפליים רבץ על עמידר, אך גם לאחר שנשתלבו לתוך רשויות מוניציפליות נשארו מקצתם (הגדולים שבהם) כישושים בפני עצמם, כגון: הדר-יוסף ורמת עמידר (ליד רמת-גן), קרית-ים (במפרץ חיפה), גבעת אולגה (ליד הדרה), בכל אחד מישושים אלה יש כחמשת אלפים נפש. מלבד זה — שכונת היובל (ליד פתח-תקוה), כשלושת אלפים נפש, עין נעמן (קורדני) ליד קרית מוצקין ועוד.

עמידר נתבעה להקים רכזי שכון גדולים במקומות חדשים בלתי מיושבים, ביניהם שכונות שמספר תושביהם מגיע ל-1500 משפחות ויותר. בנייה כזאת הטילה על עמידר את התפקיד לפתח את השטחים החדשים, לדאוג לסלילת כבישים, להספקת מים וחשמל ולשרותים צבוריים שונים. כמ"כ היה על עמידר לדאוג לבנינים בשביל מוסדות צבור שונים כגון: בתי-ספר, גני ילדים, בתי-כנסת, מרפאות, לשכות סעד, לשכות עבודה, וכו', וכן גם להנהיגות ובתי-מלאכה כדי לספק את צרכי תושביהם של שכונות אלה.

נציג „פורד“ בישראל

חברות מסונפות

- חברת בתי-הדר בע"מ — בית המשרדים הגדול בתל-אביב
- חברת להספקת הנדסית בע"מ — ציוד למוסכים ובתי-מלאכה, הספקה ומכונות
- ישראל בע"מ — חברה ישראלית-בלגית להספקת מכונות ומכשירים, המפיצים של „סיקומוס“ ונציגים של חברי פבריימסל בלגיה
- אטלס בע"מ — חברה ישראלית-שבדית בע"מ
- כנס בע"מ — חברה להשקעות ולבנין בע"מ

בעלי מניות של

- מנצ'סטר בע"מ — תעשיית מרכבים למכוניות, קופות-פלדה משוריינות, רהיטי פלדה וכו'.
- אלקטרה בע"מ — קירור, אורור והדסה חשמלית, נציגי „וססינגהו“ בע"מ
- אביור בע"מ — חברה לתעשיית חלקי מכוניות

מגדל

חברה לבטוח בע"מ

הון וריזרבות - 2.200.000 ל"י

כל עסקי בטוח

תל-אביב • ירושלים • חיפה • לונדון

סולל בונה בע"מ

המרכז הקבלני

של ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בישראל

מוציא לפועל
עבודות בנין. סלילת כבישים
ועבודות צבוריות אחרות

המשרד הראשי:

חיפה, רח' הנמל 65. בית סולל-בונה

ת. ד. 563. מלשון 15-4311

סניפים:

תל-אביב, רח' לילנבלום 39. ת. ד. 1267. מלפון 38-4031

ירושלים, רח' בן-יהודה 1

ת. ד. 1344. מלפון 2486

הבעלים המנהלים של המפעלים הבאים:

כור - חברת חרשת ומלאכה בע"מ.

החברה המתאמת את מפעלי החרשת של סולל בונה בע"מ

בתי יציקה, **וולקן** בע"מ, חיפה

חמת - מפעלי מחכת - נחלת יצחק

מפעלי זכוכית ארצישוראליים - **פניציה** בע"מ, חיפה

חמרי בנין כלליים - **חבך** בע"מ, נחלת יהודה

- **חרסה** - מפעלי קרמיקה, חיפה

תעשית אבן וסיד חיפה

- **אבן** בע"מ, תעשית אבן ושיש מלאכותי

מפעלי מלס פורמלנד ארצישוראליים - **נשר** בע"מ, (בעלות חלקית)

המגפר בע"מ, חיפה (בעלות חלקית)

חרות בע"מ, ספקים, קבלנים ויצרנים של חמרי אינסולציה, ת"א, חיפה, ירושלים

סוכנויות - **וולקן** - סוכנים להפצת מוצרי פירמות בריסיות.

הרכבה וייצור חלקים של תוצרתן

עגן בע"מ, חיפה - בניה ותקן סירות, שרות סירות-סנוע בנמל חיפה

החברה לשכון עממי בע"מ תל-אביב

חברת בוני חיפה בע"מ חיפה

קרקעות חיפה בע"מ חיפה

חברות שכון

רמט בע"מ

חברה קבלנית להנדסה. סלילה ובנין

מוציאה לפועל עבודות בנין מכל הסוגים,
עבודות שכון, ביוז, כבישים, נשרים וכו'.

תל-אביב • ליבונטין 97 • טלפון 4898

The PACA Company Ltd.

P. O. B. 1887 Tel-Aviv

Phones :

Tel-Aviv 4368—4408

Bat-Yam 9595

חברת פאקא בע"מ

ת. ד. 1887 תל-אביב

תלפונים :

תל-אביב 4368—4408

בת"ם 9595

כתבת טלגרפית : שמרימקו תל-אביב / Telegrafic address: Shmarimco Tel-Aviv

החברה הישראלית להשקעות ולפתוח בערבון מוגבל

מנהל כלכלי

יקותיאל פדרמן

חברות-בת או בעלות חלקית

קבוצת ישראל מיאמי בע"מ, חיפה — חברת ישראל מיאמי
לבנין בע"מ — "ישראלוטלס", חברה להשקעות בע"מ —
תעשיה ישראלית לאזבסט-מלט בע"מ — מלון "קסתר-דן
תל-אביב — טילת גליה בע"מ — חברה להספה והובלה
"טרוקס", חברה לנסיעות ותיור

חיפה. דרך העצמאות 51 • ת. ד. 596 • טלפון 6319/2027

"כִּין־חַקֵּל"

המשרד הראשי: תל־אביב, רחוב לילנבלום 48
ת.ד. 233 • טלפון 4158/4365

חש"ג

ברכתנו

לצבא הגנה לישראל

חברה ארץ ישראלית לגז בע"מ
ההנהלה ועבודיה

לצבא הגנה לישראל

רב כח ואיל

בית הרושת דמקלטי רדיו

כנו"ר" חזקוני

תל־אביב, רחוב כ"ג יורדי הסירה 3

המשביר המרכזי

חברה קואופרטיבית להספקה של העובדים העברים בישראל בע"מ

המשרד הראשי: תל-אביב, בנין המשביר, דרך סלמה, ת.ד. 130, טל. 6011-16

סניפים: חיפה, בנין המשביר, ת.ד. 295 — ירושלים, ת.ד. 438

המוסד המרכזי להספקה של התנועה הקואופרטיבית בישראל

המחלקות והענפים:

מכלת — אספקה — תבואה — זרעים — חמיקליים — זבלים, כימיים — מכונות
חקלאיות — כלי עבודה — ציוד מחלבות — קירור — צרכי השקאה — משאבות
הספקה לתעשייה — צרכי הנדסה מכל המינים — ציוד לים ודייג — חמרי בנין
שמני סיכה — טקסטיל, הנעלה וכר — צרכי כתיבה ומשרד — כלי בית ומטבח

מפעלי ייצור:

"שמן" בע"מ — "המגפר" בע"מ — מפעלי מלט פורטלנד ארץ-ישראל בע"מ — "הצמר"
בע"מ — "מנעל" בע"מ — טחנת קמח ומספוא — "החייל" טקסטיל בע"מ — מכון
לניקוי ובירור זרעים — ייצור מכונות חקלאיות וחלקיהן במפעלי ייצור במשקים

חברות עזר:

המשביר המרכזי (כספים והשקעות) חברה בע"מ — המשביר לצרכן בע"מ — המשביר חברה
מאושרת ליבוא ויצוא — מעבר בע"מ, מחסני ערובה, אשיות בע"מ — קרן לקואופרציה צרכנית בע"מ
חברים ובאריכוה לישראל של בתי-החרושת וחברות אספקה מרכזיים באירופה ובאמריקה

חברים למוסדות המסחר של הקואופרציה הבין-לאומית:

The Co-operative Wholesale Society Ltd., Manchester — The International Co-operative

Trading Agency Ltd., London — International Co-operative Petroleum Association, New-York

בית מהיצרן לצרכן יצרני ההלבשה לעם

המגפר בע"מ בית חרושת למוצרי גומי

המשרד הראשי ובית-החרושת:

טלפון 7218

ת.ד. חיפה 1335

מפרץ חיפה

סניפים:

תל-אביב, רח' הגליל 9, מול תחנת האוטובוסים המרכזית ■ חיפה, רחוב אלנבי 14, טלפון 2195

נעלי התעמלות — נעלי בית — נעלי רחוב — צנורות גומי וצנורות פלסטיקה — סוליות
ועקבים מגומי — חלקי מכוניות — מוצרי אבניט — כרמים נעים —
ציוד טכני — חדוש צמיגים

חברת גרב

רמתי'ן / טלפון 7217

בית חרושת לגרבים

גרבי-נילון / גרבי צמר / ודייג

"עילוב"

אגודה שתופים למפעלים כלכליים
של אגודות הצרכנים במושבות בע"מ

ת ל א ב י ב
שכונת יצחק אבו כביר

ה מ נ י ב

אגודת שתופות לגדולי חרפא וירקות בע"מ

רדיו
בדל

תוצרת
"כל-חשמל"

יפו-ת"א

קדימה

חברה לתעשיות כימיקלים בע"מ

תלפון 7458

ת.ד. 345

חיפה, ישראל

KADIMAH

CHEMICAL CORPORATION LTD.

P. O. B. 345 HAIFA, ISRAEL

CABLE ADDRESS-KADCHEM, HAIFA

פרנק לוי

בע"מ

בית חרושת לגומי

ח י פ ה

תבת דאר 787

טלפון 3552

צנורות גומי

בדי גומי

כל מוצרי גומי

יעקב א. לוינסון ושות'

מחרי-חליפין במוצרי ישראל

נציגי בתי-חרושת

יבוא זיבוא

תל-אביב

המשרד: רחוב אלנבי 123

ת.ד. 31

תלפון: 62383

א. ויסלפיש בע"מ

בא"מח ומשרד מכירה

של תוצרת בתי-חרשת

ישראלים למוצרי מתכת

מפק למוסדות ממשלתיים

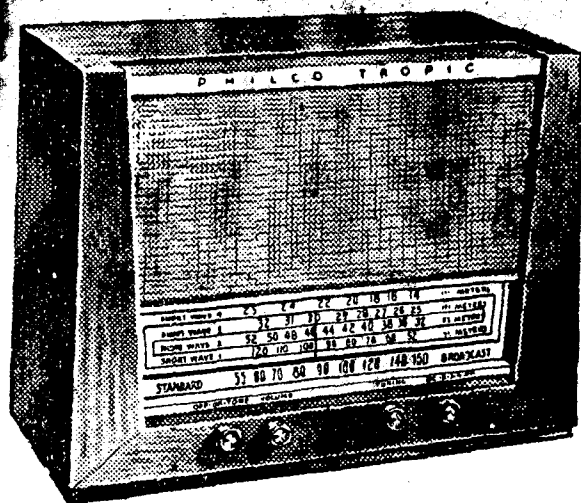
תל-אביב

רחוב הנדור העברי מס' 8 טלפון 80583 ת.ד. 2868

צבי סבירסקי

חברת
קבלנית
לבנין

רמתיגן, רחוב ארלוזורוב 6

אמרון (ישראל) בע"מ

ביהח"ר: הרצליה
אזור התעשייה
ליד כביש נתניה

יצרני

רדיו פילקו

הידועים בטיבם בעולם כולו

3 מודלים חדשים - טיב מעולה - צליל נהדר - גלים קצרים מורחבים - ארגו עץ

המפיצים היחידים:

"אמפא" בע"מ

תל-אביב / דרך פתח תקוה 16 / טלפון 3228

צירף

חברה לבטוח בע"מ

תל-אביב
ירושלים
חיפה

בל עסקי בטוח

קייזר פריזר לישראל

בע"מ

KAISER-FRAZER of ISRAEL

LTD.

OFFICE:

25 YAVNEH ST. TEL-AVIV

המשרד:

רחוב יבנה 25 תל-אביב

במקרה של טעות במען
נא להחזיר לד. צ. 432

220007

מפעלי

Artic

WORKS LTD.

C/אטיק

בע"מ

ICE &
ICE CREAM
FACTORY
& COLD
STORAGE

בית חרשת
לקרח
גלידה
ומחסני
קרח

BAT-YAM / PHONE 50 P.O.B. 40
ISRAEL

בתיים / טלפון 50 ח.ד. 40
ישראל

Handwritten signature

